EL TEMPS

15 juliol 1991

Any VIII - No. 369 - Setmanari d'informació general - 350 Ptes.

La crisi eslovena

Iugoslàvia, adéu

Exclusiva: parla Marlene Dietrich

"He tingut molta sort"

Com s'ha perdut un poder econòmic

Catalana de Gas aposta per Espanya

La mort dels setmanaris a debat

Per què no interessa la premsa

Els diccionaris d'EL TEMPS

A peu amb Josep M. Espinàs

Amb el fascicle núm. 12, el còmic i els jocs.

9 771130 806008 00369

Per a compartir quelcom més que la Mediterrània

Caixa de Catalunya li ofereix compartir, a més a més del mar, uns serveis molt especials per a Vostè. Pregunti per:

- SERVEI FAMILIAR
- PLA DE PENSIONS
- PLA DE JUBILACIÓ GARANTITZAT
- COMPTE VIVENDA
- COMPTE I LLIBRETA A LA VISTA
- COMPTE INTERÈS ESPECIAL
- LLIBRETA A TERMINI
- LLIBRETA CESSIÓ D'ACTIUS
- SERVEI ESTRANGER
- SERVEI DE VALORS
- TARGETES DE CRÈDIT
- CAIXERS AUTOMÀTICS

... i molts més

CAIXA DE CATALUNYA

VALÈNCIA-CENTRE.
Ruzafa, 8. Tel. 352 41 59
VALÈNCIA-COLOM.
Colom, 33. Tel. 352 81 23
VALÈNCIA-MERCAT RUZAFA.
Plça. Dr. Landete, 8. Tel. 374 60 72

ALACANT.
Av. Federico Soto, 14 Tel. 520 46 06
BENICARLÓ.
Av. Pío XII, 5. Tel. 47 26 03
CASTELLÓ-PLAÇA FADRELL.
Av. Casalduch (Cant. Fola) Tel. 23 89 46

GANDIA.
Pg. de les Germanies, 55 Tel. 286 37 41
VILA-REAL.
Av. de la Mura, 27 Tel. 53 30 91
VINARÓS.
Plça. de Sant Valente, 2 Tel. 45 57 14

EL TEMPS

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ, PUBLICITAT I VENDES: Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001 València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83.
REDACCIÓ DE BARCELONA: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011 Barcelona. Telèfon: (93) 451 03 75 i 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41.
REDACCIÓ DE MALLORCA: Plaça de Catalina de Thomàs, 4, 4rt, B. 07001 Palma de Mallorca. Telèfon: (971) 72 07 63.

EDITA: Edicions del País Valencià, SA.
PRESIDENT: Rafael Mansanet.
EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTOR: Oriol Castanys.
SUBDIRECTOR: Miquel Alberola.
REDACCIÓ DE VALÈNCIA: Jordi Sebastià (*Cap de redacció*), Ismael L. Belda, Ignasi Pellicer, Lola Carrasco.
REDACCIÓ BARCELONA: Assumpció Maresma (*Cap de redacció*),Eduard Company, Xavier Duran, Oriol Malló, Pere Martí, Sílvia Monfort, Eduard Voltas i Mercè Montoliu.
REDACCIÓ MALLORCA: Miquel Payeras.
CORRESPONSALS: M.C. Grau (Andorra), Cinta Bellmunt (Tarragona), Patrícia Alberola (Alacant), Xevi Planas (Girona), Univers Bertrana (Perpinyà), Judith Casaprima (Lleida).
FOTÒGRAFS: Joan Celià, Rafa Gil, Jordi Morera.
IL.LUSTRADORS: Salva Llosa, Sento.
RÚBRIQUES: Jordi Balló, Ramon Barnils, Pere Calders, Fabià Estapé, Joan F. Mira, J.J. Pérez Benlloch, Josep M. Sanmartí.
COL.LABORADORS: Antoni Albalat, Andreu Alfaro, Adolf Beltran, Francesc Bueno, Joan A. Benach, Francesc Caballero, Carles Capdevila, Antoni Castel, Jaume Comellas, Santiago Cucurella, Martí Domínguez, Llibert Ferri, Vicent Franch, Carles Gàmez, Manuel Garcia, J.L. Guarner, Juan M. Játiva, Enric A. Llobregat, Josep M. Lluró, J.V. Marquès, Josep Morell, Sergi Pàmies, Josep M. Pasqual,Vicent Partal, Toni Picazo, Eva Piquer, Miquel Porta Perales, Modest Prats, Pilar Rahola, Antoni Reig, Màrius Serra, Josep Lluís Sirera, Lluc Soler, Marc Soler, Ferran Torrent, X.R. Trigo, Lourdes Toledo, Daniel Hermosilla.

ARXIU: Jesús Prats (Fotografia).
PUBLICITAT I PROMOCIÓ: Jordi Enguix (Cap de publicitat), Joana Vallés (Barcelona). Oh-Fek, Comunicació i Marketing (València i Balears) (96) 369 66 01
SUBSCRIPCIONS: Begonya Pardo.
PRODUCCIÓ: Francesc Sellés i Josep Agustí (Correcció lingüística), Lina Casanovas (Maquetació), Faust Ripoll (Edició), Rosanna Puchades (Textos).
DISSENY: Enric Satué.

FOTOMECÀNICA: Garbí Casa Editorial SA, Anón, Selecrom.
IMPRESSIÓ: Gràfiques Morvedre.
DIPÒSIT LEGAL: V.853-1984
Sol.licitat control d'OJD
Cap part d'aquesta publicació pot ser reproduïda per cap mitjà, ja sigui mecànic, fotoquímic, electroòptic, magnètic, de fotocòpia, o qualsevol altre, sense permís de l'editor.

València: l'hora de la dreta

Des del dia 5 de juliol, Rita Barberá és alcaldessa de València. Vicent Gonzàlez Lizondo, també. Després de quatre o cinc setmanes d'estranyes negociacions, d'amenaces, d'exigències i de canvis incessants de posició, aquest és el resultat final. Possiblement, el resultat més importnt de les eleccions municipals del 26 de maig per al conjunt del país: cap canvi de govern local real o imaginable, a Lleida o a Ciutat de Mallorca, a Castelló o a Tarragona, no té no podia tenir la transcendència i el sentit del canvi a l'Ajuntament de València. Ni tan sols un improbable canvi d'alcalde a Barcelona. En qualsevol d'aquests casos, hi ha unes coincidències mínimes, un mínim fil conductor comú i una mínima continuïtat assegurada entre els ocupants del poder municipal i els aspirants –amb èxit o no– a ser-ne els successors. A València, no.

València ha estat durant massa anys un camp de batalla (amb repercussions creixents per a tot el país del qual és capital) entre bàndols molt difícilment conciliables. Ací, l'hostilitat no ha estat només la normal entre partits antagonistes, sinó una hostilitat molt més profunda: entre visions oposades del sentit de la cultura i de la història, i actituds cíviques i col.lectives massa sovint incompatibles. El que ací pretenia la dreta no era un canvi de govern municipal: era un canvi de tot, el final d'una època i el principi d'una altra. Aquesta és la dinàmica de confrontació radical, pròpia sobretot del lizondisme més arrauxat, a la qual s'ha deixat arrossegar finalment el Partit Popular. Perquè, de fet, el PP valencià no ha sabut jugar les poderoses cartes que tenia en la mà, i ha acabat cedint als "farols" dels seus inevitables aliats. UV, pel seu costat, ha demanat la lluna, i ha vist com li la servien en un plat de Manises.

Molt fortes han hagut de ser les pressions sobre el PP de València –des de la mateixa direcció central, i de poders real més pròxims– per obligar-los a renunciar a una part tan gran del seu protagonisme. Tan fortes, que els han portat a aquest insòlit pacte: González Lizonsdo tindrà, excepte de nom, el mateix poder que l'alcaldessa nominal. I tindrà les tres coses que més li interessaven: Cultura (amb Festes i Falles), Urbanisme i llicències d'obres, i govern interior i personal. De tal manera que: a) la col.locació de multitud de lizondistes està pràcticament assegurada; b) els interessos immobiliaris al voltant d'UV tenen garantida una orella amistosa; i c) la "cultura" del blaverisme militant té el camp obert a la seua promoció institucional. Amb tot això a les mans del lizondisme, els pròxims quatre anys poden ser, a la ciutat de València, una experiència encara difícil d'imaginar.

No és facil, tanmateix que l'experiència siga útil ni per a l'ajuntament mateix, ni per a l'urbanisme, ni per a la cultura,... ni per al Partit Popular. Almenys, si les coses s'han de fer com el lizondisme ha exigit, ha imposat, i ha aconseguit. Si les coses es fan en els termes pactats, no és difícil saber, ja des d'ara mateix, qui en resultarà guanyador. Els perdedors, en tot cas, seran els valencians, i una certa idea de la civilització.

EL TEMPS

ACTUALITAT

12 A. MARESMA

¿Per què no interessa la premsa en català?

La mort dels setmanaris en català a debat.

18 Oriol Malló

Catalana de gas aposta per Espanya.

Repsol i La Caixa tenen a les mans el futur de l'empresa Gas Natural, SA.

22 Eduard COMPANY

IC no dóna suport a Maragall.

Els serrells de les municipals.

PAÍS

24 Equip d'INVESTIGACIÓ

Play Puig: una estafa milionària.

Cent famílies reclamen prop de cent milions de pessetes.

27 Miquel PAYERAS

TV-Balears: ¿un somni?

La utopia de la televissió pròpia a les Illes.

INTERNACIONAL

36 Vicent PARTAL

Allò que dèiem Iugoslàvia.

¿Quantes nacions conviuen dins de la República Socialista de Iugoslàvia?

INTERNACIONAL

42 'Der SPIEGEL'

"La lògica fa la vida més fàcil".

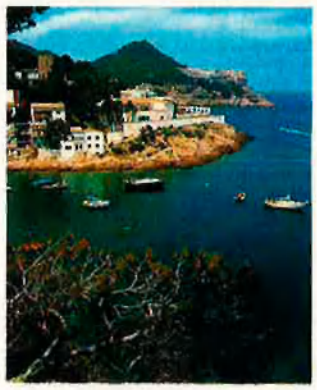
Marlene Dietrich ens parla de Berlín, Hollywood, París i de la seua vida.

46 J. M. ESPINÀS

A peu amb Josep M. Espinàs.

Els diccionaris d'EL TEMPS.

53 Xim FUSTER

"Baleàricus picadori, espècie estingida".

Quan el mallorquí d'abans lligava amb les estrangeres.

57 Carles CAPDEVILA

Olimpic circus

SUMARI 369

15 juliol
Any VIII-Núm. 369
Setmanari
d'informació general
350 Pts.

CULTURA

60 Miquel ALBEROLA
"El llibre és una cosa completament anormal".
Entrevista a Federico Ibánez Soler.

64 Joan MARÍ
¿Com ofegar el cant de les sirenes?
Parla Alex Broch, director literari d'Edicions 62.

66 Xevi PLANAS
"O juguem tots, o estripem la baralla".
R. Muntaner, director del centre de Ressons.

LLIBRES

62
Llibres
Crítica i actualitats literàries.

CIÈNCIA

74 Albert PUNSOLA
El flagell mundial.
Malalties tropicals, l'altre risc del turisme exòtic.

ECONOMIA

78 Frederic ROVIRA
El mercadeig de viatjar amb avió.
El preu de les vacances.

TIRANT

83
Els jocs del Tirant

PER DRE EL TEMPS

85
Perdre el temps
Guia de l'oci, que inclou música, teatre, pel.lícules, moda...

OPINIÓ

10 J.J. P. BENLLOCH
J. SANMARTÍ
Opinió.
Pluralisme.
Primer l'estabilitat, després la llibertat.

11 V. PARTAL
F. ESTAPÉ
Opinió.
'Vent'anni dopo'.
Diner negre.

26 F. BURGUERA
S. CUCURELLA
Idees
Parlar per no callar.
Premsa en català: estat de la qüestió.

96 P. CALDERS
R. BARNILS
Opinió.
Preguntes de mal respondre.
Necessitem fs de p.

97 M. ALBEROLA
J. BALLÓ
Opinió.
En marxa triomfal.
Autarquies.

98 Joan Francesc MIRA
Contrapunt.
'¡Viva Cartagena!'

HUMOR

el PERICH

EXAMEN DE SELECTIVITAT

ENQUESTA

¿A qui li importa el que diu el rei?

Ja fa uns anys que no em fan el pes els arguments d'autoritat. ¡Pobre de mi, si he de creure en l'immobilisme i la corrupció perquè ho diu el rei! Per tant, les paraules del rei només deuen importar als que viuen a la lluna i no s'adonen de res, perquè estan convençuts que viuen en el millor dels mons possibles. També haurien d'importar als immobilistes i als corruptes, però aquests tenen una altra feina que escoltar al rei o preguntar-se per la democràcia. L'ambició de poder i de diners acapara completament el seu ànim.

Modest Prats

Supose que per als polítics, al cap i a la fi, el rei és l'accionista major d'aquesta empresa anomenada estat, que passa per uns moments d'un cert desordre comptable, i a causa de la possiblitat sempre tangible que un Tejero llance una OPA hostil, el monarca envia un missatge neguitós, per tal que el mercat de valors democràtics reaccione.

Ferran Torrent

A mi m'importa el que diu tot el món; sempre que no parle de mi, que aleshores discrimine, si puc. Per tant, m'importa el que diuen els reis, els taxistes i els sub-comissaris de policia. Personalment, no crec en els reis i, no obstant això, com les "meigas" gallegues, existeixen. Aleshores preferesc que parlen, perquè les persones que no parlen em posen nerviós. Les coses que han dit recentment un príncep de Gran Bretanya sobre ecologia i un rei de l'estat espanyol sobre la corrupció m'han semblat interessants, i una prova evident és que fins i tot les persones de sang blava poden entendre el món. Ara bé, una altra cosa seria emocionar-se; que un dia estiguen d'acord amb tu, no vol dir que sempre ho estiguen.

Josep-Vicent Marquès

Als que tenen vocació monàrquica, especialment, alguns exfranquistes, ex-comunistes i ex-llibertaris que malden per fer-se perdonar els orígens. Probablement, també deu preocupar als monàrquics amb *pedigrí*, si bé aquesta és una fauna més barallada.

A la resta, preocupa en una mesura més discreta.

Pilar Rahola

CARTES

Les cartes al director han de ser com més breus millor, màxim trenta ratlles mecanografiades i han d'anar signades i amb el número de DNI. EL TEMPS agraeix tota la correspondència adreçada a aquesta secció, però per motius d'espai no en garanteix la publicació.

Sorteig entre els punts de venda d'EL TEMPS

El dia 24 de juny proppasat es va celebrar el sorteig entre els punts de venda d'EL TEMPS a Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears i Andorra, dins la campanya de promoció del nostre setmanari i dels fascicles de Tirant lo Blanc a quioscs i llibreries.

Els premis atorgats consisteixen en quatre viatges a Canàries (combinació Tenerife-Las Palmas) d'una setmana de durada, per a dues persones cadascun, en hotel de tres estrelles.

Els guanyadors han estat:

—Teresa Mateu i Juncosa, de Reus.

—Josué Fernàndez, del quiosc Mallorca, de Palma.

—Martí Ferri i Fabra, de Quart de Poblet.

—Miquel Carrillo, de Barcelona.

El nou tortosinisme

Fa temps que a les terres de l'Ebre, ser tortosinista volia dir sel del Partit Popular, amb unes reivindicacions tan absurdes com la creació d'una nova província al sud de Catalunya i amb capital a Tortosa.

Però la sorpresa ha estat donada, en estes eleccions municipals, pel Partit Independent Municipal (PIM). En molts pobles de les terres de l'Ebre, com Sant Carles de la Ràpita, Gandesa, Miravet, Deltebre o Tortosa mateix –on han tret dos regidors–, han aconseguit molt bons resultats i fins i tot han pogut entrar al Consell Comarcal de la Ribera d'Ebre.

Les seues reivindicacions encara van més lluny que les del PP: volen aconseguir, per a les quatre comarques de l'Ebre –Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta– una autonomia a l'estil de la Vall d'Aran dins del Principat, per arribar a una autonomia plena com altres autonomies de l'Estat. Durant la campanya electoral, el lema més emprat fou "Som més que la quinta província" o "No votis Barcelona ni Madrid, vota Tortosa, vota PIM".

Ara ja pensen a unir-se tots els independents de les terres de l'Ebre i formar un partit per entrar al Parlament de Catalunya. La raó per la qual el tortosinisme polític ha tret tan bons resultats a les urnes és molt senzilla: l'oblit que han sofert les nostres comarques per part de la Generalitat en tots els aspectes –com pot ser la negativa de dotar les nostres terres d'una vegueria–. I no és que estigui d'acord amb aquests partits tortosinistes i anticatalanistes, però crec que la Generalitat ens hauria de tenir una mica més de consideració.

Vicent Martorell i Ferrer
Benifallet (Baix Ebre)

JORDI MORERA

Precisions necessàries

Sense sorpreses, he llegit els comentaris que em dedica en Fabià Estapé en el seu darrer article sobre els resultats de les recents municipals.

Fer oposició no és gens agraït. En contra de més d'una opinió, no és fàcil ni còmode exercir-ne. Es una feina fosca, sovint incompresa i que dóna poques satisfaccions. Com diu un alt polític italià, governar gasta, fer oposició desgasta.

Durant quatre anys, el Grup Municipal de CiU a l'Ajuntament de Barcelona ha procurat de fer una oposició constructiva al servei de la ciutat, plantejant iniciatives i alternatives diverses sobre temes d'interès ciutadà, o bé denunciant allò que trobàvem incorrecte o desafortunat de la gestió de la majoria municipal. Temes com el Pla d'Hotels, la reconversió d'Iniciatives, SA, la competència municipal sobre l'aprofitament urbanístic del Port Vell, el Moll de la Fusta i els cinturons, la gravetat de la situació financera de l'Ajuntament, o la política municipal en matèria d'habitatge i la Carta Municipal, per no parlar de les qüestions que incideixen en l'organització dels Jocs Olímpics, han estat, entre d'altres, reconsiderats o tinguts en compte d'acord amb el s nostres suggeriments i aportacions. I d'aquesta feina, que potser no es veu, n'estem satisfets.

Succeeix que hi ha gent, com en Fabià Estapé, a qui pot no agradar-li aquest treball. No sé si és per quedar bé amb els que manen, com ha fet sempre; però, en qualsevol cas, no tota la feina que ha fet i ha dut a terme el Grup Municipal pot ser desqualificada amb quatre ratlles, i menys fent indicacions gratuïtes sobre quanties incertes de multes de circulació que desmereixen.

Benvolgut Fabià, qui t'ha escrit l'article aquesta vegada t'ha ben ensarronat.

Josep Maria Cullell i Nadal
Cap del Grup Municipal de CiU a Barcelona

Iugoslàvia i la CEE

En una darrera visita a la Federació Iugoslava, el senyor Delors va insinuar que, si les repúbliques que formen aquesta nació artificial no es reunien i reunificaven (uniformitzaven) no hi hauria ni cinc cèntims d'ajut de les arques comunitàries de Brussel.les.

D'aquesta manera, fa la sensació que la burocràcia comunitària intenta imposar per la força dels calers un sistema polític contra la voluntat dels pobles balcànics. Al meu entendre, és intolerable que des de Brussel.les pretenguin mantenir un estat artificial en situació vegetativa, com és actualment la Federació Iugoslava. Crec que aquesta actitud denota manca de perspectiva històrica i de respecte a la lliure autodeterminació dels pobles.

Des de la nostra nació catalana, hauríem de prendre nota d'aquesta qüestió, ja que potser algun dia també nosaltres podríem rebre pressions com ara passa amb Eslovènia i Croàcia, que volen caminar cap a la seva independència nacional.

Josep Maria Loste i Romero
Portbou (Alt Empordà)

Els autònoms

¿Com és possible que hi hagi aquesta discriminació en una qüestió tan simple? Em refereixo a les pagues extres. Els jubilats autònoms, anys enrere, vam aconseguir una paga, la de juliol, amb la promesa verbal del ministre de torn, senyor Chaves, d'aconseguir la de Nadal ben aviat.

Els pagesos van tenir, immediatament, les dues pagues i els que a partir d'aquella data s'anaren jubilant, també. En canvi, per als antics autònoms, aquest problema encara no s'ha resolt.

No tenim suport de cap entitat política o sindical, estem molt dispersats i sense il.lusions. Amb la falta que ens fa a tots nosaltres...

Albert Pena i Vilalta
Barcelona (el Barcelonès)

Rectificació

Per un lamentable error, el número 368 d'EL TEMPS, a la pàgina 91 de crítica teatral, deia que "l'autor valencià Josep Lluís Sirera participa en l'obra *El veneno del teatro*", quan no és l'autor Josep Lluís Sirera sinó Rodolf Sirera qui hi participa.

De la mateixa manera, la fotografia que corresponia al breu, era equivocada, ja que hi apareixia Josep Lluís Sirera per comptes d'en Rudolf Sirera.

EL TEMPS

DURANT ELS MESOS DE JULIOL I AGOST

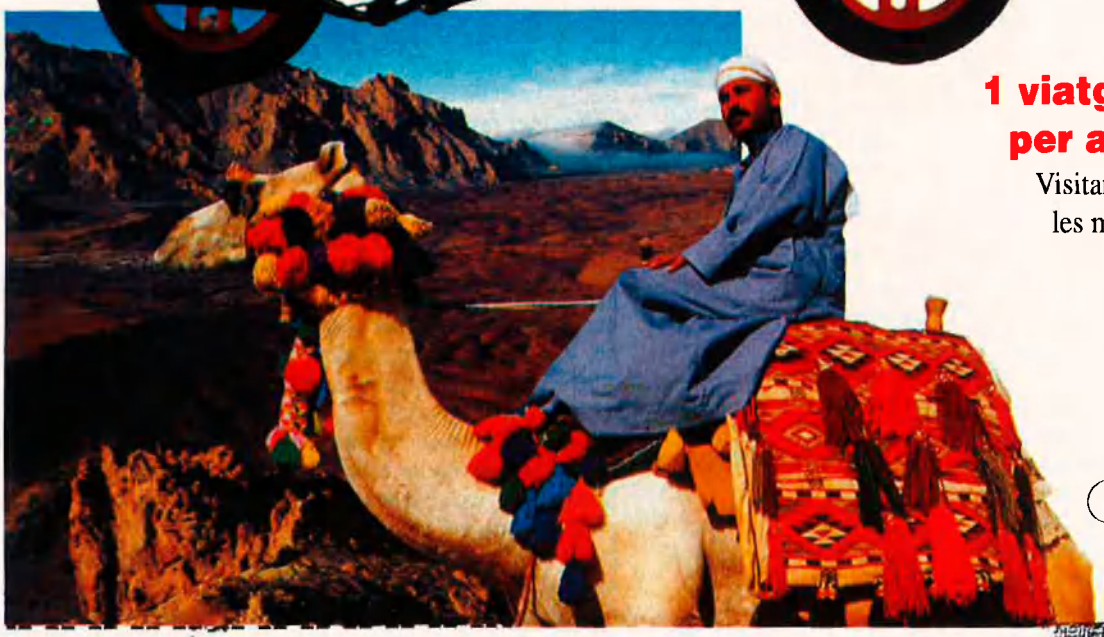
PARTICIPA AMB EL TEMPS EN UN ESTIU PLE DE REGALS

2 motos Honda

Model VISION NE-50, sense necessitat de carnet, a partir de 14 anys. Amb encesa automàtica, perfectes per a la ciutat.

HONDA

1 viatge al Marroc per a 2 persones

Visitant el desert del Sud i les muntanyes de l'Atlas. A triar de l'1 al 18 d'octubre o de l'1 al 18 de novembre de 1991.

anosluz

EL TEMPS sortejarà 2 motos HONDA i 1 viatge al MARROC per a 2 persones entre els lectors que participen en aquest concurs. El sorteig se celebrarà el dia 20 de setembre de 1991 davant el notari de València, sr. López Laborde.

Per entrar en el sorteig, cal que ens envieu els 8 cupons de participació que apareixeran en EL TEMPS durant juliol i agost (des de la revista núm. 368 a la 375). Col·leccioneu els 8 personatges del TIRANT que apareixeran en aquesta mateixa pàgina i ompliu amb les vostres dades personals la butlleta que apareixerà en el núm. 375. Envieu-nos-ho tot dins un mateix sobre a Edicions del País Valencià, SA. Av. del Baró de Càrcer, 40, p. 13. 46001 València.

Entraran en el sorteig totes les cartes amb la col·lecció completa de cupons que ens arriben amb matasegells, com a màxim, del dia 6 de setembre de 1991.

OPINIÓ

Pluralisme

Poc abans del gran sanedrí del PSOE, celebrat el passat dia 3 a Madrid, el secretari general dels socialistes del País Valencià es va despenjar amb unes declaracions la mar de democràtiques i conciliadores. "La pluralitat del partit és necessària i imprescindible", va dir Joan Lerma, el qual també va afegir: "Al llarg dels anys hi ha hagut massa discussions". ¡Quina barra que té aquest cavaller!, però anem per parts.

Al voltant de la pluralitat en el PSOE, com és ben sabut, s'han exercitat dues opcions desiguals: la dels que manen, amb els seus feligresos, i la dels altres, els perdedors. Se sintonitza sense reserves amb la majoria o ets despatxat al ghetto dels infecciosos. No dic que siga una peculiaritat del partit de Felipe González, però tampoc en això ha estat una excepció. La seua democràcia interna, tan sobirana en els discursos, no ha pogut exiliar aquesta vella xacra partidista.

Si tal observació és vàlida en termes generals, ací, al feu lermista, s'ha conreat fins al límit de la neurosi. Fins al punt que l'oficialisme majoritari ha disparat contra tot allò que es movia. Clar que no sempre ha estat tan precipitat. També ha dissenyat operacions de rellotgeria amb explosió retardada per neutralitzar líders polítics amb carisma i capacitat per a erigir-se en alternativa a Joan Lerma, reconvertit avui al pluralisme.

O siga, que s'invoca la pluralitat quan el partit és un cementiri de morts vivents, alguns dels quals són els irrecognoscibles xics que en les dècades dels seixanta i setanta s'esgargamellaven cridant "socialisme és llibertat". Patètic. Si quedaven uns quants poc inclinats a l'obsequència incondicional, van ser llançats a les tenebres aprofitant les darreres eleccions municipals, en les quals la comissió de llistes es va passar per l'entrecuix la voluntat de no poques agrupacions locals: a aquest el pose, a aquest el lleve i conseqüentment, un centenar llarg de companys màrtirs van preferir la baixa amb honra que la militància sense expectativa de destí, ni més dret que el d'aguantar i callar.

I després hi ha l'altra broma, que hi ha hagut massa discussions. ¿On es van produir? ¿En quina sobretaula d'algun esmorzar entre amics? Amb Lerma en el poder sempre ha prevalgut la màxima grossera que alliçona a tenir la boca tancada perquè no entren mosques. El silenci és ben recompensat.

J.J. Pérez Benlloch

Primer l'estabilitat, després la llibertat

Ho va dir ben clar el president Felipe González davant del Congrés de diputats, que es va reunir en sessió extraordinària el dia 1 de juliol per escoltar les seves explicacions sobre el Consell Europeu de Luxemburg del cap de setmana anterior: l'acció dels nacionalismes europeus, sobretot i concretament dels del Centre d'Europa i especialment dels de Iugoslàvia, amenacen l'esquema de seguretat europeu dibuixat per l'Acta d'Hèlsinki de 1975 i per la Carta de París de 1990, i, per tant, fan perillar l'estabilitat continental.

Dit d'una altra manera, països com el nostre, que no estan directament implicats en la crisi iugoslava o en la bàltica, poden sortir-ne escaldats de retruc. ¿Quina és la solució suggerida pel president? No cal dir que l'espanyola és que les tensions nacionalistes s'han de resoldre en el marc de l'estat corresponent, en aquests casos de Iugoslàvia o de l'URSS. Mentre es respectin les fronteres i una certa estructura estatal, que facin el que vulguin, però que no trenquin el principi d'integritat territorial.

Els portaveus nacionalistes, i molt especialment Miquel Roca (CiU), van rebatre aquest punt de vista tan esquemàtic. No hi ha cap raó a priori que permeti avantposar el principi d'integritat territorial al de llibertat o d'autodeterminació. Si els lituans o els eslovens no creuen ja en l'estat soviètic o en el iugoslau, se'ls ha de donar fórmules perquè puguin conviure pacíficament amb els seus veïns, si cal constituint-se en un estat a part. Això també estabilitza Europa, més que no una Iugoslàvia unida però farcida de tensions internes. En definitiva, Felipe Gonzàlez recollia i abonava la tesi "estatalista", que és cert que és la que defensen les institucions comunitàries i pan-europees, amb la relativa excepció del Consell d'Europa. Europa la formen els estats actuals i són ells els protagonistes i els conductors dels canvis en curs i, de la mateixa manera que durant molts anys es va necessitar el principi de les àrees d'influència, ara s'ha imposat el de la integritat territorial. Tots els partits espanyols, admeten que la revisió de les fronteres pot conduir a crisis molt greus, com ho demostra la guerra civil iugoslava, però la no revisió d'alguns estats que històricament han fracassat en la construcció d'un marc que done satisfacció a les minories ètniques i nacionals, també pot provocar igualment una desestabilització general. Aquest és el dilema, van venir a dir els portaveus nacionalistes al Congrés. Roca va tenir l'encert de recordar la vergonya que van sentir els demòcrates europeus quan els tancs soviètics van ofegar la primavera hongaresa o la txeca en nom de la política de blocs, i ara no la volen tornar a sentir amb els tancs i els avions iugoslaus bombardejant Eslovènia i Croàcia en nom de la integritat territorial.

Josep M. Sanmartí

'vent'anni dopo'

4 de juny del 1991. Vint anys després torne a Pequín. Aniversari de Tian Anmen, fa dos anys. El matí és gris i pesant amb el cel baix i els núvols a punt de pluja, quan em faig cridar un taxi –ara els taxis aparquen davant els hotels– del Pequín International (30 pianos, 1.200 treballadors) en la plaça Tian Anmen. La plaça és un immens espai tràgic, quadrat desert, excepte per la policia que el vigila de lluny, des de les voreres. Deposite sobre el terra un ram de tulipans blancs en un gest volgut, pensat i solitari. El silenci és total sobre aquest espai matemàtic creat per a la litúrgia del règim..."

D'aquesta manera comença el retorn a la Xina de la periodista italiana Maria Antonietta Macciocchi, la dona que fa vint anys va escriure els primers relats sobre l'aleshores impenetrable país de Mao. És evident que no podia començar de cap altra manera. La Macciocchi en el seu temps va descriure la Xina amb tendresa no exempta d'una certa ètica. *Vent'anni dopo* la Xina que ella conegué i l'actual té poc a veure. Com també té poc a veure la situació ideològica d'aleshores amb la d'ara. El que sospite que no ha canviat és la sensibilitat de la senyora Macciocchi. Ho sospite a la vista de les primeres ratlles del seu text i del gest que en fa.

Hi ha gent que ara s'avergonyeix del que va fer, dir o escriure en el seu moment, en relació als països que en dèiem socialistes. Ella no. "Rellegesc les meues 450 pàgines (del seu llibre *De la Xina*, un *best-seller* després de la revolució cultural) i no hi trobe cap altra cosa que fets, imatges, converses, potser que elementals però conformes a allò que jo veia i, és cert, de vegades ingènues o mutilades per la manca d'informació".

Quan va escriure *De la Xina* des de la dreta l'atacaren per maoista mentre els maoistes pintaven a les parets de la universitat de Vincennes allò de "Ni Lin Piao, ni Confuci ni Macciocchi". Ara el segon lliurament de la sèrie promet reaccions encontrades de nou. És habitual en una periodista incapaç de desfer-se del seu cor però també de no contar allò que veu, per molt enganyós que siga. El ram de tulipans negres sobre la plaça és la seua millor rúbrica.

Vicent Partal

Diner negre

Existeix en l'economia del país un problema del qual, com el Guadiana, apareixen i desapareixen els comentaris. Ens referim a l'existència de diners *negres*, és a dir: diners que s'escapen dels tentacles del fisc i que se'n van a immobles, joies, lingots d'or... i bitllets de banc de 10.000 pessetes. Els diners *negres* són com l'economia sumergida: existeix i es condemna però sense massa convicció. La idea que els impostos s'han desbordat en aquest país des del 1977 ha impregnat els ànims de la majoria. Són molts els que es pregunten ¿per què hem de tenir un sistema tributari com Suècia i uns serveis públics com Marroc? Efectivament: el desprestigi dels serveis públics ha arribat a quotes inimaginables: de la crisi de correus han sortit serveis prestats pel sector privat; però del desgavell d'Iberia, Sanitat Pública, etc...no poden improvisar substitucions ràpides. Per aquesta raó molts dels posseïdors de diners *negres* mantenen la consciència –si la tenen– tranquil.la. En els últims anys hem estimat en el país la raó que tenia Lord Keynes quan diferenciava *saving* (estalvi) i *hoarding* (tresorejar). El que segurament no va arribar a imaginar l'economista britànic és que, al començament, l'estat, l'administració i el govern van animar el creixement dels diners *negres* inventant-se , en temps de Miguel Boyer, els pagarés del tresor i els pagarés forals. Ara, quan un negoci capdavanter és el de les caixes fortes d'instal.lació domèstica, l'estat i en nom seu el Ministre d'Hisenda, han recuperat imatge –s'han refet la virginitat, per fer servir una expressió francesa– i en termes propis del Déu del Sinaí han donat terminis i han expressat comminacions perquè tots els pecadors, inclosos els que van comprar títols de l'estat que eren per definició "opacs", es redimeixin a base de declaracions complementàries que proporcionen un retrat del defraudador o mitjançant el canvi dels vells títols per altres nous –que rendiran el dos per cent i que després de sis anys resultaran blanquejats. Aquí toca el paper, si es vol ingrat, d'endevinar el futur, o com diu Eliseu Climent, d'emetre un diagnòstic: el meu no pot ser més categòric: la xarxa fiscal agafarà un nombre important de peixos o peixets. Tothom ha sentit que el 1993, és a dir, demà passat, en virtut de l'entrada en vigor de l'Acta Única Europea, hi haurà plena llibertat de moviments de capitals. És cert que per la seva banda el Ministreri d'Economia ha elaborat una llista de paradisos fiscals per contrarestar els seus efectes. Jo continuo recordant una màxima del vell Garnica, pare de l'actual Don Pablo, i que deia: "els diners són com les rates: al més mínim soroll es refugien al cau".

Fabià Estapé

DEBAT

La mort dels setmanaris catalans a debat

¿Per què no interessa la premsa en català?

La mort successiva de setmanaris en català és el símptoma més evident d'una realitat perillosa: ni a empresaris ni a polítics, els interessa tenir una premsa en català competitiva. La premsa continua sent la ventafocs.

Amb el titular "La setmana ja no tindrà Set dies", el setmanari *Set Dies* anunciava la seva mort com a setmanari i la seva ressurrecció com a dominical, a partir de la tardor, del diari *El Observador*. Així és com, una vegada més, un setmanari en català entra al paradís dels morts. *EL TEMPS* perdia així un competidor i, com molt bé va explicar Ramon Barnils quan va aparèixer *Set Dies*, una oportunitat de normalitat. La competència és necessaria i, sobretot, llei de vida.

Parlar d'aquestes morts buscant alguna cara més de la moneda, que no fos el fracàs, va ser el motiu d'aquesta taula rodona. Els convidats van acceptar generosament de parlar del passat en temps de futur. Al voltant de la taula: Josep M. Huertas, com a símbol d'una publicació, exemplar, decisiva i de vida traumàtica, com va ser *Oriflama;* Ernest Sena provinent d'una experiència entusiàstica i de marcar línia com va ser *Valencia Semanal;* Enric Bastardes com a promotor, gerent i director d'un projecte agosarat com *El Món;* Xavier Domingo com a empresari i editor del penúltim supervivent *Set Dies;* i Joan Vall i Clara representant de *Presència*, el primer mort ressuscitat en el món dels setmanaris amb una vida intensa de 80.000 exemplars de difusió. Una absència, Isabel-Clara Simó, de *Canigó.* Raó: un compromís adquirit per diverses escriptores de no col.laborar amb un setmanari que ha publicat articles de Joan de Sagarra, que consideren ofensius per a les dones. Raó inconstestable: la censura no és norma de la casa.

En començar, un comentari inevitable: "serà un dinar de masoquistes". Fa mandra parlar de la premsa en català. Per un moment sembla que a la taula pesa més aquesta mandra de reviure la anormalitat que no els plats i els coberts.

A l'hora de les postres, una constatació: Tots repetirien l'experiència, més ben dit, quasi tots: Xavier Domingo s'ho pensaria dues vegades, i després, ho faria en espanyol.

A l'hora dels cafès, les copes, els puros, una evidència: Impossible parlar de setmanaris en català sense parlar de premsa diària. Aquesta continua sent una assignatura pendent i el primer esglaó per a tenir una premsa de cohesió nacional.

EL TEMPS: *Abans d'entrar directament en debat, podrieu explicar, cadascú, quines conclusions heu tret de la vostra experiència; si és possible, sense carregar en excès les tintes pessimistes*

J. M. HUERTAS: Començaré jo que sóc el més vell en aquesta història. Sempre recordo que una persona que no té res a veure amb el món de la premsa catalana i, que precisament és economista, em va dir que el punt dolç d'una publicació setmanal o mensual en català, estaria en els vint mil exemplars de venda real, de venda al quiosc. Naturalment parlo de vint anys enrere, d'una època on no hi havia ajuts econòmics. Però, tot i així, em sembla important retenir aquesta dada com a punt de referència. Aquest és un element econòmic que cal considerar, perquè les tirades de la premsa en català, en general són minses.

Una altra questió important és que els ajuts a la premsa en català haurien de passar pel Parlament. No s'haurien de fer com es fan ara, sinó que haurien d'estar establerts, tal com es fa en altres qüestions importants com aquesta. El que dic entra en contradicció amb frases que jo he sentit a dir al president de la Generalitat, quan afirma que la premsa s'ha de regir per les lleis del mercat. Em pregunto, si aquest

ment s'apliqués als altres mitjans de comunicació, què serien a hores d'ara la televisió i la ràdio catalanes... Per tant, és absurd que només es vulgui aplicar les regles de l'economia de mercat a la premsa en català. Les ajudes institucionals haurien de fer-se a la sueca; amb aquesta expressió vull dir que s'hauria de fer com es fa en tots els països que no tenen un mercat base il.limitat.

La tercera cosa que voldria dir és que ens morirem sense conèixer un experiment necessari: l'existència d'un setmanari que no sigui de tendència. Des d'*El Món*, passant per *L'Hora*, fins a EL TEMPS, tots els setmanaris d'aquest país han portat el llast de la tendència. Aquests són els tres punts de reflexió que crec imprescindibles des de la meva experiència, i cenyint-me al peu de la lletra a la recomanació que heu fet de no ser pessimistes.

X. DOMINGO: Com que sóc el darrer enterrat voldria pendre la paraula per explicar la història de *Set Dies*. Aquest setmanari va nàixer amb vocació nacionalista. El seu capital inicial van ser 110 milions, que van posar vint socis. Jo mateix vaig posar-n'hi 11. A part aquests diners, que eren molt pocs, hi havia promeses, que inicialment eren de subscripcions importants. Per un costat hi havia la Generalitat i per un altre, tres partits: Convergència, Unió i ERC. Aquestes promeses no s'han complert mai.

Hem tancat quan teníem 30 milions de pèrdues. Jo sempre he volgut pagar com paguen els setmanaris espanyols. No he cregut mai que s'hagués de pagar menys perquè feiem un setmanari en català. Jo ja havia advertit els altres socis, que el dia que no pogués pagar els col.laboradors tancaria i així ho he fet.

EL TEMPS: *¿Sentiu la sensació de fracàs?*

X. DOMINGO: L'experiència del *Set Dies* no es pot considerar un fracàs absolut perquè continuarà com a suplement dominical d'un diari, *EL Observador*, que segons em diuen, ven entre quaranta i cinquanta mil exemplars cada diumenge, a base de regalar tortugues i altres coses. A més, aquest diari necessita un aliment català perquè és un periòdic nacionalita.

Penso que hem fet un bon tracte anant amb *L'Observador*, perqué un dels objectius principals de la creació del *Set Dies* era fer llegir en català. Aquest objectiu serà complert igualment.

A banda tot això, els setmanaris en català, tenen un altre problema. Malauradament un setmanari d'informació general ha de viure de la política i, en aquest sentit, aquí no passa res. Si no tens una gran delegació a Madrid, no pots fer res. Des de les grans decisions als escàndols tot passa per Madrid i en aquest sentit sempre vas darrere els setmanaris d'informació espanyols. Pel que fa al futur dels setmanaris d'informació general, sóc relativament pessimista. En canvi, em penso que sí que pot existir una premsa periòdica especialitzada.

E. SENA: El meu cas és més atípic perquè jo represente *Valencia Semanal*, a part que haja col.laborat o treballat en altres projectes també representats aquí, com *Oriflama*. No sóc periodista, ara estic fora d'aquest món i la meva professió és l'economia. Una colla d'amics vam constatar que cada vegada més hi havia una dependència informativa més espanyola. Açò ens va moure a crear un producte informatiu d'obediència estrictament valenciana i basat en la independència informativa. Crec que aquesta independència s'ha assolit. Considere que va ser una experiència profitosa i molt positiva. Després han eixit, d'allà, molts dels millors professionals, des d'Amadeu Fabregat, passant per Rosa Solves o Pilar López, per no citarne sinó uns. Allà no crec que tinguérem problemes de tendència; crec que aquest objectiu, el vam assolir. Vam aconseguir de situar-nos en la xifra de lectors que necessitàvem, més de 10.000, però tinguérem un problema. De publicitat, ni mica. Crec que la principal mancança d'aleshores i d'ara, és la manca de professionalitat empresarial.

E. BASTARDES: *El Món* tenia uns criteris empresarials clars, es va muntar com una empresa. Tenia 12 redactors, que aleshores eren molts. Però no va funcionar. Ha-

J.M. HUERTAS: "La gent aquí paga per fer el diari o la revista que a ell li agrada. No pensa en els lectors".

víem de vendre 20.000 exemplars, la xifra que ja s'ha dit en aquesta taula, i el màxim que ens va donar el control de l'OJD van ser 10.300 exemplars. Aquesta estructura mínima era bàsica per poder fer un producte informatiu. Sovint passa que, quan no tens aquesta estructura, recorres a les opinions i a les col.laboracions. Això ràpidament fa que no es pugui fer un bon producte informatiu. Els costos es redueixen, però la informació pot acabar desapareixent.

L'experiència ens va demostrar que és molt difícil competir en un mercat petit amb un producte informativament ben fet. Malgrat això, crec que va ser una experiència ben plantejada empresarialment i professionalment. Jo diria que aquest petit drama del cas d'*El Món* forma part d'un problema més gros, deixant a banda un cas brillant que és el cas de la premsa comarcal, que va més enllà dels setmanaris i que es pot generalitzar a la premsa diària. Penso, com ha dit en Josep Maria, que els països amb un mercat limitat com el dels Països Catalans que volen mantenir una premsa nacional de prestigi ho fan a base d'un ajut públic regulat, perquè si no fessin bons diaris la gent llegiria premsa anglesa. La premsa és un element de cohesió nacional, de cohesió social importantíssim. És impensable el món francès sense *Le Monde* o el món anglo-saxó sense *The Times*.

J. VALL I CLARA: Aquí s'ha donat molta importància als mitjans àudio-visuals i s'ha deixat de banda la premsa escrita, amb l'agreujant que representa el menyspreu al públic que consumeix premsa, que és molt superior al que consumeix televisió. Deixar la premsa en mans del voluntarisme és abocar-la al fracàs. No es pot pensar que la gent llegirà només perquè el producte és en català, perquè si el producte no és bo la gent es deixa de nacionalismes. Cal que hi hagi un esforç públic important per fer productes dignes que puguin ser emblemàtics de la nació catalana. El sistema d'ajuts actual, tal com està muntat, valdria més que desaparegués. Això que dic pot semblar molt gros, però és així: no ens ajuda gairebé gens i, en canvi, implica arrossegar porqueria de tota mena. Per fer-ho tal com ho fan, potser seria millor que no fessin res i així les coses serien més clares i més reals. L'empresa sabria a què s'hauria d'atendre. Ara depens d'unes decisions o dels serrells que no saps amb quin criteri s'adopten i que no acabes de saber mai com seran. Són uns ajuts ridículs que sembla que donin menjar a les gallines, fent allò de ¡tites! ¡tites!. El paral.lelisme que féu amb Suècia és cert, i caldria que hi hagués voluntat política per aplicar-lo

Aquesta xifra de 20.000 exemplars que heu dit actualment és ridícula i no garanteix res, si parlem d'àmbit nacional perquè no et col.loca en el mercat publicitari. Per superar aquesta xifra, l'esforç empresarial i institucional ha de ser molt més fort.

X. DOMINGO: "Els polítics catalans tremolen amb la sola idea d'un periodista poderós".

EL TEMPS: *Molts temes sobre la taula per poc temps. El debat queda obert.*

X. DOMINGO: A Catalunya es llegeix molt poc i no sols en català. Tampoc no es llegeix en castellà. Molts catalans es pensen que mirant TV3 i escoltant Catalunya Ràdio ja compleixen. Estem en una situació tercermundista

E. BASTARDES: Aquí hi ha un problema polític. D'orientació. No els interessa que hi hagi més premsa que la que tenim.

X. DOMINGO: Els polítics catalans tremolen amb la sola idea d'un periodista poderós.

E. SENA: Deixeu-me fer d'advocat del diable. Quan en una escola molts xiquets suspenen, sempre hi ha algú que alça la mà i pregunta si el fracàs escolar no té a veure amb el mestre

J. M. HUERTAS: ¡¡La culpa al periodista!!

E. SENA: Només és una pregunta.

J. VALL I CLARA: Aquí hi ha una qüestió més complexa: hi ha un problema d'orientacions. El diari *Avui* ha fet dos canvis de director últimament. Cadascun d'ells ha omplert més les pàgines d'internacional i ha informat menys del que passa aquí. ¿Informar bé del que passa aquí, no hauria de ser una questió prioritària?

E. BASTARDES: El problema no és exactament aquest.

J. VALL I CLARA: El problema és allò de"voler sense poder". Si tu no tens mitjans per fer una bona informació internacional i ofereixes la informació al costat de la que publica *El País* o *La Vanguardia*, el lector se sentirà estafat. El que cal és fer productes possibles. A mi m'agradaria enviar algú a Eslovènia, però m'estimo més mantenir els tres redactors que tinc a Figueres.

EL TEMPS: *Abans X. Domingo deia que aquí no passa res. Vejam: ¿no passa res o és que no s'explica el que passa?*

J. M. HUERTAS: Aquí passen coses, però no s'expliquen. Pot agradar o no, però és clar que un tipus de periodisme radical com el que fa *El Mundo* (a mi no m'agrada), aquí no el pagaria ningú.

X. DOMINGO: Aquí nocarda ningú. No passa res, les coses importants passen a Madrid. Aquí som una província.

J. M. HUERTAS: ¡¡De l'Imperio!!

E. BASTARDES: No m'agrada fer exhibició de nacionalisme, però, Xavier, no entenc que si penses això hagis fet un setmanari català.

X. DOMINGO: A la gent, no li interessa el que passa aquí. Quan hem destapat algun tema, ¿us penseu que això ha fet vendre més exemplars?. No

E. BASTARDES: Aquí hi ha una *jet-set* cata-

E. SENA: *Valencia Semanal* va ser una experiència profitosa. D'allà han eixit els millors professionals valencians".

lana importantíssima, però té una vida molt privada. És un altre estil. Ells no fan objecte del subjecte.

J. M. HUERTAS: Aquí tothom es munta la seva història com a tot arreu. ¿O és que en Vall-Clara no coneix la vida sexual dels polítics de Girona?

X. DOMINGO: I la dels consellers de la Generalitat. Però, al lector, no l'interessa llegir-ho

J. VALL I CLARA: "La premsa depèn d'unes ajudes ridícules, sembla que donin menjar a les gallines".

J. VALL I CLARA: *El Punt* té clar que aquesta no és la línia que vol seguir.

EL TEMPS: *Però en canvi* El Punt *va ser l'únic diari que va explicar tal com va anar la visista del Príncep a Girona...*

X. DOMINGO: ¿El príncep? ¿I el rei? Quan ve a Barcelona tothom sap què ve a buscar-hi. *Tribuna* ha fet comentaris molt arriscats sobre la vida sentimental del rei.

EL TEMPS: *¿Per què penseu que ningú pagaria un diari radical?*

J. M. HUERTAS: No s'hi voldria veure retratat ningú. Ningú dels qui poden pagar. Parlem de projectes de moltes peles. Això ens porta a un altre problema. La gent aquí paga per fer el diari o la revista que a ell li agrada o vol llegir. No pensa en els lectors. Insisteixo: aquí passen moltes més coses de les que s'expliquen.

E. SENA: El que dius vol dir que aquí no hi ha empresaris. Jo no ho crec. Empresaris catalans de premsa n'hi ha. No cal anar a parar al comte de Godó. ¿L'Asensio és un empresari català de premsa?

E. BASTARDES: Sí. I segur que ha fet números sobre el català.

E. SENA: Aquí hi ha una altra qüestió que no s'ha tocat. De quin mercat estem parlant. El TEMPS cobreix tota la nació.

J. VALL I CLARA: En això s'ha d'anar alerta: l'estructura publicitària és molt traïdora. *Presència*, amb 80.000 exemplars i sis mesos que fa que funciona, només ha aconseguit tres campanyes de circuit, en un marc geogràfic homogeni. Sobre això és pot especular molt, però la realitat és molt dura. I la publicitat és la base del funcionament econòmic d'un diari.

E. BASTARDES: *El TEMPS* té la sort de ser fet a València, encara que sembli paradoxal. Això fa que tingui un nucli d'incondicionals, potser perquè se saben minoritaris, que aquí són més fidels. I, de totes maneres, no és igual vendre a Barcelona un producte català fet a València que a l'inrevés. En l'un cas suscita simpatia, en l'altre dificultats.

E. SENA: ¿Però vosaltres van fer l'esforç de tractar de vendre?

E. BASTARDES: *EL Món* ho va intentar. Donàvem importància als temes valencians quan eren d'interès general.

E. SENA: Potser va ser l'error. Els temes valencians no es veien com a propis.

J. VALL I CLARA: Les dificultats en aquest terreny són clares, com ja he dit abans. Peró el que no podem fer és renunciar, com a idea, a crear un marc comunicacional global de tota l'àrea lingüística. Concretar això ja és una qüestió més greu.

X. DOMINGO: A València passen més coses que aquí.

E. BASTARDES: Per mirar-ho d'una altra manera, fem un esforç d'imaginació. Agafem les revistes, o els diaris, en català i traduïm-los mentalment al castellà: ¿són vàlids?

J. VALL I CLARA: Posats a fer anar la imaginació ¿per què no ho fem al revés? Agafa *La Vanguardia* i tradueix-la de l'espanyol al català. Segur que aguanta.

X. DOMINGO: Perdria molts lectors.

J. VALL I CLARA: ¡Què dius! En perdria alguns i en guanyaria d'altres. Es ressituaria i no passaria res.

X. DOMINGO: Ara *La Vanguardia* prepara un suplement en català.

J. VALL I CLARA: Si una cosa és clara és que l'idioma no és problema. No fem tampres. Actualment fracassen iniciatives en espanyol. *Las Noticias, Catalunya Sud, Claro, El Observador* han fracassat.

X. DOMINGO: La venda de revistes de Madrid a Catalunya ha baixat molt. Ara, *El Observador* no es pot dir que hagi fracassat. Ha passat poc temps per saber-ho.

E. BASTARDES: Si no ha fracassat és pot dir que fracassa. Si funciona és a base d'aquesta política estranya que consisteix a vendre tortugues Ninja el diumenge. El que no sé és si això compensa econòmicament l'empresa.

X. DOMINGO: Jo quan vaig fer el *Set Dies*, una de les coses que volia era fer llegir en català. Si fa falta, amb tortugues Ninja...

J. M. HUERTAS: El problema és que no saben a qui van. A qui pretenen robar espai. A *La Vanguardia*, a l'*Avui*, *El Periódico*. ¿Volen crear nous lectors?. Les xifres estan estancades de fa molts anys.

E. SENA: Mirem el cas d'*El Punt*. Joan Vall Clara n'és el director, però abans quan explicava un model i no un altre ho feia parlant d'un model empresarial. Defensant, des del càrrec màxim de la redacció, les directrius de l'empresa. Crec que en la premsa en català s'ha fet poques vegades. En la premsa en català els periodistes volen fer allò que ells volen.

J. VALL I CLARA: Cal aplicar criteris empesarials. A *El Punt* li costa més diners fer l'Agenda que la secció d'Espanya. Això és un criteri.

El Temps: *Havíem de parlar de setmanaris i hem acabat parlant de tots els mals de la premsa en català. ¿Ho tornaríeu a intentar?*

J. M. HUERTAS: Sí.

E. BASTARDES: Crec que el mercat dels setmanaris ara és massa difícil. El setmanari fa crisi.

X. DOMINGO: Jo, si fes un altre setmanari, el faria en espanyol.

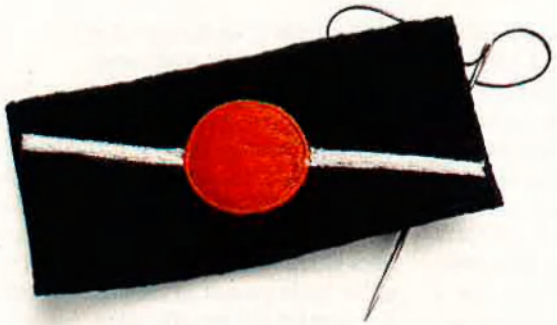
El debat s'acaba i sobre la taula molts temes embastats. Discrepàncies, però també unanimitats. Unanimitats: que la premsa en català continuï sent la ventafocs vol dir que s'ha optat per un model cultural tercermundista que no mena enlloc; el futur dels setmanaris és difícil, més fàcil és el dels dominicals; els empresaris no es volen arriscar; cal una actuació política; la

E. BASTARDES: *El Observador* funciona a base de vendre tortugues Ninja els diumenges".

premsa comarcal és l'únic brillant que no és fals. Dubtes: ¿si la premsa comarcal és l'embrió d'una premsa nacional capaç de cohesionar el país? Mentrestant la ventafocs haurà de treballar a un supermercat de nit. El príncep no està en el seu horitzó, per més que els veïns, incloses les germanes lletges, esperin i sàpiguen que el príncep sempre arriba.

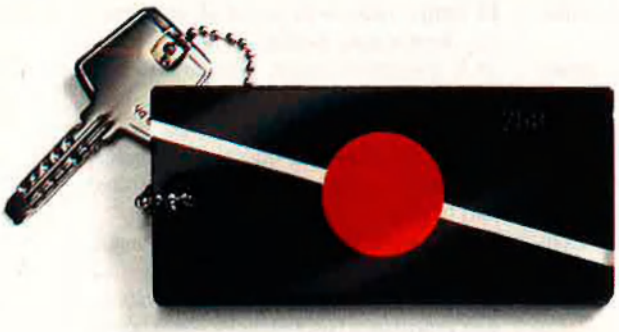
Assumpció Maresma

Unes Galeries Comercials.

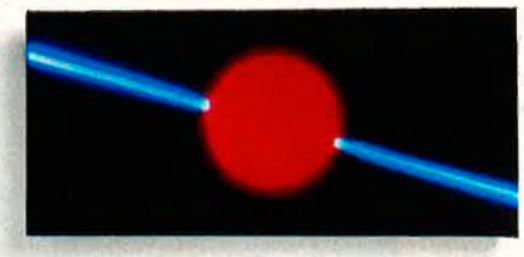
Un Mercat.

Un Hotel.

Un Jardí.

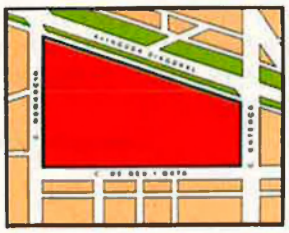

Una Discoteca.

Dos Col·legis.

Una Su

Així serà l'Illa Diagonal Winterthur, una Superilla de serveis al seu servei. Amb 48.000 m² d'oficines d'alta tecnologia, ubicades en una de les construccions més modernes del món. Un edifici totalment intel·ligent, dissenyat pels prestigiosos arquitectes Rafael Moneo i Manuel de Solà-Morales. Amb un Hotel de cinc estrelles de 250 habitacions. Amb dos Col·legis. Amb un Centre de

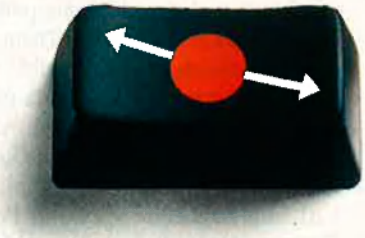
©Bassat Ogilvy & Mather

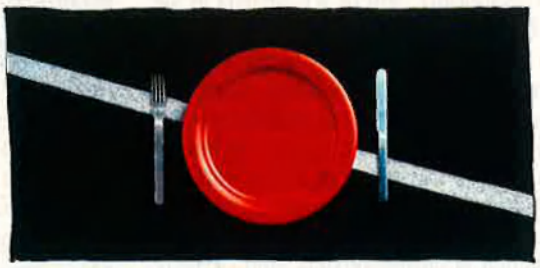
Un Parking.

Uns Grans Magatzems.

Unes Oficines.

Uns Restaurants.

Un Centre de Convencions.

Un Hipermercat.

ɔer Illa.

ɔnvencions amb capacitat per a 800 persones. Amb 8.000 m² de jardí. Amb
ı Aparthotel. Amb una Discoteca. Amb diversos Restaurants. Amb un gran
ipermercat. Amb uns Grans Magatzems de primera línia. Amb un Mercat.
ɯb més de 100 Botigues. Tot un complex avantguardista i innovador que es
ɔnvertirà en el gran centre cívic, comercial i financer que Barcelona es mereix.

L'ILLA

DIAGONAL
WINTERTHUR

INFORME

Repsol i La Caixa tenen a les mans el futur de l'empresa Gas Natural, SA

Catalana de Gas aposta per Espanya

La necessitat de la creació del *holding* estatal Gas Natural, SA, és, si bé discretament, un tema polèmic en el món econòmic. La catalanitat –perduda, salvada o congelada– de Catalana de Gas necessita, almenys, una història que EL TEMPS explica sense embuts.

Pere Duran Farell –70 anys a l'esquena i un posat impecable– s'adreça als accionistes. N'hi ha a centenars al Saló Catalunya de l'Hotel Princesa Sofia. És un discurs directe, vibrant. Parla de "fidelitat a la personalitat catalana", d'una "vocació de líder a què no pensem renunciar". Reafirma aquest "esperit de catalanitat" amb l'exemple dels "no-catalans que treballen en aquest projecte" i "s'estan identificant amb la nostra voluntat d'ajuntar la professionalitat amb l'exigència d'una catalanitat profunda". Conclou que "l'estructura organitzativa és integrada molt majoritàriament per gent de Catalunya".

Al sostre noble del saló retrunyen els aplaudiments i Pere Duran Farell mira, satisfet, el públic de la junta. Dues pantalles de vídeo reflecteixen la cara d'un home convençut d'haver-la encertada.

La junta general d'accionistes de Catalana de Gas SA, donava el seu vist-i-plau a la denominada "fusió per absorció i escissió parcial de les societats: Catalana de Gas, SA. Gas Madrid, SA., Repsol Butano, SA". Fins i tot, la temible Associació per la Defensa de l'Accionista va deixar de ser-ho aquell dijous 27 de juny de 1991. El seu president, Enric Cassany, en la seva intervenció davant la junta, només va referir-se a tecnicismes sobre les accions de Catalana de Gas, i als temors –vagues i no concretats– dels accionistes de l'empresa. Just un mes abans, el butlletí d'aquesta associació era força més explícit sobre el *holding* gasístic: "I, finalment, l'acord pot ser que realment s'hagi aconseguit mitjançant la contrapartida d'atorgar a la fusió de la *supercaixa* les exempcions tributàries a què, en cap cas, no podia accedir pel seu descarat frau i engany en les llibretes anomenades de prima única". Clar, i fins i tot precís: "El pacte va ser segellat en converses entre el president del govern i el president de *La Caixa*, i en un sopar insòlit i de caràcter privat al qual Don Felipe González va assistir a Premià de Dalt a casa de Pere Duran Farell". Dies després, Duran Farell agrairia a Enric Cassany la seva actitud de col.laboració i respecte concretada, com comentava el mateix president, en tres reunions prèvies a la junta. Al seu costat, Antonio Téllez, conseller delegat, s'ho mirava tot amb el respecte d'un vencedor intel.ligent. La memòria històrica devia indicar-li que Repsol havia començat a guanyar 17 anys abans...

DE CARRERO A ENAGÁS

Quan el cotxe de l'almirall Carrero Blanco va anar a caure al pati d'un col.legi de monges el desembre de 1973 havia arribat l'hora de Valero Bermejo, un dels homes forts del monopoli petrolier espanyol de l'època i un nom que encara provoca ràbia entre els *vells* de Catalana de Gas. Havia arribat l'hora, també, del *bunker* més dur del règim que l'any 1970 s'havia hagut d'empassar la inauguració pel general Franco mateix de la planta de liquació de gas natural que, promoguda per la companyia del mateix nom, s'encarregaria de distribuir, no sols a l'estat, el gas procedent de Líbia i Algèria.

La destitució el 1972 dels presidents de Butano i Repesa era el consentiment oficial definitiu a la constitució de l'empresa Gas Natural, creada per Catalana de Gas el 1965, i la declaració pública que el gas natural era lliure de monopoli tot i que, a la vegada, és creava Enagás (Empresa Nacional del Gas), un organisme d'infrastructura gasística que *hauria necessitat* per a la seva expansió una planta productora com la de Barcelona amb una capacitat de 300.000 tones de butà-propà. Les portes a la comercialització en massa –exportació i importació de gas a escala mundial– eren obertes per a Catalana de Gas, però el govern d'Arias Navarro va convertir Valero Bermejo en president d'Enagás. El xantatge va ser llavors implacable. Duran Farell no havia de controlar un "filó" de gas que hauria convertit Catalana de Gas en una multinacional europea. I aquest empresari, vinculat personalment a alguns dirigents polítics del Magrib, s'hauria d'empassar l'ham.

No hi havia negociació possible. Catalana de Gas va cedir a Enagás la planta de Barcelona, els contractes amb Algèria i Líbia i va dissoldre l'empresa Gas Natural, SA. El grup Repsol –propietari de 120 empreses entre les quals Petronor, Campsa, Repsol Butano, Repsol Química i Enagás, de l'Instiuto Nacional de Hidrocarburos– va "oblidar-se" de tornar la planta al seu propietari original quan va arribar la transició. I encara que de Valero Bermejo no se'n va cantar ni gall ni gallina, Catalana de Gas es va veure condemnada a esdevenir una mastodòntica empresa de serveis centrada al Principat. 17 anys donen per a molt. Entremig hi ha molts llençols perduts o, simplement, cremats. Primer va avortar el grup AAC (Asland-Aigües de Barcelona- Catalana de Gas), després va espatllar-se la fusió entre Aigües de Barcelona i Catalana de Gas i to va ser sacrificat al fi –superior i imprescindible, sembla– d'una companyia estatal del gas.

SOMNIS CASOLANS

A mitjan anys vuitanta, Catalana de Gas veu com s'acaba la tranquil.litat d'una maquinària potent vinculada a petits accionistes. La liberalització de la borsa el 1986 –en el context de l'entrada a la CEE– juntament amb el Protocol del Gas, signat entre el ministre d'Indústria de llavors, Joan Majó, i representants de deu entitats gasístiques, obrien diverses estratègies: s'obre la "cacera" accionarial sobre Catalana de Gas i Óscar Fanjul, president del Grup Repsol, decideix d'impulsar una política d'unificació del mercat gasístic sota el dogma –cregut a cegues i aplicat amb coherència– que "cada país

A mitjan anys vuitanta, Catalana de Gas veu com s'acaba la maquinària potent vinculada a petits accionistes. ARXIU

controla la seva gasificació". La idea comptava amb l'ajut inestimable de la lletra d'aquesta *lohpa gasística* que assegurava el manteniment futur del monopoli d'Enagás en la distribució majorista i conjurava, així, els pitjors horrors *repsolans*: la connexió gasística directa de Catalana de Gas amb França i la fi del monopoli majorista d'Enagàs a partir del 92. El cronòmetre es disparava cap a una intensiva reordenació d'un sector que per al govern espanyol, sobretot a partir de la moratòria nuclear, freturava una ràpida expansió interna

Davant l'evidència s'actua amb llestesa. I se'n surt igual d'escaldat. El grup AAC naix el 1988 per *blindar* Asland, Aigües de Barcelona i Catalana de Gas (amb un bloc accionarial que retirava de circulació un paquet important de títols) contra hipotètiques operacions de control, com les que se suposava que intentaria Repsol. Després les coses ja no són tan clares. El mateix juny de 1988 el grup era ferit de mort amb l'entrada de l'empresa cimentera francesa Lafargue a Asland. Tot i que fonts consultades per EL TEMPS afirmen que aquest va ser l'element decisiu del trencament, Asland va reiterar que la retirada de les seves accions es produïa per desig dels altres partioners de la societat. Sembla, però, que la *traïció* no es va perdonar. A final de l'any 1989, liquidat el grup AAC, apareix un nou somni factible: la fusió de la Societat General d'Aigües de Barcelona i Catalana de Gas. Aquesta vegada sota l'ombra d'una altra fusió que s'acosta –Pensions-Barcelona–, es planteja una operació de magnituds més importants. Una gran companyia catalana de serveis amb vocació de *holding* industrial. Ricard Formesa, president d'Aigües de Barcelona i director general adjunt de la Caixa de Pensions, va ser-ne l'impulsor mentre va tenir el suport del director general Josep Vilarasau. Encara que ni ell, ni Fornesa no comptaven amb l'estratègia dissenyada pel govern espanyol i pel grup Repsol amb vista a la constitució d'una única empresa gasística d'àmbit estatal. Malgrat l'aferrissada defensa de la Generalitat, malgrat el pes accionarial de la Caixa de Pensions, malgrat la il.lusió que havia generat entre sectors del nacionalisme català, aquesta operació no tenia cap sortida negociable –tampoc en aquest cas. El xantatge, això

Duran Farell. D.UMBERT

sí, esdevindria molt més subtil.

LES SUBTILESES DE L'ESTAT

Repsol és la nineta dels ulls del PSOE, una empresa semistatal eficaç i rendible que ha de reduir la dependència energètica augmentant el consum del gas i constituint el *Gas de France* que Espanya no havia tingut mai. Una qüestió política, al cap i a la fi. Calia, doncs, anar amb peus de plom. Repsol hauria pogut llançar una OPA a Catalana de Gas, que l'any 1984 tenia les seves accions *sota la par,* però va preferir anar comprant petits paquets d'accions –un 13,7 % en l'actualitat– sense exigir una representació al consell d'administració. A la resta de l'estat ha fet exactament el contrari. L'OPA de l'Instituto Nacional de Hidrocarburos sobre Gas Madrid, SA, donava a Repsol el control absolut de la segona companyia de l'estat mentre augmentava la participació en les companyies provincials i s'enfrontava durament a les empreses privades que pretenien, com en el cas de Galícia, obtenir noves concessions gasístiques.

A més, delimitava el terreny contra l'enemic exterior. Al gener de 1990 Óscar Fanjul insistia a "demanar" a Catalana de Gas explicacions sobre la compra per British Gas del 8% d'accions de la companyia en mans d'Asland. Una mesura de protecció de l'empresa catalana que molt poc temps després deixaria de tenir sentit. El 27 de juliol de 1990 es constitueix la Caixa de Pensions i de Barcelona, la major entitat financera catalana de tots els temps que la col.loca, de molt, com l'accionista principal de Catalana de Gas amb un 30% de participació en el capital social. En teoria, doncs, la fusió Aigües-Catalana era més a prop que mai. Però tothom sabia el preu que caldria pagar. El mateix setembre Repsol i la "Supercaixa" constituïen al registre mercantil de Barcelona el primer *holding* gasístic estatal. En altres termes, l'equip Samaranch-Vilarasau liquidava l'operació Aigües-Catalana –malgrat la desesperació de Ricard Fornesa– i obligava Catalana de Gas a assumir un paper directe i inevitable en aquest procés, en canvi de l'aprovació d'una fusió, amb exempcions fiscals incloses, que el govern espnayol hauria pogut paralitzar i, fins i tot, arruïnar.

EL VALOR DE LES GARANTIES

Després, han calgut gairebé deu mesos per definir del tot el procés de fusió. Pere Duran Farell, recuperat com a home de consens, ha fet de la seva afició als bonsais un element d'afinitat personal amb Felipe González, del govern del qual ha arrancat garanties mínimes de catalanitat. Mínimes, però: el manteniment de la seu social a Barcelona encara que amb el desplaçament de la divisió de planificació a Madrid, el manteniment de Catalana de Gas com a distribuïdora regional de Gas Natural, SA, l'elecció d'un nom sense referències espanyolistes i el predomini del estaf de Catalana. La Generalitat, en canvi, s'ha trobat amb la porta als nassos en les seves demandes de representació al consell d'administració –"Això és un negoci, no un acord polític" va recordar, irònic potser, Claudio Aranzadi, el ministre d'Indústria– i dues incògnites pesen gairebé com una llosa sobre aquest projecte de gasificar Espanya: Pere Duran Farell (autèntic líder, amb una forta acceptació social) té 70 anys, Óscar Fanjul passa amb prou feines la quarantena .No és imprescindible ningú i Duran no sembla que sigui immortal.

Hi ha, però, encara una consideració essencial a fer i que totes les fonts consultades per EL TEMPS confirmen. Només la força moral de Duran Farell ha impedit que La Caixa es desprengui de les seves accions acumulades per a un projecte més rendible a curt termini com era la fusió Aigües-Catalana. El desinterès d'aquesta caixa d'estalvis en tota l'operació és gairebé tan absolut com absolut és el control que l'equip Vilarasau-Samaranch té sobre el conjunt de La Caixa, una entitat financera sense mecanismes reals de control democràtic. Qualsevol garantia de catalanitat navega entre una Caixa mediatitzada políticament, un "jubilat" de prestigi i el nul paper d'una Generalitat pressionada per Repsol. S'ha apostat per jugar a un pacte "inevitable" des d'una suposada posició de força, però les cartes d'aquesta partida potser ja són massa marcades.

Oriol Malló

GRAN ENCICLOPÈDIA VALENCIANA

OBSEQUI CULTURAL: DIFUSORA DE CULTURA VALENCIANA US OBSEQUIA LA SUBSCRIPCIÓ GRATUÏTA A LA REVISTA EL TEMPS, PER UN ANY AMB MOTIU DE LA COMPRA DE LA GRAN ENCICLOPÈDIA VALENCIANA.

La Gran Enciclopèdia Valenciana disposa de més de 400 col·laboradors, representants de tots els camps del saber: historiadors, metges, juristes, geòlegs, esportistes, etc. Heus-ne ací una selecció:

Aguiló Lucia, Luís. Alborch Bataller, Maria del Carmen. Almenar Palau, Salvador. Álvarez Valencia, Joan. Ardit Lucas, Manuel. Azagra Ros, Joaquín. Baldó Lacomba, Marc. Barona Vilar, Josep Lluís. Berenguer Cebrià, Ernest. Beltrán Ballester, Enrique. Bono Martínez, Emèrit. Casanova Herrero, Emili. Costa Tales, Manuel. Enrique i Tarancón, Vicente. Ferrando Francesc, Antoni. Franch Ferrer, Vicent. Furió Mas, Carles. Giménez Julián, Emilio. Hauf Valls. Albert G. Huguet Pascual, Jesús. Lapiedra Civera, Ramón. López Piñero, José Maria. Llobregat Conesa, Enric A. Llorens Serra, Tomás. Martí Oliver, Bernat. Mateu Bellés, Joan. Mira Castera, Francesc. Munoz Suay, Ricardo. Navarro Brotons, Víctor. Oleza Simón, Joan. Palomero Almela, Josep. Piqueras Haba, Juan. Rodríguez Cuadros, Evangelina. Romero González, Joan. Ruiz Torres, Pedro.Simbor Roig, Vicent. Simó Terol, Trinidad. Tordera Saez, Antoni.

OFERTA ESPECIAL DE PREPUBLICACIÓ:
1'20.000 Ptes. la 5.000 pese es mensuals
4 Volums publicats a setembre de 1991
Periodicitat de un volum al trimestre

racterístiques:
Volums.
00 pàgines
roximadament.
s de 45.000 entrades.
s de 5.000 il·lustracions.
resposta satisfactòria als
ntejaments de l'home en
seua situació actual.
abètica-temàtica:
xicografia. Geografia,
ncies, Humanitats,
tòria, Botànica etc.

DCV
DIFUSORA DE CULTURA VALENCIANA

dreça d'enviament : **EL TEMPS: Avda. del Baró de Càrcer, 40 - 13. Tel.: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83**

om i Cognoms: .....
arrer .....
l..... Població.....

Banc/Caixa .....
Agència.....
Nº compte ..... Població: .....

s pregue atengen amb càrrec al meu compte els rebuts que, periódicament seran presentats per Difusora de Cultura Valenciana:

Firma

PACTES

Els serrells municipals

IC no dóna suport a Maragall

La coalició d'Iniciativa per Catalunya no va donar suport a Pasqual Maragall per ser reelegit alcalde de Barcelona. Les negociacions mantingudes entre IC i el PSC-PSOE, encara no acabades, han tingut com a teló de fons les pròximes eleccions autonòmiques.

A l'hora de llegir aquest article, l'ajuntament de Barcelona, resultat de les passades eleccions de maig, ja ha d'estar constituït. Sens dubte, una de les claus que ha marcat la reelecció de Pasqual Maragall (PSC-PSOE) com a alcalde de Barcelona ha estat l'augment de regidors d'Iniciativa per Catalunya (IC), que ha passat de dos a tres. Com és sabut, els tres regidors d'IC al consistori de la capital catalana són Eulàlia Vintró, Antoni Luchetti i Francesc Vicens. El PSC-PSOE i IC van fer les negociacions per formar el pacte de govern de l'ajuntament de Barcelona la setmana anterior, però l'acord no va arribar i Pasqual Maragall va ser reescollit alcalde sense els vots d'IC.

El punt essencial de discrepància entre totes dues formacions polítiques fou la pretensió de l'alcalde de Barcelona, Pasqual Maragall, que Iniciativa per Catalunya donés ple suport a les decisions de l'executiu municipal, aspecte que en la legislatura anterior va ser la font de conflictes més important entre el PSC-PSOE i IC. I també que les competències d'Antoni Lucheti a la regidoria d'Urbanisme i de Francesc Vicens a l'àrea de Cultura, no van arribar a consensuar-se malgrat les intenses negociacions dutes a terme entre totes dues formacions polítiques.

El desacord, no obstant, ha deixat enrere unes conflictives converses entre el PSC-PSOE i IC, i també, com resulta evident, dins Iniciativa mateix. Respecte a això podem dir que el sector de Barcelona d'IC, com més o menys se sap, és una reserva privada d'Eulàlia Vintró, que manté una bona amistat personal amb Pasqual Maragall. La tinent-alcalde d'IC és una persona de caràcter molt fort però, tot i això, segons que es comenta, acostuma a ser partidària de negociar els temes conflictius.

Eulàlia Vintró. ARXIU

IC I PSC-PSOE, AMOR I ODI

Antoni Luchetti, número 2 d'Iniciativa per Catalunya a l'ajuntament de Barcelona, és el membre més crític d'aquesta formació política. Així, Luchetti, tot i reconèixer els aspectes positius de la gestió municipal dels seus companys de consistori, quan és necessari, segons el seu criteri, nega el suport, i fins i tot critica, les decisions executives. Un exemple d'això últim el podem trobar en el pla d'hotels de l'ajuntament de Barcelona, que no va rebre el suport d'IC. Com hem explicat abans, el suport d'IC en temes importants com el del pla d'hotels, és l'aspecte que vol assegurar-se Pasqual Maragall per als pròxims quatre anys de mandat al consistori de la capital catalana.

Francesc Vicens, d'altra banda (ex-Esquerra Republicana de Catalunya), entra per primera vegada al consistori barceloní. Segons que es comenta en cercles pròxims a la coalició esquerrana, la presència de Francesc Vicens com a número 3 a les llistes de Barcelona va ser una decisió *de dalt*. Decisió que, com és de suposar, no va ser del gust d'Eulàlia Vintró, però que s'emmarca dins l'estratègia de partit destinada a enfortir IC amb vista a les pròximes eleccions autonòmiques. La designació de Francesc Vicens com a número 3 a les llistes d'Iniciativa per Catalunya ha anat en detriment d'Eugeni Forradellas, que, després d'haver ocupat en altres comicis aquest lloc –sense arribar a sortir–, en aquests últims comicis, hi figurà com a número 4, just quan Iniciativa assolia un tercer regidor.

Dins IC, Joan Saura representa un dels exponents més clars de pro-PSC-PSOE. Segons que es diu, Saura pactaria amb els socialistes a ulls clucs, i, en la configuració dels consistoris del Principat resultants dels últims comicis municipals, el seu criteri ha anat sempre clarament en aquesta línia. La tendència pro-PSC-PSOE de Joan Saura ha d'haver estat frenada en molts casos per Rafael Ribó, secretari general d'IC, que, una volta passades les eleccions municipals, acara els pròxims comicis autonòmics amb intenció de recuperar els vots del Partit dels Comunistes de Catalunya (PCC).

Eduard Company

NOTÍCIES EN RÀDIO QUATRE

Àngel Martínez
Cap d'Informatius

Ernest Zuriaga
Editor del Matí

Miquel Martínez
Editor Butlletins

Xavier Blasco
Editor Butlletins

Ricardo Dasí
Editor Cap de Setmana

Si vol conéixer l'actualitat econòmica, política, meteorològica, l'estat del trànsit en les ciutats, l'índex de la borsa, la informació nacional i internacional, les notícies de les empreses i els sindicats, l'esport, la crònica negra, la marxa de la justícia i els canvis socials.
De 6'30 a 8'30, tota la informació per a posar-se al dia. De 13'30 a 14'00 un altre apunt amb l'actualitat de la Comunitat Valenciana. A les hores en punt, noticiaris de cinc minuts. Durant el cap de setmana, com el món no s'atura, el continuem informant de tot allò que passa, de 8'30 a 9'00, de 13'30 a14'00 i a les hores en punt.

TOTES LES NOTÍCIES EN RÀDIO QUATRE
FM. 88.2 Mhz.

PAÍS

Després de quasi deu anys el plet continua

Play Puig: una estafa milionària

El jutjat de Sagunt finalitza un sumari que ha tardat sis anys a instruir. Cent famílies reclamen prop de cent milions de pessetes.

Amb una publicitat agressiva i espectacular, José Cuesta, director gerent de les companyies Cuesta Puig, SL, Play Puig, SA, i Bowling Farnals, SA, totes elles dedicades a la promoció d'obres, comunitats d'edificis, i venda d'hotels, vil.les i apartaments, va iniciar a la fi del 1982 la promoció d'una nova construcció a la platja del Puig de Santa Maria denominada Edificio Turia.

Els anuncis asseguraven als possibles compradors que "serà l'única vivenda de protecció oficial que trobarà prop de la platja", la qual cosa va cridar l'atenció de nombroses persones amb ingressos modestos que veien així la possibilitat d'obtenir un apartament prop de la mar.

Pel maig del 1983, José Cuesta, com a gerent de Play Puig, va presentar a la Direcció Provincial del Ministeri d'Obres Públiques la sol.licitud de qualificació de les obres amb un termini d'execució de trenta mesos. Cinc mesos més tard, José Cuesta va sol.licitar i va obtenir autorització per a percebre quantitats a compte dels compradors, fins un màxim de cinquanta milions de pessetes. A conseqüència de les diverses denúncies presentades pels adquirents dels habitatges, que no veien que les obres començaren, a la fi del 1984 se li va notificar al promotor que tenia quinze dies de temps per a presentar davant el jutjat tots els contractes de compra-venda per tal que foren visats. També se li va demanar que justificara l'ingrès de les quantitats entregades per endavant del preu de les vivendes en el compte especial obert a aquest efecte, i que acreditara la titularitat dels terrenys. José Cuesta no va poder justificar cap d'aquests aspectes perquè no va obtenir mai la llicència d'obres per a construir, perquè no era propietari de la totalitat del sòl. L'Edificio Turia no es va construir mai i trenta famílies van iniciar un calvari judicial que encara no s'ha acabat.

José Cuesta, com a gerent de Play Puig, no va ingressar tampoc cap de les quantitats pagades pels compradors en el compte especial obert en el Banc de València, cosa que va motivar, a més, que aquests no perceberen les indemnitzacions a què tenien dret en estar emparats per una pòlissa d'assegurances subscrita amb la Companyia Mercantil de Seguros, SA. Cuesta no solament no va tornar als compradors els diners pagats anticipadament, sinó que va negociar gran part de les lletres acceptades per aquests com a part del preu dels habitatges. Mesos més tard i enmig de l'escàndol, les famílies estafades es troben que els tenidors de les lletres els en reclamen l'import. Alguns dels compradors van patir procediments executius per aquest motiu, procediments que van quedar paralitzats amb la instrucció sumarial contra José Cuesta, iniciada al jutjat de Sagunt per delictes d'estafa, falsedat en documents públics i alçament de béns.

La promotora Play Puig va vendre, d'altra banda, diversos apartaments dels edificis denominats Príncipe I i Príncipe II, a la platja de la Pobla de Farnals. En la majoria dels casos els apartaments apareixien com a lliures de càrregues i gravàmens. Els compradors, en el moment d'obtenir l'escriptura de propietat de la vivenda, comprovaven que estava hipotecada per José Cuesta amb diferents entitats de crèdit. Vuitanta persones més van denunciar Play Puig per estafa i han d'atendre el pagament de la hipoteca de les seues vivendes perquè José Cuesta no l'ha fet. L'escàndol immobiliari creix.

AMAGAR ELS BÉNS

Els nombrosos deutes contrets per José Cuesta a conseqüència de les seues operacions immobiliàries i la presentació de les primeres querelles dels compradors estafats van propiciar l'ocultació dels béns per part del promotor.

A final del 1983 els bancs comencen a executar els seus crèdits. La Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Zaragoza, La Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid i el Banco Popular Español, entre altres, reclamen a Cuesta els diners manllevats i obtinguts per les hipoteques dels apartaments.

José Cuesta, junt amb els també acusats per aquest sumari Luis Ignacio Fernández Sánchez i Jeroni Salt López, i amb l'assessorament tècnic de Bienvenido Lara Martí, assessor financer de la Caja de Crédito Industrial Cooperativa i també processat, decideixen ocultar els béns de la immobiliària.

El fiscal descriu d'aquesta manera el pla que tramen els acusats: "José Cuesta havia de vendre les seues societats a un mitjancer pont, Mariano García, que cobraria un sou i al qual li serien pagades les despeses d'estada en un conegut hotel de València. García, tot seguit, transmetria l'actiu de Play Puig, fonamentalment format per solars i apartaments ja construïts per a Vista Azul Renta, SA, societat que José Cuesta va constituir en el passat i que ara transmetria al seu home de confiança, Juan Manuel Urbán. Aquest, una vegada consumada l'operació, traspassaria al seu torn la propietat a Fernández i Salt, els quals concentrarien així en Vista Azul Renta, SA, tots els béns realitzables de Play Puig, que queda sense cap patrimoni –de la mateixa manera que José Cuesta– per a respondre per les accions que puguen iniciar els creditors".

Sempre segons el fiscal, aquest pla es decideix i elabora al llarg del mes de juliol del 1984. L'home de palla, Mariano García, rep els béns i accions de Play Puig i al seu torn els transmet a la societat Vista Azul Renta. Finalment, Luis Ignacio Fernández i Jeroni Salt es reparteixen les accions de Vista Azul Renta.

El 27 d'agost del 1984, Mariano García, com a nou gerent de Play Puig des-

104) AMPARO PALANCA CAMPOS mediante contrato privado de 3 diciembre 1983 compró un apartamento por precio de 3.840.000 ptas de las que pagó entre efectivo y letras aceptadas hasta 1.600.000 ptas que no le han sido devueltas.

105) VICENTE BOTELLA CIVERA mediante contrato de 6 de junio de 1984 compró un apartamento por precio de 3.640.000 ptas de las que pagó en el acto 1.060.000 ptas que no le ha sido devuelto.

106) CARMEN BAYLACH HIDALGO mediante contrato de 3 diciembre 1983 compró un apartamento por precio de 3.840.000 ptas de las que entre efectivo y letras aceptadas ha pagado un total de 1.165.000 ptas. Como Jose Cuesta no le ha devuelto el dinero el 28 de junio 1985 requirió notarialmente a la compania de seguros para que en virtud de la poliza suscrita en su contrato se le indemnizara, requerimiento que no ha sido contestado.

107) RAUL CAMPOS BLAT mediante contrato de 11 febrero 1984 compró un apartamento por precio de 3.735.000 ptas de las que pagó 325.000 ptas en el acto en efectivo y aceptó 24 pagos de 35000 ptas cada uno

108) MANUEL PARDO NAVARRO Y JORCE MADROÑAL FERNANDEZ mediante sendos contratos de 3 diciembre 1983 compraron dos apartamentos por precio de 3.840.000 ptas y 3.735.000 ptas respectivamente, de los que abonaron el sr. Pardo 100.000 ptas y 24 pagos de 25.000 ptas y el sr. Madroñal 325.000 ptas y 24 pagos de 35.000 ptas.

109) RAFAEL ARMENGOT SARRIA mediante contrato de 7 diciembre 1983 comró un apartamento por precio de 3.850.000 ptas de las que pagó en el acto 350.000 ptas en efectivo y fijó 24 pagos de 35.000 ptas.

110) DOMINGO PEREZ SANCHEZ mediante contrato de 6 de diciembre 1983 compró un apartamento por precio de 3.840.000 ptas y pagó 325.000 ptas y 24 efectos de 35.000 ptas.

111) SALVADOR AMADO SAYAS mediante contrato de 3 diciembre 1983 compró un apartamento de 3.840.000 ptas de los que pagó 325.000 ptas 24 mensualidades de 20.000 ptas.

112) JOSEFA IBAÑEZ VIDAL mediante contrato de 6 marzo 1984 compró un apartamento por precio de 3.850.000 ptas de las que pagó 325.000 ptas y 24 mensualidades de 35.000 ptas.

113) JUAN JOSE RAMOS SALVADOR mediante contrato de 9 diciembre 1983 compró un apartamento por precio de 3.840.000 ptas de las que pagó 325.000 ptas y 24 mensualidades de 35.000 ptas.

114) JOSE CHANIZO CALDERON mediante contrato de 7 febrero 1984 compró un apartamento por 3.643.000 ptas de las que pagó en el acto, 1.215.000 ptas que Jose Cuesta no le ha devuelto ni tampoco la compania de seguros a pesar del requerimiento notarial que en ese sentido le efectuó el 2 de octubre de 1985.

Raul Campos Blat, Manuel Pardo Navarro, Jorge Madroñal Fernandez Rafael Armengot Sarriá, Domingo Perez Sanchez, Salvador Amado Sayas, Josefa Ibañez Vidal y Juan Jose Ramos Salvador al no abonarles cantidad alguna la compañia de seguros han interpuesto contra la misma juicio declarativo de menor cuantía nº 604/87 seguido ante el Juzgado de 1ª Instancia nº 10 de Valencia en reclamación parcial de las cantidades anticipadas porque no todas las cantidades entregadas a cuenta se ingresaron en la cuenta bancaria especial exigida en la poliza de seguro.

L'escàndol immobiliari no para de créixer. ARXIU

patxa tots els treballadors de la secció de la construcció de la citada societat i només conserva com a empleats quatre administratius. Trenta dies després Play Puig tanca definitivament les portes.

El fiscal qualifica els fets com constitutius d'un delicte continuat d'estafa i demana per a José Cuesta una condemna de dotze anys de presó i la indemnització dels perjudicats amb les quantitats acreditades, que sumen quasi cent milions de pessetes. Per a Juan Manuel Urbán, considerat còmplice del mateix delicte, el representant del ministeri públic demana tres anys de presó. Per a Luis Ignacio Fernández i Jeroni Salt, el fiscal demana quatre anys per a cada u per un delicte d'alçament de béns i altres quatre anys per un altre delicte de falsedat en document públic.

El 9 de maig del 1989, quan el fiscal fa pública la seua qualificació, demana l'anul.lació de les operacions d'ocultació de béns i la maliciosa transmissió de l'actiu de Play Puig a l'empresa Vista Azul Renta. El patrimoni d'aquesta empresa es troba en l'actualitat a disposició del jutjat d'instrucció número dos de Sagunt, per a respondre per les responsabilitats del procediment. El seu titular, el magistrat José María Merlos, espera concloure el sumari la pròxima setmana. Més de cent famílies demanen justícia.

Equip d'investigació

GENERALITAT DE CATALUNYA
Departament d'Agricultura,
Ramaderia i Pesca

PROP DEL BOSC

NO JUGUIS AMB FOC

Per a evitar els incendis forestals disposem dels mitjans més moderns. I, per a apagar-los, tenim cada dia més recursos humans i tècnics. Però, naturalment, la mesura més eficaç per a evitar-los és no fer foc sota cap concepte. A l'estiu, llençar cigarrets per la finestreta del cotxe, fer foc a prop del bosc o cremar marges i rostolls pot tenir conseqüències molt greus per al nostre patrimoni natural.

El nou telèfon dels Bombers de la Generalitat és el 085 per a totes les comarques de Catalunya.

CATALUNYA UN PAÍS D'EUROPA

TV-Balears: ¿un somni?

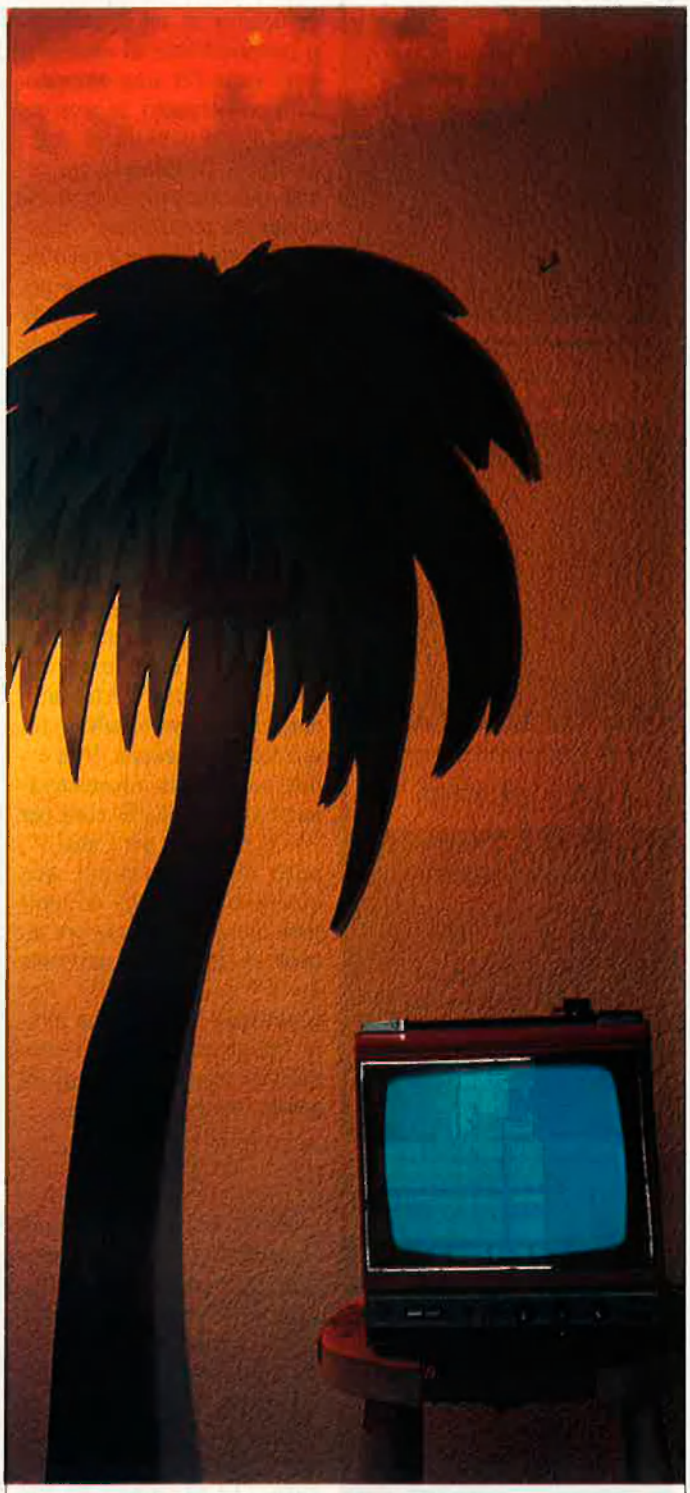
La vella aspiració de tenir una televisió autonòmica a les Illes Balears sembla esvair-se cada vegada més. Falta d'interès polític i unes inversions que tothom considera excessives, frustren el desig de molts ciutadans de les Balears de poder gaudir d'una televisió pròpia.

La possibilitat que les Illes Balears tenguin, en un futur més o menys pròxim, una televisió autonòmica, sembla allunyar-se per moments. Abans de les eleccions tots els candidats es mostraven molt sensibles a aquest tema. Tots eren entusiastes defensors de la necessitat que les Illes tenguessin, per raons de cultura, una televisió pròpia. Però les eleccions ja han passat i després d'observar les reaccions dels responsables polítics, especialment dels que ocupen el poder, tot continua igual que fa un any, o dos... o que sempre. El projecte d'una televisió pròpia per a les Illes és, fins ara, només un somni.

ELS PROMOTORS

El mes de desembre passat l'Obra Cultural Balear organitzà el III Encontre de Cultura. Una de les ponències presentades era precisament la que feia referència a la possibilitat de posar en marxa una televisió autonòmica. Des d'aquell moment l'OCB ha estat la institució que ha promogut la discussió sorbe el tema. Es va intentar, a través de diversos camins, pressionar les institucions polítiques en la mesura de les possibilitats.

Els esforços de l'OCB no han tengut final feliç. És cert que des del govern autònom s'han fet algunes coses. Per exemple, el mes de febrer el vice-president Joan Huguet tengué algunes converses telefòniques amb Joan Granados, director general de la Corporació Catalana de RTV, per tal de poder arribar a algun acord de col.laboració en la posada en marxa d'una hipotètica televisió balear. Segons fonts pròximes al govern, aquestes converses,"no passaren de ser simples comentaris telefònics, sense cap tipus d'oficialitat". També J. Huguet dirigí una carta a TVE interessant-se en la possibilitat de col.laborar amb l'espanyola per veure les possibilitats de muntar-ne una de pròpia.

Els partits polítics, dividits davant la televisió autonòmica. ARXIU

A pesar d'aquests intents, cap dels quals ha reeixit, el govern autònom no s'hi mostra precisament entusiasta. Segons el responsable de premsa del govern,"aquest tema continua actualment, sense cap novetat".

A pesar de tots aquests indicis clarament negatius, des de l'Obra Cultural Balear s'insisteix en la necessitat de tenir una televisió autonòmica. Bartomeu Fiol, president de l'OCB, diu: "És obvi que no estam en disposició de fer una TV-3, per raons econòmiques. Però sí que es pot fer una TV amb una programació modesta i assumible des del punt de vista econòmic. Des d'un plantejament realista es pot aconseguir una programació d'unes dues o dues hores i mitja diàries i amb no més d'un 20% de producció pròpia. Un model així creu que sí que seria factible".

EL PRIMER INTENT

Després de la constitució del primer govern Cañellas, el 1983, ja es va fer un estudi sobre la viabilitat de disposar d'una televisió autonòmica. L'encarregat d'aquest estudi fou el periodista Antoni ale-

Estiu en

NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s.a

TARDA D'UN ESCRIPTOR
Peter Handke
Venècies, 28. 96 pàgines.

Una de les obres més personals i penetrants d'aquesta figura destacada de l'avantguarda literària europea.

COL·LECTIU JORDI DE SANT JORDI

DAINA
Revista de Literatura, 8
Dirigida per Vicent Alonso
Col·laboracions d'Enric Sòria, Àlex Broch, Giorgio Bassani, Juli Alandes, J.M. Calleja...
Lluís Alpera:
entrevista i dossier bibliogràfic.

Edicions Proa

REGLA PASTORAL
Gregori el Gran
Col. Clàssics del Cristianisme, 21

Guia per al govern espiritual de les ànimes, aquesta obra del papa Gregori tingué una [illegible] l'Occident medieval.

Editorial Empúries

TRES TRÍPTICS
Josep Pujol

Narrativa, 16

Una obra sense precedents en la jove literatura catalana.

Edicions BROMERA

NO SIGUES BAJOCA
Pascual Alapont
Il·lustracions de Francesc Santana
96 pàgs.– 590 ptes.
Col. El Micalet Galàctic, 8

Manel i el seu avi són dos insensats que la seua família tracta de civilitzar.

curial

CAVALLERS I CIUTADANS A LA [illegible]

Antoni Simon i Tarrés
Biblioteca Torres Amat (Nova etapa), 9
Acurada edició dels dietaris del cavaller i jurista Perot de Vilanova, del cavaller i diputat Frederic Despalau i del ciutadà honrat de Girona i també diputat Jeroni Saconomina.

EDITORIAL TRES I QUATRE

UNA VEU DEL PASSAT
Eusèbia Rayó
El Grill 3i4, 12

Ambientada en l'època clàssica. *Una veu del passat* és una novel·la d'intriga i aventures.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

LA IDEOLOGIA ALEMANYA

Crítica de la filosofia alemanya més recent en els seus representants Feuerbach, B. Bauer i Stirner.
K. MARX / F. ENGELS
Educació. Materials de Filosofia, 7.

many, aleshores assessor de Canellas. Segons Alemany "el model que nosaltres propossàvem era el de la televisió de Montecarlo que es dirigeix a una població semblant en nombre a la de Balears. Era un projecte que preveia la participació privada. "Per evitar la competència deslleial en el tema publicitari pensàrem que el més adequat seria fer una empresa amb participació de tots els mitjans de comunicació de les Illes". La intenció era actuar amb uns criteris molt estrictes de rendibilitat: "L'estudi mostrà que era factible una televisió autonòmica per uns 600 o 700 milions de pessetes de l'any 1983". A la fi, el projecte no va sortir endavant, segons Alemany per qüestions polítiques. "El partit Unió Mallorquina, i concretament Jeroni Albertí, hi estaven en contra. A més no hi havia un sentiment, socialment estès, de voler aquesta TV. Inclús institucions com l'Obra Cultural, entre altres, es mostraren molt fredes sobre el projecte". Alemany considera imprescindible fer una televisió pròpia: "Ara estam colonitzats informativament tant per TVE, com per TV-3 i fins i tot per Canal 9", però està convençut que qualsevol intent ha de tenir molt present que no es pot repetir els models ja existents de TV-3 o de TVE. "Per aconseguir-ho farà falta molta imaginació, que no crec que, en aquests moments, el govern tengui".

ELS POLÍTICS

El govern autònom, amb Gabriel Canellas al capdavant, no es mostra gens estusiasmat en aquests moments amb el projecte d'una televisió autonòmica. Les tímides iniciatives del vice-president Huguet no han tengut continuïtat. Des del govern s'assegura: "El president no vol que, per fer una televisió autonòmica, s'hagi de distraure capital necessari en altres inversions molt més necessàries. Amb una paraula, no es trauran doblers de, per exemple, les dotacions per a infrastructures, per donar-les a un projecte de televisió. El que el president Canellas vol és veure si hi ha alguna possibilitat de crear una televisió però sense endeutar-se massa, perquè el que és clar és que, amb un pressupost d'uns trenta mil milions, poques coses es poden fer i, sens dubte, la televisió no és de les més necessàries en aquests moments".

Tampoc ho veuen clar els socialistes. Segons Josep Moll (PSIB-PSOE): "Una televisió autonòmica significaria una inversió i un manteniment molt alt. Nosaltres som partidaris de cercar altres alternatives, com per exemple fer convenis amb la TVE per tal que el centre territorial a Balears pugui actuar, o ser embrió, d'una televisió balear. Sempre, com és lògic, assegurant la participació de la comunitat autònoma. Crec que aquest és el camí que s'ha d'explorar abans de crear una televisió per a només 700 mil habitants, cosa que crec que és poc oportú a causa dels costos que s'haurien d'afrontar".

Els nacionalistes del PSM, a través de Sebastià Serra, es declaren partidaris convençuts d'una televisió autonòmica per a les Illes,"íntegrament en català". "La fórmula, –diu Serra– és fer una televisió coordinada amb les televisions locals existents i amb TV-3 i C-9, com també amb la TVE en català del Principat i el centre territorial a Balears. D'aquesta manera s'aconseguiria abaratir costos i fer factible la televisió autonòmica balear, l'existència de la qual nosaltres defensam en el nostre programa electoral".

Miquel Payeras

NOVETATS EDITORIALS

GENERALITAT VALENCIANA

CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

Oscar Ribas. ARXIU

Oscar Ribas, cap de govern d'Andorra, va qualificar de positives les proclamacions d'independència fetes per Eslovènia i Croàcia, en unes declaracions al *Diari d'Andorra*. Segons Ribas, no és imprescindible l'existència de grans macroestats. D'altra banda, el cap de govern va condemnar la "hipocresia política internacional", ja que ataquen uns principis d'autodeterminació que ells mateixos defensen públicament. Tanmateix va afirmar que entén la seva postura, perquè "es mouen amb criteris centralistes".

Mateu Morro. ARXIU

El Partit Socialista de Mallorca-Nacionalistes de Mallorca està pagant els bons resultats que va obtenir en les recents eleccions autonòmiques. El Partit Popular i el PSOE el deixaren sense presència a la Mesa en la constitució del Parlament, quan n'havia tengut sempre, des de la seva constitució, l'any 1983. I sembla que tampoc consentiran que els nacionalistes puguin optar a cap presidència de comissió. A tot això s'ha d'afegir que tant els conservadors com els socialistes procuren sempre parlar com si no existís cap altre partit que no fossin els dos majoritaris.

I això que el PSM ha tret els millors resultats de la seva història, ja que ha incrementat la seva presència fins a cinc diputats a la cambra autonòmica i és la tercera força política de les Illes. Potser precisament aquests bons resultats són el que explica la política del PP i el PSOE.

Audiència de Barcelona : "S'ha de comprendre la crema de la bandera espanyola atenent a la idiosincràsia del poble català"

La secció vuitena de l'Audiència de Barcelona va fallar acordar dotze independentistes acusats dels delictes d'ultratge, atemptat, danys i lesions, per als quals el fiscal demanava un total de quasi 33 anys de presó.

Els fets que es tractaven van ocórrer en acabar la manifestació independentista de la diada del 23 d'abril del 1988, quan es van produir forts incidents per l'actuació de la policia anti-avalots poc després que alguns manifestants cremessin la bandera espanyola que onejava al capdamunt de la Rambla de Canaletes de Barcelona "formant successives escales humanes fins a retirar-la". Els independentistes jutjats havien estat detinguts durant els aldarulls i se'ls havia acusat de ser-ne els responsables.

En el text del veredicte, els jutges argumenten per a l'absolució, primerament, les reiterades negatives dels acusats, tant en les diligències prèvies com durant la fase plenària, d'haver participat en els fets de què se'ls acusa. Igualment, consideren poc consistents les declaracions dels testimonis de la fiscalia –policies autors de les detencions i propietaris de botigues afectades pels aldarulls– ja que "cap d'ells recordava, ni tan sols vagament, allò que s'escaigué" en la data en qüestió. També refusen l'aportació durant la vista dels vídeos i fotografies realitzats per la mateixa policia i per fotògrafs professionals d'alguns mitjans de comunicació, perquè "de la seva obtenció i origen no es té la més mínima garantia creditícia" ja que no es coneix la identitat dels inspectors i periodistes que els van fer ni han estat citats al judici per ser sotmesos al debat processal.

D'altra banda, la part més atípica de la ponència, i la que ha despertat més polèmica per la seva inusualitat, és la que parla de la diada del 23 d'abril i allò que representa per als catalans. Segons el text, escrit pel magistrat Santiago Raposo Garín, Sant Jordi és una diada "tan significativa i amb tanta repercussió interna en tot el poble català que la festivitat del seu patró els commou els pilars més ancestrals fins al punt que la seva efígie la de Sant Jordi està en lloc preeminent a la façana

ARXIU

principal de l'edifici propi de l'autonomia catalana, el Palau de la Generalitat". El text del veredicte continua dient que Sant Jordi "va ser escollit com a protector dels exèrcits catalans en la seva lluita contra la morisma, de forma que va aparèixer i els va conduir fins a la victòria". Després de fer un paral.lelisme del paper del patró de Catalunya amb el de Santiago "a tot Espanya", els jutges afirmen que "ha estat precisament en aquests moments històrics d'arrel tradicional, quan onejava la mateixa bandera (quatre barres vermelles sobre camp d'or) des de Niça a Tortosa, originàriament escut del Comte de Barcelona, i que es convertiria més endavant en la bandera de Catalunya, Provença, Aragó i tots els pobles d'origen catalano-aragonès".

De la mateixa manera, la sentència fa una enumeració exhaustiva dels llocs on la reglamentació vigent obliga a exhibir la bandera constitucional de l'estat i conclou que "no es recull la imperiosa col.locació de la bandera espanyola en passejos i carrers de les ciutats", com en el cas de la Rambla de Canaletes.

Per a l'Audiència de Barcelona, la confiscació que s'aportava com a prova del ministeri fiscal, de mocadors, banderes i insígnies amb l'estelada entre els joves, no és motiu de delicte, ja que "l'estel de cinc puntes amb les barres commemoratives de l'estat independent català (durant més de setcents anys, des de l'any 987 fins el 1714) oneja en els camps de futbol d'aquesta ciutat –inclús el del RCD Espanyol–, en concerts multitudinaris i altres concentracions". Aquests objectes, continua la ponència, "són propis d'un sentiment comú que denota, en ser exterioritzat, una desimboltura i gallardia característiques de la joventut dels agents, sense cap més transcendència delictual que la simple manifestació ideològica".

En un altre moment del text, els magistrats diuen que, respecte a la crema de la bandera espanyola, "s'ha de comprendre que aquella acció l'hem de conceptuar atenent al lloc i idiosincràcia del poble català", i puntualitza que "els manifestants, entre els que es trobaven els acusats, no estaven units entre sí pel sentiment històric, llenguatge, tradició i territori comuns que la simbolització de la bandera espanyola representa".

Això sí, els jutges adverteixen que "cremar i destruir el símbol que representa la bandera d'Espanya constitueix una acció perversa, ja que és un signe representatiu de la Nació".

La comprensió per part de la justícia espanyola del fet nacional català no és gaire normal. Ara caldrà veure quines són les reaccions de Madrid. Mentrestant, però, els dotze joves "exaltats per l'ímpetu de la col.lectivitat afectivament unificada pels sentiments comuns de proclamació reivindicativa" podran dormir a casa.

Joan Morales

¿Nou finançament autonòmic, finalment?

A l gener del 1992 entrarà en vigor el nou sistema de finançament autonòmic, tal com ha assegurat el conseller d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya, Macià Alavedra, en sortir de la reunió llampec amb el secretari d'estat d'Hisenda, Antonio Zabalza.

L'actual sistema de finançament perd vigència a finals d'any i, si bé estava previst que les negociacions acabessin al setembre, Alavedra ja ha manifestat: "Tenim temps suficient, ja que els acords es poden afegir, mitjançant una esmena, en els pressupostos generals de l'estat per a 1992". Per a Alavedra, el govern central manté una postura oberta pel que fa a la proposta de la Generalitat, que es basa en la gestió de l'IRPF, però també ha afirmat que el govern central ha expressat la seva voluntat d'arribar a un pacte de consens amb totes les autonomies.

D'altra banda, segons un comunicat del Ministeri d'Hisenda, durant aquest mes la Secretaria d'estat "continurà mantenint contactes informals amb les diferents comunitats fins que, una vegada constituïts els nous governs autònoms, es pugui procedir a convocar formalment al Consell de Política Fiscal i Financera". Just el dia abans de mantenir la reunió amb Zabalza, Alavedra va clausurar el curs de la UIMP sobre l'"Estat de les autonomies, 1991". En aquesta jornada hi havia també el representant del PSC a la Comissió Mixta de Valoracions i catedràtic d'Hisenda Pública, Antoni Castells, que va afirmar que cal avançar en la corresponsabilització fiscal i que "no es pot plantejar d'entrada la cessió del 100% de l'IRPF, ja que llavors els ingressos superarien les necessitats de finançament i Catalunya hauria de transferir diners a les comunitats que no recaptessin prou".

Macià Alavedra. D.UMBERT

La raó exposada per Castells no té gaire lògica si es té en compte que aquest és el tipus de finançament d'Euskadi i Navarra, comunitats que transfereixen la quota a l'estat després d'elaborar els seus pressupostos segons el que han recaptat.

S.M

Roca i Pujol. D.UMBERT

Convergència i Unió ha guanyat el recurs que havia presentat davant al Tribunal Superior de Justícia de Catalunya per la impugnació de les passades eleccions municipals a l'Ajuntament de Balaguer.

El PSC, fins ara a l'alcaldia de Balaguer, va denunciar a la Junta Electoral Central les possibles irregularitats de 40 vots favorables a CiU que havien estat emesos per correu i gestionats per Convergència en delegació de poders dels votants. En un primer moment, la denúncia va ser acceptada i la Junta va resoldre l'anul.lació i repetició de les eleccions a 13 de les 15 meses de la capital de la Noguera, cosa que va provocar el recurs de CiU.

L'Ajuntament de Balaguer es va constituir el passat 5 de juliol amb govern de CiU amb suport dels vots del PP i ERC.

Esquerra Unida: un regidor més a València

El Tribunal Superior de Justícia valencià va fer pública, el passat dimecres 3 de juliol, la sentència mitjançant la qual el catorzè regidor que el PSOE va obtenir a València en les eleccions del passat dimecres 26 de maig passa a la coalició Esquerra Unida del País Valencià (EUPV).

El Tribunal valencià va dictar sentència en favor del recurs presentat per la coalició Esquerra Unida per considerar que s'havien produït irregularitats en el recompte de vots.

Aquesta resolució fa que Esquerra Unida obtinga 41 vots que no s'havien tingut en compte a l'hora de l'escrutini, i fa també que es declaren nuls 228 vots que, amb paraules escrites, ratlles i dibuixos, s'havien adjudicat, indegudament, al PSOE.

Amb aquest nou regidor Esquerra Unida passaria a tenir tres representants a l'Ajuntament de València.

El PSOE, per la seua part, presentarà recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional, ja que, segons un representant socialista, aquesta sentència "augmenta la manca de credibilitat de la societat en justícia en la societat, perquè testimonis posteriors han predominat sobre les actes electorals, signades per tots".

Ajuntament de Valencia. RAFA GIL

Tanmateix, els representants electorals del Partit Popular i d'Unió Valenciana van criticar durament la decisió del Tribunal de Justícia i van donar suport a les tesis que defensava el PSOE.

El portaveu del PP, Josep Uncío, va remarcar la necessitat de reformar la LOREG, "de manera que els criteris que cal aplicar en aquests casos restin clarament determinats". D'altra banda, el representant d'Unió Valenciana va arribar a parlar de "discriminació i greuge comparatiu al PSOE", perquè, –va afirmar– "la sentència anul.la al PSOE uns vots que, en altres circumstàncies haurien estat repectats".

Maribel López

Dirigents d'ERC. ARXIU

Esquerra Republicana de Catalunya ha anunciat "incorporacions importants al nostre projecte polític" durant els propers mesos, abans del 15 de desembre, en què se celebrarà el XVII Congrés d'aquest partit. Tot i que encara no s'han produït contactes oficials amb l'organització independentista Catalunya Lliure, s'espera que algunes d'aquestes incorporacions provinguin del partit que lidera Josep Guia. En aquest sentit, Catalunya Lliure, igual que la Crida a la Solidaritat, discuteixen aquests dies la possibilitat d'integrar-se en el partit republicà.

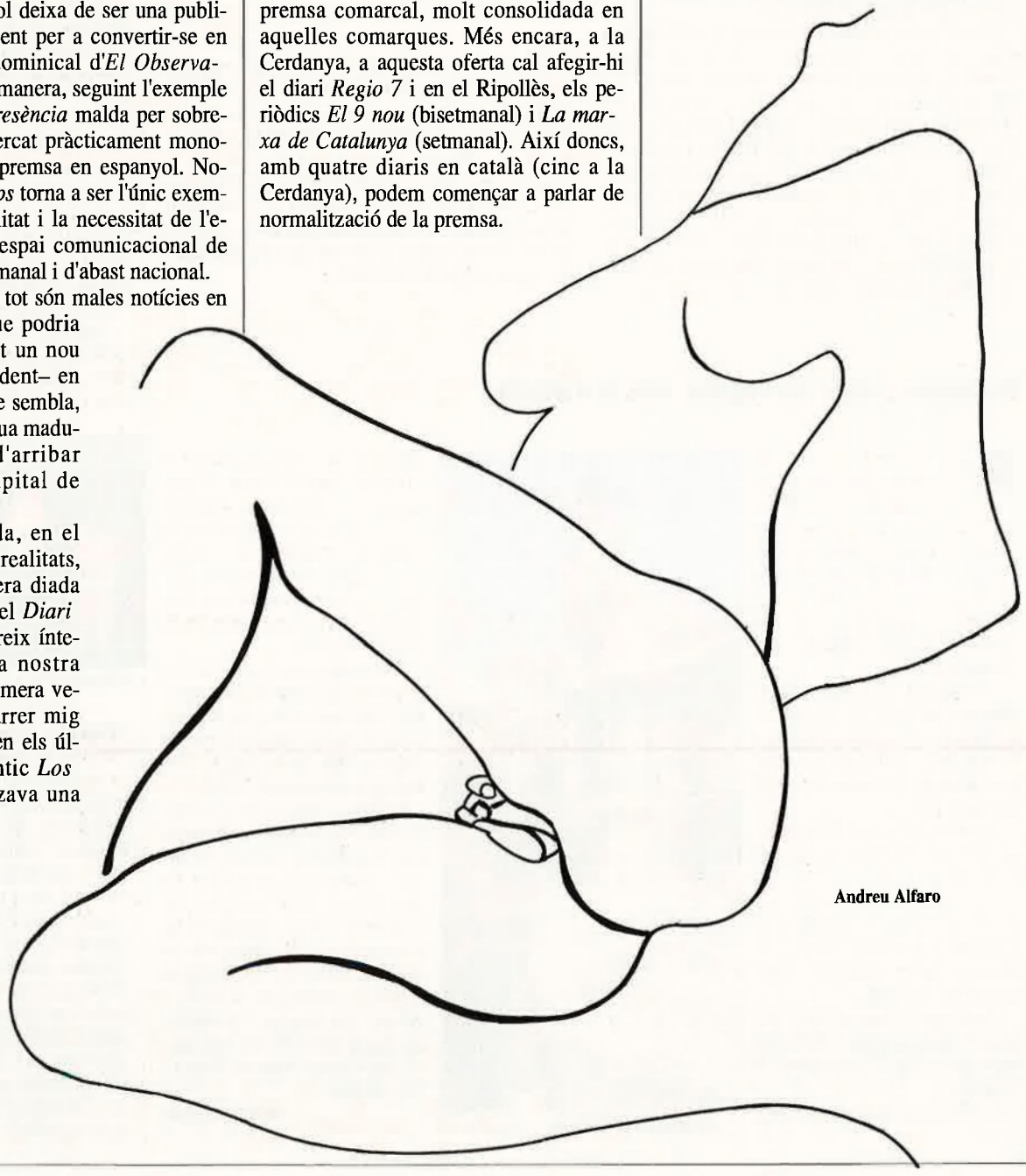
Premsa en català: estat de la qüestió

A diferència d'altres setmanaris que l'han precedit, la revista *Set dies* ha preferit la hivernació a la mort. Des de primers de juliol deixa de ser una publicació independent per a convertir-se en el suplement dominical d'*El Observador*. D'aquesta manera, seguint l'exemple de la revista *Presència* malda per sobreviure en un mercat pràcticament monopolitzat per la premsa en espanyol. Novament *El Temps* torna a ser l'únic exemple de la viabilitat i la necessitat de l'existència d'un espai comunicacional de periodicitat setmanal i d'abast nacional.

Tanmateix no tot són males notícies en el sector, ja que podria estar-se gestant un nou diari –independent– en català i, pel que sembla, *El Punt* continua madurant la idea d'arribar també a la capital de Catalunya.

D'altra banda, en el terreny de les realitats, des de la darrera diada de Sant Jordi, el *Diari de Girona* apareix íntegrament en la nostra llengua, per primera vegada en el darrer mig segle. De fet, en els últims anys, l'antic *Los Sitios* ja utilitzava una fòrmula bilingüe, però ara ha fet el pas de reconversió definitiu, de manera que Girona ha esdevingut la capital de la premsa en català: reben els dos diaris d'abast nacional, *Avui* i *Diari de Barcelona*, i en tenen dos de propis *Diari de Girona i El Punt*, sense comptar la premsa comarcal, molt consolidada en aquelles comarques. Més encara, a la Cerdanya, a aquesta oferta cal afegir-hi el diari *Regio 7* i en el Ripollès, els periòdics *El 9 nou* (bisetmanal) i *La marxa de Catalunya* (setmanal). Així doncs, amb quatre diaris en català (cinc a la Cerdanya), podem començar a parlar de normalització de la premsa.

De la mateixa manera, també el dia de Sant Jordi, el *Diari de Barcelona* ha estrenat nova maquetació, recuperant la

Andreu Alfaro

verticalitat. De fet, el vell *Brusi*, després de la seva reaparició en català el 1987, s'ha trobat sempre al límit de la subsistència amb unes vendes que l'OJD va situar en 14.122 exemplars de mitjana l'any 1989, una xifra francament pobra per a un mitjà que es pretenia d'abast nacional. Ara, sense renunciar a ser un diari d'informació i d'abast general, potencia la informació de Barcelona i l'Àrea Metropolitana amb la finalitat de cobrir aquest buit informatiu i representar *també* el paper de premsa local.

El *Diari de Barcelona* té ara una oportunitat d'or: que el canvi d'imatge no sigui només això, sinó que vagi acompanyat d'una major objectivitat editorial i informativa tal com sembla apuntar-se en els primers números de la nova etapa en què la pluralitat de firmes sembla avalar bons presagis de futur. Per la seva banda, l'*Avui* es mantenia el mateix any 1989 en la cota dels 37.321 exemplars de difusió.

Avui, doncs, tot i tenir un tiratge reduït, a Catalanya podem parlar d'un nombre important de diaris en català, com d'un bon nombre de publicacions comarcals, generalment de periodicitat setmanal, cent quaranta de les quals es troben agrupades en l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal (ACPC) que tenen, conjuntament, una difusió superior als seixanta mil exemplars setmanals. També són diversos els diaris que han optat per un bilingüisme més o menys proporcionat (*Diari de Sabadell, Diari de Terrassa* o el *Diari de Tarragona*).

Així, doncs, malgrat l'opció presa per *Set dies,* en aquests moments sembla demostat que comença a ser viable fer premsa en català, sempre que es faci amb rigorositat i independència. En qualsevol cas, la premsa en espanyol no està exempta de crisis irreversibles en els darerrs anys: *El Correo Catalán, El Noticiero Universal,* el grup *Mundo, Dicen,* etcètera, sense comptar els successius diaris sensacionalistes de vida efímera que han anat apareixent i desapareixent.

Tanmateix, molts empresaris –inclosos alguns que s'autoproclamen nacionalistes– continuen apostant per la premsa en espanyol, com hem vist amb *El Observador*. Seria una llàstima que la mort definitiva d'una publicació en català es produís després d'una llarga agonia com a apèndix d'un periòdic en espanyol.

Santiago Cucurella

Parlar per no callar

Miquel Nadal va publicar al número 366 d'aquest setmanari un article en què fa uns comentaris crítics al meu llibre *És més senzill, encara: digueu-li Espanya*. Aquestes coses sempre s' han d'agrair. El que resulta estrany perquè no és massa corrent és que es faça la crítica d'un llibre sense dir-li, al lector, de quin llibre es tracta. Si més no, per tal que el lector puga acudir al llibre, si no el coneix, i assabentar-se del que diu el seu autor. ¡Què hi farem! Potser és aquesta la consigna.

A Miquel Nadal no li ha agradat el meu llibre. I em sembla molt bé. No esperava altra cosa. Als que es dediquen a fer "aportacions a les esferes del pensament" tancats i aïllats en la campana de vidre de la seua intel.lectualitat, no els agrada gaire que, de tant en tant, algú "amb poques lectures" els vinga a posar, blanc sobre negre, quina és la realitat de la qual ells es troben ben allunyats. Diu Miquel Nadal, instal.lat en la trona de la seua saviesa i coneixements, referint-se a aquest pobre contribuient que sóc jo, que "qui toca d'oïda amb poques lectures i una estadística d'escasses consultes a la biblioteca, augmenta el digest de trivialitats en què ha esdevingut la nostra aportació a les esferes del pensament. Les defeccions de la intel.ligència i la imaginació que el personal esmerça en l'ocultació i la fantasia política, cadascú se les administra marcades pel seu nivell d'ignorància".

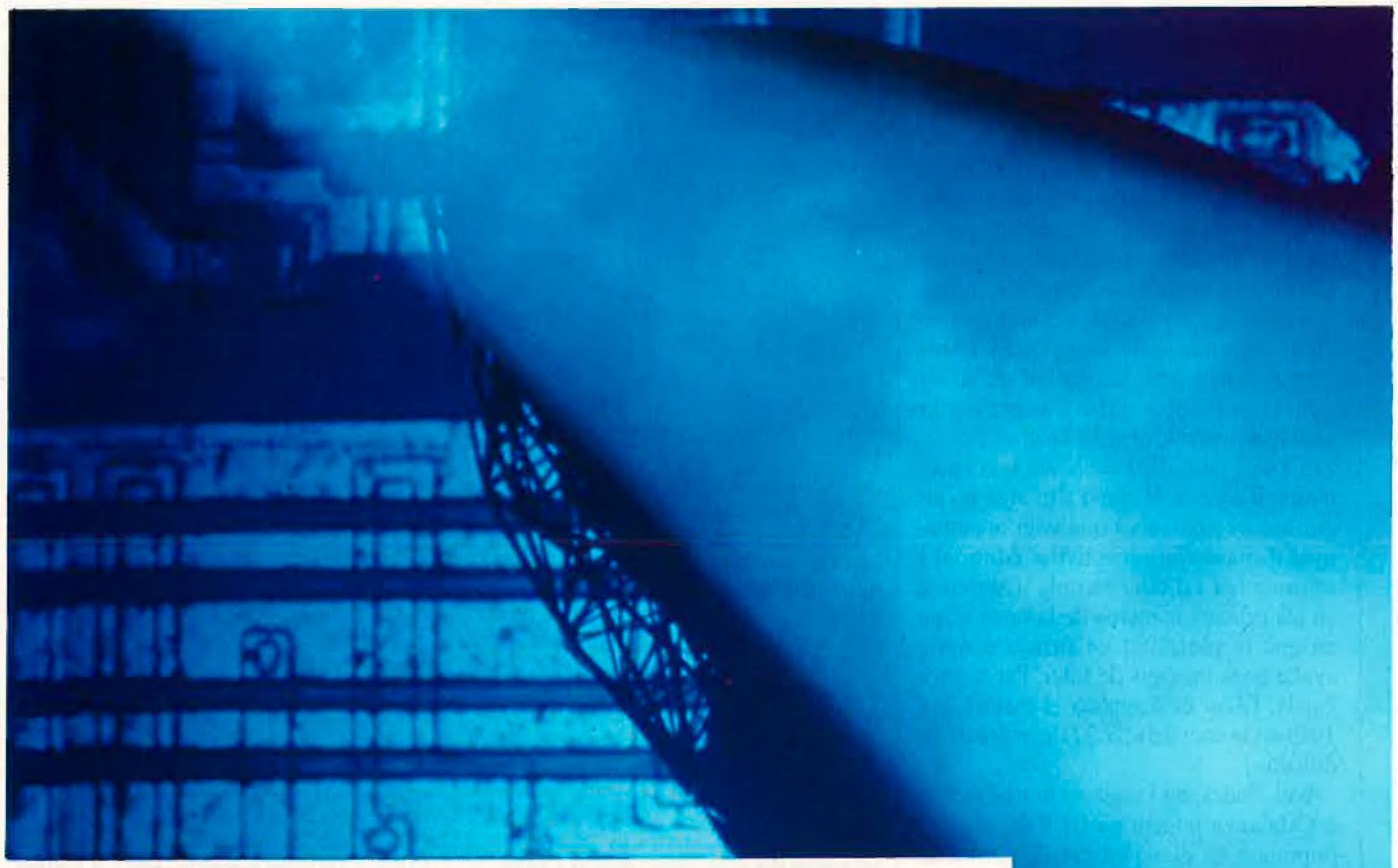
¡Home! D'ignorància cadascú té la que té. Això és veritat. Ara bé, voler dir que jo "he tocat d'oïda" en escriure el llibre, resulta una mica atrevit. Per dues raons. Primera, perquè de les 255 pàgines que té el llibre, 191 corresponen a la part titulada "Les coses viscudes", és a dir, a la narració de fets que jo he viscut com a protagonista o en què he participat, d'alguna manera, o que he presenciat. Difícilment es pot dir que "toque d'oïda". Segona raó, perquè mai, quan parle del meu poble, puc "tocar d'oïda". Em conec bé la seua història i, em conec també, quina és la realitat en què es troba actualment. M'he recorregut durant anys de nord a sud la geografia del País Valencià. He conegut gent de les comarques del nord, del centre i del sud. He estat als seus pobles, he xarrat amb els seus veïns, els he escoltat i n'he tret les conclusions convenients. No. Jo no parle d'oïda. No ho faig mai. Però en aquesta qüestió, quan es tracta de temes relacionats amb el meu poble, encara que volguera, no podria fer-ho. Ho porte a la sang.

¿De què parlem, doncs? Si del què parlem és del fet nacional valencià, de la seua possible recuperació, he de dir-li a l'amic Nadal que em conec ben bé la partitura. Me la sé de memòria. I el fet nacional valencià, a hores d'ara, no és altre que aquest: els valencians se senten aclaparadorament espanyols. Nacionalment espanyols. Les causes no vénen d'un dia i són ben conegudes. Supose que Nadal –home de tantes lectures– les coneixerà, sens dubte. I aleshores ¿què fem? ¿Com convertim una part important de nacionalistes espanyols en nacionalistes valencians? Aquesta és la qüestió, i si no es troba la solució, ¡merda!

Diu Nadal: "Jo llance la tovallola en la discussió agràrio-hermenèutica sobre si l'espiga d'Adlert era d'arròs o de blat (Pobres Paul Mann i Jacques Derrida, quin patracol podrien aportar-nos si foren sabedors de tan essencial i enigmàtica troballa)". La veritat és que jo no sé quin patracol podrien aportar aquests senyors sobre allò que Nadal anomena "discussió agràrio-hermenèutica". Imagine que si Nadal els cita serà perquè són uns intel.lectuals solvents. I saben llegir un llibre. Tampoc sé si els senyors Foreman i Hollyfield van tenir una mena de "batalla de les edats boxística" semblant a la que, segons Nadal, jo propose en el meu llibre. Confesse que mai se m'havia ocorregut proposar aquesta batalla.

Allò que jo he volgut fer, modestament, en escriure el llibre, ha estat el següent: en primer lloc, recordar una sèrie de fets ja coneguts i contar-ne uns altres no tan coneguts i, fins i tot, inèdits en les referències que s'han fet sobre el nostre passat recent. En segon lloc, denunciar certes falsedats sobre les quals s'han basat determinades teories que han volgut contradir Fuster. I, finalment, posar el dit a la nafra: el poble valencià no se sent poble nacionalment parlant. La seua nació és Espanya. És el que li han dit i el que li han ensenyat. I li ho continuen ensenyant. Miquel Nadal i jo podem passar-nos discutint tant de temps com vulga. I, fins i tot, podríem convidar perquè s'incorporen a la discussió altres companys seus, intel.lectuals solvents, sens dubte. Passa, però, que mentre nosaltres anem discutint, als xiquets valencians continuaran ensenyant-los allò de la *Espana una, grande y libre* que abans somiava José Antonio i ara Felipe Gonzalez. Això sí: els exercicis de redacció on demostraran el seu fervor espanyol els faran en valencià. I així anirem fent. Fent riure, és clar.

Francesc de P. Burguera

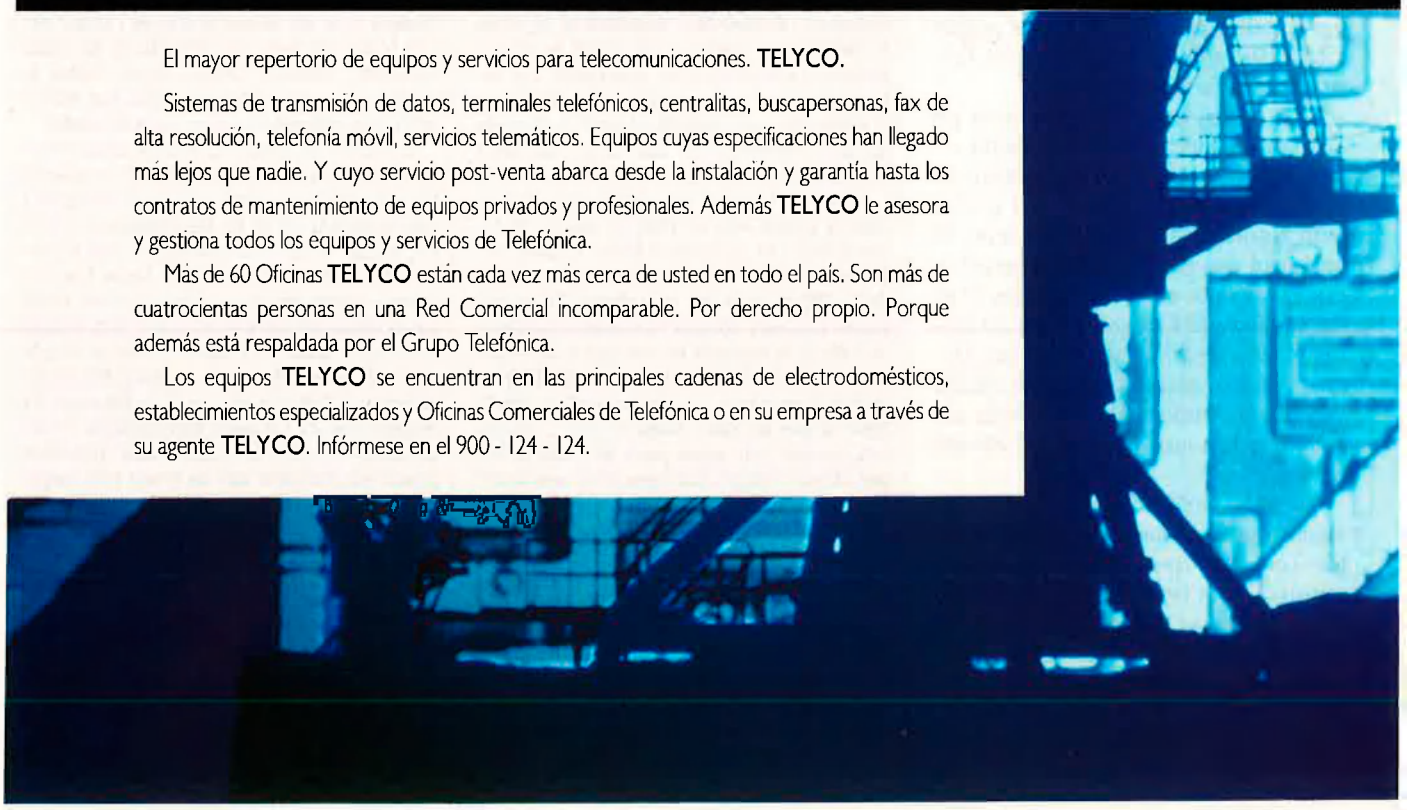
TELYCO. LA SOLUCION INTEGRAL EN TELECOMUNICACIONES.

El mayor repertorio de equipos y servicios para telecomunicaciones. **TELYCO.**

Sistemas de transmisión de datos, terminales telefónicos, centralitas, buscapersonas, fax de alta resolución, telefonía móvil, servicios telemáticos. Equipos cuyas especificaciones han llegado más lejos que nadie. Y cuyo servicio post-venta abarca desde la instalación y garantía hasta los contratos de mantenimiento de equipos privados y profesionales. Además **TELYCO** le asesora y gestiona todos los equipos y servicios de Telefónica.

Más de 60 Oficinas **TELYCO** están cada vez más cerca de usted en todo el país. Son más de cuatrocientas personas en una Red Comercial incomparable. Por derecho propio. Porque además está respaldada por el Grupo Telefónica.

Los equipos **TELYCO** se encuentran en las principales cadenas de electrodomésticos, establecimientos especializados y Oficinas Comerciales de Telefónica o en su empresa a través de su agente **TELYCO**. Infórmese en el 900 - 124 - 124.

TELYCO
Telemática y Comunicación
GRUPO TELEFONICA

¿Quantes nacions conviuen dins la República Socialista Federativa de Iugoslàvia?

Allò que en dèiem Iugoslàvia

La guerra entre Eslovènia i Iugoslàvia ha rellançat la imatge d'una Iugoslàvia esquerdada. Fa anys, van ser els albanesos del Kosovo. Però n'hi ha més. L'estat que semblava el més igualitari nacionalment fa aigues.

Són poc més de vint milions de persones, al sud-est d'Europa. I són segurament l'estat menys homogeni nacionalment del continent. Sis "nacions iugoslaves" i 18 minories ètniques conviuen des del 1918 en un espai geogràfic ara trencat.

Iugoslàvia va nàixer com a Regne dels Serbis, els Croats i els Eslovens, al final de la I Guerra Mundial. Ho va fer unint territoris que pertanyien a l'Imperi austrohongarès (Eslovènia, Croàcia-Eslavònia, Vojvodina, la Dalmàcia i Bòsnia-Hercegovina) amb els antics regnes de Sèrbia i Montenegro (que incloïen, més o menys, les actuals Macedònia i Kosovo).

En 1941, durant la II Guerra Mundial, Iugoslàvia va ser envaïda per les potències de l'Eix que trobaren en els croats uns bons aliats. Croats i serbis van sostenir durs combats tot al llarg d'aquells anys. Al final, però, la guerrilla comunista del mariscal Tito es féu mestressa del poder i proclamà la República Socialista Federativa Soviètica, el gener del 1946. La república va tenir sis entitats constituents: Bòsnia-Hercegovina, Croàcia, Eslovènia, Montenegro, Macedònia i Sèrbia. Aquesta darrera república incloïa les províncies autonòmes de Vojvodina i Kosovo. L'any passat la radicalització del nacionalisme serbi va portar a l'abolició de les dues autonomies.

ELS SERBIS

Els serbis són la minoria majoritària dels iugoslaus. Superen els vuit milions d'habitants i representen el 36 per cent de la població total. Viuen principalment a Sèrbia, on són el 85 per cent de la població, si no tenim en compte les províncies de la Vojvodina i el Kosovo, on constitueixen el 54 i el 13 per cent de la població, respectivament.

Els serbis són també una part important de la població de Bòsnia-Hercegovina, on representen el 32 per cent dels ciutadans. I ocupen diverses àrees de la frontera croata, especialment la Krajina.

Els moviments nacionalistes serbis aspiren a reunir tots els serbis sota un mateix estat recuperant els territoris que ara són d'altres repúbliques. Aquests grups consideren, a més, que no té cap sentit la divisió entre serbis i montenegrins.

ELS CROATS

El segon grup en importància són els croats. Aquests ultrapassen els quatre milions i són aproximadament poc menys del 20 per cent de la població.

Els croats viuen principalment a Croàcia, on són el 70 per cent de la població, i a Bòsnia-Hercegovina, on representen el 18 per cent. Durant la segona guerra mundial, sota la protecció nazi, es va crear un estat independent croat, dirigit pels nacionalistes *ustaixà*.

El nacionalisme croat sempre ha estat mal vist per les autoritats centrals, que han usat com a argument recurrent les atrocitats del règim feixista croat de la II Guerra i els seus assassinats de jueus, gitanos i serbis. Malgrat això, als anys seixanta hi va haver una fort renaixement del nacionalisme croat que fou tallat, en 1971, amb una purga massiva de la Lliga dels Comunistes de Croàcia.

ELS ESLOVENS

Els eslovens representen poc menys del vuit per cent del total de la població de l'antiga república iugoslava. Eslovènia és la més homogènia de les actuals repúbliques, ja que els eslovens hi representen el 90 per cent de la població.

Eslovènia, igual que Croàcia, va formar part de l'imperi dels Habsburg fins al 1918 i això ha fet que culturalment mire més cap al centre d'Europa. El país, a més, és el més desenvolupat econòmicament i el que té la major renda per capita. L'eslovè, encara que siga també una llen-

gua eslava, difereix enormement del serbo-croat, i l'església catòlica hi té un fort assentament. Hi ha grups eslovens a Itàlia i Àustria.

ELS MUSULMANS

Sota aquest terme es descriu a Iugoslàvia els eslaus que es van convertir a l'Islam durant el període de dominació otomana. Però, des del 1971 els musulmans són reconeguts com una de les nacionalitats de la federació. Viuen en bona part a Bòsnia-Hercegovina, on formen la majoria minoritària de la població, amb un 39 per cent. El segon gran grup musulmà viu a Montenegro, on representen el 13 per cent de la població. En total els musulmans són el nou per cent de la població iugoslava.

La república de Bòsnia-Hercegovina viu una situació complicada, ja que s'hi mesclen i barregen croats i serbis, que n'ocupen una bona part. Cal notar que hi ha dues minories musulmanes més, reconegudes com a tals: els turcs i els albanesos. La majoria dels musulmans parlen serbo-croat però n'hi ha un grup, els pomaks, que parlen macedònic.

ELS MONTENEGRINS

Els montenegrins representen poc menys del tres per cent de la població iugoslava, però configuren quasi el 70 per cent de la població de la seua república. Els montenegrins parlen serbo-croat i a vegades són considerats serbis, amb els quals han estat sempre aliats. La seua religió és l'ortodoxa. Els actuals dirigents montenegrins sintonitzen molt amb el nacionalisme serbi.

ELS MACEDONIS

El milió de macedonis que viuen dins les fronteres iugoslaves representen un sis per cent de la població. Viuen majoritàriament a la seua república. La qüestió macedònica ha estat, aquests últims anys, de les més complexes d'Europa, ja que ni els mateixos nacionalistes macedònics no es posen d'acord sobre el que són. Per uns el que cal és crear una Macedònia independent unint la Macedònia iugoslava, grega i búlgara. Altres, però, consideren que cal unir Macedònia a Bulgària. I encara hi ha qui creu que cal unir-la a Grècia. La pressió més forta ve de Bulgària.

ELS ALBANESOS

La minoria ètnica més gran és la que representen els albanesos, prop de dos milions. Els albanesos viuen al Kosovo serbi, on representen el 85 per cent de la població, encara que hi ha també una comunitat albanesa a Macedònia. Els serbis i els albanesos mantenen una forta batalla pel Kosovo, que els primers veuen com l'origen de la seua civilització medieval. Els albanesos han vist agredits brutalment els seus drets civils i nacionals.

ELS TURCS

Hi ha a Iugoslàvia poc més de 100.000 turcs, que viuen sobretot a Macedònia. La seua relació amb els musulmans i els albanesos de vegades ha estat estranya, perquè les autoritats els han volgut enfrontar. Els turcs tenen programes de ràdio i televisió i un diari que es diu *Birlik*.

HONGARESOS, ESLOVACS...

A Iugoslàvia hi ha diverses minories centreuropees. Les més importants són l'hongaresa (prop de mig milió, a la Vojvodina), l'eslovaca (80.000), la romanesa (60.000) i la rutena (23.000). Totes aquestes minories viuen bàsicament a la Vojvodina, on són cinc les llengües oficials.

A banda d'aquestes minories centreuropees encara queden els gitanos i els valacs, els búlgars (que es diferencien dels macedònics) i un petit nombre de txecs i italians (la majoria a Croàcia).

Encara, des del cens del 1961, es permet que els ciutadans s'identifiquen directament com a iugoslaus, sense cap altra referència nacional. Aquesta opció va ser triada solament per un milió i mig de persones.

Vicent Partal

Eslovènia

ARXIU

Els altres eslovens

No tots els eslovens viuen a la república eslovena. N'hi ha uns quants, pocs, que estan a Croàcia i dues comunitats a l'exterior del que era l'antiga frontera iugoslava: a la Caríntia austríaca i a la regió de Trieste italiana.

Els "eslovens d'Àustria" són prop de vint mil i viuen a la regió de la Caríntia, actualment molt minoritzats numèricament. Durant la segona guerra mundial aquesta va ser l'única regió austríaca on van existir moviments d'oposició al nazisme, particularment els guerrillers del mariscal Tito.

Els eslovens d'Àustria tenen protegits alguns dels seus drets culturals des de l'any 1955. Aquests drets inclouen l'escola en eslovè i l'ús del seu idioma en la relació amb l'administració i la justícia a la província. Sobre el paper, qualsevol discriminació lingüística és prohibida, però la realitat no és tan clara. La no implantació de totes les lleis lingüístiques ha provocat enfrontaments, fins i tot violents, entre la minoria eslovena i els austríacs de parla alemanya.

En 1976 el govern austríac aprovà una llei de protecció de les minories ètniques que reconeix explícitament l'existència de la comunitat eslovena. Avui dia l'eslovè és usat a les escoles; hi ha dos setmanaris en eslovè, programes de ràdio i un centre cultural eslovè. L'any 1978 l'educació bilingüe va ser suprimida a les escoles primàries i es van separar en dos grups: eslovè i alemany.

A Itàlia els eslovens són poc més de 50.000 persones (segons dades oficials; hi ha qui diu que arriben a 100.000) que viuen al voltant de la ciutat de Trieste. Aquesta àrea va ser objecte de controvèrsia entre Itàlia i Iugoslàvia fins al 1975. A Croàcia i Eslovènia hi ha petits grups d'italians.

Els eslovens d'Itàlia estan repartits en 32 municipis, la població total dels quals supera el mig milió d'habitants. La seua posició és relativament còmoda en l'àrea afectada pel tractat de Trieste, on per llei se'ls ha de respectar la seua cultura. Això permet l'ensenyament en eslovè i l'existència d'un sector dinàmic de comunicacions que inclou diaris, revistes i programes de ràdio.

Malgrat això, la majoria dels eslovens són bilingües i es va produint una intensa assimilació. Trieste, d'altra banda, és la capital des del 1963 d'una àmplia regió italiana (Friuli-Venezia-Julia) en la qual els eslovens són molt minoritaris.

EL NOU COL·LECCIONABLE DE L'AVUI

El mar, la muntanya, el riu... El risc. La immensitat de la natura en els seus silencis solitaris o en el bram dels elements. L'AVUI posa al teu abast una guia d'esports d'aventura única: quins són aquests esports, on practicar-los, a qui adreçar-te i quines són les seves normes i reglamentacions. Tot en un col·leccionable apassionant i a tot color.

ESPORTS D'AVENTURA

- Esports de muntanya (I)
  Senderisme, trekking, rutes i excursions.
- **Esports de muntanya (II)**
  Mountain bike, marxes a cavall.
- Esports de motor (I)
  Trail, 4×4.
- **Esports de motor (II)**
  Kàrting, fórmules de promoció, ral·lis.
- Esports de riu (I)
  Descens ràpid, ràfting. On practicar-ho.
- Esports de riu (II)
  Piragüisme.
- Esports de subsistència
  Cacera i pesca.
- **Esports de l'aire (I)**
  Ultralleugers, aeronàutica.
- Esports de l'aire (II)
  Globus, ala delta, vol sense motor.
- **Esports de neu**
  Esquí alpí, esquí nòrdic, esquí de fons i patinatge.
- Esports de mar (I)
  Vela, surf i windsurf.
- Esports de mar (II)
  Submarinisme, motonàutica, motos aquàtiques.

AVUI

COL·LECCIONABLE DE L'AVUI. CADA DISSABTE.

Edvard Xevardnadze. ARXIU

SETMANA INTERNACIONAL

L'ex-ministre d'afers estrangers soviètic, **Edvard Xevardnadze**, i altres destacats comunistes reformadors, com ara **Aleksandr Iakòlev**, i els alcaldes de Moscou i Leningrad, han creat un partit que es presenta com a alternativa al PCUS. El Moviment per la Reforma Democràtica té també el suport d'**Aleksandr Rutskoi**, candidat a la vicepresidència russa amb **Borís Eltsin**.

Els militants d'aquesta nova formació han decidit d'ajornar la seua constitució fins passat l'estiu. Aquest mes de juliol hi haurà un comitè central del PCUS, al qual encara acudiran alguns dels militants del nou grup, i es preveu que siga dur i difícil.

Nelson Mandela. ARXIU

Oliver Tambo va presidir la setmana passada una conferència nacional del Congrès Nacional Africà, la primera que es feia, després de trenta anys, a Sud-àfrica.

La conferència va ser a la ciutat de Durban i hi assistiren dos mil delegats del partit de **Nelson Mandela** i prop de quatre-cents convidats estrangers. El CNA hi expressà el desig que aquesta fóra l'última reunió del partit "sota un govern de la minoria blanca".

Els nacionalistes africans van criticar unes declaracions de **F.W. De Klerk** en què aquest havia assegurat que ja no queden presos polítics a Sud-àfrica.

Cresson: continua la batalla dels 'gais'

Fa unes setmanes el setmanari *The Sunday Observer* va exhumar unes declaracions de la nova primera ministra francesa, Edith Cresson, en què aquesta feia públics uns seus càlculs particulars sobre l'homosexualitat a la Gran Bretanya. L'entrevista era de feia cinc anys i no l'havien publicada mai, però una declaració de madame Cresson afirmant que un 25 per cent dels britànics són homosexuals va produir autèntica sensació a París i Londres. Les reaccions a aquestes declaracions encara són vives.

Edith Cresson. ARXIU

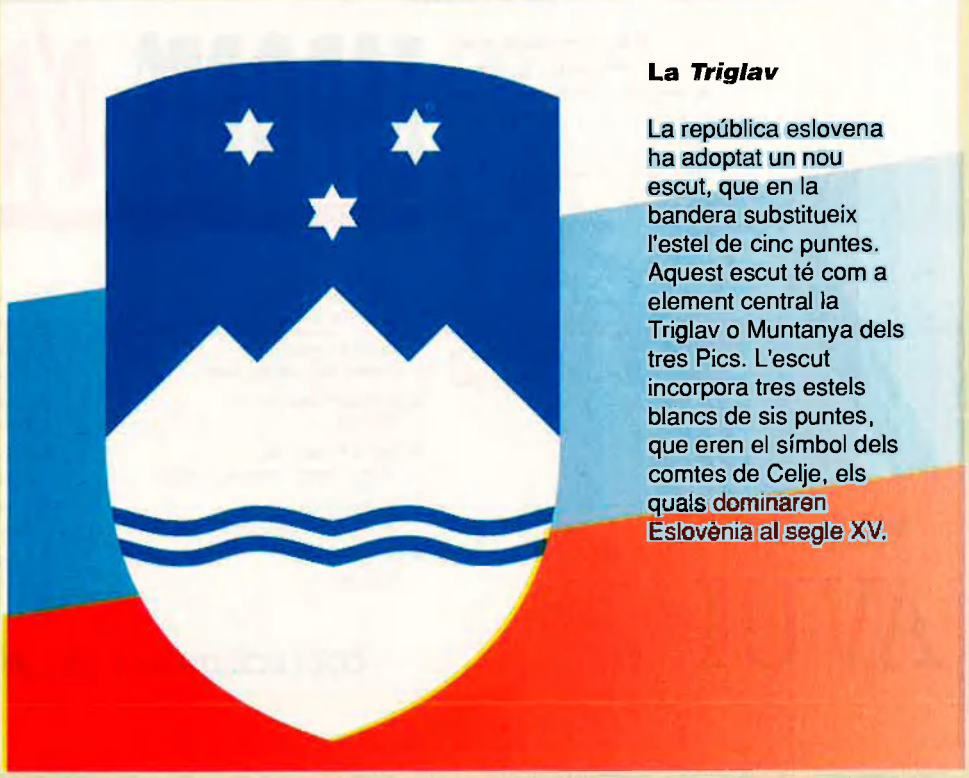
D'una banda hi ha alguns britànics que consideren intolerable una tal visió del seu país i han demanat públicament (el diari *The Sun*), com és possible que això ho diga "la primera ministra d'un país on els homes traginen bosses i es fan besadetes". D'una altra alguns n'hi ha que han preferit el tòpic i entendre que "hi ha gent que considera que, els anglesos, no ens interessem per les dones, com hi ha qui creu que un irlandès és per força un borratxo".

A França, mentrestant, també s'han produït reaccions enfrontades. D'un costat hi ha aquells que se senten orgullosos que, després de la retirada de Margaret Thatcher, la *Dame de Fer* siga una francesa. Però també hi ha els qui veuen l'incident com una pocasoltada, les conseqüències de la qual caldria haver mesurat.

En un primer moment Jean-Philipe Atger, cap de premsa de la senyora Cresson, va negar que l'entrevista fóra autèntica. Però el seu autor, el periodista Naim Attallah, va replicar explicant el dia que l'havia feta, dimecres 27 de setembre del 1987, amb lloc i hora exacta. A la vista d'això, la posició francesa ha consistit a criticar que l'entrevista es fera pública després de tant de temps.

El món de les nacions

ESLOVÈNIA

La *Triglav*

La república eslovena ha adoptat un nou escut, que en la bandera substitueix l'estel de cinc puntes. Aquest escut té com a element central la Triglav o Muntanya dels tres Pics. L'escut incorpora tres estels blancs de sis puntes, que eren el símbol dels comtes de Celje, els quals dominaren Eslovènia al segle XV.

VICENT PARTAL + VÍCTOR NAVARRO

Algèria, la guerra dels minarets

La batalla d'Alger va fer un tomb, quan al 30 de juny dos màxims líders del Front Islàmic de Salvació (FIS), Abassi Madani i Alí Belhadj, eren detinguts. Juntament amb ells van ingressar a la presó centenars de dirigents i d'activistes del radicalisme islàmic algerià. Era la resposta del poder a les amanaces de *jihad* o guerra santa que havia formulat el FIS en la seva creixent confrontació amb el règim.

L'ofensiva del FIS en un primer moment va aconseguir el seu objectiu de fer suspendre les eleccions legislatives previstes per al passat 27 de juny i va arrancar al poder la promesa d'eleccions presidencials avançades. Perquè el FIS i els seus líders tenen pressa a pujar al poder i fundar la primera república islàmica integrista del nord d'Àfrica. A més, no volien les eleccions de juny perquè sabien que les perdien i, en llançar la seva ofensiva política, tancaven files en uns moments en què les divisions internes són evidents i creixents.

El partit governamental, el Front d'Alliberament Nacional (FLN), es veu totalment ultrapassat pels esdeveniments i dividit entre els renovadors, partidaris del procés democràtic i de posar fi al sistema de partit únic que els assegura el poder. Aquesta vella guàrdia del FLN va aliar-se amb el FIS per evitar les eleccions del 27 de juny, perquè si el FIS les hagués perdudes, n'hauria sortit reforçat Chadli, el sector reformista del FLN i el procés democràtic. Ara el vertader home fort d'Algèria és el comandant en cap de les forces armades, general Khàled Nezzar, de 54 anys, diplomat per l'Acadèmia Militar Soviètica de Frunze i per l'Escola Superior de la Guerra, de París. Es ell qui domina l'aparell militar. I després dels últims esdeveniments són els militars els que mantenen el control del país i diuen a Chadli què ha de fer. Al mes de juny el general Nezzar ja va advertir els islamistes: "Els militars estan disposats a oposar-se a les actuacions que podrien posar en perill la unitat nacional".

Segons els observadors, el FIS des de la seva arribada al poder municipal, ara fa un any, ha perdut prestigi i partidaris perquè no ha tingut els mitjans per resoldre la difícil situació social i econòmica que grava milions d'algerians. Tampoc no ha desterrat dels ajuntaments ni la ineficacia, ni l'immobilisme administratiu, ni la corrupció. A conseqüència de tot això s'han aprofundit les divisions internes, hi ha hagut dimissions dels òrgans directius, discrepàncies públiques i atacs a Madani des del Majlis mateix (parlament del FIS format per 75 membres). La decisió de vaga general llançada pels islamistes el 25 de maig per evitar les eleccions legislatives va ser adoptada per Madani i els catorze membres del comitè executiu, però contra l'opinió del Majlis. El dia 30 de maig a causa del fracàs de la vaga, el Majlis invità Madani a renunciar a fer de portaveu del FIS i aquest tractà els membres del Majlis "d'innocents mancats de maduresa política". El 6 de juny el Majlis demanava la fi de la vaga, quan Madani exigeix "mantenir el moviment". Dies després, tres membres de la direcció del FIS qualificaven Madani, per televisió, de "perillós per al FIS i per als musulmans". Dos van ser exclosos del partit.

Amb el seu cop contra la cúpula més intransigent del FIS, el poder confia que els moderats controlin la direcció del partit islamista i esdevingui possible el diàleg entre el FIS i el govern. Un primer perill de revolta popular no va concretar-se. La protesta dels islamistes va ser dispersa i relativament dèbil. Un altre perill és que Madani i Belhadj empresonats es converteixen en màrtirs i, per tant, siguin més perillosos encara.

El que sembla clar és que Algèria viu hores tenses per causa de l'enfrontament entre els islamistes, que tenen pressa a aconseguir el poder, i els militars, que no pensen deixar-los el pas lliure. Resta per veure quin espai polític tindran els altres partits i què passara amb el procés democratitzador. De moment, domina la violència. Algèria es troba a la corda fluixa i la democràcia es veu assetjada pels tancs, d'un cantó, i pels minarets, d'un altre.

Antoni Reig

ARXIU

L'exèrcit del Líban ocupa ja el sud del país, després d'haver-se imposat a les forces palestines que hi tenien una base permanent d'operacions contra Israel.

La meitat de l'exèrcit libanès ha estat usat en una àmplia operació que ha portat les forces regulars del ministre de defensa **Michel Murr** fins a la línia de demarcació de les forces israelianes, les quals continuen ocupant una porció del territori libanès. Aquesta és la primer vegada des de l'any 1973 en què els palestins s'enfronten sols contra el govern i l'exèrcit libanès, sense el suport d'alguna de les faccions militars o polítiques de Beirut.

ARXIU

Zhang Boli, un dels activistes estudiantils més perseguits per la policia xinesa després de la revolta de Tian Anmen ha aconseguit escapar del seu país, dos anys després de dirigir el diari que els estudiants editaven durant els dies de la revolta.

Boli ha pogut burlar la vigilància policíaca fugint al nord de la Xina, on va presentar-se com un pagès a la recerca de millors oportunitats. Durant dos anys ha amagat la seua identitat fins que li ha estat possible de sortir de la República Popular Xinesa, amb l'ajuda de diverses persones de l'exterior.

SOCIETAT

Entrevista exclusiva a Marlene Dietrich

"La lògica fa la vida més fàcil"

Marlene Dietrich, un dels mites del cinema, ens parla de Berlín, de Hollywood, de París i de la seva vida

Durant més de deu anys ha defugit absolutament tota mena de publicitat. ¿És una presó, la seva fama?

—Si, d'una vida com la meva, en voleu dir "retir" us hauré de contradir. Veig la família i els amics més que mai. Viatjo sovint, però, això sí, m'apanyo per no cridar l'atenció. Una vegada ho has après, ¡après!

—Vostè ha saludat la reunificació. ¿Sense rancúnia, després de l'experiència del nazisme? ¿I amb la reunificació no ha pensat ni un instant amb la idea de tornar a Berlín?

—Aquesta pregunta, no l'entenc. ¿Què té a veure la reunificació amb el feixisme? D'altra banda, no hi tinc amics ni coneguts, a Berlín, i per tant no tindria cap solta fer aquest viatge. Les meves obligacions ja m'ocupen el temps de sobres.

—¿Va seguir les escenes de la reunificació per televisió? ¿La van afectar o emocionar aquelles imatges? ¿O es va mantenir a distància?

— Sempre miro la televisió, jo. Més encara, he escrit sobre aquest tema a *France Soir* i al *New York Times*. Com que hi dic que els alemanys són uns *saltamartins*, vaig haver de buscar-ne l'equivalent en francès i en anglès: *culbuto* i *roly-poly*.

— ¿Durant la seva estada a Hollywood no es va produir dins seu una ruptura, un sentiment de ja no ser alemanya?

—Parleu de quan rodava pel.lícules a Hollywood i hi vivia en qualitat de "non-resident". Quan Hitler va prendre el poder a Alemanya, vaig decidir de demanar la ciutadania americana. El cas és que calia haver-hi "residit" durant cinc anys, per poder-la demanar. Per això no va ser fins al 1937 que em vaig convertir en americana. Feia temps que sabíem els horrors dels nazis i no se'n veia el final. Molts amics meus havien abandonat Alemanya per la mateixa raó. El que és jo, no vaig patir gaire pel fet de perdre el meu país natal. Vivia en una terra que acollia magnànimament tots els estrangers necessitosos. El meu marit treballava a França i jo tenia el nostre fill. Vaig deixar sense resposta les crides de Hitler, Goebbels i Göring. Jo treballava i, en el meu temps lliure, col.laborava amb Ernst Lubitsch per ajudar els perseguits dels nazis a passar cap a Amèrica a través de Suïssa. Lubitsch s'hi dedicava infatigablement, nit i dia. ¡En pau reposi!

—Al 1936 els nazis la comminaren a tornar. ¿Com va ser?

—Per cable.

—I vostè es va convertir en una enèrgica antifeixista i va cantar per als Aliats del front.

—Per sort era a Amèrica, quan els nazis van pujar al poder. Així vaig tenir informació, com tothom a Amèrica, sobre l'horror i els esdeveniments d'Alemanya i vaig poder ajudar molts perseguits a fugir i a oferir-los, de primer, un sostre i, més endavant, feina. Aquestes van ser les nostres primeres accions importants. Quan Amèrica va declarar la guerra, es va instituir l'USO (United Services Organization). Aquesta entitat tenia per missió de reclutar còmics i cantants que estiguessin disposats a deixar la feina per volar cap a Europa (un cop superats els assajos) per distraure les tropes i que oblidessin el perill durant una hora. I jo vaig ser un d'ells.

—Quan diu que amb la seva unitat va prendre part en la batalla de Bastogne, es podria entendre que va disparar contra alemanys. ¿Com era, en realitat, la seva guerra?

—¿D'on ho heu tret, això? L'USO, per la qual treballàvem, va ser fundada per un geni que va tenir la idea de divertir els soldats americans que lluitaven a l'estranger. La intenció era també d'infondre'ls valor i esperança: enmig de la seva por, ben natural, la presència d'estrelles famoses significava no sentir-se amenaçats de mort durant aquell temps. Teníem còmics i un acordionista, i jo cantava i parlava amb tothom. Així portàvem una mica d'alegria i d'esbargiment a la vida cruel dels soldats del front que per mi eren uns herois extraordinaris, perquè no defensaven ni el seu país ni la seva terra. Havien de tenir un valor doble i triple, per mirar la mort de cara. L'únic perill que els civils corríem era que ens fessin presoners. En bombes i trets, ens esforçàvem a no pensar-hi. La meva fantasia em representava un captiveri amb tots els detalls, però no vaig deixar de resistir fins al final de la guerra ni d'ajudar a aconseguir la pau.

—De què s'alimentava el seu antifeixisme: ¿d'experiències personals o de conviccions polítiques?

—¡De sensibilitat! ¡Perseguir homes innocents era, és i serà sempre una acció abominable! No hi ha paraules per qualificar el feixisme.

—Al 1930, gràcies a L'àngel blau *es va convertir de sobte en una estrella internacional.*

—Aneu errats. ¿Em permeteu que us ho expliqui? A l'època de la pel.lícula que dieu jo era una de tantes actrius qualsevol com hi havia a Berlín. Feia un paper insignificant en una obra protagonitzada per Hans Albers –i per Rosa Valetti, en el paper femení principal. Quan el senyor von Sternberg vingué a Berlín per desig d'Emil Jannings, li van presentar la Trude Hesterberg, i és amb aquesta famosa actriu que va fer les preses d'assaig habituals. Després el van dur al teatre on treballaven l'Albers i la Valetti perquè li donessin permís per contractar els

altres papers. L'endemà va acceptar el repartiment al despatx de l'Ufa i va dir que voldria veure una persona que hi feia un paper de no res. El van complaure i, al vespre, em donaven la notícia, l'hora i l'adreça de l'entrevista. Després de la conversa va demanar una presa de prova i els de producció em van citar per fer-me-la. Tothom sap que el senyor von Sternberg imposava la seva voluntat contra tothom, i el contracte es va tancar.

—¿I després?

—Passats els sis mesos, l'Ufa no va reprendre la seva opció sobre mi. La pel.lícula havia quedat abandonada. Fins que, com diu la història del cinema, la Paramount-Hollywood va comprar la pel.lícula *L'àngel blau*, per iniciativa del seu director, naturalment, i m'invitaren oficialment a anar a Amèrica. Ho vaig acceptar, i així va començar la meva carrera. La versió anglesa de la pel.lícula (*The blue angel*), que havíem rodat simultàniament amb l'alemanya (*Blaue engel*), va ser retinguda per la Paramount perquè em volien llançar com a "femme fatale" i no com una bellesa descarada, la Lola. Per tant, no va pas ser *L'àngel blau* allò que va convertir-me en una estrella internacional.

—¿Quins bons records té d'Alemanya, en general?

—L'Alemanya d'abans de Hitler, la meva terra, jo me l'estimava, és clar; i els records que en guardo són bells i sovint tristos, com tots els records. Estic orgullosa del meu humor berlinès, únic al món, i que sovint ha alegrat la meva vida difícil. A més, duc encastada a dins tota la literatura alemanya, de Goethe a Rilke, que, actualment, llegeixo cada dia i moltes nits. La seva màgia no té fi.

—¿I què en pensa, ara, d'artistes com Herbert von Karajan o Walter Gieseking, que no es van distanciar dels nazis, ans continuaren treballant per a ells i sota seu?

—Molts artistes estan tan absorbits per la seva feina, hi estan tan consagrats, que no la poden deixar per les coses de la política; els resulta inconcebible viure sense.

—¿Va anar per l'Alemanya vençuda i ocupada en uniforme?

—¡I doncs! Vaig estar fins al final de la guerra europea amb les tropes del front.

—Des del principi la seva imatge ha estat la d'una dona enigmàtica. Les dones que vostè encarnava, ja des de la Lola, no eren solament estimades, sinó també temudes. La seva grandesa era també feta de rareses, de supèrbia fins i tot. ¿L'ha feta patir aquesta imatge?

—Mai no m'han retret ni supèrbia ni rareses. A Alemanya, hi vaig enregistrar molts discos. La tria de les cançons demostraria exactament el contrari.

—Vostè era la dona de veu seductora i de cames llargues; però també la primera dona a dur pantalons. S'associava una certa fredor, androfòbia, potser un cert lesbianisme, amb la seva imatge...

—Quan he llegit aquesta pregunta, m'he fet un tip de riure. S'han dit tantes bajanades sobre mi, que no em pensava llegir mai més res de nou. Però això del lesbianisme, ho és, nou. El gran Kenneth Tynan va dir una vegada una cosa intel.ligentíssima de mi: "She has sex, but no particular gender" ("Té sexe, però cap gènere especial"). Era la intel.ligència encarnada, aquell home.

—¿Encara es mira alguna pel.lícu-

la? ¿Nova? ¿Vella? ¿Seva?

—Poques vegades. Cosa bona, ¡n'hi ha tan poca! Les pel.lícules del Robert Redford, sempre. Les meves, mai. ¿Per què? Més m'estimo llegir. Vejam si, més endavant, em demaneu sobre les meves lectures.

—¿Quina de les seves pel.lícules li agrada més? ¿Quina considera que és la més important? ¿N'hi ha cap que no pugui sofrir gens?

—The devil is a woman i *Destry rides again.* La primera és també la més important. I, naturalment, les dues fetes amb Billy Wilder: *A foreign affair* i *Witness for the prosecution.* La més antipàtica: *Rancho notorious.* Direcció: Fritz Lang.

—¿Amb quins actors ha treballat millor? ¿Amb qui congeniava més? ¿I amb qui li hauria agradat de treballar, que no ho hagi fet?

—Brian Aherne, Michael Wilding, Robert Donat: tots ells *gentlemen* britànies; i Jimmy Stewart, el *gentleman* americà. No he tingut cap més desig.

—¿Com recorda el canvi de Berlín a Hollywood? ¿Quin va ser el contrast més gros?

—El canvi no va ser difícil, perquè el senyor von Sternberg es va preocupar de la meva tranquil.litat i del meu equilibri i va assumir totes les responsabilitats. L'únic aspecte dolorós de la meva primera estada a Hollywood va ser que enyorava la meva filleta que havia deixat a Berlín amb el meu home i la mainadera: era massa petita per fer un viatge tan llarg. També ho vam decidir així perquè jo no sabia ni tan sols si m'hi quedaria, a Hollywood. Potser no satisfaria les esperances del director, de convertir-me en l'estrella que ell barrinava –ben al contrari del que havia passat amb la pel.lícula que havia fet amb mi a Berlín.

—¿Dels temps de Berlín, què és allò que duu més endins dels seus records?

—La primera joventut. La màgia d'una filla meva, nascuda de mi.

—Va treballar amb Sternberg i amb ell va rodar sis dels primers set èxits de Hollywood. ¿Quan hi pensa, què en recorda amb més vivor?

—La fascinació que irradiava, no solament sobre meu, sinó també sobre els seus col.laboradors, encara que, naturalment, fos en una proporció menor.

—Un dels altres grans directors, originari d'Alemanya, amb qui vostè va treballar va ser Ernst Lubitsch. ¿Quina era la seva forma de treballar? ¿I la de Billy Wilder, amb qui va rodar dos dels seus films més preciosos?

—La de Lubitsch era molt formal. La de Billy Wilder, un goig... unes vacances enmig de la severa formalitat de la vida.

—Admirat, Hitchcock havia dit de vostè que ho sabia tot, de vestits, direcció, il.luminació. ¿Quina forma de treballar tenia ell, amb qui va rodar Stage Fright?

—Una formalitat molt anglesa i especial, perquè hi insistia a totes hores. La Jane Wyman i jo sempre havíem de ser bones noies i estar quietes. Li professava un gran respecte.

—En què es diferenciava el treball d'aquests grans directors. ¿N'hi ha anècdotes típiques?

—Tots els directors del món tenen les seves pròpies singularitats. N'hi ha massa, per entretenir-se ara a descriure-les.

—Contestant espontàniament, ¿quin és el preu que ha hagut de pagar per la seva fama?

—La vida privada feta malbé. (I no sóc l'única.)

—¿Què és Babelsberg pér a vostè? ¿I l'Ufa?

—Avui Babelsberg no significa res per a mi. Però una vegada que, a Munic, una persona amiga em va demanar ajuda perquè no destruïssin els estudis Babelsberg, vaig explicar-li la impressió que havien fet al senyor von Sternberg, ell que tan avesat estava als meravellosos estudis de Hollywood, quan l'hi van dur els de l'Ufa. Ara, per a mi, l'Ufa no va significar ni significa res. Vaig ser contractada contra la seva voluntat i, com ja he dit, estaven contra meu i van desestimar l'opció que sobre mi tenien.

—¿Va ser la seva pàtria, la Paramount de Hollywood?

—Sí, per molts anys, uns anys preciosos, aviciadors, feliços, em va ser una pàtria.

—Berlín, Hollywood, París... ¿on li agrada més de viure?

—A París, naturalment.

—¿Per què va fer de París la seva residència?

—Com ja he dit, feia molt de temps que aquesta ciutat m'agradava. I el francès, des de la meva infantesa: la meva primera institutriu era parisenca. Parlava el francès amb fluïdesa, per sorpresa de la professora de francès de l'escola de Berlín, quan hi vaig començar les classes de llengües estrangeres. Però, en aquesta escola, hi vaig aprendre de llegir-hi i escriure-hi, en llengües estrangeres. La meva segona institutriu era anglesa.

—¿Hi ha res en la seva vida que, posteriorment, hagi considerat un defecte o un error decisiu?

—No. He tingut sort, ¡prou que ho sé!

—En la vida privada, ¿era completament diferent de la femme fatale *que interpretava?*

—Mireu, hi ha una màxima anglesa que ho expressa molt bé: "Don't confuse the actor with the part" (No confonguis la persona amb el personatge). Però tinc la seguretat que el públic d'avui està més ben informat, perquè la majoria d'actors fan papers molt diferents. (Com ara, crec, els meus a *L'àngel blau* i al *Judici de Nuremberg.*)

—¿Com s'extingeix la imatge d'una persona?

—Es difícil. La crítica no s'acaba mai més. Però no tothom és igual. N'hi ha que se n'estranyen i tot.

—¿Com viu una persona, quan sap que és un mite?

—T'hi has d'acostumar, i acaba convertint-se't en una segona naturalesa.

—Quins foren els seus millors amics. ¿Els seus confidents més íntims?

—Parleu del passat, ¿oi? Aquí en teniu uns quants: Kenneth Tynan, Ronald Reagan, Noel Coward, Jean Cocteau, Edith Piaf, Mikhaïl Barísknikov, Mixa Spolianski, Billy Wilder, Orson Welles.

—¿Quin fet artístic i fílmic l'ha marcada més intensament, mirant-se'l en retrospectiva?

—Espero que amb "artístic" vulgueu dir músics, poetes, escriptors, perquè us podré respondre amb molt de gust. Músics: Stravinski, Debussy, César Franck, Arthur Rubinstein, Vladimir Horowitz, Rudolf Serkin, Jascha Heifetz, David Oistrakh; poetes: Rainer Maria Rilke, únic per sempre; escriptors: Ernest Hemingway, Erich Marie Remarque, Joseph Roth, Konstantin Paustovski, Günter Graß, Peter Handke, Albert Camus.

—¿És una dona solitària? ¿Ho ha estat sempre? ¿No ho ha estat mai? ¿Ho hauria volgut ser? ¿La solitud és el preu de la fama?

—Sempre torneu a la mateixa. La solitud voluntària és característica de molts artistes, escriptors i de la majoria de persones que s'han proposat de crear o descobrir alguna cosa. Alexander Fleming, que jo venerava de lluny,

Marlen amb la seva filla. ARXIU

un vespre em va dur a casa seva i va ser amic meu fins a la mort. Doncs sempre que anava a Londres, el trobava sol. Jo no em compto entre aquestes criatures singulars.

—¿Ha tingut una vida feliç? ¿Què és, per vostè, la felicitat?

—Podríem dir que sí, deixant de banda la pèrdua de persones estimades.

—Quan pensa en els seus temps de personeta, de nena, ¿què és el primer que se li acut?

—Estranya pregunta. Resposta: fes el que hagis de fer.

—¿S'agradava?

—Això no se m'havia acudit mai.

—¿Va tenir una "millor amiga" d'escola? ¿Què se n'ha fet?

—Es clar que sí, però ¿com podia saber jo llavors el que vosaltres voldríeu saber?

—¿Recorda molt el seu pare o la seva mare? En opinió seva, ¿qui la va influir més i com?

—El pare va morir que jo era molt xica. El meu padrastre, al cap de poc de casat, va anar al front i el van matar. De manera que només vaig conèixer la meva mare, que em va pujar esplèndidament bé.

—¿Quina va ser, per a vostè, "l'escola" *més decisiva?*

—Parlar totes les llengües importants.

—¿A quines qualitats creu que ha d'agrair la seva fama?

—Al talent i a saber obeir.

—¿En aquesta vida, què és allò que més ha detestat i allò que més ha admirat?

—¿Detestat? La mentida. ¿Admirat? El geni en totes les seves formes.

—¿Què li diuen conceptes com igualtat de drets i emancipació?

—¡Quin plom!

—En la seva relació amb Sternberg ha fet servir els termes "esclava" i "senyor". Billy Wilder deia de vostè que era un soldat, de tan disciplinada. Una actriu ¿què és més: criatura del director o col.laboradora seva?

—Depèn, amb qui treballes. Amb Sternberg jo era una aficionada submisa; amb Billy Wilder, una esclava divertida i enriquidora.

—¿No ha volgut dirigir mai...?

—No. No he tingut les qualitats que fan falta.

—¿Què ha fet, quan s'ha sentit deprimida, desgraciada, insatisfeta? ¿S'hi ha trobat sovint?

—De nena vaig a prendre a "dominar-me". I també a no fastiguejar l'altra gent amb qüestions personals negatives.

—Vostè és la primera estrella del cinema sonor. ¿Com eren les seves relacions amb el cinema mut?

—No vaig ser la "primera estrella del cinema sonor". Només heu de mirar els vells programes o anuncis. El meu nom no hi és més gros que els dels altres actors; figura entre Hans Albers, Kurt Gerron, Rosa Valetti i altres. L'"estrella" era Emil Jannings; jo era una actriu desconeguda, que havia fet algun paper insignificant en pel.lícules mudes.

—Sternberg va ser per a vostè com una mena de figura paterna, per no dir "un ésser, com no se'n podria desitjar cap de millor". ¿Aquesta dependència respecte a un home ("sóc una marioneta feliç" arribà a dir vostè una vegada) no li va ser una càrrega?

—No, ¿per què ho havia de ser? Les marionetes no han de pensar. I la meva vida privada era completament a part de la feina.

—Ha escrit que, per a vostè, Kant és molt important. ¿Per què?

—No us ho hauria d'explicar, per què. De totes maneres, sí que us donaré una pista que coneix tothom: la lògica fa la vida més fàcil.

—¿Quins van ser els seus temps més feliços?

—Quan la meva filla era petitona.

—Quines són les persones que més ha admirat?

—Les que no es consideren tan importants.

© Spiegel. trad. J. C.

Els diccionaris d'EL TEMPS

A peu amb Josep M. Espinàs

Josep M. Espinàs, autor de nombrosos llibres de viatges a peu, ha preparat per als lectors d'aquest setmanari un diccionari imprescindible.

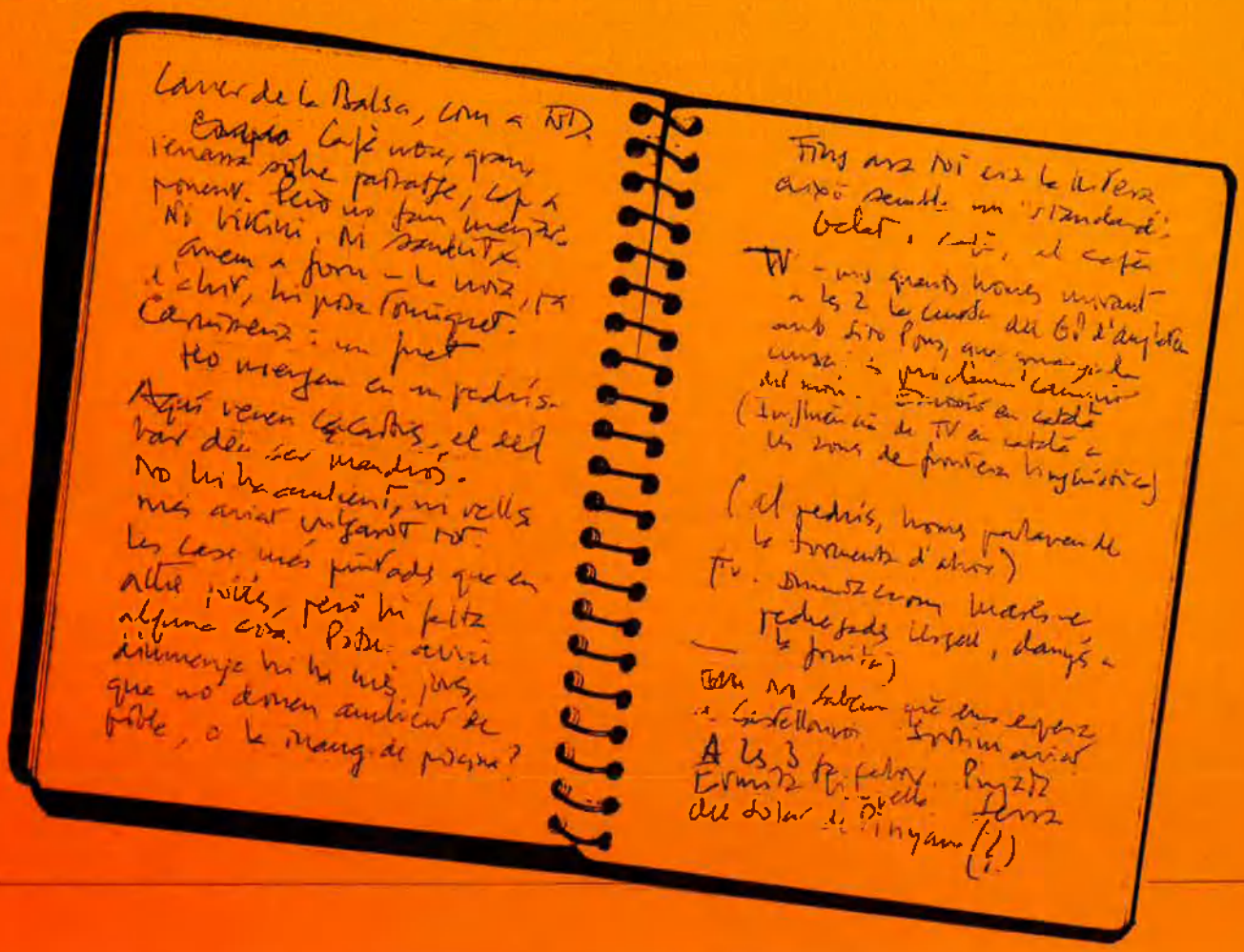
EL TEMPS m'ha demanat que anotés, en forma d'entrades de diccionari, algunes opinions o vivències nascudes de la meva experiència d'escriptor caminant. He publicat sis llibres de viatges a peu, centrats en el Pirineu de Lleida, el Priorat, la Segarra, la Terra Alta, la Llitera (comarca de l'Aragó de parla catalana) i l'Alt Maestrat. Els tres primers els vaig fer de jove, i ara han estat recollits en el volum número 5 de l'Obra Completa que publica Edicions La campana. Els altres tres viatges els he fet de gran, aquests últims estius.

Aquest petit diccionari que he organitzat per a EL TEMPS no té cap pretensió metòdica, al contrari: he triat lliurement alguns aspectes, de molt diversa mena i significació, que només poden ser una aproximació, sovint personal i sempre fragmentària, a l'aventura humana i literària d'anar a peu. Alguns dels textos que segueixen són petits retalls que he aïllat dels meus llibres, perquè m'ha semblat que resumien una opinió, una sensació, un fet, i d'altres són textos escrits expressament per a aquesta ocasió.

Tot i que aquest diccionari és deliberadament arbitrari, potser suggereix la gran riquesa d'estímuls que per a un escriptor, i per a tothom, pot tenir un viatge a peu.

Acompanyats. El primer viatge a peu el vaig fer amb tres persones: Camilo José Cela, José Luís Barros i Felipe Luján. Cela volia caminar per Catalunya, i quan va saber que jo em preparava un itinerari s'hi va afegir. És l'única vegada que he anat amb tanta gent (Pirineu de Lleida). El viatge pel Priorat i el viatge per la Segarra els vaig començar sol, i en els últims dies s'hi van incorporar, respectivament, Joaquim Muntanyola i Rafael Bigorra. Els viatges que he fet de més gran (Terra Alta, la Llitera, l'Alt Maestrat), els he compartit amb Isabel Martí.

Anar en grup –encara que sigui amb bons amics– no permet viure a fons

l'experiència d'*estranyament* del món habitual que és un viatge a peu. Anar sol és, sovint, d'una duresa temible, però l'aventura –i la soledat de l'aventura, i els contratemps, i la solitud acumulada– és viscuda amb una intensitat que a vegades fa mal, encara que la impregnació, vital i literària, de cada fet sigui profitosa. Anar acompanyat per una altra persona, només, és una bona fórmula, sobretot si l'altra persona coneix què significa per a tu un viatge a peu, i el viu amb la mateixa actitud. En els tres últims viatges, que han estat incidentats i esplèndids, la sensibilitat i l'ànim d'Isabel han tingut per a mi el més gran valor. Com a editora, sabia *veure* el llibre que, passa a passa, anàvem fent; com a amiga, demostrava la perfecció de la fórmula: caminar en parella. Perquè, encara que caminis amb algú, el viatge sempre el fas sol, però un company el suavitza amb el consol de la complicitat i l'enriqueix amb la possibilitat del comentari.

Adaptació. L'arribada, cada dia, a un poble diferent, representa un esforç d'adaptació.

Amb l'experiència, aquesta adaptació es fa d'una manera molt ràpida i natural. D'un poble amb gent al carrer hem passat a un poblet sense plaça. Hem deixat una fonda i haurem de ser acollits per una família. A mig camí, avui, pot ser que trobem un lloc per dinar, i demà haurem de seure en un marge i menjar unes galetes o una mica de fruita. Un viatge a peu no és un programa, sinó un exercici d'acceptació contínua de les sorpreses i les contradiccions.

Anonimat. Mai, en cap dels viatges a peu, no m'he fet conèixer. L'anonimat ha estat sempre una norma rigorosament observada, fins i tot en les situacions més incòmodes. Quan es va publicar *A peu per la Llitera* algunes autoritats municipals i gent notable de la comarca no van entendre que jo hi hagués caminat sense posar-m'hi en contacte. Si haguessin sabut que una persona que escriu, i que escriu als diaris –¡un periodista!–, i que pensava fer un llibre de la seva experiència, corria per la seva jurisdicció... M'haurien convidat a dinar i no hauria hagut d'abandonar mai un poble perquè no trobava on dormir. A canvi, m'haurien obligat a veure totes les ermites del terme i el nou escorxador, i potser la restauració del saló de sessions, que això sí que convé explicar-ho a la gent, i no les coses que diu en Tomaset, perquè al capdavall, ¿qui és en Tomaset? Penso que l'amic Parera, de Castellonroi, tenia raó quan em va dir: "És que vostè ha subvertit les jerarquies... Un escriptor que pot tenir influència ha de parlar amb la gent que té poder, als pobles. ¿Com ha gosat passar de llarg? Nosaltres l'hauríem atès".

"Anar en grup no permet viure a fons l'experiència d'*estranyament* del món habitual que és un viatge a peu". ARXIU

La llibertat i la literatura potser són coses massa complicades per intentar explicar-les, i no cal dir als altres, si ja són prou complicades per a un mateix.

Bloc. Un petit bloc, que càpiga a la butxaqueta de la camisa. Traure'l a cada moment, per anotar-hi, mentre es camina, aquella observació resumida en una o dues paraules, que després seran els salvavides de la memòria. Procurant que la camisa no li traspassi la suor ni l'aiguat esborri la lletra. El petit bloc es va omplint de signes pàgina a pàgina, dia a dia. El bloc que, a la nit, cal posar al corrent, perquè no hem gosat escriure-hi res mentre la dona o el vell ens explicava tot allò. El gust d'estrenar-lo, de posar la primera data, el nom del primer poble i pensar que no puc saber què apuntaré a la ratlla següent. I no pensar mai, l'últim dia, si allò que hi escric és l'última cosa que hi escric.

Cadires de nit. Fem la ronda de les cadires de la nit, repartides pels portals. Anem passant i veiem com els caps es giren i les mirades ens segueixen, com les converses s'aturen, com la dona que parlava perd el fil.

La lluna està voltada d'una mena de cotó de color taronja. Potser és la calor. El termòmetre del carrer, a les onze de la nit, marca els 30 graus.

Quan hem arribat a Tírig, al migdia, no es veia ningú. Ara, en la penombra dels carrers, s'endevinen per tot arreu dotzenes de figures immòbils. És l'hora que els éssers humans, com insectes nocturns, han sortit dels caus.

Cafès. Sempre hi ha algú, en aquest cafè, i ja en coneixem els habituals, que hi troben un espai de relació humana. Un cafè, i sobretot un cafè com aquest, on tothom hi té cabuda i on consumir és només una de les possibilitats, és una

institució social, un equipament de primera necessitat. Hi ha les colles que conversen, els quatre que juguen a cartes, els solitaris... Sense un cafè la soledat seria més dura, i jo estimo els cafeters que saben convertir el cafè en la casa del poble.

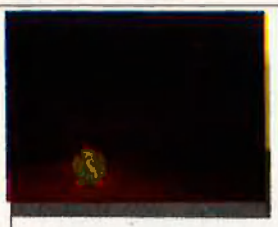
Caminar. El caminar que m'agrada demana que no hi hagi excessius punts de referència, que em trobi submergit en un paisatge molt sobri, sense motllures barroques, sense refinaments miniaturistes. M'agrada de caminar en abstracte, ser un punt en una línia –un punt que progressa lentament. Així un té la impressió que s'ha evadit en part de la seva condició humana de límits coneguts, que ha augmentat la sensibilitat incorpòria. En un paisatge minuciosament sensual i elaborat això no és possible. En un paisatge solitari, immens i simple, caminar es converteix en una activitat total i única, i un es fa gairebé sord i cec i s'arriba a aconseguir que el pur moviment físic sigui l'única consciència. Algunes vegades em sembla que ho he aconseguit; el moviment físic com una porta que et fa passar a un altre àmbit, com si fos una embriaguesa.

Campanars. En el meu primer viatge a peu, em va estranyar que cada vegada que m'acostava a un poble sentís les campanes de l'església. Durant uns dies vaig creure que era una casualitat afortunada, perquè és consolador que, després de fer un esforç per arribar-hi, un poble et rebi amb una salutació tan bonica i amistosa.

Després vaig adonar-me que ni era un fet casual ni una mostra de bona voluntat acollidora d'un vicari, sinó un fet que tenia una explicació impecablement lògica. Era normal que, avançant pel camí, jo descobrís cada poble almenys a un quilòmetre, i per fer aquest quilòmetre era igualment normal que jo m'hi estés quinze minuts. I com que les campanes toquen els quarts...

Això m'ha confirmat que, en un viatge a peu, la mesura del temps i la mesura de l'espai coincideixen en una harmonia perfecta.

Capvespre. Es fa més fosc, i a l'horitzó, molt lluny, pampalluguegen a la carena d'una serra uns punts de llum. És la Fatarella, d'on hem sortit aquest matí.

Al davant nostre, als peus del balcó enlairat, s'estén un gran amfiteatre d'avellaners. Tot aquest paisatge és obra de l'home, d'una voluntat antiga i pacient, que ha posat en ordre regular tots els arbres de secà i ha alçat llargues i sacrificades parets de pedra per domesticar la terra. D'aquí estant, en la penombra creixent, es veu com els grisos, els verds i els ocres afinen pàl.lidament la seva elegància, i lentament tot, la terra i els arbres i l'aire, s'embolica en una mena d'immens i lleuger mocador lila.

I nosaltres, immòbils.

Carretera. Hi ha una mena de caminant purista que no vol saber res de les carreteres i, honradament, jo no sóc d'aquest llinatge. No faré la defensa dels camins, que tanta gent ha fet, i el meu afegit d'elogis seria superflu. He corregut molts camins, pel meu país, fàcils i difícils, encaixonats i airosos, desanimadors i engrescadors. Els camins m'han proporcionat disgustos, però també satisfaccions inoblidables. Seguint els estrets i ramificats camins d'una vall ensotada m'ha semblat, a vegades, com si seguís les ratlles del palmell d'una mà, i estigués a punt de revelar-se'm el secret de l'existència, que és la barreja dels dubtes, les intuïcions, les sorpreses, les desesperances, les plenituds.

Un camí és una oportunitat de perdre's, i això no sempre és dolent.

Però hi ha caminants que rebutgen les carreteres perquè són d'asfalt, perquè són un testimoni humà, perquè no hi troben la soledat fraternal amb la natura que els ha dut a caminar. És un sentiment que entenc, i respecto. I no se m'acudiria, per plaer, fer a peu la carretera de la costa, on el trànsit de cotxes és incessant. Però hi ha carreteres molt solitàries, com aquestes de la Terra Alta, on al llarg de dues hores de caminar no passen més de mitja dotzena de vehicles. I cal reconèixer que hi ha carreteres de traçat ideal per contemplar una vall, carreteres que s'enlairen o baixen, cargolant-se, i van obrint a cada revolt noves perspectives, i donen aire a la mirada.

Una carretera és, a més, una oportunitat de no sentir-te heroi, ni apòstol de la puresa silvestre, i això a vegades també és bo.

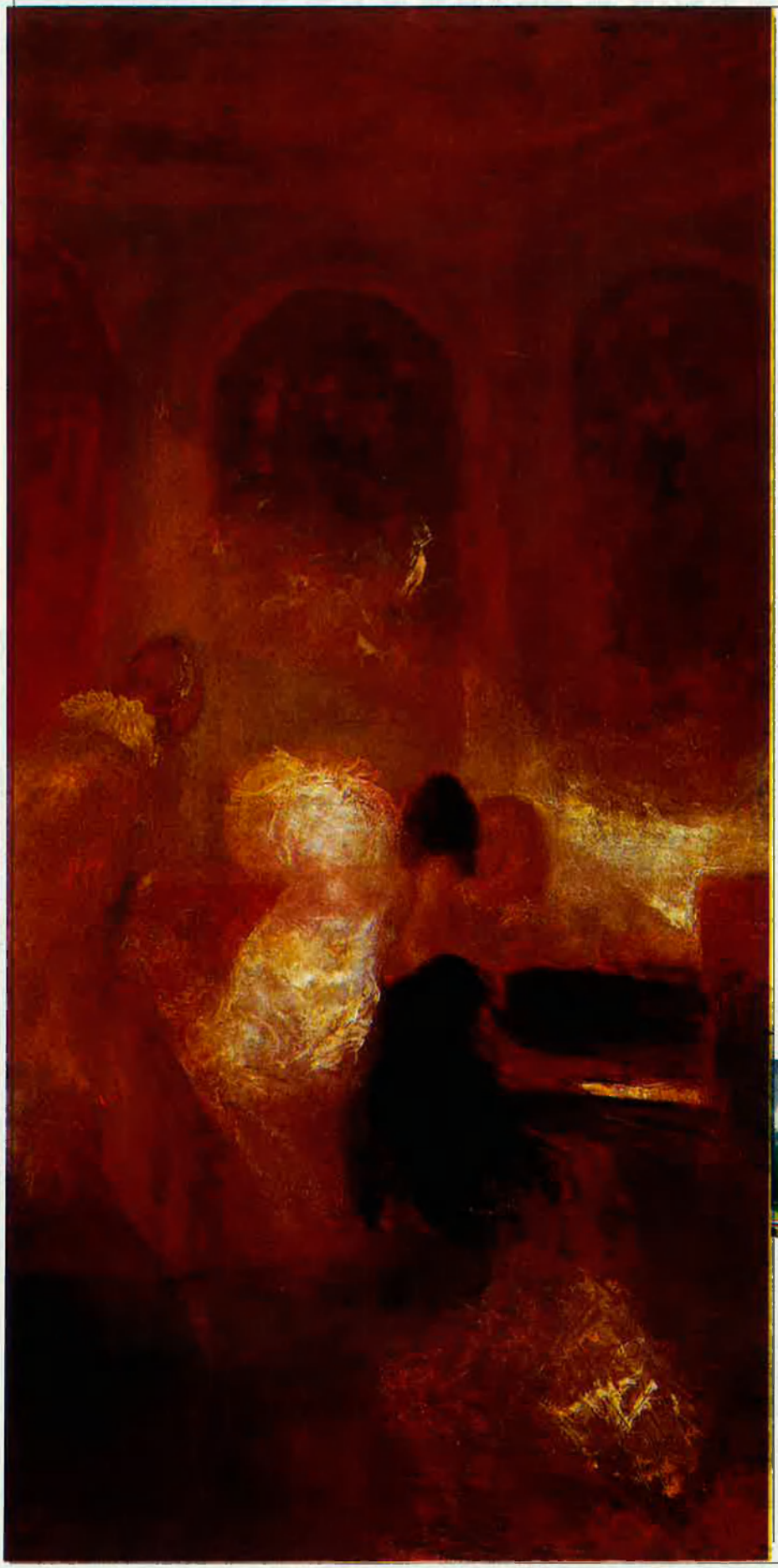
L'orgull, en el fons, d'haver-se aventurat per camins ingrats, demana el complement d'humilitat de seguir una carretera segura.

Desconeguts. Es troben desconeguts en un camí, en un camp d'ametllers, en un pedrís. Gent amb la qual s'hi parla. Gent que sovint impressiona o emociona. Gent que t'explica, impensadament, que fa anys es va escapar del camp de concentració de Mathausen. Gent que t'ha vist sortir a peu del poble i al cap de mitja hora, quan una duríssima tempesta es desencadena en aquell racó de món, agafa un cotxe i intenta trobar-te perquè pateix per tu. Gent que, en un cafè, t'ha tractat amb la naturalitat d'un amic de sempre, i feia cinc minuts que hi havies arribat. Gent que no veuràs mai més. Per això escric els llibres, perquè necessito recordar tota aquesta gent, que van tenir un instant, una paraula, un gest per al desconegut que va passar pel seu costat.

Distància humana. Des d'un camí que avança per una carena, el paisatge de secà, encara que sigui auster, pot tenir la grandiositat d'un espectacle. Anant, en canvi, pels barrancs i els fondals, sense horitzó, per valls estretes on tot és a primer pla, saltant d'una vinya a un olivar, ens sentim enganxats a una terra trepitjada i treballada al llarg de mil.lennis de fatiga. La impressió ja no neix del panorama, de la geografia natural i general, sinó de la distància humana: avançant pels camins pedregosos i esquerps m'he sentit més d'una vegada l'ombra de l'home ibèric, d'aquell home que ja alesho-res, com l'home d'ara, vivia aquí de la vinya i de l'olivera. De lluny, des de la carena, es veuen vinyes i camps d'oliveres, que fan bonic. De prop –quan seus, cansat, al seu costat– una olivera i un cep fan molt de respecte.

Dones. Me'n torno als Carrerons. Hi ha bastants dones, ara, assegudes a les cadi-

res. I de cop m'adono de la diferència fonamental. Els homes s'agrupen al cafè, les dones fan petites reunions de dues o tres, davant dels portals. Les dones no juguen a cartes, no *passen* el temps, les dones *fan* coses.

—Ja ho veu, uns calcetinets de mitja –em diu una.

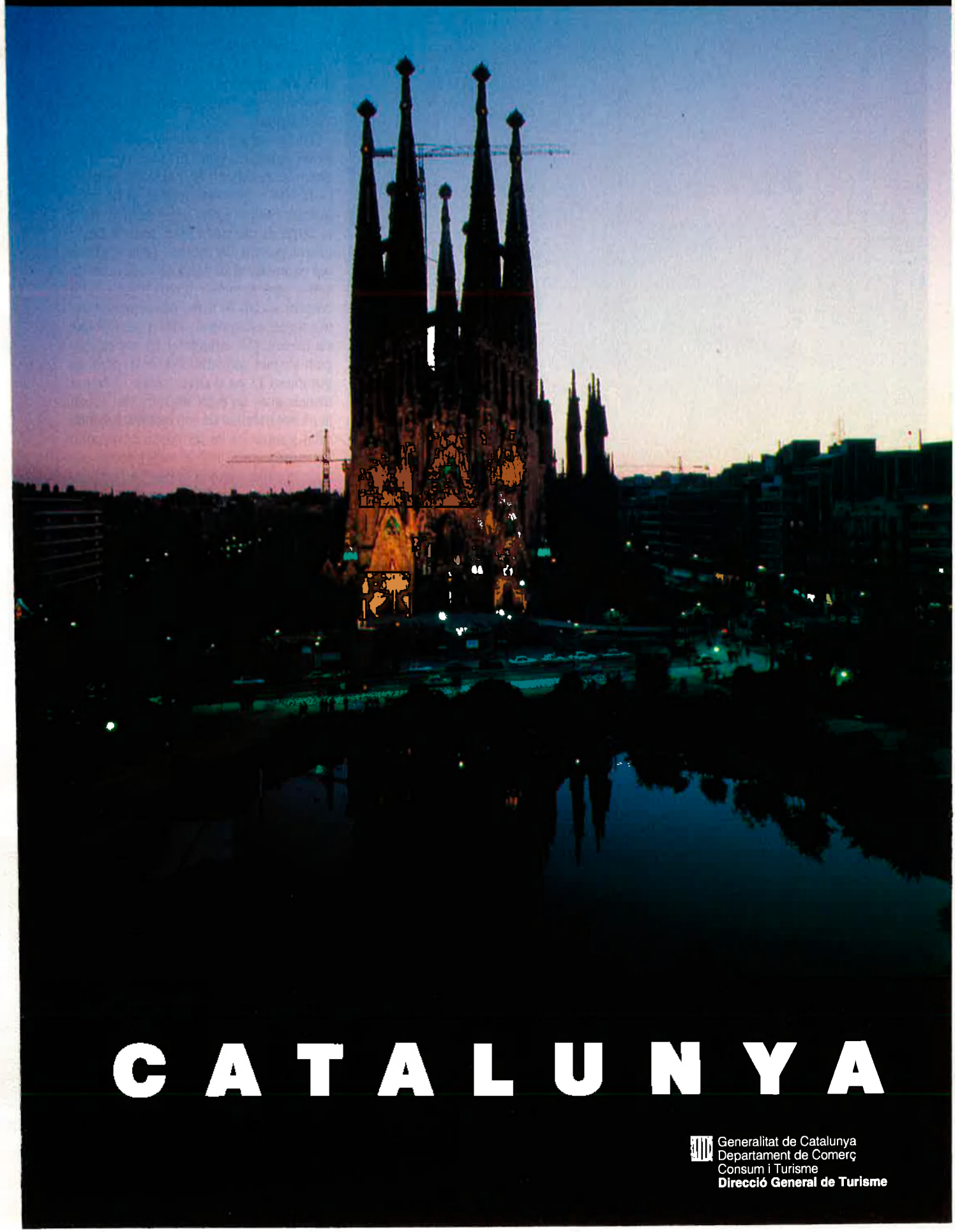
O un jersei pel nét, o unes cortinetes. O pelen pataques, que en diuen aquí. Les dones s'organitzen en cèl.lules veïnals: cada vint o quaranta metres hi ha unes quantes cadires juntes, i és bonic veure, si el carrer és una mica llarg, aquests tres o quatre grupets de cadires, prou separats per expressar el territori de cada colla de veïns, però al mateix temps lligats en un conjunt social. Jo trobo que aquestes dones tenen, en general, més vivacitat que els homes. ¿Hi influeix el fet que no beguin alcohol com ells? Potser sí, però segurament hi ha d'altres raons. L'home tendeix a ser un ésser instrumental. Quan ja no pot treballar no sap què fer. La dona rural sempre ha de fer coses, coses amb les mans i coses amb el cap, i penso que això la salva, això li conserva la vivor. Vinc de veure els homes encauats en el cafè, abstrets, silenciosos, a vegades com si els aclaparés un pes feixuc, i ara trobo en aquestes dones de les cadires una mirada atenta al que passa –ben poca cosa– més amunt o més avall, i saluden la dona que ve d'on sigui i li pregunten qualsevol cosa, i una dona riu, i es parla d'aquell o de l'altra, i la més jove s'interessa pel nét de l'àvia que fa els mitjonets, i "quina fresqueta més bona, ¿oi?" em diuen; "si vol li trec una cadira"...

Aquestes dones viuen fins que es moren.

Ermites. L'Alt Maestrat és ple d'ermites, instal.lades en els punts més alts d'aquesta orografia tan accidentada. Penso que són com una mena de fars d'orientació i de navegació per al caminant, a condició que en sàpiga el nom. El que passa és que el foraster es pot confondre fàcilment, els cims s'assemblen i les ermites, que sempre es veuen de lluny, també. Però és bonic això d'un territori relligat per una xarxa d'ermites, i que, enfilant-se en una, sempre se'n vegi una altra, com si fossin nius segurs per a qui pogués volar de cim en cim.

BARCELONA T'ESPERA .

CATALUNYA

Generalitat de Catalunya
Departament de Comerç
Consum i Turisme
Direcció General de Turisme

"Al llarg del camí, el ciutadà és vulnerable". ARXIU

Fites. Ho vaig aprendre de Camilo José Cela, quan vam fer junts el viatge pel Pirineu de Lleida: saludar cada una de les fites quilomètriques que trobàvem a la carretera. Més que saludar-les, el que ell feia era clavar a cada fita un cop de bastó, potser com volent dir: un quilòmetre més al cove. Jo, quan trobo una fita, la saludo atentament –em trec el barret de palla, si el porto– i li dic: "passi-ho bé, senyor Catorze". O senyor Trenta cinc, o com es digui. És una llàstima que pels camins i les dreceres no hi hagi fites, perquè les fites fan companyia en la soledat del camí, ens parlen, ens diuen on som, ens feliciten pel tros que ja hem fet i ens donen ànim: "endavant, amic, ja no falta tant".

Gent. Anant a peu no trobes mai gent. Sempre trobes persones. Individualitzades i mai no repetides una mica més avall.

Humor. Sovint m'ho han dit: "¿I vostè fa tota aquesta comarca a peu? ¡Sí que té humor!"

Volen dir: quin caprici, quina excentricitat. Però no és cert que jo tingui un humor –o un estat d'ànim, que és el mateix– que em faci caminar; és exactament el contrari: sé que camino per aconseguir millorar el meu humor: "disposició afectiva de l'esperit o del temperament".

Indicacions. A vegades, les explicacions que ens han donat són tan genèriques que no ens ajuden: "Tirin per'vall, i després cap aquí i pujaran, i quan siguin dalt ja veuran lo poble". Però ¿fins on hem de tirat per avall, i què vol dir cap aquí, i on hem de pujar? Altres vegades tampoc no ens serveixen, les indicacions, pel defecte contrari. Són excessivament concretes: "Quan arribin al molí vell girin cap a Santa Magdalena però deixin el cami una mica abans d'arribar a can Rabassa..." Ell sí que ho sap, però nosaltres no, quin d'aquells edificis en ruïnes és el molí vell, i què és i on para Santa Magdalena.

Ingenuïtat. A vegades m'han dit, en acabar un viatge: ¿però no ha anat a parlar amb el senyor, que viu en aquell poble per on vostè ha passat, què és l'historiador de la comarca? El lector dels meus viatges a peu ja sap que no hi vinc a empaitar ningú ni a forçar res, sinó al contrari: hi vinc a ser emotivament forçat per la vida que flueix espontàniament al meu voltant. No fabrico el que vull que passi en aquests llibres, només narro el que passa pel camí de les hores viscudes.

Perquè de tant en tant és bo per a mi, penso –i no sé si també per a altres escriptors– exercir la malícia de l'ofici al servei de la ingenuïtat, recuperable, de l'home Ingenu, que en dret romà, volia dir "nascut lliure". Renéixer, doncs, en el camí i en els pobles, davant dels arbres i els homes, a la llibertat de mirar sense haver d'interrogar-se, a la llibertat d'escriure sense haver de consultar.

Intensitat. Al llarg del camí, el ciutadà és vulnerable. Ha deixat la closca protectora de la seva ciutat, dels seus costums, de tots els objectes familiars i les referències que li donen una seguretat de la qual, per inèrcia, no és conscient. Al llarg del camí, el ciutadà s'enfronta amb noves situacions que li provoquen respostes desacostumades. I reaprèn la intensitat dels estímuls. Un petit contratemps és un gran disgust; una inesperada i petita satisfacció és una gran alegria. Reaprèn el sentit del fracàs quan s'equivoca de camí, i la renovada força del plaer quan finalment apareix el poble a l'altra banda del turó. Un barceloní pot sentir-se a París o a Nova York com si no hagués sortit de la seva closca. Pels camins inhòspits i perdedors dels Forcalls, un barceloní se sent profundament estrany, estranger. Sentir-se estrany és l'oportunitat de redescobrir la intensitat del viure.

Joventut. Vaig fer viatges a peu, de jove. Tinc la impressió que no sabia veure tantes coses com ara, i les que veia les veia massa a la meva manera. Però havia de passar per aquesta experiència, per aprendre a construir-me una mirada més exacta i més modesta: només després d'haver vist moltes coses com creus que les has de veure, es pot començar a veure alguna cosa tal com aquella cosa és.

Lamentacions. Un viatge a peu és una

escola contra l'hàbit de lamentar-se per qualsevol contrarietat. Jo tendeixo a programar cada jornada i m'irrita cometre errors o l'aparició de fets imprevistos que desmunten les meves previsions. Cal entrenar-se a acceptar les petites adversitats. Si el camí no és el que jo volia agafar; si una tempesta m'obliga a estar-me més hores de les calculades en un poble, lamentar-se'n és el gran secret d'un viatge a peu: tot el que passa està bé que passi. Tot el que passa és matèria de vida i, en el meu cas, matèria de literatura. No és veritat que fem camí, quan caminem; és el camí qui ens fa a nosaltres.

Llibres. Penso que sis llibres de viatges a peu ja no es poden considerar una anècdota personal o literària. Els sento com una part fonamental de la meva manera d'entendre la vida i la mena condició d'escriptor. Escriure és un intent de refer, allargar i comunicar el plaer d'haver vist.

Mosques. La tossuderia de les mosques sempre m'ha intrigat, la seva capacitat de fer camí amb nosaltres, al llarg de quilòmetres, si convé, mentre s'acosten al cap per davant i pel darrera, passen d'un braç a l'altre, i quan inesperadament ens deixen s'han quedat a viure, per dir-ho així, en un altre territori, ¿o és que qualsevol indret, per allunyat que sigui, és país per a una mosca?

Una mosca se'm vol enganxar a la cara, potser atreta per la novetat d'un caminant –no he vist ningú que anés a peu, per aquestes terres, i menys al migdia assolellat–, potser atreta per la suor, potser perquè no té res més a fer. La mosca enganxosa em segueix durant tres quilòmetres. O sigui que ha emigrat amb mi. ¿No tenen país, les mosques, ni família?

Natura. No sóc un devot de la natura com els excursionistes que la somien pura. M'agraden els paisatges que em recordin, amb algun detall, que visc en el planeta de l'home. El bosc més bonic, per a mi, és el que té una clariana amb una masia, i millor encara si de la masia s'enfila un fil de fum. El moment més bonic d'un riu és quan té un pont. El camí és una delícia quan veus que s'adreça cap al fons de la vall, on hi ha un poble.

Ombra. Per les terres de secà, el camí és dur quan el sol és alt. De tant en tant cal buscar una ombra. Sovint són ombres destenyides, d'ametllers o arbres de fulla prima. Quan es troba una noguera, o una alzina tupida, en el moment que entro en el seu paraigua d'ombra és com si prengués una dutxa. Després l'airet eixuga el front, i si puc dur-me un préssec a la boca són cinc minuts de reconstrucció interior. Des d'aquesta petita i fresca capella d'ombra, es veu com, a quatre passes, plou la llum feixuga i reverberant del migdia.

Parades. Un viatge a peu, com els que jo faig, parteix d'un plantejament absolutament oposat al d'una excursió o travessa muntanyenca. No es tracta de fer quaranta o cinquanta quilòmetres seguits, o qualsevol esforç encara més llarg i d'intensitat mantinguda, que pot durar dos o tres dies, després dels quals l'excursionista descansa.

Jo vull poder caminar deu dies, i cada dia trobar-me prou descansat per poder mantenir un ritme prou enèrgic i fer les etapes previstes; i l'endemà tornar-hi.

Perquè els peus no es ressentin –i sobretot no es facin butllofes o aquelles petites ferides que fan impossible continuar– i cada matí es recomenci el viatge en bones condicions, millorades per l'entrenament, cal fer parades periòdiques. La disciplina és bàsica. L'aparent facilitat amb què –sobretot en començar la fornada– es fan sis o set quilòmetres, pot induir a no aturar-se, encara. Salvant les excepcions d'un camí molt fàcil o d'un matí molt fresc, no respectar un horari de descans és un error. No cal, si no convé, fer una parada llarga. Es tracta, simplement, d'interrompre la marxa. Els excursionistes de grans tirades intensivament recorregudes no són partidàries d'aturar-se, però és que el seu objectiu és sortir i arribar. Però un caminant–escriptor no ha de batre rècords en poc temps, sinó que el seu objectiu és arribar cada tarda o cada vespre a un poble en condicions físiques i psíquiques per continuar caminant pels carrers i no sentir-se inclinat a renunciar a qualsevol curiositat. Per això, durant el trajecte, cal tenir la humilitat de fer parades periòdiques, encara

que en aquell moment semblin innecessàries.

Parets de pedra. La gent només s'hi fixa un moment, potser passant amb el cotxe, i pensa "fan bonic, aquests murs, però al cap d'uns quants dies de caminar per aquestes terres, la presència constant dels murs de pedra impressiona. Parets que tanquen els camps, que quadriculen els termes de tots els pobles de l'Alt Maestrat; parets que aguanten els bancals, però no una sola paret sinó quinze o vint parets, l'una a quatre pams de l'altra, muntanya amunt; parets de pedra que s'enfilen pels vessants de les muntanyes en direcció al cim, i hi arriben, de manera que divideixen la muntanya com si fos un immens formatge en porcions, porcions que marquen els espais de pastura de cada u. Milers i milers de quilòmetres de paret de pedres sòlides que els homes d'aquest país havien pujat pam a pam, pedra a pedra.

És el testimoni d'una epopeia popular, anònima, enorme. Una construcció ara inservible, convertida en monument prehistòric –la història rural és una altra, ara– que es va enderrocant molt lentament, i aquesta lentitud és l'únic homenatge que reben les generacions que van ser capaces d'inventar un paisatge amb les seves mans.

Pedrís La literatura d'observació, com la relació social espontània, és obra dels pedrissos, en aquest país; el pedrís és un espai públic i gratuït, la taula de cafè és un territori llogable i delimitador.

Persianes. Ja som dins el poble. Passen dues dones, que vesteixen d'una manera senzilla i polida, com hem vist arreu del Maestrat. I aviat es fiquen darrere una persiana, per entrar a casa. Hi ha un art de ficar-se darrera una persiana, hi ha un gest fàcil, elegant i ràpid, heretat de generacions. L'acció justa perquè la persiana s'obri només la mica també justa perquè el cos hi llisqui. Com si no l'haguessin tocada les mans, com si aquestes dones haguessin inventat ja fa segles el comandament a distància.

Primers passos. Són els primers passos, decidits, matinals. És un moment únic, irrepetible. Has somniat aquestes primeres passes que t'alliberen de tota dependència, que esborren el passat, fins i tot el més recent, el d'ahir, el de fa una hora, unes passes que són com si s'haguessin posat en marxa les agulles d'un rellotge que no té números. Caminar es converteix, immediatament, en un mecanisme que no vol dir res, fora de tota programació i productivitat. Amb les primeres passes m'envaeix una profunda sensació d'innocència, com si el camí em rebategés a la inversa, anul.lant-me el nom, derogant qualsevol possible compromís.

Per això, durant aquesta estona inicial, s'ha de caminar en silenci, deixant-se impregnar pel doble plaer conjunt, físic i mental, del ritme, i gosaria dir que dominant l'avidesa de voler, ja, mirar massa el paisatge. Ja hi haurà temps d'observar cada cosa. Ara són els minuts durant els quals el caminant s'ha d'entrenar en el dejuni de la impaciència.

Quilòmetres. Unitat de longitud, diuen. Unitat de diversitat: no n'hi ha dos d'iguals.

Quilos. La panxa i la motxilla han de pesar poc.

Relacions. M'estic una estona en aquest espai de llum, parlant amb Pedro i amb un company que té al costat, que em sembla que es diu Vicent, gent natural, amb bon humor i tracte fàcil amb aquests dos forasters que no expliquen qui són, ni cal, acceptats en la colla d'ells, la colla de sempre, sense afalacs tafaners però també sense reticències. Em sento emotivament tocat per aquesta capacitat espontània d'oferir ponts de contacte humà, mai amb el gest excessiu, sempre amb la discreta mesura que faria possible una convivència llarga i còmoda. Fan com si demà, i l'altre, haguéssim de seguir aquí, però no hi serem, i no passarà res, i potser d'aquí a un quant temps algú parlarà en aquest cafè dels pobles que es van abandonant, i un altre dirà: "Aquells que van anar a les Alberedes..." i els jugadors de cartes no ho sentiran i algú, arrugant el front només un instant, dirà: "¿Qui?..."

Replans. Els replans permeten agafar

amb més ànim el graó següent, però segons com també fan que el camí sembli més llarg. Quan el caminant puja sense parar, l'esforç físic és més dur, però la sensació d'unitat de trajecte, si es pot dir així, és mentalment anestèsica. Només es té present arribar a dalt. En canvi, quan es troba un replà una mica llarg hi ha temps de respirar amb més calma, de deslliurar-se de la mecànica exigent de cada passa i de pensar. I el que es pensa és que aviat tocarà una altra pujada. Aquesta consciència de repetició de dificultat deu ser el que psicològicament allarga el camí.

Roques. Un caminant mai no està del tot sol en una vinya, en un prat, en un bosc, encara que avanci per un camí desert. (Un home tampoc no està sol en la mar immensa, perquè almenys té una barca, un àmbit propi que el protegeix i el fa senyor d'alguna cosa). L'home, caminant per un roquissar, no té res. La soledat és absoluta. Fins i tot sentim com la roca es va fent el nostre senyor, com intenta aplanar-nos la mirada, tapiar-nos els ulls, com ens rebutja les mans, –com des de la base dels peus– ens endureix les cames, ens fa rígida la cintura i amenaça convertir-nos en una altra mica de roca sobre la roca.

Secà. A les terres de secà és on he trobat més caràcter, en el paisatge i en la gent. Descansant a l'ombra d'una olivera, camí de Vilalba dels Arcs, Isabel Martí em va dir: "Els paisatges humits, els paisatges de prats i boscos, sempre hi seran, perquè es refan sols. Aquests paisatges de secà, en canvi, que s'han fet amb les mans, les mans que plantaven ceps, pujaven petits murs de pedra, es desfaran quan l'home els abandoni. Arribarà un dia que desapareixeran i ja ningú no els veurà mai més". És aquesta consciència el que fa posar una mirada tendra sobre la terra dura.

Set. Els meus primers viatges a peu van ser relativament còmodes, i la bóta de vi era un agradable company literari. Després m'ha tocat fer llargues caminades sota el sol d'agost, per terrenys accidentats i absolutament solitaris. Un dia vaig arribar finalment a un poble i al taulell del cafè em vaig beure, seguits, dos litres d'aigua. Des d'aleshores he renunciat a la perillosa poesia per la terapèutica prosa: m'he penjat a la motxilla una cantimplora.

"Sóc un escriptor que camina, i no un aspirant a batre rècords atlètics". ARXIU

Tornar-hi. S'ha acabat el viatge. Tot és aquí mateix, encara. Podria tornar-hi, el cotxe m'hi portaria ràpidament, l'he retrobat al cap de vuit dies, aparcat, a punt. Tot és a prop, sí, però no puc tornar-hi. No és que no hi hagi camins ja, és que els mateixos camins, ara, porten a un altre lloc, els camins només serveixen per portar a un sol lloc i una sola vegada. El camí no em pot dur a vuit dies enrere.

¿S'ha acabat, doncs?

Ara només es pot pensar, pensar el que s'ha acabat. Si hi tornés destruiria l'únic que em queda del viatge, el pensament del que he viscut. És una temptació, tornar a un paisatge o a una persona per ganes d'incorporar-la al meu present, una temptació que he d'apartar. L'egoisme del sentiment. El caminant ha de practicar la renúncia. Ho sap i ho fa després de cada passa, però és veritat que l'última passa és la més difícil. És esborrar el camí sencer, i la gent del camí, i esborrar hores d'un mateix.

Uniforme. No vaig vestit de res, pel camí. No vaig vestit, sobretot, d'esportista. Sabates flexibles i senzilles, no d'aquestes que semblen capses hermètiques per a peus de campió del que sigui. Res de mitjons blancs de tennista distingit, sinó parells molt vells que aniré abandonant pel camí. Pantalons llargs ja molt gastats, que pugui atapeir sense escrúpols dins la motxilla quan camino amb els curts. Camisa suable sense fibres enganxoses. Un barret de palla, per les assolellades de l'agost, encara que ha quedat visiblement afectat per una gran tempesta d'aigua.

Vigília. Conec aquesta sensació d'altres vegades: la vigília de la caminada, mentre cau la tarda, encantar-se mirant enllà, des d'un balcó, des dels afores del poble, mirant alguna cosa que no és allò que es pot veure; tampoc l'esforç d'imaginar, al contrari. És, sense esforç, anar-se compassant amb la progressiva passivitat del capvespre, buidar-se, com el paisatge que s'agrisa, de formes i colors coneguts; és com un ritual de vetlla, per despertar, demà net d'exigència i neguits, vestit de conformitat per a acceptar el de cada camí.

Xano-xano. Sóc un escriptor que camina, i no un aspirant a batre rècords atlètics. Però fer un viatge a peu no és fer una passejada d'uns quants dies. És important caminar seguit, amb passes decidides, una mica llargues, i mantenir un ritme adequat de marxa. Si es cau en la temptació –perquè el camí és planer, perquè ja veiem un poble al davant– de reduir l'energia de la passa i anar fent, xano-xano, el possible descans físic comporta el risc de la fatiga psíquica. Sempre hi ha excepcions, és clar, i un petit tram fet a poc a poc és possible que sigui satisfactori, però fins i tot aquest caminar més lent ha de ser regular. Avançar alternant es rebades potents i mandrositats no és, segons la meva experiència, gens recomanable. Es pot variar la velocitat –quan la pujada és forta, quan, sense aturar-nos, volem observar un determinat paisatge– però no convé afluixar el rigor de la passa. El xano-xano, el caminar destensat i conscientment gandul, s'ha de deixar per quan hàgim arribat al poble, quan passejar-hi badoquejant serà el plaer que ens espera.

J.M. Espinàs

Una espècie extingida

Un art ha desaparegut amb el pas del temps. Un art incomprès però que serví a molts mallorquins per conèixer els plaers de la carn, quan encara el país era vegetarià. Ells eren, són, els picadors mallorquins.

No és un fet únic. A la Mediterrània es coneixen els termes de *latin lover*, fent al.lusió als italians, o de *macho hispánico*, per a citar alguns espanyols. No obstant això, Mallorca va conrear un personatge característic: el picador.

El fenomen del picador va començar gairebé amb l'inici del *boom* turístic de Mallorca. Eren aquells feliços anys seixanta. L'illa es va començar a poblar, per primera vegada de manera massiva, d'estrangers i, sobretot, d'estrangeres despreocupades dels afers quotidians. Antoni Pizà, articulista del *Diario de Mallorca*, cità fa temps una anècdota força curiosa: diu Pizà que, segons el reeixit picador Bernat, que operava majorment per la zona de Cala D'Or, les sueques es passaven tot l'any en el seu país sota zero, llevat de quinze dies a l'estiu, que els passaven a Mallorca, sota un.

Possiblement el que realment atreia el picador d'abans era això: les sueques –paradigma per excel.lència de la nòrdica liberal–, tot i que el "moviment" va començar amb les franceses, que venien a Mallorca a passar-s'ho bé. Si volien anar al llit amb algú, hi anaven, sense haver d'establir cap tipus de lligam, sense ploradetes *post-factum* i sense cap tipus de proposta de matrimoni com a única solució per a reparar una honra perduda.

Un picador sabia estar sempre a punt en el moment adequat. JOAN CELIA

I és que les nòrdiques ho tenien més clar que les mallorquines: coneixien la contraconcepció molt més que les d'aquí –entre altres coses perquè l'estat d'allà on venien no vetava cap tipus d'informació d'aquestes característiques– i si volien quedar embarassades era perquè realment desitjaven tenir un fill.

A tall de curiositat, i per veure com han canviat les coses, fa poc temps va sortir publicat al *Diario de Mallorca* un reportatge en el qual es deia que un grup de dones sueques –precisament– coordinades a través d'un organisme de la seguretat social d'aquell país, van reclamar un total de cent-vuitanta milions de pessetes a tots els pares de fills naturals nascuts arran d'aquests tipus de relacions esporàdiques. La informació explica que, d'aquest total requerit, l'estat suec només n'ha cobrat uns set milions. I és que la responsabilitat compartida, en alguns casos, no està gens clara. Els experts en el tema opinen que molts mallorquins mascles opten per no reconèixer el fill o, senzillament, es limiten a fer-se el suec... En realitat, les mares sueques reben actualment una quantitat al voltant de les 18.500 pessetes mensuals per infant, vuit mil de les quals hauria de proveir-les el pare. La resta la paga l'estat de Suè-

Amb el matrimoni, l'encant desapareix. JOAN CELIA

cia. Però els nòrdics comencen a passar comptes, i ara han reclamat el dineral de 180 milions per la juguera estiuenca.

Amb tot, també hi ha una mica de mite en tot això, ja que és cert que molts, a la llarga, acabaven davant l'altar.

L'ALTRA CARA DE LA MONEDA

Fins aquí sembla que tot anava bé: el picador agradava la sueca, la sueca agradava el picador i els dos anaven a passar-s'ho bé. Però dins tota aquesta estètica de relacions exòtiques també hi havia un clar perjudicat: la dona autòctona. Sembla que les mallorquines anomenades per les veus picadores com a "mantes" o "flassades", perquè només les feien servir a l'hivern, no veien amb bons ulls que els mallorquins les deixassin per estrangeres. Més d'un crit es posà al cel per mostrar el seu desagrat i la seva protesta. I és que o les dones mallorquines no podien concebre el sexe pel sexe, o senzillament patien atacs de gelosia o xenofòbia.

L'educació rebuda els dictava que, segons quines coses, eren pecat i més valia esperar al matrimoni per aprendre què era la vida conjugal, amb tot el que comporta. Tanmateix, les d'aquí veien les d'allà com a dones de "mala vida". I així anaven fins que es casaven.

L'any 1968, a França, es propugnava la revolució sexual i a Mallorca es constituïa el primer i únic Congrés de Picadors, al desaparegut Bar Àncora (dàrsena de Ca'n Barberà, al Passeig Marítim de Palma). No és que tenguem moltes informacions d'aquest congrés, que degué ser sonat, però ha arribat a les nostres orelles que en acabar la trobada es van repartir carnets de

Les tècniques d'avui dia han variat molt. JOAN CELIA

picadors, i alguns dels beneficiaris van ser personatges com l'escriptor Gabriel Janer Manila o el misser i polític, ex-secretari d'estat al govern Suárez, Josep Melià. Es d'observar que el fenomen del picador afectava les més diverses capes de la societat mallorquina: una dona és una dona i si és estrangera molt millor.

RETRAT APROXIMAT

Fer generalitzacions sempre és perillós, però tot i a risc de modificar la petita història de com era el personatge del reportatge. Cal dir abans de res que s'ha mitificat molt la figura del picador. En realitat, eren un estol de joves mallorquins, molts d'ells coneguts dins el mateix cercle, que sortien des que tenien quinze o setze anys, i anaven per les platjes a mirar estrangeres. Després, quan assolien la majoria d'edat familiar –una vegada acabat el servei militar– s'aconseguia la llibertat amb majúscula. La Llibertat permetia agafar les claus –i esl "duros"– de casa, sortir de nit i poder fumar davant els pares.

Fonamental era saber idiomes: aquesta era la clau per establir un contacte que podia anar a més. Tenir la cara "guapa" només servia els cinc primers minuts. Això va fer que molts d'ells compressin diccionaris espanyol-suec, espanyol-francès, espanyol-alemany,... per tal de crear un petit lèxic de frases fetes, que sempre eren enginyoses i col.laboraven en la tasca de conèixer noves amistats.

L'altre element importat –un reclam– era el cotxe. De vegades una colla sortia en cotxe –posem-ne quatre, per exemple–, i després havien trobat dues alemanyes per anar a algun lloc determinat.

La mar, l'estiu, la beguda i l'estrangera, que no faltin. JOAN CELIA

El problema d'espai era obvi, i la solució també: qui treia la palleta més curta havia d'agafar un taxi i deixar el terreny lliure. Evidentment, qui tenia el cotxe sempre guanyava, la qual cosa garantia un avantatge "extra".

Un dels tòpics que més cal combatre perquè és dels que més s'ha extès, és la màxima que diu: "conèixer una estrangera equival a anar-se'n al llit amb ella". Moltes vegades, els picadors autèntics no tenien presa en "anar de pet", com deien per anar al llit. No. Deixaven que la relació maduràs sense presses, i aprofitaven la conjuntura per "fardar" davant els amics, que se'ls hi posaven les dents llargues d'enveja. Per tant, la imaginació moltes vegades superava la realitat.

Enrrere queda aquell "romanticisme" de quedar citat amb una sueca a les 9 de l'horabaixa, a les 10 del vespre amb una alemanya, a les 11 de la nit amb una danesa, i de vegades fins i tot a les 12 amb la cambrera del Tagomago (famosa discoteca de l'època freqüentada per tots els picadors) que acabava el seu torn de feina. Els avui veterans d'aquelles èpiques batalles el botí de les quals era un poquet d'amor exòtic, saben ben bé què significava aquesta tècnica que mai no fallava.

Trenta anys després, el moviment dels picadors ha mort, o s'ha reconvertit. El jovent d'avui (al.lots i al.lotes) té les coses molt més clares i saben on han d'anar per a trobar allò que cerquen. La urgència està a l'ordre del dia d'avui, l'efimeritat mana i la relació humana desapareix en un oci imposat per les discoteques que, amb el "renou" de la música –que cadascú s'ho prengui com vulgui– ensordeix tot tracte.

Xim Fuster

ARXIU

OLÍMPIC CIRCUS

Esiovens i jocs mediterranis. La guerra del Golf va coincidir amb els Jocs Asiàtics, i aquests van tenir ja l'absència d'alguns països per motius més obvis que diplomàtics. El conflicte que viuen ara els eslovens ha acabat també tenint repercussió esportiva, amb l'abandonament d'atletes d'aquesta república, que eren a Atenes representant la federació iugoslava als Jocs Mediterranis. Les previsions no són gaire optimistes per als Jocs de la Reconciliació, perquè una cosa és forçar una treva entre Corees, com a Seül, i una altra pretendre que països amb greus conflictes no resolts siguin capaços de dissimular en honor del *fair play* olímpic.

ARXIU

Beisbol i cavalls, a examen. Hípica i beisbol ja han superat el test olímpic. La instal.lació per al *cross country* del Montanyà va demostrar que era molt apta per als cavalls, però l'organització va pecar de síndrome televisiva. Els millors genets del món van sortir enamorats del terreny i esperançats pel fet que resta un any per polir molts detalls organitzatius. A Viladecans i l'Hospitalet la Copa Intercontinental de beisbol va posar a prova les instal.lacions olímpiques i també la resistència al sol del públic que hi va assistir.

La fàbrica de mites té prohibides les vacances

Els 365 dies vinents seran una prova molt dura per a la fàbrica de mites que es fa dir olimpisme. No és que els podis siguin un altar tan fràgil com alguns volen fer creure, però a vegades sí que semblen una escala d'aquelles que tots hem sofert quan se'ns ha fos la bombeta.

Ben Johnson ha caigut. En l'últim any, des que el setembre passat la seva federació li va tornar a deixar l'oportunitat de córrer entre l'élite mundial, el Big Ben s'ha anat enxiquint a marxes forçades. En aquestes pàgines hem seguit l'evolució de les ofertes multimilionàries per unir Johnson i Lewis en una mateixa pista.

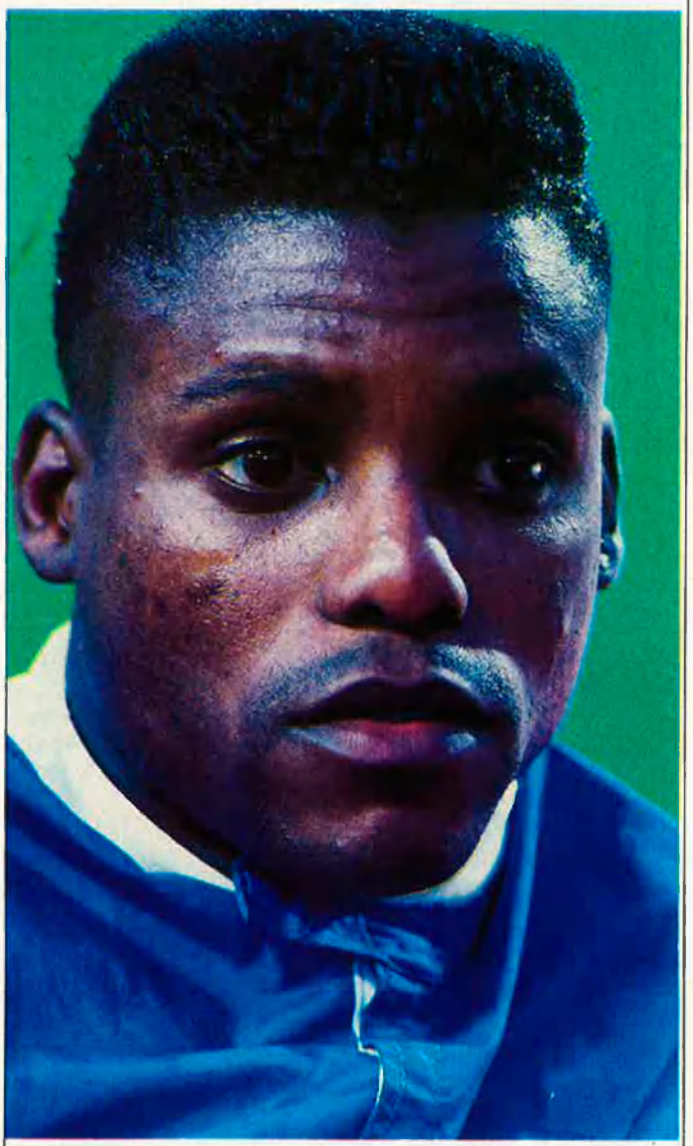
Finalment la morbidesa, o els diners, o tot alhora, van aconseguir que els dos negres que havien fet omplir més paper a Seül es veiessin de reüll, cadascú des del seu carril.

El problema és que la relació del telespectador amb l'atletisme és plena de contradiccions i infidelitats. Tots ens entestem a convertir aquest esport en el rei de l'olimpisme, i la prova dels 100 metres en un esprint humà digne de milions de mirades apassionades. Però l'espectacle, o la lluita per la superació, o l'anar arrencant dècimes de segon com aquell qui esfulla la margarida, no estimula prou el públic de masses.

Ras i curt, quan s'acaben Lewis i Johnson, la feina és saber qui serà el tercer en discòrdia, perquè només el mòrbid ha introduït els noms de dos atletes d'élite en la cultureta de Trivial que tots alimentem llegint titulars de diaris.

A Villeneuve d'Asq, on Carl Lewis va fer trenta anys acceptant el divuitè envit de la seva vida, el públic volia un duel a mort entre Lewis i Johnson, però guanyà Dennis Mitchell. El nord-americà hagué de reclamar un aplaudiment de cortesia, perquè qui més qui menys tothom frisava per veure la cara dels derrotats, sobretot de Johnson, que va arribar setè.

La morbidesa té tan definits els protagonistes que no admet tercers en discòrdia. Guanyar dos atletes a qui s'ha arribat a oferir 600 milions de pessetes per deu segons de cursa no mereix ni un aplaudiment.

Carl Lewis. D.UMBERT

La fàbrica de mites treballa a poc a poc, però segura. La cultura del cop d'orgull, de fer el bot, ha nodrit una esperança impossible. El recorregut de Johnson des que tornà a les pistes indicava que es troba molts segons per sobre dels números u, però la necessitat de veure de prop un semblant de miracle va omplir les grades i les butaques davant la tele. La influència del futbol, on un cop de geni porta el Mallorca a la final de la Copa del rei, fa que s'apliquin criteris molt amplis de probabilitats a un esport en què cada dècima té la seva explicació.

Ara haurem de començar a saber coses i més coses de Leroy Burrell, que va prendre el rècord del món al seu amic i compatriota Lewis. I de Dennis Mitchell. Comença una cursa periodística per construir rivalitats a marxes forçades, capaces d'aplegar el màxim d'espectadors a la cursa reina dels Jocs Olímpics, transmesa entre anunci i anunci.

Tindrem l'espectacle dels monstres de la NBA; una Arantxa en forma més en pugna amb la Graft i la Seles. Més llenya al foc, que queden moltes entrades per vendre.

Carles Capdevila

RAFA GIL

SETMANA - SOCIETAT

La regeneració de la platja del Saler es desenvoluparà al llarg d'uns deu anys, i s'orientarà, en el futur, a recuperar la platja en planta i en perfil "sense hipotecar cap altra solució posterior", és a dir, amb una simple aportació d'arena per combatre el prolongat procés erosiu que l'afecta ja des d'abans dels anys vuitanta. La Direcció de Ports i Costes té previst d'invertir-hi enguany més de 1.700 milions de pessetes, perquè sigui realitat la regeneració de les platges valencianes.

D UMBERT

La Universitat de València ha aconseguit els pitjors resultats de selectivitat en les últimes proves d'accés a la Universitat, efectuades al mes de juny. A la Universitat de València, el percentatge global d'aprovats entre les convocatòries de juny i setembre és el més baix de totes les universitats de l'estat, incloses les Politècniques, i se situa en un 67%. Entre el 74% i el 67% dels alumnes matriculats a les proves d'accés a les Universitats valencianes aproven entre juny i setembre, segons que es desprèn de les dades facilitades per l'informe de l'Institut d'Estadística relatives a les proves corresponents a la convocatòria del 1990.

Globalment, hi ha més dones a les proves d'accés a la Universitat que no homes, segons que es desprèn, una vegada més, de l'informe sobredit.

Escola d'Estiu: professors per a la reforma educativa

La setmana passada va començar la XVI Escola d'Estiu a València, Elx i Oliva, per tal de debatre el treball realitzat durant el curs i reflexionar sobre el paper del professor en la reforma educativa. Així, adquireix un especial protagonisme el futur dels moviments de renovació pedagògica, que denuncien una proletarització dels mestres per manca de possibilitats de promoció professional i pels escassos incentius que es donen a la seva formació permanent i a la seva participació quotidiana en els centres.

El recent acord entre diversos sindicats i el Ministeri d'Educació per a un nou sistema retributiu, basat en l'antiguitat i la formació, és la qüestió més debatuda en aquesta nova convocatòria, que té a València uns 350 participants, a Oliva més de 150, i a Elx unes 300 persones.

En aquesta XVI Escola, organitzada pel Moviment de Renovació Pedagògica (MRP), participen els directors generals d'Ordenació i Innovació Educativa i de Política Lingüística, Baltasar Vives i Jesús Huguet, respectivament, i la responsable del Servei de Formació del Professorat de la Conselleria de Cultura, Carme Garcia Monerris. També hi han assistit el degà de Filosofia i Ciències de l'Educació, Josep Lluís Blasco, i el vice-rector de la Universitat de València, Josep Martínez Bisbal. La representant de l'Escola d'Estiu, Carmen Sanz, va assenyalar a l'acte inaugural que "sense la implicació activa del professorat, no hi ha possibilitat de millorar l'ensenyament amb una reforma". Però la mateixa reforma propicia "una separació clara entre concepció i educació, entre planificació i acció".

RAFA GIL

El conveni de col.laboració signat el 21 de juny per la Confederació Estatal de MRP amb el Ministeri d'Educació, que reconeix la contribució d'aquest moviment al desenvolupament de "posicions renovadores i compromeses entre el professorat", i que estableix mecanismes de suport econòmic de l'administració, s'ha convertit en una referència per al MRP del País Valencià.

Maite Ferrando

"Operación Verano": reforços policíacs per a l'estiu

Uns 42.000 agents del **Cos Nacional de Policia** i de la **Guàrdia Civil** participen en l'**Operación Verano**, engegada dilluns de la setmana passada pel Ministeri de l'Interior, a fi de "vetllar per la seguretat a les platges i zones costaneres", segons fonts de la **Secretaria d'Estad per a la Seguretat.** D'altra banda, el departament que dirigeix el ministre José Luís Corcuera ha dictat un seguit de recomanacions als ciutadans per protegir els domicilis i establiments comercials durant les vacances d'estiu i evitar robatoris, en la mesura que sigui possible.

En l'**Operación Verano** d'enguany, 4.000 policies i guàrdies civils reforçaran les plantilles de la policía de Catalunya, del País Valencià, de les Illes i, també, d'Andalusia —ja integrades per uns 38.000 agents—, amb la idea d'oferir una presència permanent a les zones de més intensa concentració turística.

En aquest pla especial hi haurà membres de diversos serveis policíacs, com ara experts en la lluita contra el tràfic d'estupefaents, 46 submarinistes, 36 tècnics en desactivació d'explosius, 25 guies canins i la dotació de set helicòpters.

Durant l'operació, els principals objectius de la qual són la persecució de la delinqüència i el tràfic d'estupefaents, els membres de les Forces de Seguretat de l'Estat portaran a terme un control exhaustiu a les estacions, als ports i aeroports, com també als hotels i càmpings. Igualment, vigilaran estretament qualsevol espectacle que convoqui o aplegui grans concentracions de masses.

Jose Luis Corcuera. ARXIU

Maite Ferrando

El Grup Socialista i els límits de la informació

El Grup Socialista ha proposat en un informe presentat al Consell d'Europa que els parlaments estatals dels 25 països que el constitueixen aprovin un codi deontològic per posar límits ètics a l'ús de la informació periodística. El text va ser ofert a la Comissió d'Educació i Cultura d'aquest organisme, en un col.loqui internacional tingut entre els dies 24 i 30 de juny a Hèlsinki. Ara, s'haurà d'esperar la resolució de l'assemblea parlamentària, que es reunirà entre els dies 18 i 26 de setembre per estudiar i, probablement, aprovar, aquest nou codi.

Ètica en el periodisme és el títol del document en qüestió, que ha estat elaborat per Manuel Núnez Encabado, diputat socialista per Sòria i catedràtic de Filosofia del Dret, Moral i Política de la Universitat Complutense de Madrid. Entre les bases d'aquest treball, que consta de tretze punts essencials, es destaca la consideració que "la informació és un servei públic, no una mercaderia" i que "la dimensió moral de la informació no pot reduir-se a consideracions jurídiques", amb què propugna una socialització i un consens entre els mitjans i la demanda de la societat.

Un altre punt de l'informe precisa que "l'exercici de la llibertat d'expressió a través dels *mass media* ha de distingir clarament entre la descripció o narració de fets –objectivitat, veracitat, imparcialitat– i l'opinió o comentari –subjectivitat i honestedat.

Felipe Gonzalez. RAFA GIL

Però potser la proposta més remarcable de l'informe és el fet que la figura del secret professional que empara les fonts periodístiques no seria aplicable, si l'origen de la informació fos il.legal. Paradoxalment, en les darreres ocasions en què la qüestió ha estat proposada al Congrés de Diputats, el Grup Socialista no va accedir a regular ni el secret professional ni la clàusula de conciència.

¿Garantir el respecte a la intimitat i a la vida privada de particulars i persones públiques? Potser sí, i de passada assegurar-se una *festa en pau* d'ara endavant. Avisos no en falten.

Joan Marí

ARXIU

Josep Maria Vallès i Lluís Ignasi Ramallo, rector de la Universitat Autònoma de Barcelona i secretari general del Consell Internacional de Ciències Socials de la Unesco, respectivament, presentaren la setmana passada el programa de recerca internacional "Dimensions Humanes del Canvi Global en el Medi Ambient". Barcelona és, per primera vegada, la seu d'un programa d'aquestes característiques.

RCD Mallorca. JOAN CELIA

El Reial Esportiu Mallorca, després de fer un final de lliga anguniós i de salvar-se per pèls de la promoció a segona divisió, va aconseguir d'arribar a la final de la Copa del Rei, i la va perdre de forma injusta –si hem de creure els comentaris periodístics fets a l'illa– contra l'Atlètic de Madrid de Gil i Gil.

L'èxit esportiu del RCE Mallorca, que coincideix amb la celebració del 75è aniversari del club, pot quedar en un record agradable si es manté la fuita d'important elements "barralets". D'un costat, Miquel Àngel Nadal, jugador revelació d'aquesta temporada, ja ha fitxat pel Futbol Club Barcelona, i d'un altre, el seu descobridor, l'entrenador mallorquí Llorenç Serra i Ferrer, ha estat temptat de bell nou pel club de Johan Cruyff –amic personal de Serra– perquè es faci càrrec del futbol base. Si es confirmen aquestes baixes, el club vermell podria tenir maldecaps per a mantenir-se a primera divisió la temporada vinent.

Un fals debat

El passat dia 27 de juny la Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia va presentar un llibre, culminació d'uns quants mesos de treball, sobre el servei militar: "Ante el espejo. 130 propuestas a debate". Al voltant d'aquest projecte, s'hi han acumulat un seguit de reflexions que mirarem d'exposar.

El debat sobre la reforma del servei militar tal com s'ha desenvolupat fins avui defineix molt bé la relació conflictiva existent entre l'exèrcit i la societat espanyola durant la major part de la seva història.

Pensem que el debat ha estat mal enfocat pels polítics i pels mitjans de comunicació, perquè s'ha discutit de tot excepte del servei militar. En podria ser la raó la manca de formació sobre aspectes relacionats amb la defensa. S'ha plantejat sobretot la necessitat de reduir el temps del servei militar –que els partits polítics han tractat com una rifa.

Hem discutit sobre la prestació social substitutòria, però encara s'ha parlat més de la insubmissió. Sembla que ningú no s'hagi adonat que, de fet, la immensa majoria de joves fan el servei militar un any i un altre, que són pocs els que objecten i, una ínfima minoria, els insubmisos. (La insubmissió és un fenomen nou que requerirà una anàlisi més acurada.) Ara bé, és difícil d'acceptar que polítics i periodistes compromesos amb el manteniment del sistema esdevinguin en aquest punt publicistes de la desobediència civil. Tant de pragmatisme per acceptar tantes coses sense dissensió i tanta demagògia en altres.

¿Es possible abolir l'exèrcit? ¿Es possible fer-ho fora del context polític, econòmic, geoestratègic? ¿Es lògic que les sensates propostes de reducció de l'exèrcit no siguin conegudes ni discutides? ¿És lògic que plantejar un exèrcit fonamentalment defensiu quedi fora del debat? Per tant, fins ara, qüestions com la magnitud, les compres (a què es destinen xifres milionàries), o la localització resten al marge de la discussió i moltes de les propostes que es debaten, pretesament molt progressistes, en realitat no fan sinó el joc a les pretensions més militaristes, basades, sobretot, en la desinformació i el seu control. És per això que el llibre que ara publiquem ha estat enfocat per proposar mesures sobre el servei militar, bo i defugint falsos debats que entrebanquen la reforma i proposant alternatives viables.

Jordi Serrano Blanquer
Director de la Fundació
Francesc Ferrer i Guàrdia

CULTURA

Entrevista a Federico Ibáñez Soler

"El llibre és una cosa completament anormal"

Federico Ibáñez Soler (València, 1946), director general del Llibre, Arxius i Biblioteques del Ministeri de Cultura. Anteriorment, abans de substituir Juan Velasco, va ser editor, a la intempèrie, de Castalia, l'editorial que la seua família va fundar a Madrid.

És cert que vostè va nàixer entre llibres?

—Sí senyor. El meu avi, natural de Picassent i de família de llauradors, tenia una impremta al carrer de les Avellanes, que es deia Tipografia Moderna. I jo associe la meua infantesa a les imatges d'aquella impremta plena de greix. Recorde que em fascinaven els nius de les rates, fabricats amb les restes de paper de la guillotina. Eren uns nius preciosos, de tots els colors. Per tant, es pot dir que he nascut entre impresos. I el meu besavi també va ser regent de la impremta, i a més va ser un poeta de la Renaixença, bastant roí crec, que feia versos d'una manera neuròtica a la Verge del Campanar.

—¿I com es deia?

—Vicent Gimeno.

—Vostè va viure a València fins l'any 57, ¿no?

—Exactament. L'any de la riuada. Vaig nàixer al carrer de Moratín. I mantinc molts vincles, sobretot familiars. I tots els estius els passe a Xàbia, en una caseta que es diu El Portijol, i ací és on practique el meu català o el meu valencià.

—¿I ací al ministeri, amb el ministre Solé Tura, no el practica?

—També, però és curiós... El parlem sempre que hi ha un tercer que el parla. Si no, habitualment ens parlem en castellà.

—¿Per què se'n va venir a Madrid?

—Perquè m'hi van portar. Jo tenia onze anys. M'hi van dur per raons que tenien a veure amb la impremta. Ma mare, que sempre havia treballat en la impremta, va considerar que si volia desenvolupar la tipografia havia de venir a Madrid. I va trobar feina en la Real Academia Espanola.

—I més endavant van muntar una editorial, Castalia, ¿és així?

—Exactament. Pel que jo he pogut investigar, la impremta del meu avi va ser confiscada, durant la guerra civil, pel govern de la república. I això li va servir al meu avi per a conèixer gent excel·lent: Octavio Paz, León Felipe, Dámaso Alonso, Altolaguirre, Buero Vallejo, Josep Renau, Miguel Henández,... Es curiós, perquè el meu avi va començar i va acabar la guerra de la mateixa manera: guillotinant llibres. Va guillotinar el d'un Trenor, al principi, i en va guillotinar un de Miguel Hernández, al final. Es un bonic símbol. Tots aquells contactes van significar un canvi important per al meu avi, i, conclosa la guerra, va decidir que havia de regalar un llibre tots els anys als seus clients, però per un estrany imperatiu legal, havia de fer-se editor. I es va fer editor, però com que coneixia les seues limitacions va buscar a Rodríguez Manino, que havia estat director de la Biblioteca Nacional durant la república, i d'ací va eixir Castalia.

—Vostè va estudiar dret.

—Sense convicció. M'interessava més l'edició, perquè és un dels pocs treballs que et permet conèixer gent que sap més que tu. És un poc com el periodisme. Mentre que el dret, la medicina, la enginyeria... només et permet relacionar-te amb gent que sap menys que tu. I a partir dels 18 anys el que jo voha ser és editor, que és el que he estat fins fa cinq uanta dies.

—¿Vostè firmaria algun paper contra alguna guerra?

—Contra moltes.

—¿Contra la que va firmar el seu antecessor, Velasco?

—Contra aquesta guerra, no. Aquest manifest, no.

—¿L'IVA hauria de desaparèixer dels llibres?

—Clar que sí. S'haurien d'eliminar tots els impostos sobre la compra del llibre.

—¿Això vol dir que el llibre és una cosa anormal?

—És que el llibre és una cosa completament anormal. Tothom que ha escrit alguna cosa, té una estranya sensació en veure-la impresa: és una cosa distinta, és una sorpresa. ¿Per què? Perquè el llibre té una perennitat que permet, paradoxalment, el diàleg. Té tornada enrere, a diferència dels altres mitjans de comunicació, sobretot la ràdio i la televisió. No és cert que llegim d'esquerra a dreta i de dalt a baix: fem salts cap arrere amb els ulls. El fet de llegir és una interrogació al text i es produeix una intercomunicació extraordinària que fa diferent el llibre de tots els altres mitjans de comunicació.

—¿No hem idolatrat massa el llibre? Hi ha alguns autors, com ara Manuel Vázquez Montalbán, que van començar, encara que a través de les seues obres, a cremar llibres.

—Vázquez Montalbán pot cremar tots els llibres que vulga, perquè és un home culte, el seu cap està conformat pels llibres i això és un diàleg entre llibres.

—¿El llibre desapareixerà algun dia?

—Cal distingir entre la lectura i el llibre. La lectura artística no desapareixerà mai ni serà substituïda per cap cosa. És més poderosa que el cine, que la televisió i que la música. Del cine, de la televisió i de la música retens trossos: és impossible saber-te una pel·lícula o una partitura simfònica de memòria, sencera; en canvi, sí que pots saber-te un text de memòria. Per tant, la lectura no desapareixerà. Ara: m'interrogue sobre la lectura com a passatemps. Els que som fanàtics de la lectura de les obres continuarem llegint com a passatemps, però els que no han accedit a la lectura de les obres, és possible que s'encaminen cap als mitjans de comunicació com a passatemps. I la lectura documental no desapareixerà del llibre perquè no hi ha mitjà de comunicació tan versàtil. Els llibres de referència pura i dura, els que exigeixen un tesaure, un diccionari o una pura base de dades, això és molt possible que siga substituït per ordinadors, perquè permeten un accés més ràpid i més precís.

I ara anem al llibre. Bé, és possible que en el dia de demà en compte d'imprimir sobre paper hi haja una pantalla que tinga

la mateixa definició que té el paper, com abans s'imprimia sobre vitel·la o papir.

—¿Les xifres de venda de llibres són alarmants ara mateix?

—No, en absolut. Bé, em fa por dir que no i que diguen "clar, com és el director general, es posa a la defensiva". A Espanya s'imprimeixen 220 milions d'exemplars anuals, i d'aquests, 120 són comprats pels lectors. O siga que hi ha 13 milions llargs de lectors que compren, aproximadament, sis llibres a l'any. Després, n'hi ha 40 milions d'exemplars que s'exporten, i 50 milions que corresponen als llibres de text, i la resta correspon a compres públiques o a petits impresos. Ara bé, els hàbits de lectura encara han de desenvolupar-se molt, sobretot en dos tipus de lectura: la documental o informativa, que tenen a veure amb el desig de millorar la condició professional, i la literària, on el lector troba el plaer en el joc del text. I aquesta és la que a mi em preocupa especialment, perquè no s'arriba sense uns desenvolupaments educatius previs.

—¿La crisi del sector és de llibres o d'editors?

—La indústria editoral europea està en una fase de catarsi, perquè el llibre ha perdut la seua condició i el seu monopoli. Fins que es va inventar l'electricitat, no hi havia una altra manera de transmetre una informació que a través d'un imprès, però amb l'electricitat ve la telegrafia, la ràdio i la televisió. I en aquest moment, amb qui s'estableix el combat és amb la televisió. Hi ha una sèrie de situacions de competència. La primera és obtenir el temps d'oci dels ciutadans, que és la garantia de poder competir per les inversions. Si els ciutadans, majoritàriament, s'inclinen per la televisió, no hi haurà inversions per al llibre; si el món del llibre aconsegueix fer-se un lloc i competir amb la televisió, hi haurà inversions. La segona situació és la competència de les inversions: l'acte d'editar és l'acte d'invertir en un llibre, prendre la decisió d'invertir diners en un text.

Per tant, hi ha una competència per l'oci i una competència per la inversió. Després, n'hi ha

"No hi ha crisi del llibre sinó una crisi de l'espai del llibre dins l'espai de la cultura. Els editors el que han de fer és definir el seu espai". RAFA GIL

una altra classe de competències, que són les internes entre àrees lingüístiques: cada volta hi ha més accés directe als textos generats en l'idiona original, com l'anglès. I en aquest conjunt de competències és per on s'han de moure els editors. No és una crisi del llibre, sinó una crisi de l'espai del llibre dins l'espai de la cultura. Els editors el que han de fer és definir el seu espai i buscar la millor manera i amb menys costos de competir amb la televisió i d'atraure inversions. En definitiva, produir llibres que interessen a la nostra història i que arriben a preus raonables. Aquest és el repte.

—¿És cert que vostè va voler donar un altre sentit a l'Associació d'Editors del País Valencià?

—Vaig intentar reflexionar amb ells sobre la situació paradoxal que representava que València, que és el tercer productor de llibres d'Espanya, no tinguera una associació d'editors integrada en la Federación de Editores. La Federación de Editores agrupa els gremis de Catalunya, de Madrid, d'Euskadi i el d'Andalusia. Jo vaig animar la gent de València perquè es constituïra en una associació que servira de portaveu de les seues preocupacions davant la Generalitat i l'administració de l'estat. Però no em consta que hagen demanat l'ingrés en la Federación. Tenint en compte que Espanya és un estat d'autonomies, les associacions de caràcter professional cobren una doble importància: d'interlocutors de les seues comunitats, i, agrupades en federacions de caràcter estatal, mantenen el diàleg i la tensió entre les comunitats autònomes i l'administració.

En aquest sentit, crec que estem en l'última o la penúltima fase de la transició, que és la consolidació de l'estat de les autonomies. Aquesta és una de les meues preocupacions més importants, perquè el Ministeri de Cultura és un lloc d'encontre, de catarsi, de diàleg entre els ens privats i les disset comunitats autònomes.

—En canvi, hi ha algunes veus que diuen que el Ministeri de Cultura ha quedat obsolet amb totes les competències transferides.

—El Ministeri de Cultura té un doble sentit: garantir en el terreny cultural un equilibri entre les diferents situacions d'infrastructura de les diferents comunitats autònomes, i ser un catalitzador, un lloc d'encontre. No se fins a quin punt es podien fer polítiques autorals o d'indústria i comerç del llibre exclusivament des de disset comunitats autònomes. ¿Hi hauria disset polítiques? ¿Això seria bo per als autors? ¿Per als lectors? Crec que no.

—¿Quin és el conflicte de la seua direcció general amb el projecte de la Fundació Rodoreda?

—L'Institut d'Estudis Catalans vol fer una fundació amb el nom de Mercè Rodoreda, i nosaltres els hem ofert el nostre suport a les publicacions que faça l'Institut. La direcció general del Llibre i Biblioteques té entre les seues competències l'estímul de l'edició, però no el de les fundacions. Nosaltres podem donar suport, i en donarem, en forma de llibre, però no a la mateixa gènesi de la fundació, que escapa a les nostres atribucions.

—M'han explicat que vostè té grans projectes per a València, ¿és així?

—La Comunitat Valenciana ens ha ofert col·laborar en tres coses. Primer, en la celebració de la primera conferència de bibliotecaris, que tindrà lloc a València durant la pròxima primavera. Després, un encontre, que seria el segon, entre editors de l'Est i de l'Oest d'Europa, i que també se celebrarà a València, probablement, al mes de febrer. I per últim, treballem en un pla concertat sobre biblioteques, de caràcter pilot, que es podria estendre a altres comunitats autònomes.

Tots aquests projectes no es deuen al fet d'haver nascut jo a València, sinó que hem arribat a la conclusió des d'ací que la Comunitat Valenciana reuneix una sèrie de característiques que la fan especialment adequada per a aquesta classe d'esdeveniments. A més de la infrastructura de la ciutat i la bondat del clima, és una comunitat bilingüe, i el bilingüisme valencià té unes posicions que són difícils de trobar en altres llocs, i per tant el diàleg resulta més necessari allí.

Miquel Alberola

Andorra

EL PAÍS DELS PIRINEUS

Conselleria de Turisme i Esports
Govern d'Andorra
tel. (9738) 29345

Oficina de turisme d'Andorra
Barcelona
tel. (93) 2000655

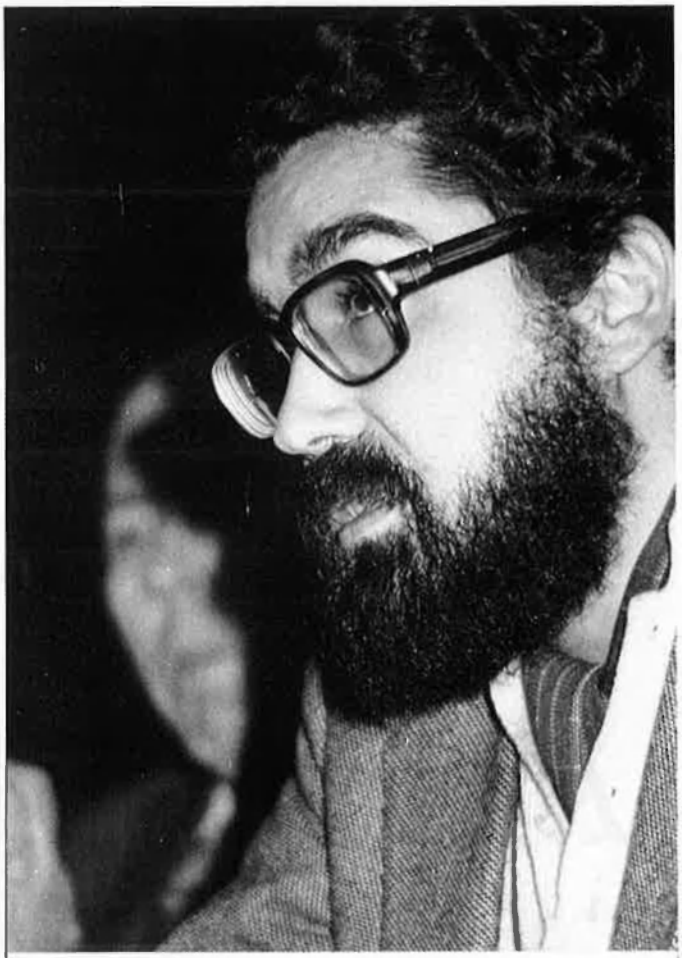
¿Com ofegar el cant de les sirenes?

Amb *Literatura catalana dels anys vuitanta*, Àlex Broch, director literari d'Edicions 62, ens ofereix una catalogació exhaustiva de la producció literària de la dècada passada. Conclusió: "La literatura catalana és plena de llibres prescindibles".

Que ningú no em parli quan les sirenes cantin". Ho diu Manolo García, cantant d'El Ultimo de la Fila, en una de les seves cançons. I durant la dècada dels vuitanta, en la literatura catalana, alguna gent –la majoria–, va sentir cantar les sirenes. I no, precisament, a preu d'or. Arribaren amb ideas alienes a la butxaca i els esperaven amb els braços oberts. I els ulls clucs. Miratges gratuïts en un desert de paper blanc.

Les vaques més sagrades, filles de la postguerra, anaven caient pel camí i els gèneres florien en un terreny adobat d'una modernitat –més ben aprofitada que entesa–: literatura juvenil, novel.la negra, novel.la històrica... Naix l'espectacle editorial. Sinònim de *boom*, moda... I és tan normal com compresible. Però ara els pecadors s'emparen en la innocència. I algú crida: "d'acord, però que no torni a passar".

Mentrestant, escriptors i escriptores dels setanta confirmaven el seu ofici i d'altres s'atrevien a renovar-se i tot.

Alex Broch. ARXIU

EL CRIT

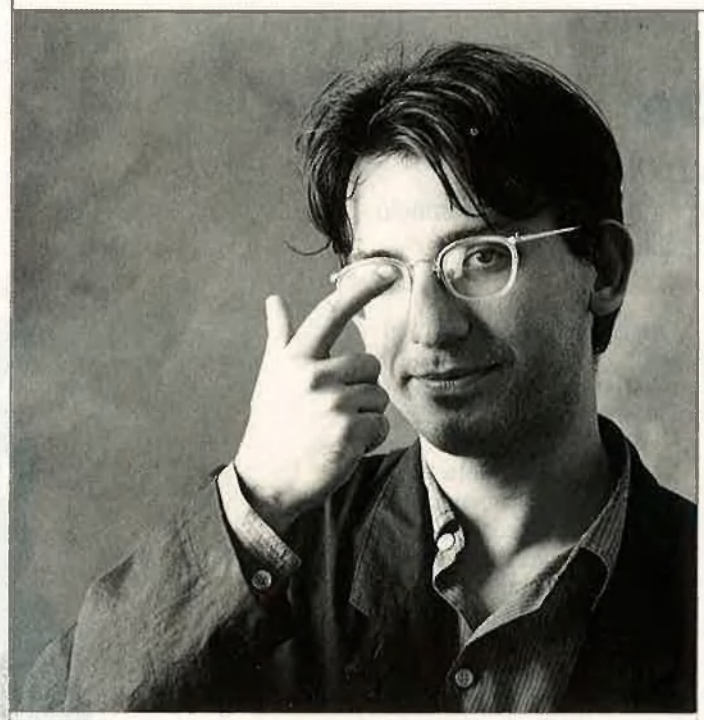
Tot això és exposat a *Literatura catalana dels anys vuitanta*, un estudi d'Alex Broch, director literari d'Edicions 62 –que publiquen el llibre–, que ben aviat serà a les llibreries dels Països Catalans. La tesi fonamental d'aquest treball gira entorn de la idea següent: "La literatura catalana és plena de llibres prescindibles". Broch fa més aviat una catalogació exhaustiva i una certa anàlisi de la situació de la producció literària al llarg de la passada dècada. I llança un crit: "O revolucionem entre tots els noranta o ens morirem d'avorriment, inanició i asfíxia intel.lectual". Es tracta de reclamar un debat que, més o menys, tothom veu imprescindible.

Oriol Izquierdo, membre del grup Joan Orja i actual director literari d'Edicions Proa, entén que "als escriptors, se'ls ha de deixar que facin la seva obra i és sobre aquesta que els crítics han de fonamentar un debat seriós, que realment no va existir als vuitanta. I no per manca d'elements, sinó per manca de voluntat de recollir-los i d'iniciar-lo. Broch se suma a les veus que el reclamen i potser aquest llibre seria el pretext definitiu per a encetar-lo. S'ha de parlar de les tendències generals i fer reflexionar els escriptors en la mesura que se'n sentin afectats. És en aquest sentit que es revoluciona la literatura, perquè pot ser nefast, a llarg termini, seguir fomentant un cert hàbit instintiu d'escriure".

'DÉU LI DO GLÒRIA'

El crític literari Xavier Lloberas, no creu en consignes –"d'això se'n va patir massa als anys seixanta i setanta". I continua: "Un dels papers més importants que pot fer la crítica és de controlar la qualitat i treballar les coses des del punt de vista formal. Fer de filtre, de barrera, per evitar mimetismes i modes. ¿Debat? Sí, però amb arguments i sense manies i sense por de criticar ni de ser contestat. Perquè el que predomina és la crítica fugissera, de *gasetilla* i ensabonament. Allò de "si és en català, déu li do glòria" i d'això, més val no parlar-ne. En aquest sentit, Broch, amb el seu llibre, tot i estar bé, no entra en el debat literari ni hi aporta res, es queda en una pura descripció.

Mallorca, per més que no visqui un bon moment editorial, no ha defugit aquesta tendència que té el seu pes al Principat –"també s'hi ha produït una mica", assegura la jove escriptora mallorquina, Maria de la Pau Janer. *Outsider* parlant de modes, afirma: "la literatura hauria de ser i, de fet, és una revolució constant, en el sentit que cada llibre que porta bona literatura, mou alguna cosa. És allò que no fa mai la literatura *kleenex*, si bé crec que hi ha d'haver de tot. Ara bé, sembla, a vegades, que qui no segueix la moda no té dret a viure. I això és absurd. Per això crec que els escriptors

Xavier Lloveras. ARXIU

han de tenir una certa duresa amb els crítics".

"AIXÒ, JA HO HE LLEGIT"

"El *handicap* de les modes és:'això, ja ho he llegit'". Amb aquesta frase, l'escriptor valencià Ferran Torrent, a qui Broch dedica un apartat en el seu llibre, sintetitza un sentiment generalitzat.

Torrent és un dels màxims exponents de la novel.la negra catalana i, per tant, de la literatura dels vuitanta. I potser no anava tan errat Àlex Broch quan veia aquest gènere "com a *subgènere d'evasió* que podia esdevenir un nou *opi* per a les consciències populars". "És la novel-la social dels vuitanta – afirma l'escriptor valencià–, i jo ja preveia això de la moda, que més que negatiu em sembla inevitable".

Per Torrent revolucionar la literatura és "revolucionar l'estil i això només passa si l'escriptor és una mica honest. En això Àlex Broch té raó, però no és tan fàcil. On si que cal un debat és en el terreny de la crítica, que es regeix per esquemes i, a més, pontifica sobre corrents de moda". I coincideix amb Maria de la Pau Janer a demanar "una mica d'honradesa i seriositat" als crítics.

¿La dècada que acabem d'estrenar durà, com preveu Oriol Izquierdo, "un filtratge inevitable i un ressorgiment d'autors dels setanta"? ¿O seran els noranta un rot dels vuitanta? Àlex Broch ens ho podrà dir, segurament, cap als voltants del 2000.

Joan Marí

Álex Broch i la literatura catalana dels anys 80

L iteratura catalana dels anys 80 aplega en quatre capítols els articles que Àlex Broch ha anat escrivint sobre la dècada.

"La nova novel.la catalana (1960-1985)" fa un ràpid repàs de la narrativa produïda des de la postguerra fins al present, i se centra en l'obra del que anomena generació literària dels setanta, que ordena per temàtica i posició davant la novel.la com a forma narrativa.

Un segon bloc recull "Cinc apunts sobre la literatura dels vuitanta", fenòmens remarcables que han tingut lloc durant la dècada, com l'evolució de la novel.la històrica, la literatura juvenil, la novel.la negra, la literatura memorialística i el concepte de modernitat. Els textos pequen en més d'un cas d'una circumstancialitat excessiva, que, en ser aplegats en llibre sota epígrafs generals, estan condemnats a defraudar les expectatives que poden provocar; això és evident en dos dels apunts que, a parer meu, podrien ser més interessants: els dedicats a la literatura juvenil i a la modernitat.

"La renovació literària dels vuitanta" fa un lloable esforç d'agrupació temàtica de la literatura produïda pels autors més joves, apareguts durant la dècada, i manté un cert to bel.ligerant que, malauradament, només resta implícit. És més, evita en tot moment de referir-se explícitament a l'altre esforç d'anàlisi del fenomen, *Fahrenheit 212*, de Joan Orja –que, perdonin la immodèstia, em sento obligat a citar–, per bé que l'ha tingut en compte, i no poc.

Un assaig sobre la traducció i un altre sobre l'edició constitueixen la quarta part del llibre, que es tanca amb un apèndix, "Novel.la catalana: renovació i canvi", que representa un primer intent de balanç de la significació de la dècada i constata la necessitat d'un debat en profunditat sobre el que és i el que podria ser la nostra cultura, és a dir, la nostra societat.

Crec sincerament que és una llàstima que Àlex Broch no hagi aprofitat l'avinentesa que li representava el moment d'arreplegar els articles escrits al galop de la dècada per anar més enllà en les seves conclusions. Així, el llibre hauria contribuït a un enriquiment oportú, i no fóra un simple repàs d'anàlisis i tesis ja fetes públiques. I segurament que, finalment, hauria nascut el debat que tant reclama l'autor, encertadament, i per al qual ja hi ha prou cartes en joc, no sempre tan negligibles o tan frívoles com Broch afirma. No n'hi ha prou d'imprecar contra l'avorriment, la inanició i l'asfíxia intel.lectual, per un costat, si, per l'altre, es defuig expressament la polèmica.

Oriol Izquierdo

Oriol Izquierdo. ARXIU

L'home orquestra

Ramon Muntaner, cantant en excedència, fa balanç en aquesta entrevista del seu primer any com a director del centre de promoció musical Ressons, de la Generalitat de Catalunya.

Quan vas començar a treballar per a la Generalitat, vas dir que tenies un encàrrec, no un càrrec. ¿Es pot dir que ara l'encàrrec s'ha convertit en càrrec?

—Jo vaig començar a treballar pels volts del Nadal de 1989, per encàrrec de Xavier Bru de Sala, que llavors era director general de Promoció Cultural, en l'elaboració d'un projecte sobre les accions que es podien empendre per normalitzar la música actual cantada en català. Al cap de sis mesos, l'estudi realitzat en aquesta primera fase va donar vida al que actualment és Ressons, que funciona des de fa justament un any, amb només dues persones treballant-hi. ¿Càrrec o encàrrec? Jo sempre dic que el gran èxit de Ressons, encara que pugui semblar un miracle, seria que desaparegués, perquè ja no fes falta. De tota manera, jo cada vegada em plantejo més les coses amb realisme i tenint en compte sobretot el present.

—¿El pressupost què té Ressons és suficient?

—El pressupost que tenim és, evidentment, insuficient. Durant el mig any que vam funcionar el 1990, vam poder disposar de trenta milions de pessetes. Aquest any hem tingut setanta milions, sense incloure-hi els acords paral.lels amb TV3 i el Canal 33. Són anys difícils, per tota la febrada del 92, però el nostre pressupost és un dels pocs que encara ha crescut.

—Hi ha qui pensa que Ressons va tirar la casa per la finestra organitzant el multitudinari concert de rock en català al Palau Sant Jordi de Barcelona...

—El concert del Palau Sant Jordi no va ser deficitari. Entre els ingressos de les entrades i els dels patrocinadors, es va autofinançar. Ressons hi va destinar inicialment uns trenta milions i, tot i que encara no se n'han fet els comptes definitius, es pot dir que es poden haver recuperat.

—També hi ha hagut qui ha dit que el concert s'hauria pogut organitzar igualment sense Ressons i que la Generalitat va fer una jugada d'oportunisme polític...

—Potser sí que l'haurien pogut muntar els grups tots sols. Si ells ho haguessin volgut així, jo encantat. L'únic que vam fer a Ressons, però, va ser recollir una idea conjunta, fruit dels contactes permanents que tenim amb els grups. Era el moment de fer-ho aprofitant les coincidències d'espai i de temps que es produïen.

—¿Qui és el que hi va sortir guanyant més, després del concert del Palau Sant Jordi?

—En primer lloc, els 22.104 joves –i encara n'hi va haver molts que es van quedar sense entrada– que van batre el rècord europeu d'assistència a un concert musical en un recinte tancat. En segon terme, tots els que es beneficien de la constatació que el rock en català té públic, i molt nombrós, i amb molt de futur. En un moment que els macroconcerts viuen una forta crisi –perquè hi ha hagut punxades en el nombre d'assistents–, que Sau, Els Pets, Sopa de Cabra i Sangtraït omplissin el Palau Sant Jordi desperta ganes d'organitzar concerts a tot el país.

—Moltes persones es pregunten: "¿I després de Sant Jordi què?"

—Estan sortint moltes iniciatives interessants, com la de Reus o la de Pineda, on s'han organitzat actes relativament semblants. Ressons ha de contribuir a impulsar circuits naturals, col.laborant en el que faci falta, en comptes de crear-ne d'artificials donant lloc a una situació fictícia. Seria dolent, trist, penós, lamentable i simptomàtic que no té futur que la música en català depengués només d'una institució, encara que hi dediqués trescents milions a l'any i fes molta feina. Hem de treballar junts, evitant els enfrontaments i sumant esforços, per la normalitat de la música cantada en català. O juguem tots, o estripem la baralla.

—Però Ressons deu tenir projectes propis ben concrets...

—Sí. Un dels reptes pendents és organitzar una programació regular –setmanal o amb la periodicitat que faci falta– de concerts de rock en català en una sala a la ciutat de Barcelona. L'altre és consolidar l'oferta de recitals de cançó al Jove Teatre Regina de Barcelona –on hi ha hagut una mitjana d'assistència del vuitanta-cinc per cent de les localitats– i fer que l'experiència s'escampi a altres ciutats de Catalunya, objectiu que aquest any no s'ha pogut assolir, entre altres raons, perquè hi havia eleccions municipals i tot depenia massa dels canvis que hi pogués haver als ajuntaments. El que ens cal és no fer focs d'encenalls i tenir clar que seria infantil pensar que

les coses poden canviar en pocs mesos. Tampoc no podem fer dirigisme, sinó que cal que siguem objectius i que Ressons passi desapercebut, per tal que sigui notícia el que fa. S'ha d'anar fent aparador i que cadascú vagi escollint.

—¿Creus que és suficient la presència dels cantants i grups en català a TV3 i al Canal 33?

—No. Aquí es fan coses interessants i s'han de poder veure per televisió. Si hi ha un producte musical digne fet en aquest país i un altre fet a fora, primer s'ha de poder ensenyar per televisió el que es fa aquí. Hem de desacomplexar-nos i trobar un equilibri just. No tot el que es fa en català és bo i seria perillós que el que és dolent anés sortint sortint en programes fins a convertir-se en un *ghetto* de folklore pur, però també és cert que no es dóna una preferència, que hauria de ser lògica i normal –com passa arreu–, al que es fa de bo, que és molt, al país. No és descobrir res nou dir que es fan coses interessants aquí que, segons la televisió, no consta que es facin.

—Alguns dels sectors implicats en la música que es fa en català són del parer que s'ha avançat molt poc en el terreny d'ajudes a les discogràfiques, a la compra d'instruments musicals, etc.

—Aquests temes no entren en les competències de Ressons, que no dóna subvencions i tampoc no pot prendre cap decisió política, perquè fa una feina tècnica, no pas política. Jo sóc un tècnic, no un polític.

—¿No et vénen sovint ganes de tornar a cantar i deixar la feina de Ressons?

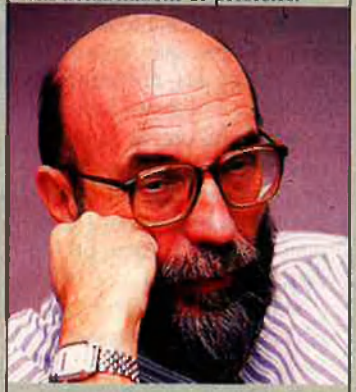
—Quan has estat cantant molts anys i t'ho deixes per un temps, sempre tens ganes de tornar-hi. Però de moment trobo útil la feina de Ressons, encara que sempre estigui rebent pressions per totes bandes. Al cap i a la fi, és difícil demanar paciència a qui té motius per no tenir-ne. **Xevi Planes**

SETMANA-CULTURA

Museu Paleontològic. ARXIU

El nou Museu Paleontològic va ser inaugurat dilluns passat a la sala d'exposicions de l'Ajuntament de València, després d'haver estat traslladat del Palau d'Almudí –on es trobava feia més d'un any–, per greus deficiències d'estructura del vell palau. El trasllat de les estructures òssies dels animals conservats hagué de realitzar-lo peça per peça un considerable grup d'experts, encapçalat per Margarita Belinchón. En total, l'operació ha costat uns trenta milions de pessetes.

Antoni Escarré. RAFA GIL

La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència ha convocat un seguit d'ajudes per a les biblioteques municipals i agències de lectura del País Valencià que formen part del sistema bibliotecari valencià. L'objectiu és fomentar la lectura amb la creació de la infrastructura de serveis bibliotecaris. Aquestes ajudes serviran per finançar les despeses d'adquisició de mobiliari i d'equipament tècnic amb vista a conservar i utilitzar pertinentment el fons bibliotecari existent a les biblioteques públiques. Podran sol.licitar ajudes tots els ajuntaments del País Valencià amb biblioteques que formin part del sistema bibliotecari valencià i que facin inversions a les seves biblioteques. L'aportació de la Conselleria de Cultura serà, com a màxim, un 50% del cost de la inversió.

La crítica de cinema, crítica

L'Associació Catalana de Crítics i Escriptors Cinematogràfics va organitzar fa pocs dies una taula rodona (Núria Vidal –*El Observador*–, Jaume Figueres –TV3– i José María Latorre -*Dirigido por*–, moderada per Josep Nieves (ràdio) i seguida de debat, per tal que el personal en actiu manifestés el seu punt de vista sobre l'exercici "professional" de crític de cinema, i els altres exposessin com veuen els resultats d'aquesta activitat com a lectors, oïdors i telespectadors alhora.

La veritat és que els crítics acabaren parlant i polemitzant més que no els escriptors (desvinculats de la crítica) i, tanmateix, van acabar culpant dels seus mals i de la seva pregona insatisfacció els caps superiors de què depenen als mitjans on els deixen col.laborar.

El memorial de greuges i la plorera col.lectiva van presidir força la vetllada, en què tots plegats manifestaren la impotència

Jaume Figueras. JORDI MORERA

per millorar les condicions que no els afavoreixen; això, sense haver-se prodigat gaire en l'exercici de la sana i convenient autocrítica (que sovint es deixa de banda o es capgira en forma de culpables principals del desprestigi en què han caigut els crítics).

Raons no els en falten pas, cert, i segur que algunes no van sortir a la llum per prudència (cal guardar la roba). No sols hi ha la sensació que estan desprestigiats com a "professionals", sinó també que els directius dels mitjans han llevat protagonisme a les pàgines de cinema en favor de la informació televisiva, fins al punt que ha desaparegut quasi del tot l'opinió, la reflexió o l'article de fons, crític i documentat, sobre temes calents del món del cinema, i les crítiques dels films acabats d'estrenar.

Els crítics poden haver dimitit de la seva genuïna funció, però els mitjans han posat les coses fins i tot per sota de l'estricta actualitat, fet que no passa amb la música ni el teatre. La televisió, ¿la culpable? No ben bé. És més un peix que es mossega la cua. Mai no és tard per reaccionar, quan la situació ha esdevingut clarament crítica per a una crítica que vol criticar.

Àlex Romaguera

Històrica crisi de la producció cinematogràfica espanyola

El cinema espanyol ha entrat en una de les crisis més greus de tota la seva història. Cal remuntar-se, per entendre aquest fenomen preocupant que situa la indústria cinematogràfica espanyola en una situació de paràlisi i d'estancament, al projecte de l'ex-ministre de cultura Jorge Semprún, destinat a promoure la producció de 90 pel.lícules a l'any, entre altres iniciatives. Aquest intent de Semprún de "liberalitzar" una indústria quasi inexistent, va fer que, durant l'exercici de 1990, el cine espanyol només fabriqués 42 llargs metratges, incloses les coproduccions amb altres països. Per si el retrocés no fos prou evident, actualment hi ha l'agreujant de la negativa expressada per Televisió Espanyola de subvencionar pel.lícules estatals. L'oposició de TVE a mantenir els compromisos signats entre el Ministeri de Cultura i el cinema espanyol (que representava una inversió anual de 2.000 milions de pessetes que l'ens públic feia a la cinematografia), s'explica per la precària situació de TVE, que ha vist reduïts els seus ingressos per publicitat (ingressos que ara ha de compartir amb les televisions privades).

Les primeres reaccions no s'han fet esperar. Per al Ministeri de Cultura, encapçalat per Jordi Solé-Tura, si no es resol el *crack* financer de TVE, el cinema espanyol es veurà abocat a l'asfíxia i a la progressiva desaparició natural de la seva indústria. Igualment, per Cultura, el govern haurà de replantejar la seva política àudio-visual.

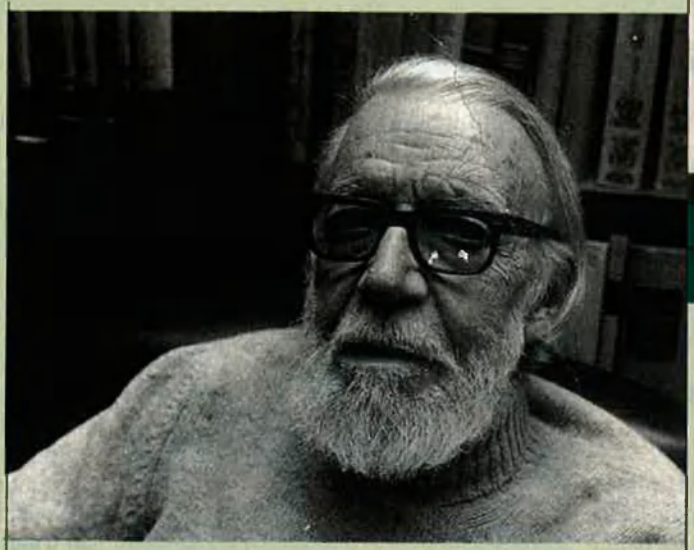

Jordi Solé Tura. D.UMBERT

D'altra banda, un document elaborat en forma de decàleg per la pràctica totalitat de les associacions i sindicats del cinema espanyol, ha esdevingut la primera mesura de pressió que emplaça al govern central a complir els compromisos amb el sector i que manifesta la necessitat de competir i equiparar-se en qualitat i preus amb la indústria cinematogràfica i àudio-visual de la CEE. Si el ministeri cerca els 2.000 milions establerts en conveni, necessaris per garantir el finançament del cinema espanyol, la direcció de RTVE ja preveu que, l'any vinent, la producció televisiva espanyola no s'incrementarà.

Àlex Romaguera

Joan Oliver, cinc anys després de la seva mort

Joan Oliver. ARXIU

Ara fa cinc anys que va morir Joan Oliver, un dels grans noms de la literatura catalana de la postguerra. Oliver, un cop esllangits els entusiastes recordatoris dictats a cap calent, ha sofert un oblit gairebé sistemàtic de la societat a la qual es va consagrar, com tants altres homes il.lustres de les nostres lletres, desapareguts durant el pas de la darrera dècada. Un oblit que ben pocs –Rodoreda, Pla i ara per ara cap més– s'han pogut estalviar, i les raons estructurals (sociològiques, culturals) del qual –profundament complexes i que ultrapassen els límits d'aquest article-, sent com són d'abast general, haurien de convidar els nostres gestors culturals a la reflexió sobre el que és, el que vol ser i cap a on va el país. Ara, aquí, a banda d'apuntar aquest tema pretenem només fer una ràpida semblança de la personalitat de Joan Oliver.

Tenim, en primer lloc, el poeta, Pere Quart, que va excel.lir en els poemes de circumstàncies i, sobretot, en la sàtira (política i social). Recordem un llibre com *Les decapitacions*, per exemple, o els epigrames del *Bestiari*. Un poeta, però, que també va aconseguir moments de gran emoció, com en les cèlebres *Corrandes d'Exili*. Cal no entendre Pere Quart com un simple "satíric": perquè la seva sàtira és sempre intencionada, podríem dir que mal intencionada en un cert sentit, i es deu totalment a la consciència de l'artista, a les seves posicions cíviques i estètiques, sempre d'una profunda voluntat polèmica i d'una franquesa envejable.

Tenim, després, el dramaturg. Aquest és l'aspecte de la pròpia obra que Oliver més estimava. Per bé que no va tenir mai la fortuna que mereixia, o que van obtenir els seus versos. Oliver va escriure, simplificant, una mena de comèdia de costums de qualitat adreçada al gran públic, un teatre que hauria contribuït a omplir el buit enorme de l'escena catalana del segon terç de segle ençà si les circumstàncies històriques haguessin estat unes altres; després, les coses van anar per un altre costat. Però els darrers anys s'ha recuperat amb fortuna alguna de les seves obres. Recordem només *El trenta d'abril*, una ficció sobre una suposada monarquia catalana independent que l'autor mateix va qualificar de "peripècia històrico-burlesca".

Al costat del poeta, la nostra societat ha valorat especialment el traductor de teatre. Oliver constitueix ell tot sol tota una tradició, irrepetible, de l'adaptació del teatre estranger a la llengua i al context català. Tres Molières, vuit Txèkhovs i obres tants tan cabdals per al teatre contemporani com *Ubu rei*, *Pigmalió*, *l'Opera de tres rals* o *Tot esperant Godot* han estat traslladades per Oliver, que a les seves versions n'ha conservat l'esperit, i encara ha potenciat l'efecte que poden fer a l'espectador català adaptant a la nostra realitat les referències circumstancials de cada text. Així, *Pigmalió* li va permetre de recuperar la llengua, ja extingida o en extinció, d'extraccions socials baixes i oferir tot un camp per a la discussió sobre el català i les actituds de la societat, especialment de la burgesia, envers la llengua. I *L'òpera de tres rals* comporta una recreació del tot original de l'*hampa* barcelonina de principi de segle.

Com a prosista, Oliver ha deixat un volum de contes, *Biografia de Lot*, i una abundant quantitat d'articles, escrita a publicacions de Sabadell abans de la guerra, i després a les revistes *Destino* i *Serra d'Or* (aquests darrers aplegats a *Tros de paper*). Va traduir diverses obres de narrativa. I ha constituït –aquest és el darrer aspecte que en volia destacar– una personalitat, gairebé un personatge, inoblidable; primer, durant la joventut, com a membre del Grup de Sabadell, juntament amb Armand Obiols o Francesc Trabal; després, és clar, a través de la poesia, el teatre i els articles; i durant la vellesa a través de la manifestació d'una ferma actitud cívica, expressada en declaracions intencionadament polèmiques, revulsives. Unes declaracions que amagaven, darrere l'aparença de l'exabrupte, una de les últimes consciències (i cal remarcar aquesta paraula, *consciències*) intel.lectuals que ha donat, per ara i crec que per a molt temps, la nostra cultura.

L'obra d'Oliver és avui en bona part assequible. Esperem que el cinquè aniversari de la mort de Joan Oliver sigui un bon pretext per rellegir-ne o descobrir-ne l'obra, ara neta de les contingències històriques més feixuges, i ajudi a reflexionar sobre l'oblit en què, com tants altres autors morts en aquesta darrera dècada, sembla haver caigut. El seu esperit irònic, satíric, despert, divertit, incisiu, ens en compensarà....

Oriol Izquierdo

Pintura de Joan Miró. ARXIU

Una part del fons Miró que es guarda a la Fundació Pilar i Joan Miró, de Palma, i que era pràcticament desconegut ja que el pintor ho guardava a casa seva sense exhibir-ho mai, es mostrarà a partir del pròxim dia 18 a diverses localitats de Galícia. Aquest fons agrupa un total de 59 obres, valorades en uns tres mil milions de pessetes.

Cada cop hi ha més orquestres infantils. RAFA GIL

Més de quaranta orquestres infantils i juvenils creades en cinc anys pot ser un dels primers balanços optimistes de l'actual situació de la música clàssica a Catalunya. En aquest aspecte, algunes d'aquestes orquestres van reunir-se dijous passat, dia 4 de juliol, a Sant Sadurní d'Anoia amb motiu del Primer Seminari de Joves Orquestres de Catalunya. Aquests conjunts, lligats a diversos projectes formatius oberts per les escoles de música, per músics professionals, per escoles d'ensenyament general i fins per associacions de pares o entitats culturals, es van aplegar en aquest festival de Sant Sadurní. Els uneix la consciència de la necessitat de crear instruments capaços d'engrescar els joves a conèixer i a practicar la música i la voluntat d'intercanviar les seves experiències.

LLIBRES

EL LLIBRE DE LA SETMANA

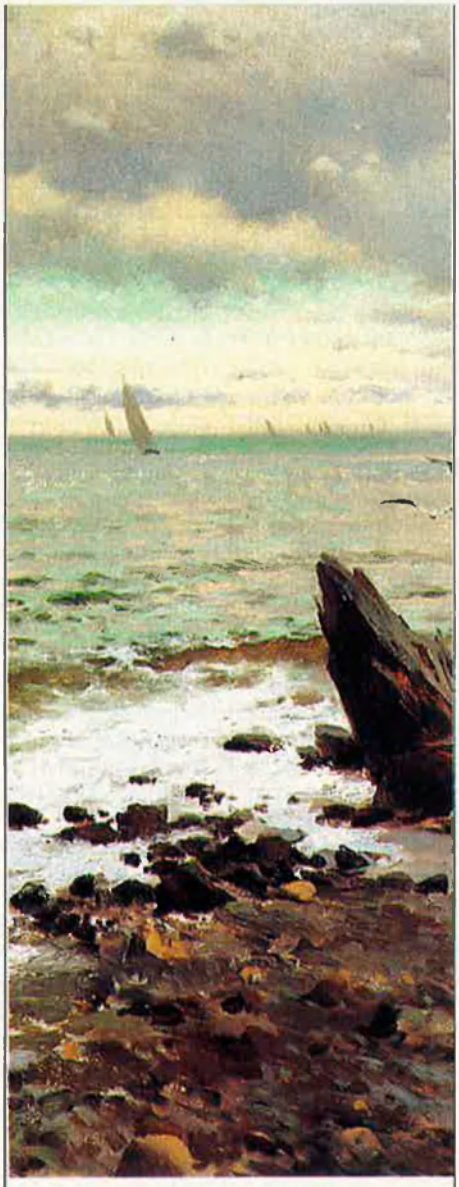
Postescriptures

David Colomer acaba de publicar *Préssecs i Dièsel,* una visió personal del món.

David Colomer, *Préssecs i Dièsel,* Ed. La Magrana, Barcelona. 1991, 121 pàgs.

Hi ha veritats inversemblants, veritats amb trets característics difícils de metamorfosar en literatura; i n'hi ha també com muntanyes, d'aquestes que ens colpegen l'ànima, que ens sacsegen sense pietat, difícils per l'evidència que traspuen. No s'hi tracta de rebutjar els extrems sinó més aviat d'establir les bases per comprendre els entrebancs que pot trobar un narrador que triï aquests camins. L'espectre de la quotidianitat ha ensorrat molts nous escriptors que volien representar-nos tota la seva cruesa; els hi mancava, però, alguna de les claus que fan de l'evident un punt de sortida per a la diferència. Molts hi han fet servir la fantasia, però aquesta fantasia que s'esdevé de gratar curosament els instants on la realitat és al llindar d'una altra més pregona i menys abastable.

Al seu primer llibre, *Préssecs i Dièsel,* David Colomer ha prescindit de subtileses d'aquesta mena amb la intenció de fer propici al lector una topada frontal amb certs estats límit de l'home. Així, gairebé tots els contes del llibre plantegen una d'aquestes situacions que provoquen el nostre estremiment per la seva violència, però on som capaços d'identificar-nos perquè els protagonistes som nosaltres mateixos; nosaltres a la pell de l'obrer que sap que té els dies comptats, com al conte "Liquidació"; nosaltres que ens deixem anar al volant de l'automòbil, un dia qualsevol, sense cap motiu que ho justifiqui, com a "Prunell". Encara que potser on millor es vegi aquesta idea és al conte "VHS": la dona protagonista s'hi veu immergida de sobte en una espiral d'imatges, desarrelada dels esquemes que mouen la seva vida, per la vídeomania del marit; el final, però, no el revelarem. Podem dir –¡això sí!– que,

ATRXIU

com altres finals de Colomer, té una vessant humorística que el fa assequible, que ens permet d'accedir sense caure del tot en l'ensurt que representa. Valgui com a exemple aquest paràgraf d'un altre conte prou reeixit, "Cubs": "I na G. contemplava com el món esdevenia un cub de cel i terra, amb un parasol cúbic i mig tall de llimona penjant d'Austràlia."

Préssecs i Dièsel naix, doncs, de fets tan quotidians que ens poden fer creure una puerilitat que no respon a la impressió d'una lectura més pregona. El fet és que als trets humorístics del llibre s'amaga una bona dosi d'ironia, una ironia que pot fer tremolar la nostra lucidesa. A més a més, no es pot negar que Colomer arriba a situar-se molt a prop d'aquest punt de sortida que parlàvem. Hi ha, però, alguna cosa que ens fa dubtar en aquestes històries: el narrador cau de vegades en ingenuïtats que es poden atribuir a la seva joventut; com al conte "Complot", on una excel.lent idea de començament s'hi veu desaprofitada per un final massa ràpid i no gaire reeixit. D'altra banda, els jocs de paraules, la recerca de solucions poc convencionals, evidencien sovint una gratuïtat gens decisiva.

Això no és prou per desdir-nos de l'interès que poden despertar alguns dels relats del llibre. *Préssecs i Dièsel* sap aprofitar la vessant apocalíptica que tots duem a dins, una visió del món que pot donar fruits si l'autor –i això és sols una opinió, no cap consell– aprofundeix encara més en aquestes situacions límit on sembla trobar-se a gust i, després de polir una mica les imatges espectaculars, les trobades de la inspiració més immediata, pot dotar els seus relats d'una estructura més sòlida i, sobretot, pensem, analitzar amb més cura els finals de les seves històries.

Arribats a aquest punt, potser ens calgui dir que *Préssecs i Dièsel* ens sembla una mostra encara insuficient d'un narrador amb bones maneres i amb imaginació. No és poc bagatge si s'adequa el cor als encerts lents de l'escriptura.

Xulio Ricardo Trigo

HIT-PARADE

	Julià Guillamanon (La Vanguardia)	Joan Josep Isern (Avui)	Josep M. Lluró (El Temps,La Vanguardia)	Joan Triadú (Avui, Serra d'Or)	Julio Ricardo Trigo (Avui, El Temps)
J. Mallafré: Llengua de tribu i llengua de polis (crema)		*****	****		***
P. Handke: Tarda d'un escriptor (62)		****	****	****	****
F. Parcerisas: Triomf del present (Columna)	****	***	****	***	****
J. Cabré: Senyoria (proa)	***	****		***	****
P. Gimferrer: La llum (6 2)	***	****	****	***	****
M. Casals: Mercè Rodoreda (62)	***	****	****	****	****
M. Roig: Digues que m'estimes encara que sigui mentida (62)		***	****	***	****
M. Ibarz: Mercè Rodoreda (Empúries)	***	***		****	***
J. Benet i Jornet: Desig (3 i 4)		**	****	***	***

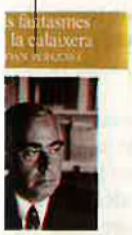
***** MOLT RECOMANABLE **** RECOMANABLE *** CORRECTA ** FALLIDA * OBLIDABLE

NOVETATS

Josep Cassart. *Nou rock català*. Ed. Raima. Moià. 1991.
El nou rock català és una realitat. No tant per l'impacte musical dins el mercat de consum català, sinó més aviat per l'enorme quantitat de grups de pop i rock que han sorgit a partir de la passada dècada dels vuitanta. El nou rock català el teniu servit sobre la taula amb aquest llibre.

Joan Perucho. *Els fantasmes de la calaixera*. Ed. Columna. Barcelona. 1991.
Quan algú de la curiositat i prolixitat de Joan Perucho es decideix a obrir la vella calaixera dels records i la imaginació, un devessall de personatges, anècdotes, lectures i idees afloreix amb tanta espontaneïtat com vigor. Així, l'autor aboca les seves experiències i reflexions sobre tot allò que té a veure amb l'art, la vida i els viatges, i manté alguna connexió amb fenòmens paranormals.

Intrigues italianes

ARXIU

Giampaolo Rugarli. *La Troga*. Traducció de Xavier Lloveras. Ed. Empúries. "Narratives", 20. Barcelona. 1991. 235 pàgs.

Les pistes de la corrupció són difícils de resseguir. Amb tot, sembla que els italians tenen la mà trencada en això d'investigar les xarxes pútrides del seu país, i descobreixen o imaginen la solució als foscos enigmes que esquitxen tot sovint les pàgines dels seus diaris. Fins i tot nord-americans d'origen italià com Ford Coppola s'atreveixen a interpretar fets com la mort de Joan Pau I.

Giampaolo Rugarli va, però, una mica més lluny amb la seva novel.la *La troga*. Els salvatges atemptats del terrorisme negre, la banca, les intrigues de la democràcia cristiana, el segrest d'Aldo Moro, la inflació, l'Església. Són alguns dels elements que utilitza i deforma per construir un relat on, amb un humor àcid i corrosiu, retrata la Itàlia de la nostra època i alguns dels personatges que millor la representen. L'esperpentització dels fets serveix a l'escriptor per dibuixar i reprendre la realitat amb fogonades de lucidesa amb què, per exemple, apunta el servei que pot oferir a l'aparell estatal un terrorisme ben controlat i la facilitat amb què aquest terrorisme pot passar a jugar autònomament i contra tothom. Una reflexió que podríem aplicar a situacions ben properes.

La novel.la de Rugarli s'articula al voltant d'un enigma que atrau el lector fins al final i que el protagonista, l'inspector Pantieri, aliè a tots els tripijocs en què es veu embolicat, intenta revelar a poc a poc. Però, de fet, el més atractiu són els diferents components de la trama que, per extravagants i caricaturitzats que ens puguin semblar, sempre connecten d'alguna manera amb la realitat. Tampoc manquen les cites i homenatges a d'altres escriptors, com l'epidèmia que assota Roma, *remake* irònic de *La pesta* de Camus. L'agilitat de l'estil i la duresa descarnada que el text adquireix a mesura que avança el relat han estat reproduïts amb fidelitat en l'excel.lent traducció de Xavier Lloveras, que ens permet accedir a una nova i original interpretació de les corrupteles del poder i de la misèria humana.

Natàlia Díez

Documentals

Josep Maria Montaner. *Fills de Blade Runner.* Pròleg d'Oriol Bohigas. Ed. Columna. Barcelona. 1991. 210 pàgs.

Les sessions de documentals que es programen a la Filmoteca –per exemple, a la de Barcelona– congreguen pel general un discretíssim públic, pocs, i generalment sempre els mateixos. Si els documentals són de gent desconeguda i/o d'abans dels anys cinquanta o seixanta, s'hi apleguen poc més de quinze persones. I no obstant, aquells documentals tenen una màgia irresistible, probablement l'encís de captar el fugisser: un tipus de vestir, una forma de mirar, expressions perdudes, unes formes de vida vagament intuïdes, un cert compromís –ara periclitat– amb el que llavors era modernitat... En definitiva, una sèrie d'elements que encara que una mica rancis, sens dubte han guanyat amb el temps, perquè la seva immediatesa els feia o bé massa obvis, o massa antropològics.

La lectura de *Fills de Blade Runner* m'ha recordat aquestes experiències cinematogràfiques, però a l'inrevés. El llibre presentava *a priori* un interès considerable. Pensava que Montaner seguiria la tònica dels seus articles –aquí tamisats per l'experiència personal– i que, en tot cas, es tractaria d'un text representatiu de la tasca que els arquitectes catalans duen a terme en la participació del debat intel.lectual del país. Ells són actualment un dels principals exponents de l'interès i, de vegades, de la tossuderia per mantenir, en aquest país, un debat intel.lectual polèmic i obert. Però en el llibre de Montaner no hi ha res d'això, o millor dit, massa poc, tal com insinua el tebi pròleg de Bohigas. Montaner ha sucumbit a una certa síndrome que consisteix a redactar un dietari per agrair als déus o a qui sigui que el pas de la joventut a l'edat adulta s'hagi fet de la forma menys traumàtica possible.

Aquestes innovacions votives, aquests sacrificis, vaja, exhibeixen una manca de pudor que falsament es relaciona amb la sinceritat. Són textos evidentment

ARXIU

honrats, però sovint poc interessants. Queden com a simples fixacions d'hàbits, d'interessos recurrents, de formes de fer tan exteriors –o tan poc personals– que no costa gaire generalitzar-los a l'horitzontal dels seus companys de generació. Res a dir, però ¿què queda del Montaner brillant, de l'intel.lectual certament apassionat pel seu món? Al llibre, no gaire: la constatació que és un representant de la desfeta de les utopies i que com els altres s'ha instal.lat en el "gaudi" d'allò que els ofereix el món; unes esquitxades de crítica filosòfica i arquitectònica –el millor del llibre–, i poca cosa més. Massa poc per a les expectatives creades.

¿N'hi ha prou, amb això, per publicar *ara* un llibre? Potser no. Però Montaner està en el seu dret de fer-ho. I, cal dir-ho, la sinceritat de Montaner li permetrà que aquest llibre sigui, com els documentals que apleguen als interessats a les nits als cinemes, un element valuós perquè es recordi com es vivia, i de quin mal moríem, a finals de segle. No debades l'advocació sota la qual es posa el llibre és el film *Blade Runner*, una de les primeres intuïcions de la caiguda de l'imperi degudament tenyida d'aires mil.lenaristes. El fet que el propi Montaner es consideri un fill de Blade Runner, convida a pensar que potser aquests fills han optat pel confort del despatx, i del *dimarts al cinema*, qui sap si a veure, precisament, com els seus pares rematave androides ferits de nostàlgia, que somiaven, aquells sí, amb ovelles elèctriques.

Josep M. Lluró

L'estat actual de la cultura

Diversos autors: *Desafiaments culturals dels anys 90.* Pròleg de Joan Rigol. "Cristianisme i Cultura", 2. Cruïlla. Barcelona.1991. 154 pàgs.

Quan arriba la fi de segle és d'allò més normal que proliferin les reflexions sobre el que ha passat i el que pot esdevenir. *Desafiaments culturals dels anys 90* –llibre que aplega el seguit de conferències que van donar un grup d'intel.lectuals convocats per la Fundació Joan Maragall– és un volum que fa balanç i assenyala perspectives del que pot ser la cultura en els anys pròxims.

Els intel.lectuals convocats –set exactament– fan un breu repàs de l'estat actual de la cultura en diverses branques: el pensament, la ciència, l'art i l'experiència espiritual o religiosa. Jaume Lorés reflexiona sobre els reptes i problemes que avui tenim plantejats (concreció i universalitat, l'assumpte de la supervivència de la cultura catalana, la situació de l'Est, el contrast de cultures, l'atur, el Tercer i Quart Món, el sentit de la vida) i sobre

ARXIU

els valors que avui necessita una societat plural com la nostra (llibertat, justícia, tolerància, pluralisme, consens, etc.); Àngel Castiñeira assenyala les característiques del món postmodern; David Jou ens presenta un panorama dels descobriments científics dels darrers anys (mecànica quàntica, cosmologia, biologia, enginyeria genètica) i ofereix una visió de conjunt de les característiques de la ciència contemporània); Victòria Combalia i José Maria Valverde analitzen l'estètica i l'art contemporani, amb les seves tendències i artistes representatius; i P. Cassià Just i Eusebi Colomer ens parlen sobre els camins de l'experiència espiritual i la racionalitat i la transcendència en el món d'avui (identificant la felicitat amb el contacte amb Déu, reclamant la pròpia racionalitat de la fe en Déu).

Posats a valorar el conjunt d'aportacions d'aquest llibre, s'ha de dir que hi ha de tot. En general, els diversos autors situen prou bé les coordenades del món present i asseyalen allò que ens pot esperar. Ara bé, hi ha determinats autors que incorren en una sort d'espiritualisme (sentit de la vida, valors espirituals, humanisme) que, segons el meu parer, resulta excessivament literari. En tot cas, *Desafiaments culturals dels anys 90* és un llibre que ens permet de situar-nos davant aquest final de segle que s'ha avançat uns quants anys.

Miquel Porta Perales

CARA I CREU

Joan Perucho: "La meva literatura no surt de la vida, sinó de la literatura"

El nou llibre de Joan Perucho es titula *Els fantasmes de la calaixera* i li ha estat publicat per Columna. L'autor de les històries naturals hi ha aplegat diversos textos breus, alguns dels quals havien aparegut en diferents mitjans de comunicació. Nascut a Barcelona l'any 1920, ha estat traduït al francès, anglès, alemany i japonès, entre d'altres llengües. Ara acaba d'enllestir una altre llibre, *Cultura i imatge*, que Destino li publicarà la tardor vinent en la col.lecció l'Àncora.

—¿"Els fantasmes de la calaixera" corresponen a la calaixera de Joan Perucho?

—Sí. A més d'una calaixera. En tinc set o vuit entre les cases de Barcelona i Albinyana. Les calaixeres són mobles amb molts calaixos. Algunes fins i tot escriptoris. Quan obres els calaixos surten coses insospitades: cartes, comptes, robes, vestits i d'aquesta forma s'organitzen en formes fantasmals. A banda d'això, acostumen a tenir un mirall on es reflecteixen les ombres dels meus avantpassats d'Albinyana que són els protagonistes d'aquest llibre meu.

—¿Els fantasmes, aquests fantasmes familiars, li fan por?

—No. Accepten la seva condició de fantasma amb resignació i molts d'ells amb ironia. I no són perillosos. Tenen la mínima maldat que requereix Plató per al fantasma a *Fedó*. Plató diu que els fantasmes són els esperits que s'ho han passat tan bé a la terra que no s'adonen que han mort i malden per continuar-hi. Per això es donen a les cases velles i als castells ensorrats. A les cases noves no hi ha mai fantasmes. Aquí, si us sembla, podríem fer una cita d'Edith Wharton. Li van preguntar si creia en els fantasmes i va dir: "No, però em fan molta por". A mí em passa el mateix. M'atrauen i em repeleixen.

—¿No li fa por que els fantasmes li retraguin alguna cosa?

—No em poden retraure res perquè no em coneixien. Al futur no li pots retraure res. Jo sí que podria demanar-los explicacions, acusar-los, perquè ells m'han determinat la meva vida. En tot cas, en deuen mirar amb bastant benevolença. Perquè ser escriptor és ser una mica boig. No he estat abocat al benestar material ni a l'acumulació de béns.

Joan Perucho. D.UMBERT

—¿S'ha trobat molts fantasmes de carn i ossos?

—Hi ha persones que tenen una actitud fantasmal sobre la vida. Però em preocupen més els fantasmes de veritat. No s'apareixen a tothom. No tothom veu un fantasma. I la persona que té aquesta capacitat està cuit. Veu fantasmes pertot arreu. A la casa d'Albinyana tinc un fantasma que fa soroll. El gat el detecta. Els racionalistes no els veuen. Són incapaços d'acceptar el màgic. Jo els planyo perquè no veuen on és la poesia. Detectar un fantasma vol dir detectar el maravellós.

—¿Hi ha referents cultes, en el seu llibre?

—Sempre. En faig perquè la meva literatura no surt de la vida, sinó de la literatura. Si no tingués la llibreria que em disposa cap a situacions difícils d'imaginar, no escriuria. La realitat no m'interessa massa. Manipulo, distorsiono la història, i això em diverteix molt. Fa poc vaig trobar un llibre d'un jesuïta del XVIII que afirma que els jesuïtes que no s'ho deixen van directament al cel i a partir d'aquest axioma fa tota una estadística per saber quants jesuïtes s'havien salvat. Els compta i n'hi surten un 67.000. La meva literatura surt de la meva afició a la bibliografia i als llibres rars, que ara no compro perquè són massa cars.

—Tenim entès que redacta unes memòries fantàstiques.

—Vaig pensar de repartir-les en tres volums. Un per a la família del pare, un segon per a la de la mare i el tercer, per a la meva infància i adolescència. Però vaig veure que tothom començava a fer memòries i com que sóc un home que vaig a contracorrent, no ho vaig fer tal com ho havia planificat. Les faré abreujades en un volum sol. Dec tenir-ne uns setanta folis i arribaré als cent-cinquanta. El cinquanta per cent són coses molt rares. La meva família és molt rara. Jo pensava que provenia d'un carbonari, però amb Riquer vam trobar que al segle X hi havia un document a Sant Cugat del Vallès on apareix la firma Perucio. Va establir la teoria que al segle VIII va haver una invasió serraïna, van cremar les esglèsies i ¿qui les restauraria? Els llombards. Perucio, cognom italià, devia ser un llombard que va venir al Pallars i s'hi va quedar. Perucio ve de Piero.

—Parlem, si li sembla bé, de la seva gran passió, la bibliofília. ¿Quin és el llibre que més ha buscat i que encara no té?

—Un llibre de Rafael Sánchez Mazas, fundador de la Falange i ministre de Franco, que va escriure un parell de novel.les molt bones. És l'autor de *Rosa Kruger*, escrita a l'embaixada de Xile a Madrid quan hi era refugiat, durant la guerra civil. El llibre que m'agradaria tenir d'ell és *Los diálogos del carmelita*. L'he pogut llegir en fotocòpia.

—¿Quin és el llibre que estima més?

—¡N'hi ha tants! És molt difícil de dir. En tinc trenta mil. Com puc preferir el Petrarca, a Llull o a Leopardi? Des d'un punt de vista material, tampoc no ho sé. Una primera edició de Picwick. O un Góngora. Una edició molt bona del *Llibre de les dones* de Jaume Roig... No sé. És com escollir un fill.

—¿La cultura llibresca es perd?

—Sí. Ha sortit un mal competidor amb la televisió i adjuntant que el professorat no sap crear l'hàbit de la lectura, només es resisteix a veure la televisió el qui té un hàbit de lectura molt arrelat. Abans n'hi havia senyoretes que a les reunions recitaven Maragall i Verdaguer de memòria. La poesia només la llegeixen els poetes entre ells. Abans, la poesia era un valor. "Aquest home sap moltes poesies", en senyal d'admiració. Avui, un que vulgui recitar poesies en una reunió faria el ridícul més espantós.

—Abans s'havia interessat per la cuina.

—Tot té un moment en la vida. Quan preparava un llibre de cuina amb Nèstor Lujan havia tingut grans dialèctiques amb en Pla. Per a mi, la cuina era un acte cultural, una mena d'alquímia i ell defensava les sardines a la brasa, els plats senzills, sense salses. I ara m'he passat a la cuina de Pla. M'estimo més unes mongetes o una escarola acabada de collir. Prefereixo la cuina senzilla.

Lluís Bonada

CIENCIA

Malalties tropicals, l'altre risc del turisme exòtic

El flagell mundial

En un món que diuen que va pel camí de la distensió, la pau i el benestar. les malalties tropicals han agafat la direcció contrària. El flagell no solament no ha estat eradicat, sinó que, gràcies al turisme, truca a les portes d'Europa.

Les anomenades malalties tropicals no són cap grup homogeni. Sota aquesta etiqueta s'inclouen nombroses infeccions i parasitosis originàries i endèmiques de les zones compreses entre el Tròpic de Càncer i el de Capricorni, tot i que aquests límits són convencionals i no assenyalen amb precisió exacta l'extensió d'aquest grup de malalties.

Les peculiars condicions climàtiques de les zones tropicals determinen una gran diversitat de flora i de fauna i més específicament de la flora bacteriana i la fauna microscòpica. Això, unit a una situació d'endarreriment econòmic, tecnologic i d'higiene d'aquestes zones, facilita la gran incidència de tot aquest seguit d'afeccions. Entre les més conegudes trobem el paludisme o malària, l'amebiasi, la malaltia de la son (malalties parasitàries), la febre groga (malaltia viral) o les febres intestinals (malaltia bacteriana).

Quan parlem de malalties tropicals cal esmentar també les que són ocasionades per agents físics característics de la zona, com les insolacions o les degudes a falta de vitamines i proteines. Cal no oblidar que algunes malalties que Europa ha patit fortament al llarg de la seva història tenen avui encara gran incidència a altres zones del món com, per exemple, el còlera, la pesta, la lepra i, recentment, la sida.

IMMIGRANTS I MALALTIES

El fet que 450 milions de persones tinguin malària cada any o 500 milions pateixin amebiasi, sembla importar poc a l'opinió pública europea, que sol pensar en les àrees deprimides del planeta només amb motiu de cops d'estat o grans fams. Aproximadament un milió de nens menors de 5 anys perden la vida a l'Africa anualment a conseqüència de la malària.

Només quan les malalties típiques d'altres indrets truquen a la porta del vell continent aquest sembla reaccionar. Això no és d'ara, el 1900 es va fundar a Hamburg l'Institut Bernhardt Nocht, una de les més prestigioses clíniques i centres de recerca en malalties tropicals. El centre fou creat arran d'una terrible epidèmia de còlera que, vuit anys abans, el 1892, va sacsejar Hamburg. Aquesta ciutat del nord d'Alemanya era amb el seu gran port una porta d'entrada a malalties poc usuals en el país.

Aquesta por europea renaix avui amb força a causa dels nombrosos immigrants del tercer món que busquen, dins les muralles del gran mercat, una oportunitat que no troben en els seus països. Les formes més abjectes de racisme basen algunes de les seves "argumentacions" en el fet, pretesament demostrable, que els immigrants són els grans transmissors de malalties tropicals.

Això és una fal.làcia, segons ens comenta el doctor Bada, especialista en malalties tropicals i professor d'aquesta matèria a la Universitat Autònoma de Barcelona: "El que passa és gairebé a la inversa: que molta gent provinent del tercer món es posa malalta quan arriba aquí. Són persones que tenen pocs recursos i que sovint viuen en situacions d'amuntagament que afavoreixen tota mena de malalties. Sense oblidar entre aquestes, i per la seva incidència, les de transmissió sexual a través de la prostitució".

El país d'Europa que enregistra més casos de malària és Gran Bretanya –amb uns 2000 l'any– seguit de França i Alemanya. Un país que recentment ha tingut un augment de casos d'aquesta malaltia és Itàlia, el 1985, 178 italians van contraure la malària; el 1989 el nombre va arribar a 460. De tota manera, cal dir que això no pot ser pres de forma alarmant. Dels 460 italians que van agafar la malaltia tropical, només en van morir quatre. A més, com assenyala el doctor Bada: "La incidència d'aquest tipus de malalties a Occident segueix cicles en relació a les estacions i el flux de viatgers. Creix i minva el nombre de casos però dins una estabilitat".

El cas és que l'entrada de les malalties tropicals en països on són pràcticament desconegudes és deguda a l'extensió del turisme i, especialment, d'aquell que va a països exòtics. Segon dades de l'Organització Mundial de la Salut (OMS) de cada 100.000 turistes que viatgen a zones tropicals, més de 35.000 tornen malalts. El problema és que, si bé a alguns se'ls pot manifestar la malaltia en el mateix viatge, d'altres tornen al seu país sense que hagin sentit encara ni un sol símptoma. El 80% de les malalties tropicals enregistrades als Estats Units provenen dels viatgers nordamericans.

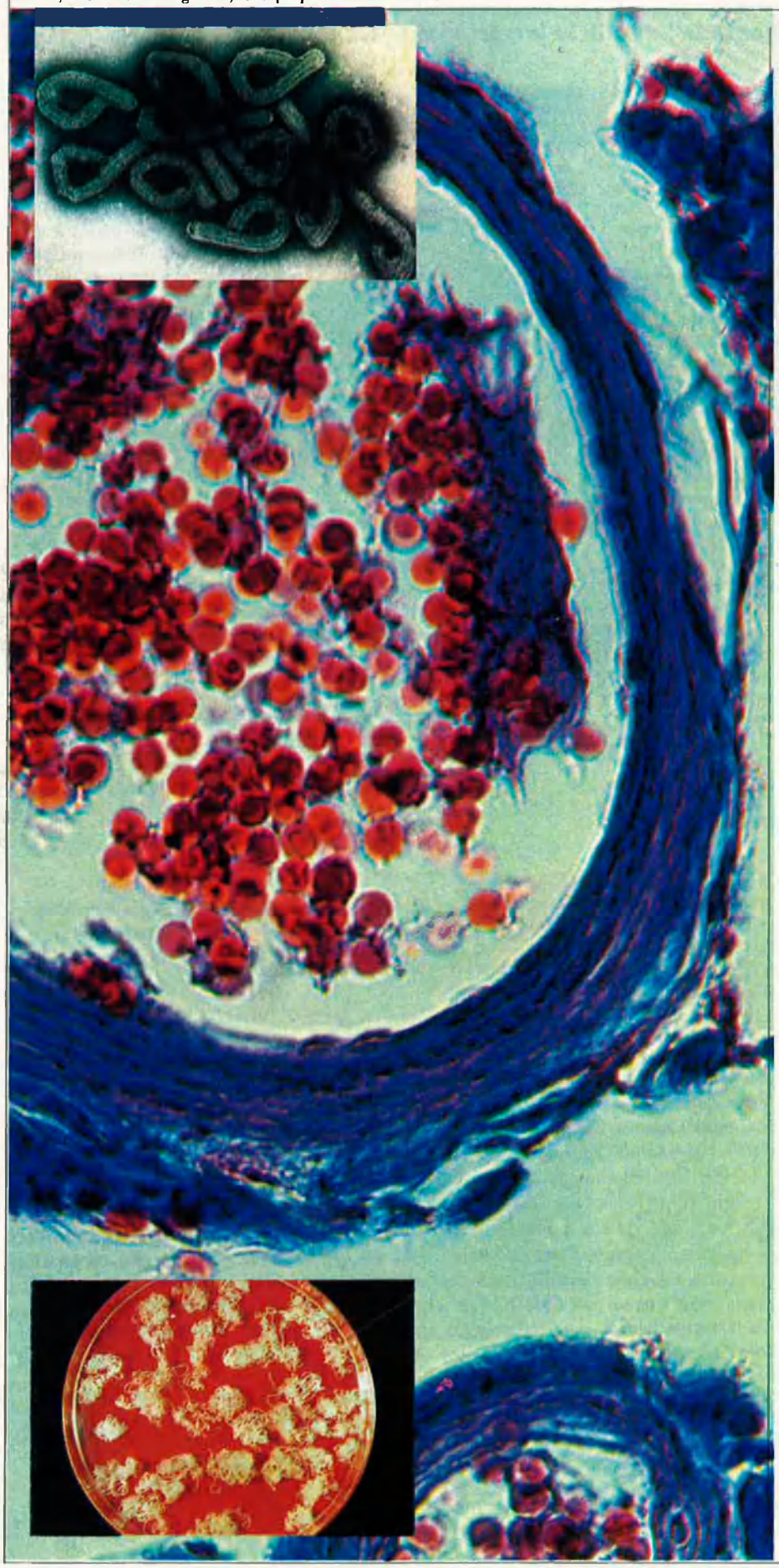
Ja hem comentat la forta incidència de la malària en els infants africans, aquesta no té els mateixos índexs de mortalitat entre els adults de la mateixa zona endèmica, que manifesten una major immunitat envers la malaltia; és normal, ja que han conviscut durant generacions amb ella. Les persones provinents d'altres parts del món on la malària és pràcticament desconeguda, es troben, com els infants nadius, més desprotegides i això també s'aplica a altres malalties. És una llei universal. El xarampió podria matar una tribu sencera que mai no hagués estat exposada a aquest mal.

REMEIS INSUFICIENTS

La recerca constant fa que el mercat ofereixi possibilitats de cura per algunes afeccions que podrien ser mortals. De tota manera aquest no és un fet fonamental, en opinió del doctor Bada: "Els remeis són importants, però aquestes malalties tropicals causen tant de mal, no per la falta de remeis, sinó per les deficients infrastructures dels països de les àrees afectades. Sempre he pensat que era millor un enginyer que fes canalitzacions d'aigua adients perquè així s'eviten problemes des de l'arrel".

Efectivament, com en altres àmbits de la medicina, es tracta d'un problema de

Dalt, virus de Marburg. Baix, cucs que produeixen la loiasi.

Quan és millor no començar el viatge

Amb les mesures adequades, qualsevol persona pot emprendre un viatge a les zones tropicals, sense cap mena de por. Ara bé, és molt important dir que alguns tipus de malalties o processos desaconsellen fer un viatge als tròpics. No es tracta d'una prohibició taxativa però sí d'una advertència a considerar
Vegem-ne algunes d'aquestes condicions:
—Processos psiquiàtrics greus
—Hipertensió arterial accelerada
—Cardiopatia coronària
—Colitis ulcerosa
—Diabètics depenents de la insulina
—Dones embarassades i menors de 3 mesos

prevenció; en llocs on la gent no pot tenir accés a l'aigua potable, s'obre la via a malalties no solament tropicals, sinó de tota mena. És per això que la regla d'or que ha d'observar el viatger és la higiene, i especialment rebutja aliments i begudes de procedència dubtosa. No cal dir que els tractaments preventius en forma de vacunació són també recomanables. València i Barcelona disposen de centres especialitzats en medicina tropical que ofereixen informació i assessorament al viatger que es vulgui dirigir a països exòtics. Són informacions que també les agències de viatges poden facilitar.

PROBLEMA MUNDIAL

El doctor Josep Micó, del centre de medicina tropical de València, va declarar en una ocasió a la premsa que "El paludisme (la malària), malgrat les esperances d'eradicació manifestades pels organismes internacionals con l'OMS no solament no ha desaparegut, sinó que ha augmentat de forma tremenda, fins estendre's a una àrea que inclou el 50% de la població mundial". El doctor va afegir que "cada any es propaguen més de pressa a Amèrica Latina malalties com la lepra o la tuberculosi". El còlera es va començar estenent a Perú, Equador i Colòmbia, va prosseguir en menor grau per Brasil i Xile i fins i tot va arribar al sud dels Estats Units en forma de casos aïllats, tot plegat en un període de temps extremament curt. De vegades, sembla que la salut no tingui cap lloc en el nou ordre mundial que ens prometen per aquest final de segle.

Albert Punsola

RAFA GIL

SETMANA-CIÈNCIA

La píndola abortiva RU 486 s'ha mostrat efectiva si es pren fins 72 hores després de la relació sexual, segons metges de la Universitat d'Edinburgh, a Escòcia. S'han realitzat proves comparatives amb la YUZPE, barreja d'hormones sexuals com estrògens i progesterona. Cap de les 191 dones que van prendre la RU 486 va quedar embarassada, però sí que hi van quedar dues de les 175 que van prendre la YUZPE o píndola del "matí següent", que, a més, pot causar nàusees.

Nous mètodes poden provocar pluja. RAFA GIL

Caçar núvols pot ser un nou mètode per produir pluja en llocs àrids, segons Robert Schemenauer, físic canadenc. A Xile s'ha dut a terme una experiència positiva amb el fenomen anomenat *camanchaca*, que es produeix en llocs on hi ha molts núvols que no porten ni una gota de pluja. La solució consisteix a posar una mena de veles de dotze metres per quatre, fetes de popipropilè i col.locades perpendicularment al vent. L'aire humid xoca amb aquesta vela i es condensa en forma de bilions de gotes microscòpiques. D'aquesta forma, es podrà subministrar aigua als habitants dels pobles propers, que fins ara la rebien en camions-cisterna al preu de 800 pessetes per metre cúbic. Schemenauer ha dit que el *camanchaca* es produeix a altres zones del món, com Califòrnia, Hondures, Kènya i la península d'Aràbia.

Mort sobtada infantil: la importància dels costums

Ocasionalment s'esdevé, durant la son, una mort inesperada i sobtada durant la primera etapa de la vida, sense que se n'aconsegueixi aclarir el motiu. Es més freqüent dels 2 als 4 mesos i excepcional en el primer i després del sisè mes de vida.

Recentment Wailoo constatà la seva baixà incidència a Hong Kong i observà el costum de posar a dormir els nens "boca amunt" (decúbit supí). Amb això pensà que el creixent costum de posar els nadons boca avall (decúbit prono) podia constituir un factor de risc. Diversos estudis apareguts en la literatura mèdica relacionen el quadre de mort sobtada amb el que s'anomena "estrès per la calor", que eleva la temperatura de l'organisme a nivells incompatibles amb la vida. Per establir una relació causal, P. Fleming estudià els hàbits familiars en el tracte dels nens i observà una major incidència d'aquest problema en els que tenien el costum de dormir en decúbit

Hi ha noves pistes sobre la mort sobtada dels nens. RAFA GIL

prono. Observà en els nens morts una tendència a ser abrigats en excés i acotxats al llit de forma més rígida. Sembla que aquestes mesures dificultarien l'eliminació de la calor produïda pel mateix nen. Algunes infeccions víriques agudes poden ocasionar increments bruscos de la temperatura. Se sap que la calor produïda en excés pot ser eliminada en un 85% a través de la pell de la cara. El decúbit prono impedeix aquesta manera d'eliminar calor, perquè la cara recolza sobre el llit, i facilita tapar més el cap amb la roba que cara amunt. En aquesta situació, un excés intercurrent d'elevació de la temperatura trobaria reduïda la capacitat de pèrdua de calor. La mort sobtada del lactant sembla que té una causa multifactorial on l'excés de calor probablement en sigui una raó més i segurament hi tindrà, com totes, la seva part de responsabilitat.

De vegades, petites accions tenen importants resultats, i en aquest terreny, eradicar l'excés de sobreprotecció dels nens enfront de la temperatura externa seria ja un gran avanç. Hem d'oferir al nen un acotxament lògic i només justament en la mesura que per a nosaltres mateixos el desitgéssim.

Dr. J.L. Bóveda

L'oficina del futur

Les noves tecnologies van transformant la manera de treballar. En el cas de l'oficina, l'adquisició de sistemes ha creat una nova disciplina, l'ofimàtica, que tracta dels nous mitjans tècnics que ens van acostant l'oficina del segle XXI. Precisament *L'ofimàtica* és un dels volums que han servit per endegar les traduccions que Tibidabo Edicions farà de l'extensíssima col.lecció francesa de butxaca *Que sais-je?* El llibre, de 117 pàgines, ha estat escrit per Pierre Mathelot, Bernard Tandeau de Marsac i Pierre Tonin. Tracta dels reptes d'aquesta disciplina i del seu desenvolupament, fent referència a totes les feines que es fan en una oficina, com arxivar documentació, traduir, elaborar documents, establir comunicacions. Noves tècniques com el fax –telecòpia–, el correu electrònic o la teleconferència van facilitant la feina d'oficina. El vídeo-disc i el disc òptic numèric canvien la manera de gestionar la informació. En aquest darrer punt, cal prestar atenció a la informació que ja no arriba per escrit, sinó que ve en forma d'imatges, sons o programes

informàtics. En definitiva, tot això crea un nou mercat, noves relacions laborals i nous problemes socials. Calen llibres com aquest per anar informant sobre els canvis.

Tot i així, la col.lecció, si va per aquest camí, té un greu defecte. Es tracta de simples traduccions de l'obra francesa i el què ens caldria són adaptacions. El contingut està pensat per a França. Però aquí no té gaire sentit que els preus dels sistemes, les xifres d'implantació i les possibilitats del mercat es comentin des d'aquest punt de vista, que només afecta una petita part del nostre país. Així, ens assabentem del preu d'una teleconferència en francs, la traducció assistida per ordinador i la seva relació amb la llei de protecció de la llengua francesa, el mercat del tractament de text a França... Si la tria del tema ha estat ben feta, no passa el mateix amb el contingut del llibre. Els problemes de la nostra llengua o el nostre mercat interessaran molt més al lector català que no la influència de l'ofimàtica a França.

X.D.

Generacions posteriors

Els Estats Units han demanat més reflexió abans de signar el Tractat de Protecció de l'Antàrtida. Segons aquest acord, durant cinquanta anys no es podria extraure minerals ni altres recursos naturals d'aquell continent. Les veus que alertaven sobre la necessitat de preservar l'Antàrtida van tenir efecte. Però els americans creuen que posar un termini tan llarg hipoteca les generacions posteriors.

Efectivament, cinquanta anys són molt de temps. Potser abans s'hauran descobert sistemes tecnològics avançats per extraure recursos sense perjudicar el continent blanc o potser es farà difícil seguir el ritme de desenvolupament sense aquells recursos. Però també és cert que l'Antàrtida és el darrer espai més o menys verge que ens queda i no ens podem arriscar a malmenar-lo.

De tota manera, entendreix aquesta preocupació dels Estats Units per les generacions posteriors. Llàstima que no aparegui també quan s'explota de manera irracional el bosc tropical, quan els rius es contaminen en excés, quan no es controlen prou els residus de les indústries, quan s'obliden de les espècies que es van extingint i que també són una riquesa que estem furtant a les generacions posteriors. La preocupació sorgeix quan es tracta d'explotar riqueses naturals. Però els Estats Units no pensen en els diners que s'hauran de gastar les generacions posteriors per arranjar els desastres ecològics que provoquem.

RAFA GIL

Per fer alguna cosa per les generacions posteriors podríem deixar de gastar diners en guerres absurdes i dur endavant d'una vegada la colonització de l'espai. A la lluna i als asteroides també hi ha riqueses naturals que podem necessitar en un futur. No cal pensar només en l'Antàrtida. Aquest atractiu pastís blanc fa que els Estats Units demanin més reflexió per no perjudicar les generacions posteriors. Observant els nivells de contaminació i els arsenals nuclears, el que ens hauria de preocupar és si realment hi haurà generacions posteriors.

Xavier Duran

La lluna encara dóna sorpreses. ARXIU

La lluna té una cua com els cometes, segons ha descobert un equip de la Universitat de Boston. Es tracta d'un raig de gas que s'allarga uns 24.000 quilòmetres des de la cara amagada del satèl.lit. Es compon de gas de sodi, alliberat per la poca gravetat de la lluna i pel vent solar. La sensibilitat dels nous detectors ha permès observar aquest fenomen, que ha estat amagat durant gairebé quatre segles als telescopis.

Toca, toca, sense angúnia. J CASANOVA

Tocar animals insòlits o observar holografies són algunes de les activitats que es poden realitzar aquest estiu al Museu de la Ciència de Barcelona, de la Fundació Caixa de Pensions. A partir del 10 de juliol s'obrirà l'espai Toca Toca, on el públic podrà tocar diferents animals marins i d'aigua dolça. Entre aquests hi haurà una *Boa constrictor* de 2 metres de llarg, iguanes marines, granotes i tortugues tropicals. El 7 d'agost s'inicia el taller del so, per experimentar amb les vibracions sonores i conèixer les lleis físiques que governen el so. També hi haurà sessions especials del planetari, per observar i interpretar el firmament visible d'aquella nit. A més d'aquest important objectiu de continuar acostant la ciència al públic, el Museu vol convertir-se, segons el seu director, el professor de física de la Universitat de Barcelona Jorge Wagensberg, en un centre productor de ciència, per atraure, així, investigadors, universitats i empreses.

Itineraris pels sabers

Els dies 13 i 14 de juny hi hagué a Sitges una trobada entre científics i humanistes, organitzada per la Comissió Assessora per a l'Estímul de la Cultura Científica del departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. L'objectiu de la reunió que aplegà una cinquantena de participants, era doble: el científic guia l'humanista per alguns dels temes de la recerca científica més actual, i l'humanista examina juntament amb el científic les ressonàncies culturals generals que aquestes recerques li suggereixen.

Els temes triats per a aquesta reunió foren la revolució del caos determinista i la neuroquímica de les emocions, situats tots dos sota la cobertura més genèrica d'"Ordre i caos" i de "Ment i matèria", respectivament. Aquests temes complien els requisits d'haver tingut una forta influència en la ciència dels darrers deu anys i d'inscriure's en el marc de temes permanents del qüestionament filosòfic. Les ponències foren desenvolupades per Carles Simó, Josep Montserrat i David Jou per a "Ordre i caos", i Adolf Tobena i Pere Lluís Font sobre "Ment i matèria".

Heus ací algunes impressions com a ponent i com a participant. Temes que heu explicat moltes vegades a un auditori especialitzat esdevenen autèntiques sorpreses. Heu de buscar noves imatges que puguin expressar en un context més general resultats concrets; feu tot un examen autocrític del vostre tema des del que creieu que serà la mirada dels interlocutors. En el diàleg, és l'interlocutor real qui intervé, amb més noves sorpreses. El debat sobre ordre i caos esdevé ara una discussió sobre els llenguatges; ara sobre la finitud i la creativitat; després sobre la sincronia entre la crisi de la predictivitat en física i la crisi del futur com a progrés indefinit en sociologia...

En les converses informals trobeu directament l'interlocutor, podeu passar dels aspectes més acadèmics als més personals. I així, tot i que persisteixen tantes distàncies entre ciències i humanitats, sentiu, com ho subratllava Carles Pereló, que la recerca és una de les més intenses de les passions humanes, i que és en aquesta passió on trobeu, en el passeig nocturn vora mar, el tast d'unitat que cercàveu en la trobada.

David Jou
Universitat Autònoma de Barcelona
Institut d'Estudis Catalans

ECONOMIA

Els preus dels bitllets d'avió segueixen la llei de l'oferta i la demanda

El mercadeig de viatjar amb avió

A l'hora de gratar-se la butxaca per anar-se'n de vacances, els ciutadans s'han acostumat, com en tantes altres coses, a regatejar preus, cercant la millor oferta. Aquesta pràctica és del tot aconsellable per anar amb avió, si un no vol que li aixequin la camisa, sobretot a l'estiu.

França i Portugal són, per aquest ordre, les destinacions de vacances principals dels ciutadans de l'estat: un 16,3 i un 11,4 per cent dels casos respectivament. ¿Hi anem en massa per la proximitat, la facilitat de l'idioma, o perquè surt baratet? Probablement hi ha una mica de tot. Malgrat el nostre caràcter calculador, un recent estudi de *Visa International* assenyala que som els ciutadans europeus que més gastem en vacances, amb una mitjana de 125.000 pessetes per any i persona, per sobre i tot dels suecs i dels alemanys.

Un dels factors decisius a l'hora de justificar aquesta despesa és el preu que s'arriba a pagar per poder viatjar amb avió a qualsevol lloc. I en molts casos, paguem bastant més que no la resta dels europeus per un mateix trajecte i en les mateixes dates. Es pot anar al Caire, des de Barcelona, amb bitllet d'anada i tornada, per unes 56.000 pessetes en aquesta època de l'any. Des de París costaria el mateix. Però un viatge més exòtic, a la Xina, per exemple, ja el paguem més car: són 152.000 pessetes per als barcelonins quan des de París en pagues 129.000, en tots dos casos amb bitllets amb validesa d'un any. Des de la capital francesa, el vol a Nova York surt per 68.500 pessetes, incloses les taxes i en temporada alta. Des de Barcelona, et ve a sortir per unes noranta mil, si fa no fa, però només en el cas que hi passis com a mínim un cap de setmana. El preu oficial pel mateix trajecte, però des de Madrid, a principi d'agost, surt per 125.000 pessetes.

Barcelona-Mèxic D.F-Barcelona, amb la Pan-Am, amb sortida a final de juliol costa 115.000 pessetes, i el mateix bitllet comprat a París surt aproximadament per 100.000 pessetes. D'exemples d'aquest tipus, se'n podrien donar molts. La discriminació s'agreuja quan es tracta de

ciutats amb menys trànsit aeri, com és el cas de València. Des d'aquí, volar a Nova York surt per un mínim de 131.600 pessetes, si un s'hi està almenys set dies i fins a dos mesos. I encara es tracta d'un preu especial de tarifa reduïda, perquè si un *necessita,* per exemple, anar-hi qualsevol dia de l'any sense que hagi d'estar-s'hi tota la setmana, el preu és de 226.000 pessetes. I així podem parlar del viatge a Mèxic D.F: des de la capital del Túria *només* costa unes 171.000 pessetes, és clar que amb preu especial. El bitllet convencional de classe turista costa el doble, és a dir, 340.000 pessetes. Amb aquestes diferències de preus respecte a les tarifes des de Barcelona, qualsevol combinació ha de ser rendible, adés desplaçant-se a la capital del Principat, adés anant a Madrid. Però aquestes combinacions que fan perdre temps no són patrimoni exclusiu dels viatgers del País Valencià.

EUROPEUS DE SEGONA

Als barcelonins que decideixen anar de vacances a la costa del Pacífic dels Estats-Units (Los Angeles o San Francisco), els és més rendible de volar a Londres amb British Airways i continuar des d'allí que no pas passar per Madrid. La diferència de preu pot arribar a ser d'unes 25.000 pessetes: 90.000 per comptes de 115.000.

Internacionalment, Ibèria no té pitjor fama que les altres companyies. La guerra del Golf va trastocar moltes coses al sector aeri. Moltes empreses van despatxar personal per augment de despeses (per reforçar les mesures de seguretat) i per la caiguda del nombre de passatgers,

sobretot dels vols internacionals. Acabat el conflicte, les companyies aèries van emprendre una autèntica guerra de preus per atraure la clientela. *Ibèria* va llançar la campanya "A volar, que son dos días" i "Descuentos del 40 por ciento para destinos a América" sense consultar ni oferir res a les agències de viatge, que són les seves grans comercialitzadores de bitllets. Aquest "salt" ha provocat l'enèrgica protesta de l'Associació Catalana d'Agències de Viatge (ACAV).

En medis turístics la iniciativa d'Ibèria es va interpretar només com un intent d'afrontar les importants pèrdues dels darrers mesos, perquè, habitualment, la majoria de companyies d'aviació civil s'estimen més vendre el billetatge als majoristes o a les agències que no vendre'l elles mateixes. Això explica el trasllat a l'aeroport del Prat de les companyies Lufthansa, Swissair o la British Airways mateix. "La seva funció, allí, és més de representació i d'imatge que no pas d'utilitat al públic, segons que han comentat a EL TEMPS fonts del sector. L'usuari s'inclina clarament pel tracte directe amb la petita sucursal o s'adreça als majoristes".

BITLLETS PER PAQUETS

Els circuits de billetatge constitueixen un entramat prou recargolat fins i tot per als professionals del sector. Les companyies de bandera venen importants paquets de bitllets als majoristes a molt bon preu, amb descomptes que arriben al 30 per cent, segons el volum de compra. Això permet a aquests darrers d'oferir preus força competitius en relació amb les agències tradicionals de viatges. Per a aquestes, els guanys són reduïts: es queden el 8,4 per cent del valor dels bitllets de vol interiors i el 9 per cent de l'import dels viatges a l'estranger. Segons un portaveu de *Viatges Marsans* la venda de bitllets surt a compte perquè se'n venen molts, altrament no valdria pas la pena".

Pel que fa a la diversitat de tarifes, se'n poden destacar tres: la tarifa turista (primera o segona classe) i la tarifa "mini" que va amb l'exigència de passar almenys la nit del dissabte al lloc de destinació. Quant als viatges a l'estranger, es pot escollir entre la tarifa turista, la "PEX" (equivalent a la "mini") i la "d'excursió", en què les condicions són semblants, però que admet canvis sense perdre-hi diners.

Per a qualsevol desplaçament, pel país o a l'estranger, el més important és contrastar diverses tarifes abans de decidir-se. El mercadeig és el preu que cal pagar per pagar menys.

Frederic Rovira

A on anar amb 100.000 pessetes

Potser Vicent Blasco és l'empresari valencià que més coneix, dia a dia, la realitat del sector turístic en aquest país. Aquest empresari és gerent d'una agència de viatges i alhora president de l'associació d'empresaris d'agències de viatges valencianes. Durant una conversa amb El TEMPS reconeixia, la passada setmana, que, amb 100.000 pessetes, una parella "té prohibit" travessar els Pirineus.

—¿Quins són els principals punts de destinació dels turistes valencians quan demanen viatges a l'estranger?. ¿Els condicionen més que res els preus o altres factors?

—Quan el client ha triat un lloc per passar les vacances a l'estranger, en primer lloc està condicionat pels preus, però també hi compten altres circumstàncies, com el nivell cultural i l'estat civil. A més, és pot afegir que un gran percentatge de gent es prepara les vacances sense passar per agències de viatges, només un 17% aproximadament confia en els professionals del sector i la resta va a l'aventura.

—¿Encara hi ha possibilitat d'anar una parella qualsevol a l'estranger amb un pressupost màxim de 100.000 pessetes?

RAFA GIL

—Per aquest pressupost, les fronteres més enllà de l'estat espanyol estan tancades i els únics llocs possibles poden ser les Illes Balears o l'arxipèlag canari, com a punt més llunyà.

—¿Podria dibuixar el perfil del client valencià que va de vacances a l'estranger?

Si es tracta de viatges per Europa, el client sol ser una persona amb un poder adquisitiu mitjà, entre les 150.000 i les 200.000 pessetes/mes. Si el desplaçament és més llarg, als Estats Units d'Amèrica del nord o al Japó per exemple, el turista pertany a un nivell molt més alt i té una professió liberal.

Ignasi Pellicer

SETMANA-ECONOMIA

ARXIU

La Conselleria d'Obres Públiques, Urbanisme i Transports ha adjudicat les obres de construcció de les línies 3, 4 i 5 de metro de València a distintes empreses per un import total de 31.000 milions de pessetes. La UTE (Unió Temporal d'Empreses) s'ocuparà de la realització d'una línia que costarà 18.000 milions de pessetes i creuarà el centre de València amb un recorregut total de cinc quilòmetres.

Joan Lerma, president de la Generalitat Valenciana. RAFA GIL

La Generalitat valenciana va signar un acord amb la companyia nord-americana County Nat West Ventures, el passat dimecres 3 de juliol, per crear un fons de "capital risc"destinat a inversions directes en empreses.

Aquest acord disposa d'un valor inicial de 4.000 milions de pessetes, aportats en un 50% per cadascun dels socis.

La 33 edició de la Fira de Moda Infantil, FIMI, es celebra desdel pròxim dijous 11 al dissabte 13 de juliol, amb "un considerable augment de la oferta", segons afirmen els seus responsables. El certamen contarà amb la presència de 276 expositors, dels quals 72 són estrangers.

El disseny i la qualitat de la indústria tèxtil espanyola ha permet obrir mercats al estranger per un valor total de 200.000 milions de pessetes.

NIF, NOF... Hisenda

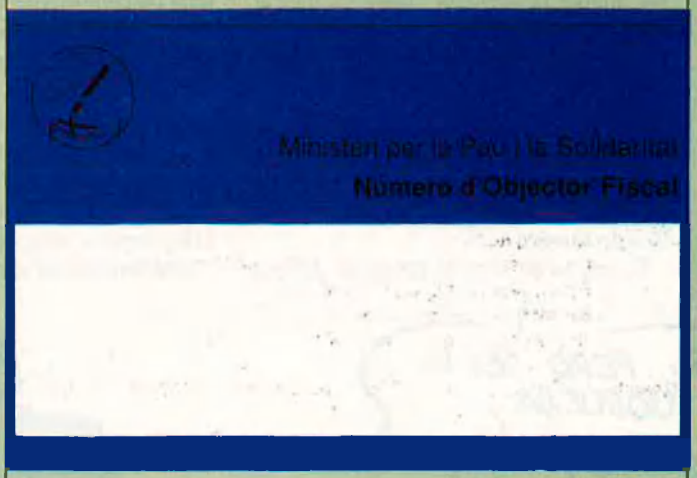
A questa setmana passada s'ha acabat el termini per presentar la declaració de la renda corresponent a l'exercici de 1990. Per a aquest any, l'estat preveu que rebrà 10 milions de declaracions de les quals el 74% seran negatives, això és, que l'estat haurà de retornar diners als contribuents. La quantitat de diners recaptada aquest any serà, segons les previsions, de 116.000 milions de pessetes una vegada s'hagin ingressat els 587.000 milions corresponents a les declaracions positives i se'n restin els 470.000 milions que Hisenda haurà de retornar per les declaracions negatives.

Un dels grans esculls amb què es troba Hisenda és el de localitzar el diner negre, com també tancar el cercle a totes aquelles persones que fins ara s'han estat de presentar la declaració de la renda. Es per això que l'any passat Hisenda va instaurar l'obligatorietat del Número d'Identificació Fiscal, NIF, que s'ha de presentar per a qualsevol transacció que comporti operacions fiscals.

Jugant amb la similitud de noms, però ben seriosament quant a l'objectiu, la Coordinadora pel Desarmament i la Desnuclearitzacio Totals, Justícia i Pau, el Moviment d'Objecció de Consciència i l'Associació d'Objectors de Consciència han posat en marxa l'anomenat Número d'Objecció Fiscal, NOF.

Tal i com va dir Albert Einstein, "els objectors de consciència són els pioners d'un món sense guerra". És per això que els promotors del NOF, en el seu full informatiu, la primera cosa que adverteixen és que la guerra del golf Pèrsic, guerra que ha causat indignació a uns, satisfacció a uns altres, s'ha pagat, també, amb els impostos dels contribuents sense que se'ls demanés permís, per la qual cosa, els promotors d'aquesta iniciativa proposen que els ciutadans que considerin injusta aquesta i qualsevol altra guerra, entre altres coses, puguin desgravar aquests diners de la declaració.

L'objecció fiscal, de fet, no és només mostrar el desacord davant d'una guerra sinó que els qui fan objecció fiscal refusen participar en el finançament de les despeses militars. No és estrany, tal i com assenyala Arcadi Oliveres, professor d'Estructura Econòmica de la Universitat Autònoma de Barcelona i membre de Justícia i Pau, que els primers casos d'objecció fiscal es donessin l'any 1983 (declaració corresponent a 1982), fa que el 1982 va ser l'any de la integració de l'estat espanyol a l'OTAN i l'any, també, en què es va aprovar la Llei de dotacions pressupostàries per a les inversions i el sosteniment de les forces armades.

La NOF, número d'objecció fiscal. ARXIU

L'Objecció de Consciència a les despeses militars consisteix a negar-se a pagar a l'estat els diners que aquest destina a preparar i mantenir el seu exèrcit. Es per això que, en el moment de fer la declaració de la renda es descompten els diners que l'estat destina al Ministeri de Defensa (a qui aquest any correspon el 6'9% dels pressupostos generals de l'estat) de la quota líquida (quota íntegra menys desgravacions) i aquests diners es donen a organitzacions que es dediquin a tasques per la Pau, la justícia social, el desenvolupament dels pobles i altres entitats d'àmbits similars.

L'any passat, la quantitat acumulada les objeccions fiscals censades en el Centre Coordinador de Barcelona (fonamentalment Catalunya i les Illes Balears) va ser de 1.105.624 pessetes i en tot l'estat es van desviar 3.731.518 pessetes, amb un nombre d'objectors censats de 190 a Catalunya i 893 en tot l'estat. Amb tot, no és fàcil establir qui fa objecció i qui no.

Quan Hisenda es troba amb una declaració de la renda en què l'apartat "A deduir" s'ha substituït per "Objecció Fiscal", la primera notícia que el contribuent rep d'Hisenda és que la declaració està malament, envia una declaració paral.lela i reclama els diners objectats. Si la declaració és positiva, Hisenda reclamarà la quantitat devinguda més un 12% d'interès per demora i obre un expedient sancionador per si es considerés infracció tributària greu. En el cas que la declaració sigui negativa, Hisenda rebutja la reclamació i només torna els diners dels contribuents, però no la quantitat objectada.

La nova llei de l'IRPF no preveu la possibilitat de l'objecció fiscal i, per tant, Hisenda pot continuar imposant multes als objectors i embargar-ne els comptes corrents. Hi ha, però, la possibilitat que la multa d'Hisenda es rebaixi a una desena part en el cas que el contribuent, en lloc de descomptar els diners de la quota líquida, ho faci sobre el residual. Amb tot, el delegat d'Hisenda de Barcelona ha manifestat alguna vegada que èticament la postura dels objectors fiscals és comprensible però legalment no ho és. **S.Monfort**

¡A tot gas!

L'economia del País Valencià ha refermat els indicis de millora en la demanda de consum els darrers mesos. En canvi, quant a la demanda d'inversions, hi ha hagut una feblesa que afecta sobre tot la maquinària industrial.

També s'han produït increments tant d'inversions estrangeres com d'exportacions i importacions.

La recuperació econòmica, es veu ben reflectida en l'augment, el passat mes de maig, del 7'5% en el consum de benzina, respecte a la mateixa data de l'any 1990.

El consum de gas ciutat també ha experimentat un augment del 6%.

Tantmateix, s'ha produït un increment de sol.licituds de línies telefòniques respecte a mesos anteriors, encara que continuen sent nivells inferiors als de l'any passat.

Els llocs de treball, segons l'INEM, han augmentat en un 4'3% en relació amb el mateix mes de 1990, cosa que pot impulsar un creixement de les rendes salarials totals i, per tant, una major demanda de consum.

Pel que fa a la demanda d'inversió, es continua mostrant una feblesa en el camp de la maquinària industrial. Els mesos de gener i febrer el volum total d'inversió va disminuir un 17'6% i un 13% respectivament. Les activitats productives del sector tèxtil, arts gràfiques, fusta i productes metàl.lics, són les que major esforç inversor han dut a terme en els dos primers mesos de l'any. En canvi, els sectors que menys inversions han rebut han estat els d'alimentació, ceràmica i calçat.

Antoni Birlanga, conseller valencià d'economia. RAFA GIL

Les exportacions valencianes s'han incrementat el mes d'abril un 38%, mentre que les importacions ho han fet un 25'7%.

Maribel López

ARXIU

L'AICE (Associació d'Investigació de les Indústries Ceràmiques) va presentar, el passat dimecres 3 de juliol, a Castelló, el llibre *Azulejos y pavimentos cerámicos españoles*, editat conjuntament per AICE, el Ministeri d'Industria i ASCER (associació nacional de fabricants de rajoles, paviments i taulells ceràmics). Agustín Escardino i Manuel Gonzàlez, coordinadors de la publicació, van afirmar que el llibre pretén "donar a conèixer tota la varietat dels materials ceràmics per a revestiments i ajudar a fer-ne una tria segons el seu destí".

Immigració i sindicalisme

En virtut de l'acord del Pla de Regularització, els treballadors estrangers il.legals que es troben a l'estat espanyol podran legalitzar la seua situació en el termini de sis mesos (del 10 de juny al 10 de desembre). Des d'aquesta data, l'administació incrementarà la vigilància fronterera i duanera a tot l'estat espanyol per evitar l'entrada d'immigrants clandestins.

Per tot això la UGT-País Valencià, com a organització a la qual afecta la situació laboral del conjunt dels treballadors de l'estat, va dur a terme, dies enrere, un seminari titulat "Immigració i Sindicat", amb la finalitat d'informar i debatre les línies que ha de seguir l'organització en el procés de regularització, ja que els estrangers que el 10 de desembre no hagen regularitzat la seua situació, seran immediatament expulsats del país. Algunes de les conclusions que es van extraure de la jornada de reflexió i debat van ser les següents:

—La situació d'il.legalitat dels treballadors estrangers es fa especialment vulnerables a l'explotació laboral. Per això estem totalment a favor de la regularització.

—La regularització beneficia tant els treballadors estrangers com els autòctons, ja que si estan legalitzats milloren les seues condicions de treball i disminueix la competència deslleial.

—La regularització no ha de limitar-se a la legalització de les condicions de treball, sinó que ha de portar implícit el dret a l'accés a programes d'integració social (sanitat, residència).

—S'ha de potenciar la lluita contra l'explotació del treball il.legal d'estrangers, reforçant el control i les sancions als empresaris que utilitzen aquesta mà d'obra.

—La regularització és l'única via per evitar la xenofòbia.

—L'entrada de treballadors ha de ser en condicions dignes i similars a les dels natius.

—És necessari agilitar i posar en marxa les mesures que assegurin una protecció ràpida als que demanen refugi, ja que hi ha un alarmant retard en la resolució de sol.licituds.

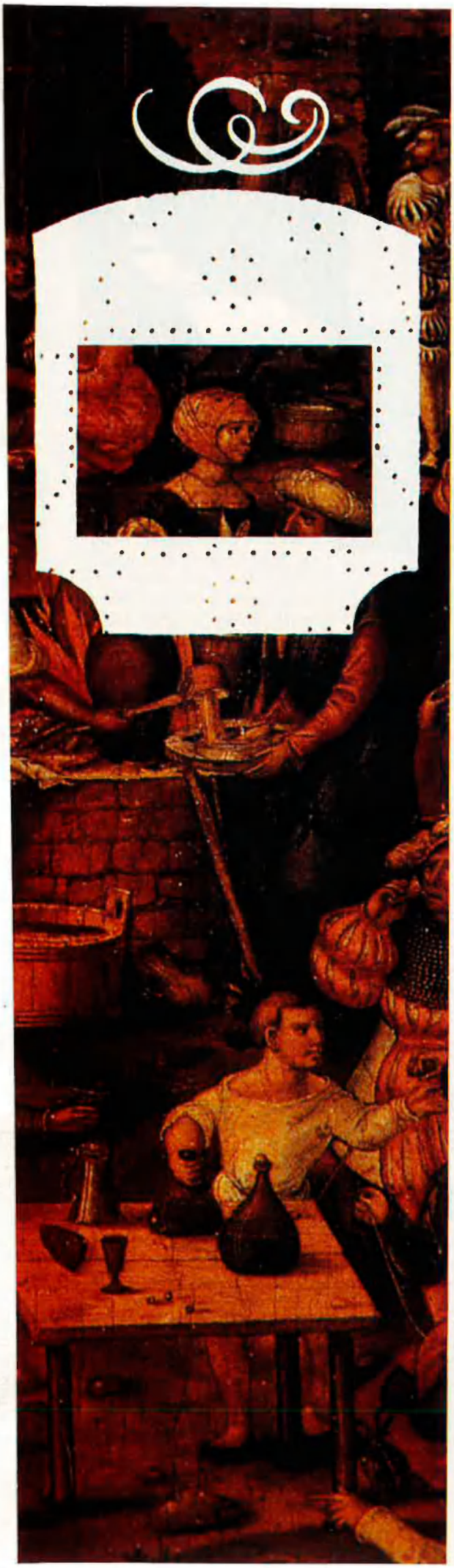
—S'ha de desenvolupar una col.laboració real nord-sud, mitjançant la promoció de l'autodesenvolupament, destinant el que correspon del PIB als països del Tercer Món i pressionar per què tots els països que hagen de ferho, ho facin efectivament com a mesures de més eficàcia per arribar a una situació en què ningú haja d'abandonar el seu país .

Carlos Vila Navarro, secretari d'Acció Social UGT-PV

Josep Forteza Rey, ex-president dels hotelers. ARXIU

Segons les previsions d'ocupació hotelera a Mallorca durant els mesos de juliol i agost, aquesta es preveu que oscil.li entre el 75%-80% del mes de juliol i el 85%-90% del mes d'agost. A més a més, per les primeres notícies del tipus de turisme que ha arribat a les costes mallorquines, sembla que es manté la tendència de turisme de "sol i platja". És a dir, turistes de poc poder adquisitiu. Si es confirmen aquestes expectatives, un any més caldria parlar de crisi turística, i això que nombrosos hotels ja no han obert les portes aquesta temporada. Els temps en què l'*overbooking* i als preus alts eren la tònica general, semblen haver arribat a la seva fi. Cal tenir en compte que tradicionalment l'ocupació de juny a setembre era pràcticament del 100%.

Notícies TIRANT LO BLANC Estiu

Els Fascicles del Tirant no apareixen durant agost

Davant la insistència de molts lectors que col·leccionen els fascicles de TIRANT LO BLANC, que temen tenir dificultats per a adquirir EL TEMPS durant les vacances, hem decidit interrompre l'edició d'aquests fascicles durant el mes d'agost. Així, el fascicle número 14 apareixerà durant la setmana del 22 al 28 de juliol (revista núm. 371) i el fascicle número 15 no ho farà fins la setmana del 9 al 15 de setembre (revista núm. 378). **Aquesta interrupció afecta tant els fascicles de l'obra com el còmic i els Jocs del Tirant.**

Les cobertes del Tirant, a punt

Xavier Mariscal i Enric Satué han enllestit ja la preparació de les cobertes que permetran col·leccionar el TIRANT. Aquestes cobertes estaran a disposició dels nostres lectors a partir del proper mes de setembre i, en el moment oportú, us informarem de la forma d'adquirir-les.

Els Jocs del Tirant

Recordeu que els subscriptors d'EL TEMPS tenen una bonificació setmanal de 15 punts. Qui es faci subscriptor, rebrà la bonificació corresponent a totes les setmanes en què hagi participat en el concurs.

¡Ni el cavaller Tirant és infalible! Si tens menys puntuació de la que esperaves, telefona al 900 300 101 i digue'ns-ho. ¡No dubtis a reclamar! Fes-li saber al cavaller tot el que vulguis que es respongui.

També pot passar, i això no ho pot controlar el cavaller, que les butlletes arribin fora de termini, per culpa del servei de correus. En aquests casos, donem les butlletes com arribades dins de termini.

Després de l'escrutini de les vuit primeres setmanes del concurs, aquestes cinquanta persones són les que van davant:

Domènec Benet i Salichs	Pineda de Mar	1431	Antoni Gil i Trilles	Borriana	1119
Elisa Plaza i Valdeiro	Barcelona	1417	Marien Tercero i Ribes	Ador	1119
Oriol Andrés i Casamiquela	Barcelona	1392	Soni Carrasco i Grau	Figueres	1115
Enric Fontvila i Batalla	**Terrassa**	**1342**	**Consol Casals i Genover**	**Barcelona**	**1109**
Pere Jaumà i Sans	**Reus**	**1296**	**Antoni Deutú i Martí**	**Juneda**	**1096**
Joan Montilor i Moragas	Sabadell	1286	Esther Lucea i Teruel	Barcelona	1088
Miquel Penarroya i Prats	València	1242	Conxa Pont i Gallego	Barcelona	1086
Leopold Franco i Llaberia	Reus	1215	Roser Colomé i Serra	Barcelona	1074
Jaume Altes i Carrillo	**Barcelona**	**1209**	**Rosella Antolí i Santolària**	**Bonepòs i Mirambell**	**1069**
Mª Isabel Sentís i Sedó	**Reus**	**1189**	**Olga Alcaraz i Sendra**	**Barcelona**	**1053**
Josep Cortell i Moya	Sueca	1188	Antoni Jose Soriano i Perelló	València	1052
Antoni Estela i Barnet	Barcelona	1175	Jaume Bonjoch i Sesé	Barcelona	1051
Josep Maria Martí i Armengol	Sabadell	1162	Vikki Puig i Sanz	Terrassa	1042
Jesús Bernat i Agut	**Almassora**	**1159**	**Agustí Olivé i Ferran**	**Vila-Seca**	**1036**
Joan Magí Margalef i Llaveria	Tarragona	1158	Sílvia López i Badia	Badalona	1034
Josep Ballester i Díez	València	1150	Isabel Payà i Climent	València	1034
Antoni Masana i Montané	Vilafranca del Penedès	1136	Fina Colomer i Busquets	Vic	1028
Salvador Alegret i Santromà	**Barcelona**	**1135**	**Simó Segura i Pesudo**	**Vila-Reial**	**1028**
Joan López i Moyano	**Manises**	**1133**	**Maria Carme Pérez i Arnau**	**Badalona**	**1025**
Jordi Comas i Torrens	Tarragona	1129	Isard Serra i Balagué	Barcelona	1025
Robert Roig i Marzà	Castelló de la Plana	1129	Josefina Guillén i Sànchez	Barcelona	1018
Ferran Hidalgo i Caixal	Castellar del Vallès	1128	Gonçal Pareja i Llorens	Castelló de la Plana	1000
Joan Josep Bujarrabal i Forgas	**El Prat de Llobregat**	**1126**	**Pasqual Urena i Gomis**	**Corbera**	**1000**
Anna Malonda i Júdez	Oliva	1125	Caterina Rodríguez i Briones	Barcelona	999
Mª Eugènia Gisbert i Calduch	Barcelona	1123	Josep Maria Serra i Sànchez	L'Hospitalet de Llobregat	999

Resposta comercial
Autorització 6.352
BOCT 11 de 8-3-84

Targeta postal

NO CAL SEGELL

A franquejar en destinació

Edicions del País Valencià, SA
Els Jocs del Tirant
Apartat 69 F.D.
46080 València

Els Jocs del Tirant

Solucions a l'enigma telefònic i als tres trencacaps del Capítol 10 de Tirant al Blanch

Enigma telefònic. 81 punts en joc. Allò que fa sospitar en Martí no és la marca del taxi, perquè per molt que fos un Audi com els que van fer servir els esbirros d'en Trèmols per perseguir-los, no pot ser el mateix amb el volant canviat de lloc. En realitat, sospita del taxista perquè veu que encara va una hora enrere, com ell mateix fins feia una estona, amb l'hora britànica que duien en iniciar la desnfrenada persecució que les ha dut des de Warwick fins a Palerm.

Trencacaps 1. 17 punts en joc. La resposta és malèvola, com la pregunta: el director de cinema que més aprecià el balou seria Walt Disney, i si no us ho creieu, poueu en la vostra memòria i recordeu el nom de l'ós d' *El llibre de la selva*...

Trencacaps 2. 29 punts en joc. La resposta correcta és mestral i xaloc; senzillament perquè representen els vents del nord-oest i del sud-est, i els seus símbols, en boca d'algú, serien clara mostra d'ignorància: NO SÉ.

Trencacaps 3. 22 punts en joc. Na Carmesina es deixà besar dins de la mà en acomiadar-se de Tirant, a Constantinoble. Literalment: *No volgué consentir que li besàs la part de fora, sinó la interior, perquè besar dins és senyal d'amor mentre que besar fora és mostra de senyoria.*

¿Els has encertat tots? Donc has guanyat a més 22 punts extra.

¿Ets subscriptor d'*El Temps*? Si ho ets, el cavaller et premia amb 15 punts extra.

900 300 101 el telèfon del Tirant

ELS JOCS DEL TIRANT

1. Una flor que no és del **reg**ne vegetal...
- [A] Flor de lis
- [B] Flor de neu
- [C] Flor natural dels Jocs Florals
- [D] Flor del vinagre
- [E] Flor de Sant Joan

2. Abans de morir va escriure el nom de Verdi...
- [A] Manuel de Pedrolo
- [B] Salvador Espriu
- [C] Salvador Dalí
- [D] JV Foix

3. Una xarada, una solució...
- [A] Tirant
- [B] Xicalla
- [C] Gripau
- [D] Nítida
- [E] Plaerdemavida

MOLT IMPORTANT
Assenyaleu amb una creu les respostes correctes.
Escriviu les vostres dades amb lletres majúscules i molt clares.
Data màxima de tramesa de la targeta: **18 de juliol de 1991.**

12

No escriure res en aquest requadre

DADES DEL/DE LA CONCURSANT

Cognoms _____

Nom _____

Domicili _____

Telèfon _____

Població _____

Codi postal _____

Edat i professió _____

Núm. subscriptor _____

Vull subscriure'm a **EL TEMPS** ☐

Milton Nascimento

La calidesa i el misteri de la música brasilera foses amb els ritmes amazònics i les qualitats tímbriques de la veu d'aquest artista de Minas Gerais, que ha mesclat al llarg de la seua dilatada carrera jazz, rock, música indígena i salsa, ha fet ballar a ritme de samba els cossos dels assistents als seus concerts —encara que els seus últims treballs son més per a sentir—. Recol·lectors de cautxú, pescadors i altres moradors de la selva poblen unes cançons que Milton desgrana amb una veu que ha seduït personatges de la talla d'Herbie Hancock, Quincy Jones, Pat Metheny o la mateixa Maria del Mar Bonet, els quals s'han confessat sempre incondicionals seus.

La fidelitat al seu poble i a les seues arrels —factor no sempre reconegut en els temps que corren— han estat sempre presents en tots els seus treballs, i bona mostra n'és el seu últim disc, *Txai*, en què les veus i la música dels waipai, els kayapo i els surui —tres tribus d'indis de la selva amazònica—, amb els arranjaments de Milton, donen al treball una força indiscutible.

Tota una lliçó, el seu treball, silenciós, fidel i sense cap protagonisme, que res té a veure amb els grans macroconcerts d'altres que han fet de la causa amazònica un sistema per a omplir butxaques i auditoris.

Text: Lola Carrasco

Foto: Rafa Gil

Andie MacDowell, famosa model, llançada a la fama després de *Sexo, mentiras y cintas de vídeo*, i de la seua participació en films com *Matrimonio de conveniencia*, *Objeto de seducción* o *Hudson Hawk*, s'ha convertit en una de les actrius més atractives i cotitzades del moment, i ha confessat recentment que el seu desig més fort seria arribar a treballar en una pel·lícula de Woody Allen.

Nits d'Imatge-91. Organitzat per la Direcció General de Patrimoni Cultural i el Servei de Música, Teatre i Cinematografia de la Generalitat valenciana, tindra lloc als Jardins de Vivers de València el cicle anomenat Nits d'Imatge-91. La inauguració tindrà lloc a l'IVAM i estarà composat per una taula rodona i dues projeccions de cinema experimental. Les quatre sessions es realitzaran

als jardins de Vivers i n'hi haurà una sessió dedicada a la **publicitat** –una retrospectiva del Festival de Sawa i una selecció del de Canes d'enguany–, una dedicada a la **infografia**, una als **vídeo-clips**, i una dedicada a les **noves tecnologies en vídeo i televisió**.

Les sessions són els dies 8 (19 h. a l'IVAM), 9, 11, 16 i 19 de juliol, a les 21'30 hores.

Cara d'àngel

No són les deus millors coses que té... Rosita Amores. ARXIU

CINE

***A bout de soufle*. Direcció: Jean-Luc Godard. (idea de François Trufaut). Fotografia: Raoul Coutard. Intèrprets: Jean Seberg, Jean-Paul Belmondo, Daniel Boullanger, Jean-Jacques Huet, Liliane Rebin, Roger Hanin, Van Doude, Liliane David. França, 1959.**

A bout de souffle, la llegendària *opera prima* de Jean-Luc Godard, aquests dies torna als nostres cines, abans que l'autor –sempre contracorrent– emprengui la –avui tan denostada– operació d'acolorir-la electrònicament.

Quan Godard va començar aquesta pel.lícula a l'estiu de 1959, tenia ja 28 anys i era un desconegut en la professió, més enllà de publicar crítiques en *Cahiers du Cinéma* i de realitzar algun curt metratge, com *Charlotte et son Jules*, protagonitzat per un altre desconegut, anomenat Jean-Paul Belmondo. Els seus amics i companys de redacció Claude Chabrol i François Truffaut havien saltat amb èxit de la crítica a la direcció, el primer amb *Le beau Serge* i *Les cousins*, el segon amb *Los 400 golpes*, obra encara més celebrada. Tots dos van donar un colp de mà a Godard en *A bout de souffle*, el primer com a conseller tècnic, el segon proporcionant-ne l'argument. Molts amics van actuar sense cobrar, com els crítitcs Jean Domarchi, Jean Douchel, Andre S. Labarthe o el director Jean-Pierre Melville, o cobrant molt poc, com l'encara fidel Belmondo, perquè, condició *sine qua non*, la pel.lícula havia de ser molt, molt barata. Com que no hi havia diners per treballar en un estudi, totes les escenes es van rodar en localitzacions reals amb llum natural o amb un equip d'il.luminació mínim: el director de fotografia, Raul Coulard, només havia fet documentals fins aleshores. L'única excentricitat una mica cara que es va consentir al debutant va ser la de disposar de Jean Seberg per al paper principal.

Godard va rodar febrilment durant quatre setmanes. No tenia gairebé cap bagatge tècnic, ni sabia el que era un *raccord*, però se les va enginyar com va poder. En unir el material filmat, es va trobar dues hores i mitja de còpia immutable segons les normes tradicionals. En un colp d'enginy, va començar a tallar les escenes a destralada seca, amb un doble resultat feliç: recuperar la cadència febril d'un rodatge que reivindicava el cinema en cada moment –com quan Rossellini va filmar *Roma ciutat oberta*– i trobar el ritme que la seva història exigia, inspirada per un romàntic nihilisme, un dolgut, obstinat i voluptuós cinisme.

A bout de souffle va emergir com també el que és, un petit *film noir* a la francesa més de un documental sobre dos actors que parla sobre una generació, un apassionat i fins i tot eloqüent document d'època. La resta, ja és sabuda: un èxit aclaparador que va significar la posada de llarg oficial de la *nouvelle vague*, va convertir Godard en el cineasta més influent de la seva generació i va situar *A bout de souffle* entre el grapat de pel.lícules europees que, entre 1958 i 1962, van transformar i renovar el cine mundial. Godard no va pretendre tant. Té tota la raó Borau: les pel.lícules només són importants *després*.

José Luis Guarner

Jean-Luc Godard. ARXIU

PEL·LÍCULES

Dimarts 9

Una jornada cinematogràfica força ensopida, en la qual podeu repescar la inèdita **Estrella de la mañana** (*Marjorie Morningstar*, 1958, 123', **TVE2, 16.30 h.**) sobre l'ascensió social d'una noia jueva, amb Gene Kelly i Natalie Wood. A la mateixa franja horària, podeu veure **L'increïble senyor Limpet** (*The incredible Mr. Limpet*, 1964, 99', **TV3, 16.40 h.**) film que combina animació i imatge real, i que explica la fantàstica aventura d'un comptable convertit en dofí, que ajuda el seu país durant la segona guerra mundial.

Dimecres 10

Al migdia, els qui vau veure *Li deien Trinidad* la setmana passada, podeu seguir les seves aventures a la menys aconseguida **Encara li deien Trinidad** (*Continuavano a chiamarlo Trinità*, 1971, 116', **TV3, 16.40 h.**) que ve a demostrar que, als anys setanta, les continuacions *encara* no superaven les primeres parts, per més que aquesta seqüela va anar seguida posteriorment d'un bon grapat de nous films amb el tàndem Terence Hill - Bud Spencer... A la nit, la pel.lícula estrella és la mil vegades anunciada **La rosa púrpura del Cairo** (*The purple rose of Cairo*, 1984, 79', **T-5, 22.00 h.**), la deliciosa fantasia de Woody Allen amb tocs pirandellians, que transgredia hàbilment els límits entre la realitat i la pantalla. Posat cas que Tele 5 la torni a ajornar a darrera hora, podeu aleshores optar per **Un diamant molt calent** (*The hot tock*, 1972, 105', **TV3, 21.15 h.**) divertida adaptació de Donald E. Westlake amb Robert Redford.

Dijous 11

La vostra opció de nit se centra en dues alternatives: el cinema antic i clàssic ve representat per un gran melodrama de Frank Borzage, **Adéu a les armes** (*A farewell to arms*, 1932, 78', **C-33, 22.40 h.**) sobre una famosa novel.la de Hemingway, amb Gary Cooper i Helen Hayes. L'opció moderna no deixa de tenir un gust clàssic, i és també una adaptació literària. Es tracta de **Maurice** (*Mauric*, 1987, 140', **TVE2, 22.30 h.**) sobre la novel.la d'E.M. Foster, centrada en una relació homosexual que James Ivory ha visualitzat amb el seu habitual academicisme fred, correctíssim, però segons com es miri ben soporífer.

Divendres 12

Els amants del cinema d'humor teniu cita obligada amb **Les vacances del senyor Hulot** (*Les vacances de Monsieur Hulot*, 1953, 95', **TV3, 16.40 h.**) segona pel.lícula de llarg metratge de Jacques Tati, i primera aparició pública del seu personatge Hulot. El film és un prodigi d'humor visual -la banda sonora és absolutament intel.ligent, però les paraules no tenen cap importància- i és l'aportació més intel.ligent que ha fet mai el cinema francès per a recuperar la gran tradició del clàssic humor del període de mut, que, en definitiva, va inicar un altre francès anomenat Max Linder. L'alternativa d'**Antena 3**, **Zafarrancho en el casino** (*The Honeymoon machine*, 1961, 91', **A-3, 15.30 h.**) és bastant més discreta, malgrat l'eficient realització del recentment desaparegut Richard Thorpe, i la interpretació d'un jovenissim Steve McQueen .

Marcello Mastroianni. ARXIU

Woody Alien. ARXIU

Mia Farrow. ARXIU

ROBERT RED- ARXIU

Dissabte 13

Decidiu-vos, a la sobretaula, entre anar directament a fer la migdiada, o donar-li una oportunitat al discret, encara que simpàtic, *western* d'André V. McLaglen **La soga de la forca** (*Cahill*, 1973, 103', **TV3, 15.45 h.**,) ben convencional i ben efectiu, amb l'insubstituïble John Wayne en el paper protagonista. **La selva blanca** (*Call of the Wild*, 197, 102', **A-3, 15.30 h.**) és força més ensopida, malgrat tractar-se d'una adaptació de Jack London, i de comptar amb Charlton Heston encapçalant el repartiment. Al vespre, si sou fanàtics de *Love Story*, podeu seguir la seva continuació, **La història d'Oliver** (*Oliver's Story*, 1978, 92', **TV3, 21.20 h.**) que repeteix a Ryan O'Neal en el casting.

Diumenge 14

Es clarissim que som al mig del juliol, i que les televisions es guarden els plats forts per a la propera temporada. Un diumenge d'estiu com aquest no és fàcil que hi hagi massa espectadors decidits a renunciar a la platja o a les pertinents alternatives de muntanya. D'altra manera no s'explica l'alarmant baix nivell de la programació de tota la jornada. En tot cas, al migdia, una de les cadenes privades s'apunta el millor punt -per no dir l'únic- del dia. Es tracta de **Uno rojo, división de choque** (*The big red one*, 1980, 105', **T-5, 15.30 h.**) un dels millor films del darrer període de Samuel Fuller, en aquest cas situant-se en el gènere bèl.lic, per tal d'abordar-lo amb el seu particular estil dinàmic i definitivament vinculat a una teoria del cinema en què l'emoció i el moviment han de ser la base mateixa del missatge àudio-visual. Més tard, el molt discutible tot-terreny George Pan Cosmatos -el mateix de *Rambo*-, us parla en to sensacionalista i fporça buit d'unes execucions organitzades per les tropes alemanyes durant la segona guerra mundial. Richard Burton i Marcello Mastroianni són els protagonistes d'aquesta **Represalia** (*Rappresaglia*, 1972, 102', **C-33, 19.45 h.**).

Dilluns 15

Al matí, una divertida comèdia d'embolic amb Jerry Lewis i Tony Curtis, **Boeing, boeing** (*Boeing, boeing*, 1965, 102', **T-5, 11.00 h.**) . Per a la sobretaula, un bon entreteniment pot ser un film d'aventures als mars del sud amb Yvonne de Carlo, **Chacales del mar** (*Hurricane Smith*, 1952, 90', **T-5, 15.30 h.**). Al vespre, la visió asserenada de **Driver** (1978, 87', **T-5, 22.05 h.**) us pot ajudar a relativitzar la tasca de Walter Hill, el seu director, saludat en el seu moment quasi com un substitut de Peckinpah, que a la llarga s'ha mostrat convencional i rutinari. Més interessant, encara que innegablement llarga, resulta **Exode** (*Exous*, 1960, 213', **TV3, 21.45 h.**) l'adaptació de la novel.la de Leon Uris sobre la creació de l'estat d'Israel, que l'acurada tasca de direcció del gran Otto Preminger va convertir en una obra prou més interessant del que el material de partida prometia, i que, en tot cas, va defugir el risc d'esdevenir una simple il.lustració d'un best-seller convencional.

Xavier Pérez

A la galeria Carles Taché de Barcelona, i fins al final de juliol es presenta *Suite*, una mostra que recull obres fetes expressament per a l'exposició de 14 artistes, que per sobre dels seus trets individuals mantenen una unitat, determinada per la bellesa i la intensitat. Molt interessant.

A la sala d'exposicions del Palau Gravina d'Alacant es presenta l'exposició itinerant organitzada per la Caixa d'Estalvis de València "Ritual", del mallorquí Guillem Nadal.
Les característiques de la sala permeten contemplar un conjunt prou ampli de peces, del qual s'ha editat un

ARXIU

catàleg per a aquesta ocasió. Del 5 al 25 de juliol.

L'espai i la idea. Sota aquest títol es presenta al Centre Cultural de la Fundació La Caixa de Barcelona una col·lectiva d'escultura de la col·lecció pròpia, que tancarà la temporada d'exposicions, i dóna a conèixer 22 peces d'artistes contemporanis, nacionals i estrangers, amb unes propostes plàstiques dins de l'àmbit de l'escultura i la instal·lació. Del 12 de juny al 25 de juliol.

La versatilitat d'un creador

ART

Ferran Garcia Sevilla. Galeria Sardà i Sardà. Barcelona.

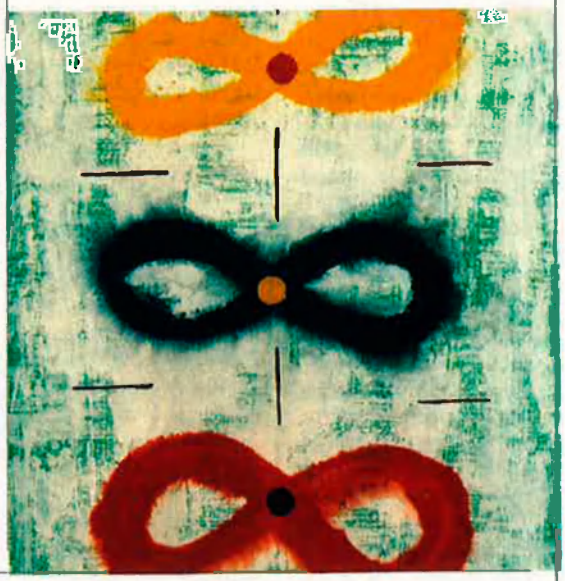
Des de la seva última irrupció al públic de Barcelona i de Madrid al 1989, una irrupció "institucional"que en el cas de Barcelona va inclús propiciar el temporal maridatge d'intitucions com la Generalitat i l'Ajuntament, no havíem tingut l'ocasió de tornar a retrovar-nos amb aquest artista tan poc procliu a mostrar la seva obra a pública consideració.

Les obres que fins finals de juliol es poden veure a la galeria Sardà i Sardà, encara que no són de la seva "collita" del 91, sí ens endinsen en un curt, però intens període (de 1987 a 1990) de la polisèmica i versàtil trajectòria de Garcia Sevilla. És aquesta una exposició que aprofundeix, malgrat la curta selecció d'obres, unes vint, en una de les múltiples "vies" Garcia Sevilla i ho fa amb peces representatives que funcionen tant a escala individual com alambinant un discurs unitari.

No és aquest el moment de descobrir l'historial de Ferran Garcia Sevilla, els seus començaments conceptuals, la seva faceta d'historiador, la seva posterior decantació vers la pintura, la seva relació amb el món dels *graffitis*, les seves incursions expressionistes. Garcia Sevilla, de manera semblant a altres creadors paradigmàtics, com Clemente o Schnabel, ha estat un típic exponent dels vuitanta: ha cultivat l'eclecticisme, i també el culte al propi jo, que moltes vegades ha quedat sobredimensionat per justificar qualsevol tipus de perversió formal o conceptual.

En aquest sentit Garcia Sevilla, i això ho palesa molt bé la "via" que podem veure a la galeria Sardà i Sardà, demostra ser un artista-esponja, un artista que tot ho capta, que emmagatzema tot un arsenal d'informacions, per a després només exterioritzar-ne una petita part. En Garcia Sevilla es produeix una mena de desfasament entre el procés i els resultats. Tot el que en el procés és complex, profund, en els resultats és simple, banal, deliberadament simple, i afegiríem. Garcia Sevilla juga a ser superficial, una superficialitat quant a missatges, de maneres. Garcia Sevilla busca crear barreres artista –obra– espectador. I aquestes barreres quasi sempre indueixen a equívocs. Defensor i detractors estan així sotmesos a un subtil artilugi per part del pintor: amagar més que mostrar, confondre més que clarificar. Garcia Sevilla, no ens enganyem, ha estat un dels pintors més apassionants de l'escena espanyola dels vuitanta, i ben segur que la seva capacitat de metamorfosar-se el farà ser un element també clau en els noranta.

Anna Guasch

Imprescindible

'Música a Vivers', a València:
—dia 9, **Joe Arroyo**
—dia 11, **John Mayall**
—dia 16, **D. Sanborn**
(Totes les nits, a les 23 hores, als jardins de Vivers).

'Grec-91', Festival d'Estiu de Barcelona:
—8 i 9 , **Orquestra Ciutat de Barcelona.** Obres de Beethoven. (Teatre Grec)

—dia 12,**Coral Cantiga.** Petite Messe Solemne, de Rossini (Mercat de les Flors, espai B).
—4 al 9, **M. del Mar Bonet** (22h., plaça del Rei).

Tradicionàrius, a Girona.
—dia 11, **Quintet Fibonacci** i **Clau de Lluna** (22h., teatre Sant Narcís).

VII Festival de Cançons de la Mediterrània, a Palma de Mallorca:
—**Lole i Manuel, Ornella Vanoni...**

Concerts a Barcelona:
—dia 15, **Paul Simon**, al Palau Sant Jordi.
—dia 15, **Hèroes del Silencio**, al Velòdrom de Barcelona.

Festival d'Orquestres Joves a València:
—dia 15, **Orquestra Juvenil Santa Cecília** de Cullera i la **Jugend-sinphonieorcherter,** Dorbirn (P.de la Música)

Un recital magistral

MÚSICA

Cloenda de la integral Mozart /Ivo Pogorelitx Palau de la Música de València, 20 de juny de 1991, 20,15 hores.

Amb els concerts núm. 15,16 i 27 per a piano i orquestra de W.A. Mozart, el cicle dedicat a la integral d'aquest tipus de literatura del compositor de Salzburg ha arribat al seu Galduf, amb Ramon Coll al piano solista, posaren punt i final a un cicle prou inusual, i que ha representat per als aficionats la possibilitat significativa de conèixer l'opus mozartià.

Ramon Coll ha passat pel nostre auditori sense pena ni glòria. L'ús excessiu del pedal, alguns ornaments obscurs i interpretats massa depressa, i la falta de claredat en el fraseig de cada mà, donaren com a resultat una interpretació discreta, amb un so pastòs. No obstant això, Coll aconseguí alguns moments de qualitat interpretativa: l'andante del *Concert núm. 16, K. 451* fou galant, respectant l'estil de l'obra; així com el *larghetto* del *Concert núm. 27, K. 595*, una lliçò d'elegància. En canvi, la versió de l'*Andante* del *Concert núm. 15, K. 450*, fou de tipus romàntica. Les cadències, en general, respectaren també el gust de l'època. En canvi, no ens agradaren els *glissandi* emprats en la cadència de l'*Allegro assai* delconcert núm. 16.

L'Orquèstra Clàssica de Madrid també passà sense pena ni glòria. Les cordes piano i *pianissini* defectuosos, on no s'aconseguí un bon empast sonor, especialment al començament. En canvi, i segons avançava l'audició, la sonoritat anava millorant. Així, l'exposició orquestral de l'*Allegro assai* del *Concert núm. 16* fou enèrgica i brillant.

Una vegada mès, el pianista iugoslau, Ivo Pogorelich, ens va sorprendre en interpretar, amb l'Orquestra de València (un fet inusual, actuant amb una orquestra), el *Concert núm. 1* de Txaikovski. Un recital magistral, i molt allunyat d'altres llagrimoses versions, a les qual estem tan acostumats. ¡Superb!

Francisco Bueno

Mozart. ARXIU

***The Best of the Waterboys*, 81-90, Ensign, CDP.**

Parlar de la trajectòria de The Waterboys al llarg dels seus ja deu anys d'existència és fer-ho del seu líder i compositor, l'escocès Mike Scott, acompanyat pel seu fidel saxofonista i mandolinista Anthony Thistlethwaite i per músics com el teclista Karl Wallinger en la primera època i el violinista Steve Wickham en la segona. que amb el retir irlandés d'Scott, marcarien el punt d'inflexió del grup l'any 1986, plasmat en l'àlbum *Fisherman's Blues* (1988). El que havia estat un dels grups de rock més notoris de la dècada, amb la marca particular d'Scott al piano i la guitarra, amb unes cançons on els vents representaven un paper destacat i que conduïen a una mena d'apocal.lipsi sonor on cada instrumentista demostrava el seu virtuosisme, –recordar *The Whole of the Moon*–.

Els nous Waterboys, fitxant un flautista, una acordeonista i un percussionista d'arrel, tragueren el seu àlbum del 90, *Room to roam*, fou tota una sorpresa per l'amplitud de la transformació. Si en el *Fisherman* ja havien col.laborat Dd Danann, Mairtin O'Connor o Charlie Lennon, ara hi havia la placidesa de les balades i el ritme dels *jigs*. A més, en directe, el nou grup carregava encara més de matisos els vells temes. Ara, ix al carrer aquest disc recopilatori, anunciador de nous canvis. Hi és tota la densa història dels xics de l'aigua.

Juli Alandes

Mozart. Quintana / Harmonia Mundi (CD)

Quintana és una productora hongaresa fundada ara fa un any, i distribuïda per Harmonia Mundi. Dins de l'elenc d'artistes que col.laboren amb aquest segell, destaquen la soprano Mária Zádori, Ivan Fischer, la Schola Hungarica, la Capella Savaria, L'Orquèstra de Cambra Ferenc Liszt i el director Pal Neméth, entre altres.

Aquest CD que us presentem és una de les primeres novetats, ja disponibles al mercat. És un CD dedicat a la música religiosa del geni de Salzburg, W.A. Mozart, una vegada mès. Si bé és cert que el llançament de CD de l'Opus mozartià ha estat i és massiu enguany, a causa de la commemoració del 200 aniversari de la seua mort, sí que cal reconèixer que la sel.lecció de les obres presents en aquest CD és inusual; especialment la *Grabmusik*, k. 42 (35a), i l'ofertòri *Sub tuum praesidium*. La primera, una obra jovenívola. La segona, una composició arrelada a Salzburg i al arquebisbe Colloredo.

La presentació i comentàris del fullet que acompanyen el CD és excel.lent; incloent fotos dels principals intèrprets i els seus currículum. Pel que fa a la interpretació de les obres, cal dir que Klaus Mertens és un barítton d'ampli registre (el greu una miqueta obscur). El cor que va intervenir-hi, excel.lentment conjuntat, amb rics canvis de timbre. Estilística interpretació de l'orquestra i del director. Les sopranos, amb un bon pas de la veu, perdien força en el registre greu. Bona coloració.

Francisco Bueno

CATACRAC

ELS 10 DE CATACRAC

1. **Els Pets:** "No sóc un forat" (*Calla i balla*, LP)
2. **Sau:** "Encara que siguin de bar" (*Quina nit*, LP)
3. **Tancat per Defunció:** "Com vols que t'ho digui?" (*Sense retorn*, LP)
   Lax'n'busto: "Tinc fam de tu" (*Vas de punt o què?*, LP)
4. **Bars:** "Quan ens veiem?" (*Bars*, LP)
5. **DB:** "M'agrada" (*Boomerang*, LP)
6. **Jaume Escala:** "Ciutat pirata" (*Via morta*, LP)
7. **U-tòpics:** "Ja no crec en tu" (*U-tòpics*, LP)
8. **Kitsch:** "Cap quadrat" (*Kitsch*, LP)
9. **Joan Amèric:** "Cançó natural" (*Tornar a l'aigua*, LP)

Per la festa major, rock en català

L'èxit que el rock català va tenir el 1990 va repercutir clarament el darrer estiu en els concerts que acompanyen els programes de festa major de nombroses localitats d'arreu del Principat. Ara fa un any, els grups d'expressió catalana van ser el centre d'atenció de les comissions de festa i de les oficines promotores d'actuacions. El concert/s de rock que s'inclou en els actes de la festa era, per primera vegada en molts municipis, un grup que cantava en català. De fet, van ser aquests concerts i la resposta que en ells s'obtenia per part del públic els que van acabar de confirmar l'èxit d'aquests nous artistes.

Sopa de Cabra, Sangtraït, Sau, Els Pets i Lax'n'Busto van omplir l'estiu passat pavellons esportius o cèntriques places, on s'improvisava un escenari per als nous ídols dels vailets del poble. Amb ells, grups menors com Bars, Umpah-pah, Tancat per Defunció, Detectors o Kitsch recorrien les quaranta-una comarques de Catalunya. La presència del nou rock català es feia notar també en altres manifestacions musicals de més importància. Les festes de la Mercè a Barcelona, on més d'un centenar de milers de persones s'apleguen per veure actuar algunes de les figures del rock internacional, comptaven també amb un grup que era seguit amb igual entusiasme que les estrelles amb què compartien cartell: els Sopa de Cabra, que, setmanes més tard, actuaven a la Monumental amb El Ultimo de la Fila i Tina Turner en el Festival per la Defensa de la Natura.

Enguany, les festes majors confirmaran el fenomen que es va produir l'any passat: la progressiva substitució de rock en castellà pels grups que ho fan en català. Els Loquillo, Rebeldes, Mecano, Elegantes o Ronaldos, veuen reduïdes les seves possibilitats a Catalunya amb l'aparició del rock català. Els organitzadors de concerts, per senzilles raons de mercat, prefereixen contractar l'equivalent català. Els joves del poble hi sintonitzen més fàcilment. Alguns d'aquests grups han sorgit de la seva comarca, o fins i tot del seu poble; parlen de temes que comparteixen; tenen accés més directe a la seva realitat com a músics i, a més, canten en la seva llengua. Afortunadament, cada vegada són menys els que aposten per ells per qüestions de militància i més els que ho fan per la seva qualitat. Es tracta de veure i sentir bon rock, i si és en català, millor.

Santi Terraza

JORDI MOREHA

AGENDA

Dilluns, 8 de juliol.
–Maria del Mar Bonet a la Plaça del Rei de Barcelona (cada dia fins el dia 10).

Dimarts, 9 de juliol
–La Salseta del Poble Sec a la Plaça de Bous de Pamplona, a les 22 h.

Dimecres, 10 de juliol.
–La Salseta del Poble Sec a Premià de Mar (Maresme), a les 23 h.

Divendres, 12 de juliol.
–Follim Follam a Molins de Rei (Baix Llobregat).
–Lax'n'busto a Pallejà (Baix Llobregat).
–Sopa de Cabra i Ja T'ho diré a Castelldefels (Baix Llobregat).

Dissabte, 13 de juliol.
–Els Pets i Sau al Castell de Santa Susana (Maresme).
–La Salseta del Poble Sec a la Plaça Centre d'Esparreguera (Baix llobregat).
–Gra Fort al Poliesportiu de Juneda (les Garrigues).
–Kitsch a Tortellà (Garrotxa).
–Sopa de Cabra a Llardecans (Segrià).

Diumenge, 14 de juliol.
–080 a Pallejà.
–Sau a Esparreguerra.

ARXIU

Audiovisuals de Sarrià, empresa discogràfica catalana, ha rebut el premi per a empreses fonogràfiques 1990, atorgat pel Ministeri de Cultura. El guardó li ha estat concedit, per un costat, pel conjunt de l'obra que va presentar i, per l'altre, per l'edició de l'obra completa d'Enrique Granados de Bustamante i Garcia Morante.

Tradivàrius. Els nanos de Reus' actuaran el dia 10 de maig de 1992 en la programació de rock que tindrà lloc a l'exposició universal de Sevilla, Expo'92.

ARXIU

Isis. El grup de Banyoles traurà, de la mà de Picap, el seu primer elapé aquest mes, que tindrà per títol *Segueix el joc*.

La música d'Isis, que tenen una maqueta editada per ells mateixos, és una digna combinació entre rock melòdic i dur, acompanyada per unes lletres senzilles i alhora plenes d'ironia. El grup, que l'any 89 va ser finalista del concurs organitzat per la prestigiosa revista musical Rock de Lux, està compost per: Tomàs González (guitarra i veus), Ramon Quintanas (guitarra), Ramon Valero (bateria i veus) i Joan Yani (Baix i veus).

canya canya!!!

ESTIU 91

TV3

TELEVISIO DE CATALUNYA

AQUEST ESTIU NO ET QUEDES EN CASA

MÈXIC-CANCUN (11 dies)
Des de ..... 199.400 Ptes.

CREUER PEL CARIB (10 dies)
Des de ..... 224.500 Ptes.

SAN JUAN-SANTO DOMINGO (10 dies)
Des de ..... 173.500 Ptes.

SANTO DOMINGO (9 dies)
Des de ..... 132.700 Ptes.

CUBA-VARADERO (9 dies)
Des de ..... 153.500 Ptes.

COSTA RICA (9 dies)
Des de ..... 206.600 Ptes.

CARACAS (9 dies)
Des de ..... 176.000 Ptes.

BRASIL (10 dies)
Des de ..... 158.500 Ptes.

QUITO GALÁPAGOS (9 dies)
Des de ..... 306.200 Ptes.

CHAT COMPAÑIA HISPANOAMERICANA DE TURISMO

VALENCIA
C/COTANDA, 3 • TEL.: (96) 351 80 34
BARCELONA
PASSEIG DE GRACIA, 11 • TEL.: (93) 301 65 00

PREMI DE NOVEL·LA "CIUTAT D'ALZIRA" 1991

INSTITUIT PER L'AJUNTAMENT
DOTACIÓ:
1.150.000 PTES.
ORIGINALS PER QUINTUPLICAT
ENTRE 100 I 200 FOLIS
TERMINI:
FINS AL 14 DE SETEMBRE
LLIURAMENT:
18 D'OCTUBRE DE 1991
DEMANEU LES BASES A:
AJUNTAMENT D'ALZIRA
SANT ROC, 6 - 46600 ALZIRA
PUBLICA:
Edicions BROMERA

TEATRE

Marceau, més enllà de les modes

Setmanes enrere, el departament de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell em comunicava el lament de Marceau per no haver pogut actuar a Barcelona en el decurs de la seva darrera gira espanyola. La ciutat del Vallès no havia, en canvi, desaprofitat l'ocasió, i Marceau oferia el 8 de juny, al teatre de La Faràndula, un memorable espectacle. Memorable i rememorador. I és que l'artista, a la frontera dels seus setanta anys que tragina amb unes energies prodigioses, ens recordava, efectivament, moltes coses apreses de feia molt temps i de les quals, una certa presumptuosa autosuficiència, n'havia entelat la memòria. Voldria dir unes poques paraules sobre aquesta actuació.

Al llarg de més de quaranta-cinc anys Marceau ha fet del silenci la seva virtut capital. Virtut "artística", perquè la pantomima més barroca, més carregada "d'argument" n'elimina la paraula, i virtut, també "militant", atès que el gran deixeble de Decrous, company destingit de Barrault i mestre de tants còmics contemporanis, ha estat un creient entossudit en les enormes possibilitats de la seva opció. Marceau va seguir perfeccionant, immutable, el seu llenguatge del gest, una tècnica amb recursos cada vegada més sorprenents i poderosos, amb una perfecta (i aparent) indiferència respecte a la remor d'un teatre que anava ple de fervor cap a les barricades i que comença a ser ja antologable com a fenomen estètic del període 1968-1988. Fa pocs mesos, pel novembre de l'any passat, París redescobria Marceau. La seva escola de mimodrama s'havia pogut reobrir després d'un llarg dejuni i alguns crítics s'havien de penedir de tants oblits i mitges rialles. A la Faràndula de Sabadell vam comprendre, un mes enrere, les raons precises d'aquest retrobament. Recreant Bip, el seu cèlebre personatge chaplinià i, sobretot, amb les velles i noves històries que l'artista ens va contar a través de les seves pantomimes de *style*, Marcel Marceau ens parlava d'aquesta cosa tan *démodée* que és l'emoció teatral, fortament castigada dels anys seixanta ençà, primer per les formes teatrals vagament subvertidores de l'ordre establert i, tot seguit, pel poder i la glòria del gran realitzador dramàtic que no sempre ha marcat prou bé les distàncies entre la siderometal.lúrgia escènica i la capacitat de comunicació de la paraula Quan es comprova que *La création du monde* o *Les mains*, exercicis del 1969, o que *Le fabricant de masques* elaborat deu anys abans, esdevenen, encara, propostes magistrals de Marceau no superades a causa de la mandra, les presses o un aprenentatge incomplet, un troba "justificacions" històriques amb les quals s'ha fet passar bou per bèstia grossa i escamotejat en gran mesura el que se'n pot dir, el que se n'ha de dir, sense cap mena de vergonya, la poètica de la gestualitat. I torno a la presumptuositat d'abans: Barcelona, tal vegada ha deixat passar Marceau sense dir-li ni ase ni bèstia perquè pot estar ufanosament obsedida per la moda sense saber quins són, encara, els bons modes.

Joan Antoni Benach

Marceau: el silenci fet art. ARXIU

ARXIU

La companyia El Talleret de Salt ha participat amb l'obra de William Shakespeare, Nit de Reis en la XIV edició del Festival de Teatro Clásico d'Almagro. En aquesta ocasió el festival a diferència d'anteriors convocatòries, presenta la novetat, a judici del seu director, Francisco Mayans de la participació de diferents companyies de l'estat espanyol. Al festival, que s'allargarà fins el 25 de juliol, intervindran deu companyies, nou de l'estat espanyol i una britànica. Entre altres hi ha prevista la participació de la Compania Nacional de Teatro Clásico, que posarà en escena les obres *El desdén por el desdén* de Moreto i *El caballero de Olmedo* de Lope de Vega.

La Escuela de Teatro Clásico y el Centro Nacional de Nuevas Tendencias Escénicas intervindran amb l'obra *El jardín de Falerina* de Calderón mentre que el Centro Dramático Nacional arribarà amb el seu *Hamlet* protagonitzat per José Luis Gómez. L'única companyia estrangera participant en el festival serà la britànica Almeida Theater que estaran en el festival amb l'obra "All for love" que conta els amors impossibles entre Marc Antoni i Cleopatra de l'autor britànic John Dryden. En el paper de l'emperadriu del Nil hi ha la en altre temps televisiva "venjadora" Diana Riggs, protagonista de la sèrie *Los Vengadores*, que tant d'èxit va obtenir en la dècada dels seixanta.

Publicacions de la Generalitat de Catalunya

PRESIDÈNCIA
Visió cosmopolita de Catalunya. Volum I, relats de viatgers i escriptors (segles I a.C. - XIX)
Pere Balañà i Abadia. PVP 1.700 pta. 292 pàg
INSTITUT CATALÀ DE LA DONA
Drets de la dona: guia de recursos jurídics
PVP 600 pta. 76 pàg
Guia d'entitats i recursos
PVP 2.500 pta. (fitxer)

GOVERNACIÓ
Lo Joch de naips, naips o cartas. Passalemps en Caldetas durant lo còlera de 1885
Joseph Brunet i Bellot. PVP 3.500 pta. 248 pàg
ESCOLA D'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA DE CATALUNYA
Manual de llenguatge administratiu
Carles Duarte, Àlex Àlsina i Segimon Sibina. PVP 1.500 pta. 398 pàg.

ECONOMIA I FINANCES
Catalunya i Europa. Acció de govern i grau d'adequació de Catalunya a la CEE
Macià Alavedra. PVP 600 pta. 102 pàg.

ENSENYAMENT
CIRIT
Llamps i trons (meteorologia)
Geroni Llorente, Àngel Redaño i Bernat Codina. PVP 500 pta. 74 pàg
La memòria del bosc (ecologia)
Santi Sabaté, Oriol Bosch i Emília Gutiérrez. PVP 450 pta. 54 pàg.
Visca la matemàtica
Claudi Alsina, Carme Burgués i Josep-Maria Fortuny. PVP 500 pta. 78 pàg.
Veure-hi clar (òptica)
Santiago Vallmitjana, Salvador Bosch i Joan Campos. PVP 500 pta. 112 pàg.
D'Hèlios a Mazda (energies renovables)
Emili Llorach, Jaume Serrasolses i Xavier Vallvé. PVP 500 pta. 48 pàg.

CULTURA
Xina: mil anys d'art i de cultura
PVP 4.500 pta. 418 pàg.
Inventari dels fons: Marquesos de Castelldosrius, Castanyer i «La España Industrial», de l'Arxiu Nacional de Catalunya
Josep Fernàndez, Francesc Balada i Casimir Martí. PVP 2.500 pta. 402 pàg.
Inventari dels llibres sacramentals de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona
Salvador Ramon i Josep Massagués. PVP 750 pta. 78 pàg.
El Garraf i la pia almoina de la seu de Barcelona: Inventari de pergamins
Josep Baucells. PVP 1.500 pta. 110 pàg.
Processos de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona. Volum I
Salvador Ramon i Manuel M. Fuentes. PVP 1.000 pta. 110 pàg.
Guia dels arxius històrics de Catalunya, 4
PVP 1.000 pta. 282 pàg
FILMOTECA DE LA GENERALITAT
Salvador Dalí i el cinema
Joan M. Minguet. PVP 400 pta. 68 pàg
A.R. Minkkinen. La imatge primordial
PVP 500 pta. 16 pàg.

SANITAT I SEGURETAT SOCIAL
Els recursos econòmics del Departament de Sanitat i Seguretat Social
PVP 750 pta. 64 pàg

POLÍTICA TERRITORIAL I OBRES PÚBLIQUES
Decrets i resolucions d'Urbanisme, 14. Any 1989
PVP 800 pta. 488 pàg.
Pla comarcal de muntanya: la Garrotxa
PVP 5.000 pta. 492 pàg.
Catalunya: guia de transports interurbans. 1991
PVP 400 pta. 300 pàg.

JUSTÍCIA
Guia d'entitats de Catalunya. Volum II: acadèmies, col·legis professionals, federacions no esportives, associacions juvenils, mutualitats de previsió social
PVP 300 pta. 54 pàg

INDÚSTRIA I ENERGIA
Dades bàsiques de l'estructura industrial de Catalunya
Jordi Conejos i Joan Miquel Hernández. PVP 1.050 pta. 92 pàg

BENESTAR SOCIAL
L'atenció a la infància a Catalunya
PVP 500 pta. 44 pàg
L'acció voluntària i el voluntariat a Catalunya
PVP 500 pta. 44 pàg
Actuacions integrals a barris
PVP 500 pta. 46 pàg.
Guia didàctica: autoescoles. Alcohol, drogues i conducció
PVP 2.000 pta. 36 pàg
Guia didàctica: policia local. Alcohol, drogues i conducció
PVP 2.000 pta. 30 pàg.
Guia didàctica: educadors. Alcohol, drogues i conducció
PVP 2.000 pta. 58 pàg

En venda a totes les llibreries. Distribució Les Punxes. Tel 93/300 91 62

Per a més informació sobre aquestes novetats, demaneu-nos gratuïtament l'informatiu «Publicacions de la Generalitat de Catalunya»

Si desitgeu rebre llibres amb targeta de crèdit o contra reembors ament, empleneu la butlleta

Generalitat de Catalunya
Llibreria

Rbla. dels Estudis, 118
08002 Barcelona

☐ Envieu-me gratuïtament l'informatiu «Publicacions Generalitat»
☐ M'interessen els llibres següents. Nombre d'exemplars i títol:

_____

_____

Nom i cognoms _____
Adreça _____
Telèfon _____ Codi Postal _____
Població _____ Signatura _____
Data _____

☐ contra reembors ament

Si preferiu efectuar el pagament mitjançant targeta de crèdit, empleneu també les dades següents:

Si us plau, carregueu-ho a la meva targeta:

☐ American Express ☐ Eurocard
☐ Caixa Catalunya ☐ 6000
☐ Master Charge ☐ Visa

Targeta núm. _____
Data Exp. _____

ET-6

La moda i el consum: un assumpte de xiquets

DISSENY

Aquesta setmana València torna a acollir el principal i més consolidat event de moda a Espanya: la Fira Internacional de Moda Infantil (FIMI). Moda i xiquets, dues paraules que, juntes poden ferir sensibilitats. Fins i tot si en moda infantil espanyola incloem llocs de treball, prestigi exterior, fort, encara que ja amb alguns signes preocupants, exportació, major qualitat de vida material i tot això. Digueu-li moda, joguina, lleure, etc., el cas és que existeix –als països rics, s'entén– una potent indústria infantil... desenvoolupada pels majors. I és que els nens, i que no s'esquince les vestidures ningú, constitueixen el model ideal de consumidor. Gourmands desmesurats i sempre alerta de la vida, ho provarien tot, canviarien el seu entorn cada dia, s'enamoren de tot, ho trenquen tot, se'ls queda petit, es cansen prompte de quasi tot, no coneixen més llei que el seu desig (el seu caprici): no entenen la paraula moderació ni la pretesa relació, bastant arbitrària, a més, qualitat-preu. Encara sort que no disposen de diners propis, respirarien tranquils alguns. Però la coerció no és mai una solució... a llarg termini, el que toca (i on es deixen les neurones tants adults) és inculcar-los una actitud, una ètica –¿proposada com un difícil però imaginatiu i divertit joc?– enfront del consum i que, per descomptat, no passe per fer-los anar d'escaparata d'ells, dels adults, dels seus desitjos, de les seues aspiracions socials o dels seus prejudicis. ¿Com? Ni idea, Si ho sabera, ja ho hauria vessat sobre qualsevol llibre, hauria fet una versió per a xiquets i altres per a majors, i estaria gastant-me els drets d'autor.

Tornant al tema de la moda infantil, cal dir que, encara que els dissenyadors de roba no siguen xiquets, aquets vesteixen, per primera vegada en la seua història, de xiquets, és a dir, de manera que la indumentària no siga un entrebanc perquè puguen dedicar-se sense problemes al que constitueix el seu treball: jugar (i tacar-se). Lleugers, còmodes, alegres i resistents: heus aquí els manaments bàsics de la indumentària infantil. Manaments que, veient les desfilades i els estands de FIMI, veient el carrer, donen per a molt: des del *sport* urbà tot terreny de Tutti Frutti, Pili Carrera, Schuss, OK Corral o Lemur, fins a les més refinades i personals propostes de Ramilans, Clarion. Trafikito, Roman Benech o Montserrat Jimeno. Perquè si bé Bart Simpson ha fet de la samarreta, els pantalons curts i les sabatilles, es seu uniforme i de l'èpic la seua bandera, altres, com la seua germana..., prediquen el lirisme, la introversió i una sensibilitat a flor de pell.

T.P.

Algunes de les propostes de FIMI per a l'estiu 91. RAFA GIL

JORDI MORERA

Crazy Crowd, Travessera de Gràcia, 96, Barcelona.

"Vull ser una *rock-star*", es declarava fa anys en una de les conegudes cançons de la moguda, és a dir, les persones per a les quals la música, la nit i el *look*, personalitzat, imaginatiu i brillant, és un cocktail fonamental per a la seua existència, aquestes persones, dic, tenen en aquesta petita botiga situada al començament del barri barceloní de Gràcia un lloc adient per a satisfer les seves sofisticades exigències en matèria d'imatge (també és un lloc de peregrinació de moltes bandes de pop quan actuen a Barcelona, també d'Azúcar Moreno o la filla actriu i descarada de Lola Flores). Els irònics i *glamourosos* vestits de la dissenyadora anglesa Helen Story, una de les muses de l'anomenat *Street style*, són, potser, els més cridaners. Però potser el tret més característic d'aquesta botiga és la seua vocació de portaveu i aparador de nous, encara que no molt coneguts, valors de la moguda de la moda a Barcelona. Així, alguns dels dissenyadors més interessants i creatius –Sebastià Alcalà o Carlos Galindo– hi mostren alguns dels seus treballs. *Post scriptum*: val la pena la col.lecció de samarretes molt americanes i londinenses (les marques Two Guys, Body rap), alguns dels protagonistes són les irreverents fotografies de Pierre and Gilles o estampats de les perverses lesbianes de l'espai.

T.P.

OPINIÓ

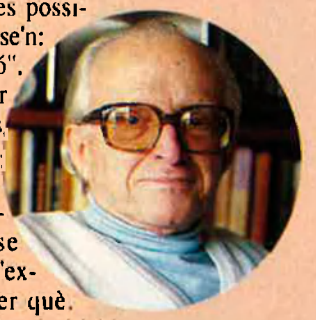
Preguntes de mal respondre

Efectivament, tot inclina a creure que la democràcia passa per un bon estat de salut, gairebé a nivell mundial. ¿Però en podem estar ben segurs?

A part dels focus inquietants de dictadura que encara queden a cada un dels continents, es detecten en les potències que haurien de donar l'exemple unes febleses que no contribueixen gens a la tranquil.litat col.lectiva. Els grans models de democràcia, com ara els Estats Units i la Comunitat Europea, han afirmat d'una manera categòrica que no reconeixeran la independència de Croàcia i d'Eslovènia, i no s'estan de dir que no veuen amb bons ulls que Estònia i Lituània s'escindeixin de la Unió Soviètica.

¿I doncs? ¿No havíem quedat que la voluntat popular, lliurement expressada, és sobirana? Semblava que el dret a l'autodeterminació dels pobles formava una part important dels Drets Humans, així, escrit amb majúscules i amb tots els respectes.

Va prenent cos l'ús escamnador d'una paraula que, fins ara, oferia poques possibilitats de servir-se'n: "desestabilització". Acabaran per convèncer-nos que els pobles que volen ser lliures "desestabilitzen", sense que ens acabin d'explicar ben bé per què. ¿És que l'estabilitat desitjable consisteix en el fet que uns pobles –generalment febles– es deixin oprimir mansament per uns altres pobles, generalment més poderosos?

Seria molt trist que "desestabilització" es convertís en una vacuna contra els anhels de llibertat. Si ens ho empassem així, tal com ens ho serveixen ara, les coses canviaran molt poc i, en tot cas, no serà pas per millorar.

Pere Calders

Necessitem fs de p

Escriu un comentarista espanyol: "Un altre dossier sobre la continuïtat del qual va advertir González es diu Iugoslàvia. Si l'any passat es preparava la *moguda* iraquiana sobre Kuwait, que li va impossibilitar les vacances, no hi ha dubte que la situació iugoslava reclama atencions semblants. Sobretot després de comprovar la considerable atenció dels nacionalistes espanyols cap als independentistes eslovens i croates".

Deixarem de banda el lapsus de pensar en nacionalistes catalans i bascos i en canvi escapar-se-li d'escriure "nacionalistes espanyols", i passarem a la importància per a Espanya del conflicte de Iugoslàvia comparat amb la del conflicte del Golf. Ho diu entre línies l'agut comentarista: la preocupació en ambdós casos els és similar. I no és que el del Golf els fos suau: n'hi ha prou amb recordar com l'exèrcit nord-americà es va passejar com a espanyol per casa dels altres per les bases militars: carregant i descarregant avions amb tota mena d'armes i sense dir-los ase ni bèstia.

El comentarista peca de modest en dir que els casos del Golf i de Iugoslàvia reclamen atencions semblants al govern espanyol; el cas iugoslau els en reclama d'infinitament superiors, vist des de la seva òptica. Al cap i a la fi, el cas del Golf només els posava en perill la gasolina.

En canvi en el cas iugoslau el que poden veure perillar és el seu propi ésser, el seu estar-en-el-món per dir-ho a la manera existencialista. Si es desfà l'estat iugoslau i es destapen les nacions que cobreix, i tot plegat amb l'aquiescència o la resignació d'Alemanya, dels Estats Units, de l'ONU i d'algunes de les proliferants burocràcies paneuropees, ja cal que Espanya posi la barba del Cid a remullar. Més encara: l'atenció insofrible, la preocupació letal els la pot produir, sobretot, per la disconformitat amb la via armada: és a dir, si els grans poders del món diuen que, tot i desagradar-los la presència de diverses nacions i la desaparició d'un estat únic, el que els desagrada decisivament és que aquest estat utilitzi les armes per mantenir-se mentre que les nacions han utilitzat la democràcia per renàixer.

A Iugoslàvia els grans poders demostren que, si els convé, es poden perfectament passar per alt aquell article de les constitucions que diu que l'exèrcit és el garant de la unitat del territori; i que segons com féssim les coses nosaltres, es podrien trobar que els convingués més, de forma resignada o no, de fer-nos costat a nosaltres que no pas a Espanya com fins ara.

Grandiosa ocasió: necessitem, ara com mai, polítics. Polítics. I polítics. O sigui, en el bon sentit de l'expressió, fills de puta autèntics.

Ramon Barnils

En marxa triomfal

Després d'un preludi d'inquietud, el PP i UV van arribar, finalment, a un acord inquietant. Rita Barberà transportarà –de fet, ja el transporta– el bastó de l'alcaldia durant el quadrienni que vindrà, però el conductor Vicent Gonzàlez Lizondo (VGL) gestionarà, i per tant controlarà, les àrees de Serveis Socials, Cultura, Personal i Urbanisme, entre altres, com també l'empresa municipal AUMSA per a la gestió del sol.

I d'això sembla que es tractava, per damunt de qualsevol altra exigència aparent: adquirir la potestad d'administrar llicències d'obres i administrar actuacions urbanístiques, que és per on transiten els interessos amb més insistència.

Si fem cas a alguns indicis, tot apunta cap a una presumpta trama d'interessos entre un grapat de constructors i UV. D'acord amb això, determinats empresaris de la construcció haurien finançat la part més voluminosa de la campanya electoral de VGL a l'Ajuntament de València, a canvi d'unes contrapartides que no resulten difícils d'imaginar. Sense deixar el rastre d'aquesta pista, l'endemà mateix del 26-M, alguns d'aquests empresaris no van poder dissimular el seu malhumor perquè el cavall a què havien apostat –i sembla que en grans quantitats– no havia guanyat la carrera. Els resultats de la inversió, en conseqüència, quedaven subjectes al resultat dels pactes entre el bloc de la dreta.

Si aquesta presumpció va a missa, explicaria la posició inflexible de VGL en la taula de negociacions amb el PP: l'àrea d'Urbanisme entrava en totes les combinacions possibles, ja que les probables pressions a què estava sotmès eren majúscules. Al punt que VGL, cas que no foren satisfetes les seues exigències, estava disposat a votar-se a si mateix i propiciar, així, que el govern municipal recaiguera en els socialistes.

Com que aquestes mitges dades tenen un contrast complicat, l'oposició municipal, que no solament no ha de desconèixer l'operació sinó que també sap quins eren els constructors que havien tingut problemes de llicència d'obres en l'anterior legislatura, ja sabrà què fer-se'n.

Miquel Alberola

Autarquies

És molt probable que un dia d'aquets es faci pública la dimissió de Pierre Boulez com a director de la secció musical del Centre Pompidou, una institució capdavantera en la investigació musical i punt de referència mundial pels nous creadors sonors. La dimissió –que cercles propers al Pompidou donaven per feta aquest darrer cap de setmana culmina, de moment, una crisis absoluta del més característic i original projecte cultural de la *grandeur* francesa de les dues últimes dècades. En sis mesos han cessat o dimitit els tres directors sectorials que havien donat el seu caràcter al tubular i multicolor edifici del Marais parisenc.

No sé com sentarà en el seu trist homònim espanyol –el Sofidú– aquest desgavell en el projecte d'origen. De fet el "més lleig que l'Escorial" també ha patit una tempesta per motius semblants, salvant les distàncies, als francesos. En els dos casos s'ha produït un enfrontament entre un model obert a la investigació transnacional contra un altre més preocupat per convertir-se en l'aparador de l'art del país. A París, els primers –que han perdut– preparen, com a última obra, una exposició Bob Wilson; mentre que els que es queden, que han guanyat, somnien amb una de Georges Rouault. A Madrid, Tomas Llorens, que va perdre, va ser acusat de preocupar-se només de fer una col.lecció massa eclèctica; per la seva banda la nova directora, Maria Corral, va prometre una línia més centrada en l'art espanyol. Un detall revelador per la comparació: en els dos casos els ministres socialistes de torn –Jack Lang i Jorge Semprún– van optar activament per la solució podríem dir que més autàrquica. Realment els temps estan canviant.

A Barcelona no perillem, perquè aquí no ha reeixit un projecte de característiques, mitjans ni pretensions similars. Amb prou feines una exposició itinerant troba lloc a la Fundació Miró, i en fa molt de temps o eventualment a la Tàpies –on podria anar l'exposició Wilson–. Poc a oferir, la veritat, i en franca decadència, perquè fa temps que no es veu a la Miró una mostra de nivell internacional. Ja fa uns quants anys que sistemàticament les grans exposicions passen de llarg de Barcelona.

Més greu és encara que les exposicions una mica originals que la ciutat genera no tinguin cap sortida. Per exemple, les dues recents del modernisme i l'extraordinària de Mir. Si l'estil més característic de l'art català i el nostre millor pintor amb Miró –Miró, curiosa jugada de l'etimologia– de tot el segle no poden circular internacionalment, no cal trencar-se la closca. Això no ho arregla cap Tapidú.

Jordi Balló

CONTRAPUNT

"¡Viva Cartagena!"

A la mateixa hora que comence a escriure aquest article, els tancs de l'anomenat *exèrtci federal* de Iugoslàvia canonegen vehicles, persones i edificis pels camins i les places de la República d'Eslovènia. Els avions del mateix exèrcit bombardegen a discreció la república envaïda. No sé què passarà d'ací a dos dies, tres dies o una setmana. Sembla, en tot cas, que per als generals de la vella guàrdia comunista iugoslava i per als oficials de la jove guàrdia nacionalista sèrbia, els objectius són ben clars, i són comuns: les forces armades de l'estat asseguraran la integritat del territori de l'estat dins les fronteres de l'estat, i ho faran amb els mitjans propis de totes les forces armades, que són els canons, els tancs i les bombes. Correcte. Aquest sembla que és l'ordre generalment acceptat de les coses. Amb la particularitat que, en aquest cas, els tancs i les bombes no van contra l'exèrcit d'un altre estat que amenaça el territori i les fronteres del propi, sinó contra una part de l'estat propi. Una part de l'estat –un poble, una nació, una república– vista simultàniament com a estranya (i per tant enemiga i atacable), i com a pròpia (és a dir, propietat de l'estat-exèrcit, i per tant legalment disponible i ocupable).

I bé, senyores i senyors, l'actuació de l'exèrcit iugoslau és perfectament normal. O siga, que s'ajusta en tot i per tot a allò que és reconegut universalment com a norma. Perquè la norma és aquesta: només té dret a posseir un estat sobirà aquell poble o nació que efectivament ja el té, o a qui un altre estat sobirà li concedeix aquest dret, i per tant quan a un territori/poble/nació la sobirania no li és reconeguda pel propietari-estat, tal sobirania no existeix, i per tant l'estat-propietari de la sobirania la conserva legalment, i per tant pot imposar-la i mantenir-la pels mitjans que li són propis. En fi, aquesta és la norma i la llei. En virtut de la qual, la sobirania –malgrat les aparences verbals– no és un atribut dels pobles o nacions, sinó que és un atribut dels estats. Si fóra un atribut dels pobles o nacions, les coses anirien d'aquesta manera: un poble o nació decideix pels mitjans habituals –com ara un referèndum ordenat i impecablement democràtic– que cedeix en tot o en part, comparteix, recupera íntegrament, etc., allò que és seu, i punt, s'ha acabat. Però tal cosa és perfectament irreal. El principi de la sobirania *nacional* i de l'autodeterminació dels *pobles* és un dels diversos principis universalment inaplicats. Justament perquè les dues idees haurien de ser la mateixa, però resulten ser diferents i oposades, amb el resultat que només compta la primera, entesa com a sobirania dels estats. *Quod erat demostrandum.*

Llavors passa que François Mitterrand, per exemple, es tortura el cervell i la moral afirmant que "si la CEE no ha d'oposar-se per principi a l'autodeterminació, tampoc ha de ser acusada d'haver menystingut la integritat territorial de Iugoslàvia". I com que una cosa és un principi –abstracte– i l'altra és un fet –real–, mantenint alhora totes dues es manté, de fet, el fet. Llavors, més clar o terminant encara, Felipe González insisteix que "la condició necessària per a l'estabilitat i la pau és el respecte de la integritat territorial": dels estats, s'entèn com a cosa òbvia, no de les nacions. Això sí, fent-la compatible amb el "dret de les minories i les nacionalitats". ¿Dret a què? a qualsevol cosa que no afecte la integritat territorial de l'estat on de fet es troben. Felipe González, com Mitterrand i com qui siga, no nega el dret, nega simplement la possibilitat real de l'exercici del dret. Quan afirma que "l'autodeterminació d'un poble ha d'efectuar-se dins d'un marc jurídic", no està afirmant una obvietat (¿quin dret podria exercir-se fora d'un marc jurídic?), sinó afirmant la supremacia del marc jurídic de l'estat existent: implicant, de fet, que el "marc jurídic" que val no és el marc nacional d'Eslovènia o de Croàcia, sinó el de Iugoslàvia. I remata el cas dient, castissament, que no pot ser que cada poble vaja "por ahí" decidint sobre coses tan serioses com la sobirania i la independència, perquè llavors seria un *Viva Cartagena* que no es podria aguantar.

Va dir això: que seria un *Viva Cartagena*. Que si una nació com Eslovènia o Croàcia pot reivindicar efectivament, per ella mateixa, l'exercici de la sobirania, això equival al retorn a tot allò que tan entranyablement evoquen els espanyols quan tenen por que els toquen aquesta part del voraviu: la tribu, la taifa, el *cantón*, la força centrífuga, el separatisme, la pèrdua de Cuba i Puerto Rico, la desintegració de la pàtria, la catàstrofe i el caos. Ja poden lamentar de boca l'actuació de l'exèrcit iugoslau: saben que l'espanyol actuaria igual. Evidentment.

Joan F. Mira

FERIAS DE VALENCIA:
LA SALIDA AL EXTERIOR
VALENCIA FAIRS:
THE GATEWAY TO FOREIGN TRADE

'ALENCIA
1991
2
RANDES FERIAS
TERNACIONALES
2
AJOR
TERNATIONAL
AIRS

ORMACION / *INFORMATION*
RIA MUESTRARIO
ERNACIONAL DE VALENCIA
. de las Ferias, s/n. Apdo (P. O. Box) 476
0 Valencia ESPAÑA (Spain)
34 (9) 6 - 386 11 00 - Tlx. 62435 FERIA E
34 (9) 6 - 363 61 11 - 364 40 64
cción Telegráfica (Cable): FERIARIO

Valencia
ciudad muestrario
internacional
Valencia
International Trade
Fair City

MIEMBRO DE
NION DE FERIAS INTERNACIONALES

RENFE

TEXTILHOGAR 91
15 - 18 ENE (JAN) / (16-18 ENE 92)
20.ª FERIA INTERNACIONAL DE MANUFACTURAS TEXTILES PARA EL HOGAR Y LA DECORACION
20.th INTERNATIONAL FAIR OF HOME TEXTILES AND DECORATION

FIMI (OTOÑO - INVIERNO 91-92)
(23-25 ENE 92)
20.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA MODA INFANTIL JUVENIL
20.th INTERNATIONAL FAIR OF CHILDREN'S AND YOUNG PEOPLE'S FASHION

GELAT 91 (IFA-Jijona)
25 - 28 ENE (JAN)
12.ª FERIA INTERNACIONAL DEL HELADO ARTESANO
12.th INTERNATIONAL ICE-CREAM CRAFTSMANSHIP FAIR

DIPA 91
2 - 6 FEB / (9-12 FEB 92)
19.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA PAPELERIA
19.th INTERNATIONAL STATIONERY FAIR

FEJU 91
7 - 13 FEB / (13-18 FEB 92)
20.ª FERIA INTERNACIONAL DEL JUGUETE (SECTORES PUERICULTURA Y MAQUINARIA: 7-10 FEB)
20.th INTERNATIONAL TOY FAIR (BABYCARE PRODUCTS AND MACHINERY SECTORS: 7-10 FEB)

FIVAC 91
22 - 25 FEB / (28 FEB-2 MAR 92)
4.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA CAZA Y DE LA PESCA
4.th INTERNATIONAL HUNTING AND FISHING FAIR

CEVISAMA 91
5 - 12 MAR / (4-8 MAR 92)
9.º SALON INTERNACIONAL DE CERAMICA, VIDRIO, PIEDRAS NATURALES, RECUBRIMIENTOS PARA LA CONSTRUCCION SANEAMIENTO, GRIFERIA MATERIAS PRIMAS Y MAQUINARIA
9.th INTERNATIONAL EXHIBITION FOR CERAMICS, GLASS, NATURAL STONES, FACINGS FOR THE BUILDING INDUSTRY, SANITARYWARE, FITTINGS, RAW MATERIALS AND MACHINERY

CEVIDER 91
16 - 22 ABR (APR) / (3-8 ABR 92)
27.ª FERIA INTERNACIONAL DE CERAMICA, VIDRIO Y ELEMENTOS DECORATIVOS
27.th INTERNATIONAL FAIR OF CERAMICS, GLASSWARE AND DECORATIVE ARTICLES

FIAM 91
16 - 22 ABR (APR) / (3-8 ABR 92)
28.ª FERIA INTERNACIONAL DE ILUMINACION
28.th INTERNATIONAL FAIR OF LIGHTING FIXTURES

FIAM ACCESORIOS 91
16 - 22 ABR (APR) / (3-8 ABR 92)
28.ª FERIA INTERNACIONAL DE ACCESORIOS Y COMPONENTES DE APARATOS DE ILUMINACION
28.th INTERNATIONAL FAIR OF ACCESSORIES AND LIGHTING FIXTURES COMPONENTS

HABITAT I 91
16 - 22 ABR (APR) / (3-8 ABR 92)
16.º SALON INTERNACIONAL DE INTERIORISMO, DISEÑO Y DECORACION
16.th INTERNATIONAL SHOW OF INTERIOR DESIGN AND DECORATION

DROGUEXPO MUNDOBELLEZA 91
18 - 21 MAY
9.ª FERIA INTERNACIONAL DE DROGUERIA Y PERFUMERIA PINTURAMA 91
9.th INTERNATIONAL DRUGGISTS AND PERFUMERY'S FAIR PINTURAMA 91

EVENT 91
18 - 21 MAY
7.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA ESTETICA PROFESIONAL
7.th INTERNATIONAL HEALTH AND BEAUTY FAIR

EXPOFARMACIA 91
30 MAY - 2 JUN / (28-31 MAY 92)
8.º CONGRESO Y EXPOSICION INTERNACIONAL DE ESPECIALIDADES FARMACEUTICAS
8.th INTERNATIONAL PHARMACEUTICAL SPECIALITIES CONGRESS AND EXHIBITION

FERIA INTERNACIONAL DE JOYERIA DE VALENCIA 91
6 - 10 JUN / (11-15 JUN 92)
20.ª FERIA INTERNACIONAL DE JOYERIA DE VALENCIA
20.th VALENCIA INTERNATIONAL JEWELLERY FAIR

FIMI (PRIMAVERA - VERANO 92)
11 - 13 JUL / (9-11 JUL 92)
21.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA MODA INFANTIL JUVENIL
21.th INTERNATIONAL FAIR OF CHILDREN'S AND YOUNG PEOPLE'S FASHION

FIM 91
28 SEP - 1 OCT / (24-29 SEP 91)
28.ª FERIA INTERNACIONAL DEL MUEBLE
28.th INTERNATIONAL FURNITURE FAIR

MERCAFILM 91
7 - 9 OCT
8.º MERCADO INTERNACIONAL DEL FILM, DE LA TELEVISION Y DEL AUDIOVISUAL
8.th INTERNATIONAL FILM, TELEVISION AND AUDIOVISUAL MART

EUROAGRO 91
16 - 18 OCT / (14-17 OCT 92)
8.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA PRODUCCION, COMERCIALIZACION Y TRANSFORMACION AGRICOLA
8.th INTERNATIONAL FAIR OF AGRICULTURAL PRODUCTION, MARKETING AND PROCESSING

EXPOCARNE 91
15 - 20 OCT
9.ª FERIA INTERNACIONAL DE LAS INDUSTRIAS CARNICAS
9.th INTERNATIONAL FAIR FOR THE MEAT INDUSTRY

IBERFLORA 91
17 - 20 OCT / (15-18 OCT 92)
20.ª FERIA INTERNACIONAL DE HORTICULTURA ORNAMENTAL Y ELEMENTOS AUXILIARES
20.th INTERNATIONAL HORTICULTURE FAIR

ANTICUARIOS 91
19 - 27 OCT
8.ª FERIA INTERNACIONAL DE ANTICUARIOS Y ALMONEDISTAS
8.th INTERNATIONAL ANTIQUES AND SECOND-HAND FAIR

FLUMATEC-HIMATEC-ACIMTEC 91
23 - 25 OCT
SALON DE TECNOLOGIAS INDUSTRIALES
INDUSTRIAL TECHNOLOGY

EUROINVEST 91
23 - 26 OCT
3.ª FERIA DEL DINERO, EL AHORRO Y LA INVERSION
3.th MONEY, SAVINGS AND INVESTMENT FAIR

SIF 91
23 - 26 OCT
2.º SALON DE LA FRANQUICIA
2.th FRANCHISING SHOW

ADICARVA 91
26 OCT - 3 NOV
6.º SALON DEL CARAVANING
ASOCIACION DE DISTRIBUIDORES DE CARAVANAS DE VALENCIA
6.th CARAVAN EXHIBITION
ASSOCIATION OF THE VALENCIAN CARAVAN DEALERS

FIMMA 91
6 - 10 NOV
16.ª FERIA INTERNACIONAL DE MAQUINARIA PARA LA MADERA
16.th INTERNATIONAL FAIR OF WOODWORKING MACHINERY

MADERALIA 91
6 - 10 NOV
16.ª FERIA INTERNACIONAL DE PRODUCTOS DE INDUSTRIAS DE MADERA, FERRETERIA Y CARPINTERIA, EMBOLAGE Y COMERCIALIZACION
16.th INTERNATIONAL FAIR FOR WOODWORKING PRODUCTS, HARDWARE, JOINERY DIY AND DECORATION

INDUFERIAS 91
26 - 29 NOV
8.ª FERIA INTERNACIONAL DE ATRACCIONES DE FERIAS, PARQUES INFANTILES, MAQUINAS PARA JUEGOS DE AZAR Y ELEMENTOS AUXILIARES
8.th INTERNATIONAL FAIR FOR AMUSEMENT PARK AND PLAYGROUND EQUIPMENT, SLOT MACHINES AND ACCESSORIES

FERIA DE LA SALUD 91
28 NOV - 1 DIC (DEC)
3.ª FERIA DE LA SALUD
3.th HEALTH FAIR

FIV 91
28 DIC-3 ENE (DEC - JAN) / (28 DIC 92-3 ENE)
81.ª FERIA INTERNACIONAL DE VALENCIA
81.th VALENCIA INTERNATIONAL TRADE FAIR

EXPOJOVE 91
28 DIC 2 ENE (DEC - JAN) / (26 DIC 92-3 ENE)
10.ª FERIA DE LA JUVENTUD
10.th YOUTH FAIR

VIDRIO 92
4 - 8 MAR
SALON DEL VIDRIO PLANO MAQUINARIA Y SUS APLICACIONES
FLAT GLASS, MACHINERY AND APPLICATIONS SHOW

DOS RUEDAS 92
1 - 8 ABR (APR)
6.º SALON DE LA MOTOCICLETA, BICICLETA Y ACCESORIOS
6.th MOTORCYCLE, BICYCLE AND ACCESSORIES SHOW

EXPOFRIO 92
4.ª FERIA INTERNACIONAL DEL FRIO Y LA CLIMATIZACION
4.th INTERNATIONAL COOLING SYSTEMS SHOW

MAICOP 92
9.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA PANADERIA, CONFITERIA, HELADERIA E INDUSTRIAS AFINES
9.th INTERNATIONAL FAIR FOR THE BAKERY, CONFECTIONERY, ICE-CREAM AND ALLIED INDUSTRIES

INTERMUSIC 92
7 - 10 MAY
5.ª FERIA INTERNACIONAL DE MUSICA
5.th INTERNATIONAL MUSIC FAIR

SIM 92
7 - 10 MAY
1.º SALON DE INVERSIONES INMOBILIARIAS DEL MEDITERRANEO
1.st MEDITERRANEAN REAL ESTATE INVESTMENT SHOW

INDUTRANS 92
10 - 14 JUN
6.º SALON INTERNACIONAL DEL VEHICULO INDUSTRIAL, TODO-TERRENO Y TRANSPORTE
6.th COMMERCIAL VEHICLES, OFF-ROAD AND TRANSPORT INTERNATIONAL SHOW

INTERARTE 92
7.ª FERIA INTERNACIONAL DE ARTE MODERNO Y CONTEMPORANEO
7.th INTERNATIONAL ART FAIR MODERN AND CONTEMPORARY ART

VINCI 92
OCT - NOV
7.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA INDUSTRIA AUXILIAR Y LA COOPERACION EUROPEA
3.th EUROPEAN AUXILIART INDUSTRY AND COOPERATION INTERNATIONAL FAIR

DENTIBERICA
EXPOSICION Y CONGRESO INTERNACIONAL DENTAL
INTERNATIONAL DENTAL CONGRESS AND EXHIBITION

(SUSCEPTIBLE DE MODIFICACION / SUBJECT TO ALTERATION)

GRΣC 91

Festival d'Estiu de Barcelona

27 de juny | 4 d'agost

Cicle de Música Islàmica

Conferències i col.loquis

"Introducció al món àrab i islàmic d'avui", per *Pedro Martínez* (director del departament d'Estudis Àrabs i Islàmics de la Universitat Autònoma de Madrid).
Dilluns, 15 de juliol, a les 19 hores.

"Islam: Paraula revelada i música", per *Miquel de Epalza* (professor d'història de l'Islam de la Universitat d'Alacant).
Dimarts, 16 de juliol, a les 19 hores.

"L'Islam i la música", per *Jean During* (musicòleg).
Dimecres, 17 de juliol, a les 19 hores.

"Literatura mística islàmica", per *Abdelhay Diouri* antropòleg cultural sociosemiòtic).
Dijous, 18 de juliol, a les 19 hores.

"Els Dervixos Giròvags", per *Michel Random* (escriptor).
Divendres, 19 de juliol, a les 19 hores.

"El Zur Hane", per *Juan Goytisolo* (escriptor).
Dilluns, 22 de juliol, a les 19 hores.

"Traces dels àrabs a Catalunya", per *Dolors Bramon* (professora de Llengua Àrab i Islam de la Universitat de Barcelona).
Dimarts, 23 de juliol, a les 19 hores.

Actuacions

Xahram Nazeri
Plaça del Rei
17 de juliol,
a les 22 hores
Preu: 1.700 ptes.

Dervixos Giròvags de Konya
Teatre Grec
21 de juliol,
a les 22.30 hores
Preu: 2.000, 1.800, 1.500 ptes.

Nass Marrakech
Plaça del Rei
23 de juliol,
a les 22.30 hores
Preu: 1.700 ptes.

Zur-Hané
Teatre Grec
24 i 25 de juliol,
a les 22.30 hores
Preu: 2.000, 1.800, 1.500 ptes.

Ajuntament de Barcelona